Dragoș Dumitru DRAGOMIR **Luigi FRIGIOIU**

Istoria unui sat dobrogean

De la Danachioi la Nicolae Bălcescu

Istoria unui sat dobrogean
De la Danachioi la Nicolae Bălcescu

Dragoș Dumitru DRAGOMIR Luigi FRIGIOIU

Istoria unui sat dobrogean
De la Danachioi la Nicolae Bălcescu

Editura Dobrogea
Constanța, 2016

© 2016 - Toate drepturile asupra acestei cărți aparțin autorilor.
Reproducerea integrală sau parțială a textelor este interzisă
fără acordul prealabil scris al autorilor.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DRAGOMIR, DRAGOȘ DUMITRU
Istoria unui sat dobrogean: De la Danachioi la Nicolae Bălcescu /
Dragoș Dumitru Dragomir, Luigi Frigioiu. - Constanța: Editura Dobrogea, 2016
Conține bibliografie
ISBN 978-606-565-115-9

I. Frigioiu, Luigi

908(498 Nicolae Bălcescu)

ISBN 978-606-565-115-9

În memoria tatălui meu,
Dragomir Gheorghe

ARGUMENT

Sunt profesor de istorie la școlile din cadrul comunei Nicolae Bălcescu din anul 2003. În această calitate am colaborat la realizarea acestei lucrări, în cuprinsul căreia am urmărit prezentarea unor repere ale evoluției comunei, în contextul marilor transformări care au intervenit în Dobrogea de-a lungul istoriei. Carte de față este și rodul colaborării fructuoase cu administrația locală, cu foștii și actualii conducători ai unor instituții și unități economice locale, și nu în ultimul rând cu cetățenii, martori ai unor evenimente din secolul XX și început de secol XXI.

Pentru realizarea prezentei lucrări am consultat o serie de cărți și articole de specialitate, mai vechi sau rezultate ale istoriografiei române și străine contemporane, presa vremii, lucrări în manuscris precum și documente de arhivă.

Primul capitol, intitulat *De la Preistorie la Epoca Modernă*, este o trecere în revistă a evoluției Dobrogei și, în subsidiar, a zonei care face subiectul lucrării, în perioadele antică și medievală. În cadrul acestui capitol am prezentat condițiile generale pe care le-au cunoscut oamenii care au locuit în Dobrogea, descoperirile arheologice, numismatice și epigrafice antice din zona comunei Nicolae Bălcescu, mărturiile călătorilor străini care au străbătut Dobrogea în perioada medievală și de început de modernitate, precum și menționările care apar în documentele otomane despre cele două sate, *Danachioi*, azi Nicolae Bălcescu și *Bilarlar*, azi Dorobanțu.

Al II-lea capitol, *Dezvoltarea comunei Nicolae Bălcescu în perioada modernă (1878-1948)*, cuprinde perioada de la reintegrarea Dobrogei la statul român, până la instaurarea sistemului comunist, începând cu organizarea administrativ-teritorială și juridică după 1878, elemememente ale evoluția vieții economice, spirituale și politice, cele două valuri de împroprietăriri, de după 1878 și din perioada 1925-1927, precum și impactul pe care cele două conflagrații mondiale le-au avut asupra comunei.

Al III-lea capitol, *Dezvoltarea comunei Nicolae Bălcescu în perioada 1948-1989*, surprinde schimbările sociale, economice și de mentalitate pe care instaurarea regimului comunist le-a impus în mediul rural.

În capitolul al IV-lea, *Dimensiunile contemporane ale comunei Nicolae Bălcescu (1990-2016)*, s-a făcut o prezentare succintă a realităților postdecembriste, al modului în care perioada de tranziție a afectat viețile localnicilor, precum și al stadiului actual de dezvoltare al comunei.

Istoria comunei Nicolae Bălcescu este caracteristică pentru întreaga istorie a regiunii rurale a Dobrogei, căreia i se subsumează.

Prof. Dragoș Dumitru Dragomir

STIMATE CITITOR,

Familia mea a trăit în satul Țepeș Vodă la câțiva kilometri de comuna Nicolae Bălcescu. Bunicul, preot, a reclădit biserica satului unde a slujit peste 30 de ani și a ridicat casa care acum este Grădinița preșcolarilor. După nunta din Căminul cultural, părinții mei i-au lăsat pe bătrâni la vatră și au plecat spre oraș să construiască comunismul, cum era la modă. Au simțit, pe viu, deschiderea anilor 70 dar și cenușiul dezolant al anilor 80. După revoluție au dorit să se întoarcă în sat dar nu mai aveau la cine. Bătrânii mai existau doar în amintirile noastre...

Fără să vreau neapărat, am parcurs drumul lor, dar înapoi. Întâmplător, la începutul anilor 2000, am fost repartizat de Inspectoratul Școlar la clasele nou înființate ale Școlii de Arte și Meserii din Nicolae Bălcescu. Venisem hotărât să stau un an școlar, atât cât îmi era contractul de muncă inițial. M-am luat cu viața, cu una-cu alta, și n-am mai plecat. De atunci au trecut vreo 15 ani...

Povestea localității s-a scris parcă singură sau, mai degrabă, au scris-o oamenii locului, trecuți prin furtunile istoriei: două războaie mondiale, o revoluție anticomunistă și o nesfârșită criză postrevoluționară. Cu toții sunt niște luptători, fiecare în felul său, pentru că au trăit simplu și corect niște timpuri vitrege cu accente nu o dată tragice. Până la urmă, este lăudabil să rămâi normal într-o lume din ce în ce mai nesănătoasă, să treci firesc prin întâmplări de multe ori nelalocul lor.
Noi, autorii, nu am făcut decât să așternem în pagină viața, așa cum a fost, de la începuturile așezării și până azi. Cu bune și rele, cu tristeți și bucurii.

LECTURĂ PLĂCUTĂ !

Prof. ing. LUIGI FRIGIOIU

Capitolul I

De la preistorie la epoca modernă

Considerații fizico-geografice

Din punct de vedere geografic Dobrogea se înscrie între unitățile fizico-geografice din țară cu un mare grad de originalitate, înglobând în peisajul său elemente foarte diferențiate, apărute ca rezultat al unei evoluții complexe și îndelungate.

În Dobrogea pot fi identificate, în funcție de diferențele teritoriale ale peisajului, patru subunități: Dobrogea de Nord, Podișul Dobrogei Centrale, Podișul Dobrogei de Sud și litoralul dobrogean al Mării Negre.[1]

Podișul Dobrogei Centrale (Casimcei) se desfășoară la sud de Podișul Babadag-ului, până la aliniamentul depresiunilor de contact, respectiv al localităților Vlad Țepeș, Dorobanțu, Nicolae Bălcescu și Mihail Kogălniceanu, situate în bazinele de obârșie ale văilor Siliștea, Dorobanțu, Țibrinului și Cabul. Dezvoltat pe formațiunile cele mai vechi, șisturi vechi antecambriene, cu altitudini medii între 100 și 180 m, acest podiș este fragmentat pe direcția NV-SE, pe valea Casimcea și este numit și zona șisturilor verzi.[2]

Comuna Nicolae Bălcescu, localitatea care este subiectul acestei lucrări, este amplasată la jumătatea distanței dintre Dunăre și Marea Neagră, fiind situată în bazinul superior al văii Tibrinului și la o distanță de 35 km de municipiul Constanța.

Comuna Nicoale Bălcescu are în componența sa satul reședință al comunei, Nicoale Bălcescu, precum și satul Dorobanțu.

Arealul comunei Nicolae Bălcescu se află, din punct de vedere litologic, la contactul dintre șisturile verzi caracterisitice Dobrogei Centrale și depozitele mezozoice și neozoice caractersitice Dobrogei de Sud. Cariera de dolomite care se exploatează la Dorobanțu este edificatoare pentru situația zăcămintelor de subsol.

Altitudinea arealului comunei Nicolae Bălcescu este cuprinsă între 90-120 m, înălțimile cele mai mari aflându-se în partea de nord, într-o zonă de movile cu înălțimi cuprinse între 136 și 167 metri, iar atitudinea cea mai mică, de 50 m, se află pe valea Carierelor și valea Dorobanțului.[3]

Clima zonei în cuprinsul căreia se află și comuna Nicolae Bălcescu este temperat continentală excesivă. Precipitațiile medii anuale, prin cantitățile înregistrate (350-510 mm) situează Dobrogea între regiunile cu cele mai mici valori din țară.

---

[1] Vezi pe larg Ioan Popovici, Mihail Grigore, Ion Marin, Ion Velcea, *Podișul Dobrogei și Delta Dunării. Natură, om, economie*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1984.

[2] Dumitru Berciu, *Zorile istoriei în Carpați și la Dunăre*, București, 1966, p. 197.

[3] Agrepina Ciocârlău Toma, *Monografia comunei Nicolae Bălcescu*, Mss., p. 2 *et passim.*

Ariditatea mai pronunțată a climei se datorează cantității reduse a precipitațiilor atmosferice, regimul lor având un caracter torențial pronunțat, cât și ca urmare a raportului deficitar dintre acestea și evapo-transpirație (fenomenul de pierdere a umidității solului prin evaporare directă și prin transpirația plantelor-cca 700mm/an), fapt care explică predominanța stepei pe cea mai mare parte din suprafața podișului. De asemenea, situarea Dobrogei într-o zonă de tranziție, de la climatul continental al Europei estice la cel temperat premediteraneean al Peninsulei Balcanice, condiționează o serie de trăsături învelișului de sol, care este specific climatului arid.

Stepa deținea cea mai mare întindere între formațiile vegetale caracteristice actuale. În decursul timpului, vegetația ierboasă, respectiv stepa, a fost supusă unor modificări substanțiale ca de exemplu deștelenirea ei aproape în totalitate. Având în vedere acest fenomen se constată că vegetația ierboasă, așa cum este astăzi, prezintă o serie de particularități locale.

Atestări arheologice antice pe arealul comunei Nicolae Bălcescu

"Dobrogea este cea dintâi fâșie de pământ peste care s-a întins lumina istoriei"[4]

Având o suprafață de 15.485 km² și o populație de 1.019.766 locuitori, are din punct de vedere statistic o pondere modestă în totalul țării și anume doar 6,49% din suprafață și 4,48% din populație. Cu toate acestea, provincia aflată între Dunăre și Marea Neagră prezintă una dintre cele mai mari diversități geografice, atât sub aspectul cadrului natural, cât și al vieții social-economice.[5]

Așezată între Dunărea Inferioară și Marea Neagră, Dobrogea constituie o parte integrantă și unitară a vetrei carpato-dunăreano-pontice, în care istoria a pulsat cu deosebită vigoare din timpuri imemoriale. Cercetările arheologice și speologice au dovedit prezența omului încă din paleolitic. Cele mai reprezentative urme ale acestei epoci îndepărtate cunoscută până acum în Dobrogea aparțin treptei mijlocii a paleoliticului (100.000-3.500 î.Hr.). Oamenii paleoliticului au locuit în Europa în condițiile create de cele patru glaciațiuni numite după râurile din Alpi: Günz, Mindel, Riss și Würm.

Viețuirea omului și a animalelor în această etapă a decurs într-un peisaj de pădure, format în primul interstadiu al glaciațiunii Würm, din plop, stejar, arin și carpen, iar în al doilea, în special din ulm. Analizele polenice au dovedit că au sporit apoi gramineele și ierburile specifice unui climat arid.[6]

---

[4] Simion Mehedinți, *Observări antropogeografice asupra Dobrogei*, în „Analele Dobrogei", I, nr. 2, 1920, p. 193.

[5] Vasile Nicoară, *Dobrogea rurală-tipologia habitatului*, în Mihai Lupu (coord.), *Dobrogea. Repere istorice*, Editura Europolis, Constanța, 2000, p. 153.

[6] Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *Istoria Dobrogei*, Ediția a 2-a, revizuită, Editura Ex Ponto, Constanța, 1998, p. 13.

În Dobrogea străveche pădurile erau frecvente și întinse, despăduririle masive începând odată cu apariția coloniilor grecești și mai ales din epoca romană. Nu este de mirare că au fost descoperite, în areale destul de apropiate comunei N. Bălcescu, oase de cerbi, căprioare, mistreți și asini sălbatici datând din perioada neolitică.[7]

Agricultura, în Dobrogea își are începuturile în cele mai îndepărtate vremuri istorice. Amintesc aici, conform diferitelor izvoare, în special Strabo, că geții, populația autohtonă a meleagurilor dintre Dunăre și Marea Neagră, au avut ca activitate de bază agricultura.

De exemplu Homer în "Odiseea" ne spune că: "pământurile acestui ținut erau cultivate cu grâu, mei, orz și vii supraîncărcate cu struguri", ce nu aveau nevoie de îngrijiri speciale. Pliniu cel Bătrân amintește că "Grecia a apreciat și grâul din Pont, care n-a ajuns însă până în Italia (...) Grâul se deosebește și în privința paiului, căci e de calitate mai bună cu cât acesta e mai greu. Grâul din Tracia este îmbrăcat în mai multe cămăși din pricina frigurilor mari din acest ținut. Din această cauză, și fiindcă ogoarele sunt acoperite de zăpadă, a fost descoperit grâul de trei luni, numit astfel pentru faptul că, după aproape trei luni de la semănat, este cules odată cu grâul din restul lumii." Demostene, într-unul din discursurile sale, recunoștea "cantitatea de grâu adusă din Pont este mai mare decât tot ceea ce ne vine din celelalte poturi comerciale".[8] Producția de grâu era păstrată în niște gropi acoperite cu pământ sau cu pietre mari.

Chiar dacă nu considerăm Moesia un grânar, după afirmațiile unor autori antici, dar și fără a defini provincia aridă și neroditoare, cum s-ar desprinde din mărturiile altor scriitori antici (Ovidiu, subiectiv, o numea în *Metamorfoze* "țara foametei, a spaimei și a gerului cumplit"), pe baza componentelor fizico-geografice, cât și a unor descoperiri arheologice, deducem că terenurile cultivate erau însemnate, chiar dacă locul ocupat de ele în economia regiunii rămâne încă greu de precizat.

În urma permanentelor mișcări de populație la Dunărea de Jos au pătruns pe teritoriul Dobrogei diverse grupuri etnice (sarmați, sciți, bastarni, corali - neam tracic sau celtic) care au rămas, însă, în minoritate față de populația autohtonă. Totuși, datorită acestei situații teritoriul dintre Dunăre și Marea Neagră a căpătat, în antichitate, numele de Scythia Minor.

Cercetătorii vestigiilor din peștera La Adam de la Târgușor (10 km est de Nicolae Bălcescu) au emis ipoteza că oaia a fost domesticită încă din faza premergătoare neoliticului aceramic și un centru de domesticire al oii ar fi fost în această zonă.[9] Câteva mii de ani mai târziu vestitul agronom latin Columella (cca. 20-70), în lucrarea "Despre agricultură", făcea referiri la creșterea oilor de către

[7] Eugen Comșa, *Probleme privind practicarea vînătorii în cursul epocii neolitice, pe teritoriul Dobrogei*, în „Pontica", XIV, 1981, p.10.
[8] Pliniu cel Bătrân, *Istoria naturală*, în *Izvoare privind istoria României*, vol. I., București, Edit. Acad., 1964, p. 409, Apud Mircea Mușat, *Izvoare și mărturii străine despre strămoșii poporului român*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1980, p. 66.
[9] Dumitru Berciu, *op.cit.*, p. 45, p. 203.

daco-geți:“ Apoi (oile) nu numai că-i satură pe țărani prin belșugul brânzei și al laptelui, ci acoperă și mesele bogaților cu mâncăruri numeroase și plăcute, iar unor neamuri lipsite de grâu le procură toată hrana, de aceea cei mai mulți dintre nomazi și geți se numesc *băutori de lapte*”. Această tradiție s-a păstrat și astfel se explică cât de important a fost aportul mocanilor români la dezvoltarea zonei pe parcursul secolului al XIX-lea.

În Dobrogea de mijloc, prin vecinătatea satului Pantelimonu de Sus (vechiul Ulmetum) găsim pe Bess - un trib al geților. Texte epigrafice vorbesc de prezența unor conducători geți în Dobrogea ca Zalmodegikos, Zoltes sau Rhemaxos.

Geții erau un popor sedentar a cărui principală ocupație era agricultura. Ei locuiau în general la sate. Printre orașele geto-dace atestate pe teritoriul Dobrogei se numără Genucla, Capidava, Zargidava, Tomasidava sau Piroboridava. Tehnica agricolă era primitivă, locuitorii neoliticului cultivau pământul până la secătuire, după care se mutau pe alte teritorii. După un interval de timp în care pământul se refăcea, cultivatorii se întorceau pe vechile locuri. Din epoca bronzului se poate vorbi despre anumite progrese în agricultură.

Documentele arheologice confirmă că triburile epocii bronzului dobrogean aparținând culturii Cernavodă foloseau în agricultură, alături de vechile unelte moștenite din epoca anterioară, noi unelte care au schimbat foarte mult metodele de lucru. Principala unealtă era plugul primitiv, un trunchi de copac cu o creangă care folosea ca brăzdar. Au fost descoperite și brăzdare confecționate din corn de cerb și folosite la acest plug primitiv.[10]

La sfârșitul acestei epoci, când metalurgia bronzului s-a generalizat, iar materialul folosit până atunci mai cu seamă pentru confecționarea de arme și podoabe, a devenit mai ieftin, au început să apară și unelte din bronz.

Aproape toate mărturiile arheologice găsite în arealul comunei Nicolae Bălcescu, deși rodul unor descoperiri întâmplătoare, converg în a atesta existența unei așezări rurale existente încă din perioada de locuire geto-dacă. Cea mai importantă descoperire în acest sens a fost realizată în anul 1962 când, cu prilejul arăturilor adânci de la Agi Cabul, un pârâu aflat între Nicolae Bălcescu și Cuza Vodă, tractoristul Toma Nicolae a găsit un depozit de bronz.[11]

Au fost recuperate 18 piese, deși numărul lor pare să fi fost mai mare: 9 celturi, 7 seceri și 2 fragmente de seceri, în greutate totală de 2,453kg. Depozitul cuprindea trei categorii de unelte de muncă:

- șapte seceri - mai arcuite sau mai deschise, ele sunt asemănătoare cu numeroasele seceri din depozitul de la Drajna de Jos. Cele două fragmente sunt de un tip anume (aveau partea pe care se fixa mânerul de lemn sau de os

[10] Agrepina Ciocârlău Toma, *op.cit.*, p. 3.

[11] Sucursala Județeană Constanța a Arhivelor Naționale [în continuare: SJCAN]. *Fond Primăria comunei Nicolae Bălcescu* (1936-1968).

în forma unei „labe” de pasăre, de unde și denumirea de seceră de tip à patte; secerile nu au fost finisate)

- nouă topoare cu gaură de înmănușare longitudinală (tip numit celt), dintre care opt celturi aparțin aceluiași tip, dar au fost turnate în tipare diferite. Sunt drepte, fără toartă, cu tăișul puțin mai lat decât corpul celtului. Deosebit de celelalte este al nouălea celt, de un tip rar. Ornamentul format din linii paralele arcuite, are unele asemănări cu cel al unor celturi descoperite în bazinul Niprului, de care se apropie și prin decorul cu linii verticale, situat sub marginea îngroșată a gurii.

Depozitul de unelte de la Nicolae Bălcescu dovedește că în această vreme exista o unitate între produsele locuitorilor din Muntenia, din Dobrogea, din nordul Bulgariei și chiar din Moldova, unde influențele răsăritene, prezente și aici, erau mai puternice. Putem presupune că influența metalurgiei bronzului transilvănean nu se făcuse încă direct simțită aici. Obiectele ce alcătuiesc depozitul fac parte din produsele specifice spațiului extracarpatic.[12]

Analiza metalurgică arată că în acea vreme au fost exploatate minereurile de cupru locale. Depozitul de la Nicolae Bălcescu vine să documenteze prezența, chiar pe teritoriul Dobrogei, a unor ateliere în epoca de sfârșit a bronzului. În perioada de încheiere a epocii bronzului și în cea de trecere la prima epocă a fierului, intensificarea dezvoltării metalurgiei bronzului e un fenomen general în regiunea carpato-dunăreană, ca și aceea a creșterii animalelor. Ambele fenomene trebuie să fie în legătură cu nevoile crescânde ale societății tribal-patriarhale de pe teritoriul Dobrogei. Dacă vitele reprezentau atunci nu doar un izvor de hrană, dar și unul de acumulare a bogăției, nu e mai puțin adevărat că în depozitele de bronzuri, precum cel de la Nicolae Bălcescu, se reflectă nu numai intensificarea activității metalurgice, ci și specializarea acestui meșteșug, care va duce la diferențiere social-economică în interiorul societății.[13]

La Nicolae Bălcescu s-a descoperit și ceramică scitică din sec. IV - III î. H. Fără a fi prea numeroasă, acest tip de ceramică mai apare sporadic la Medgidia și în unele complexe funerare de la Tomis.[14]

O necropolă importantă, de origine geto-dacă, din secolele V - II î. H., a fost identificată în anul 1970 în zona Combinatului de îngrășare a porcilor din Nicolae Bălcescu. Din păcate aici nu s-a putut efectua o cercetare sistematică, astfel încât în cele mai multe cazuri s-au recuperat doar materiale din mormintele găsite cu ocazia săpăturilor de fundații, morminte deranjate în totalitate de aceste lucrări. Lucrările de excavație care au afectat o suprafață mare de pământ și s-au desfășurat într-un ritm accelerat au dus la distrugerea mormintelor înainte ca ele să

---

[12] Andrei Aricescu, *Depozite de unelte, arme și podoabe din Dobrogea*, în „Pontica”, III, 1970, p. 26.
[13] Dumitru Berciu, Dionisie M. Pippidi, *Din istoria Dobrogei*, vol. I. *Geți și greci la Dunărea de Jos din cele mai vechi timpuri până la cucerirea romană*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1965, pp.70-71.
[14] Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *op. cit.*, p. 44.

poată fi cercetate în detaliu de către specialiști. Totuși, câteva materiale au putut fi recuperate de către arheologii M. Irimia, C. Scorpan și R. Ocheșeanu.[15]

Necropola din Nicolae Bălcescu, aparținând fără îndoială geților autohtoni, ilustrează influențele elenismului, împrumutând un nou tip de mormânt de incinerație, care va dura până la epoca romană.[16]

În epoca elenistică o importantă unealtă agricolă pătrunde, prin intermediul coloniștilor greci, la populația băștinașă. Este vorba despre plugul cu brăzdar de fier, prins cu ajutorul unei brățări de talpa plugului. Această unealtă a reușit să are mai adânc pământul, fără a putea însă întoarce brazda.

Din punct de vedere politic, pământul cuprins între Dunărea de Jos și Marea Neagră se va integra, pentru o perioadă scurtă (55 - 44 î. H.), regatului geto-dac condus de Burebista. Aici au fost identificate, în izvoarele literale, mai multe căpetenii tribale dezbinate și lipsite de capacitatea militară necesară pentru a face față pericolului reprezentat de statul roman în expansiune. Peninsula Balcanică constituise, încă de la sfârșitul secolului al III - lea î.H., obiectiv de acaparare romană, iar între anii 29 - 28 î.H. Sciția Mică a fost cucerită de generalul roman Marcus Licinius Crassus, proconsul al Macedoniei și fiu al triumvirului omonim, care a profitat de animozitățile dintre cei trei regi geți dobrogeni, Oroles, Dapyx și Zyraxes.[17]

Teritoriul proaspăt cucerit a fost inițial trecut sub protectoratul regatului clientelar odrys din Tracia, client al Romei, în timp ce în zona de coastă s-a creat un comandament militar roman - prefectura litoralului maritim – dependent de provincia Macedoniei. Poetul Ovidiu, exilat la Tomis (8-17 d.H.) amintește în versurile sale (*Scrisori din exil*) de invaziile geto-dacilor din dreapta Dunării, atacuri înfăptuite mai ales iarna, când apele fluviului înghețau, îngăduind atacatorilor să pătrundă la sud de fluviu. Șubreda stăpânire odrysă nu putea apăra Dobrogea. Sub împăratul Claudiu (41-54), când acest regat clientelar a fost transformat într-o nouă provincie, purtând numele de Tracia, teritoriul Dobrogei a fost anexată provinciei Moesia (în anul 46 d. H).[18] Controlul iar mai apoi instaurarea stăpânirii romane, pentru șase veacuri, la Gurile Dunării, prin încorporarea Dobrogei la imperiu, își află precedente în prezența romană la desfășurarea evenimentelor ce au avut loc aici în cursul sec. I î. H. Această prezență, hotărâtoare pentru destinele viitoare ale ținutului de la Dunărea de Jos, alături de alte categorii de izvoare, este documentată, sub aspectul ei economic, în special, prin descoperiri de ordin numismatic. Materialul numismatic cunoscut care acoperă întreaga Dobroge este alcătuit atât din tezaure cât și din descoperiri monetare izolate, una din ele la Nicolae Bălcescu.

---

[15] Mihai Irimia, *Descoperiri noi privind populația autohtonă a Dobrogei și legăturile ei cu coloniile grecești (sec. V-I î.e.n.)*, în „Pontica”, VI, 1973, p. 42.
[16] Constantin Scorpan, *La continuité de la population et des traditions gètes dans les conditions de la romanisation de la Scytie Mineure*, în Ibidem, p. 144.
[17] Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *op. cit.*, pp. 73-74 .
[18] Hadrian Daicoviciu, *Dacii*, Editura pentru literatură, 1968, p.138.

Majoritatea monedelor descoperite în Dobrogea provin din atelierele italice iar greutatea monedelor oscilează în jurul pondului normal al denarului, în genere mai ușoară, așa cum este de așteptat pentru piese mult uzate printr-o îndelungată rămânere în circulație.[19]

Este firesc ca descoperirile monetare din centrul Dobrogei să fie sporadice. Cel mai conservator mediu este cel rural, în care lipsesc aproape cu desăvârșire activitățile de schimb marfă-bani, nu există penetrație monetară prin solde sau salarii și există o foarte slabă circulație monetară datorită impozitelor și taxelor.[20]

În cadrul imperiului căile de comuncație erau importante pentru diverse compartimente ale vieții provinciale: administrație, apărare, legături economice și culturale. Pe baza amplasamentelor stâlpilor miliari descoperiți în Dobrogea putem concluziona că aceasta era străbătută de trei artere principale, și anume pe litoral, pe linia Dunării și în interiorul provinciei. Stâlpii miliari erau așezați din kilometru în kilometru la marginea drumurilor principale, pentru a indica distanțele.

Pe baza unui miliar datat 134 d.H., care amintea de localitatea Tres Protomae, au existat numeroase încercări de a identifica localitatea, fiind luată în calcul, alături de Mircea Vodă, Vadu sau Corbu de Sus, și Nicolae Bălcescu.[21] Tot în perimetrul comunei Nicolae Bălcescu au fost semnalați tumuli și o așezare romană timpurie la vest de aleea ce duce la sediul S.C. Balcan S.A.

În aceeași perioadă la Dorobanțu se intersectau drumul central dobrogean, care ar fi ar fi unit Tropaeum Traiani cu Medgidia și Dorobanțu, mergând spre Noviodunum, cu drumul care unea Tomisul cu Capidava. Aceste drumuri au fost construite după cucerirea Dobrogei de către romani și refăcute în perioada Tetrarhiei. Astfel se explică apariția în acest loc a unui stâlp miliar din sec. al II-lea d. H., rescris între anii 293-305, cât și a unor monede din sec. I-III d. H. Miliarul de la Dorobanțu poartă două inscripții, una din sec. II, foarte fragmentară, nesigură, din vremea lui Hadrian și cea dea doua din vremea Tetrarhiei.

Numele satului nesigur *Hi…*, menționat într-o inscripție descoperită la Dorobanțu, pusă de M. Cocceius Hilus [? mag(ister) vi]ci. Dacă admitem că toponimul a fost trecut pe piatră prescurtat (neobișnuit în zonă), atunci acesta s-ar putea completa vicus Hi[li] și ar veni de la un cognomen identic cu cel al dedicantului. Hilus este un cognomen grecesc, derivat de la Helius-Helios. Numele personajului, comun în teritoriul capidavens, dovedește dependența satului *Hi…* de centrul dunărean Capidava decât de Tomis. Preponderența numelor gentilice imperiale

[19] Radu Ocheșeanu, *Denari romani republicani descoperiți în Dobrogea*, în „Pontica”, IV, 1971, pp. 75-80.

[20] Gabriel Custurea, *Date noi privind circulația monedei bizantine în Dobrogea (sec. V-VII)*, în *Ibidem*, XXXVII-XXXVIII, (2004-2005), p. 493.

[21] Maria Bărbulescu, Adriana Câteia, *Drumurile din Dobrogea romană, pe baza stâlpilor militari din sec. II-III p.Chr.*, în *Ibidem*, XXXI, 1998, pp. 118-120.

existente pe aceste inscripții epigrafice dovedesc încă o dată însemnătatea factorului militar în colonizarea regiunii. În lumina acestei descoperiri, existența unei așezări rurale în perioada stăpânirii romane aflate pe locul actualei localități Dorobanțu este o certitudine.[22]

Din punct de vedere administrativ, satele (*vici*) erau gospodărite de primari aleși pe câțiva ani (*magistrati*) sau numiți și de un număr de consilieri comunali aleși pe doi ani (*curiales*) și de un sfat sătesc (*decuriones*). În localurile primăriilor, pe lângă sălile de audiență și de judecată (*auditorium*) erau birourile administrative ale primarilor (*magistri vici*). Doar comunele rurale mai mari aveau două categorii de consilieri (*curiales* și *decuriones*), pe când cele mici (*pagi*) aveau un primar ajutat de sfetnicii numiți *decuriones*. Dările comunale erau încasate de perceptorii sătești (*guaestores vicorum*). Comuna rurală (*vicus*) se compunea din comuna-reședință, câteva sate (*pagi*) și mai multe *villae* (reședințele proprietarilor de moșii).[23]

Pe arealul comunei N. Bălcescu au fost descoperite întâmplător monede izolate. La Dorobanțu au fost descoperite o monedă tip Apollon, emisă de cetatea Callatis și un sesterț din timpul împăratului Traian (98-117 d.H.), iar la Nicolae Bălcescu au fost descoperite un denar roman republican de argint, emis de către magistratul Q. Antonius Balbus în anul 81 î.H. (denar descoperit în 1949, se pare că se păstrează în colecția școlii generale din Leamna de Sus, județul Dolj), respectiv două monede bizantine, una de 2,13 grame, cealaltă, de 6,41 grame, fiind emisă în timpul împăratului Constantin al IX-lea Monomahul (1042-1055).

În timpul împăratului Dioclețian (284-305) imperiul a fost reorganizat din punct de vedere administrativ în 101 provincii grupate în 12 dioceze. Dobrogea devine o provincie de sine stătătoare cu numele de Scythia și reședința la Tomis, fiind integrată diocezei Thracia și prefecturii Orientului. După anul 395 Scythia Minor își raportează istoria la aceea a imperiului romano-bizantin.[24]

Secolele V-VII d.H. au avut adânci implicații asupra Dobrogei pe plan politico-militar. Atunci s-a derulat cavalcada greu de stăvilit a popoarelor migratoare: hunii, cutrigurii, slavii, protobulgarii, care au determinat retragerea administrației bizantine din provincie pentru o bună perioadă de timp. Stăpânirea bizantină în Dobrogea s-a reinstaurat abia în 971, când energicul împărat Iona Tzimiskes (969-976) a desființat țaratul bulgar, iar ținutul dintre Dunăra și Marea Neagră a fost organizat într-o themă (unitate politico-administrativă) numită Paristrion, cu capitala la Durostaorum (Silistra). Aici, în Paristrion, amintește Ana Comnena, în opera sa „Alexiada”, despre formațiunile politice organizate de români între anii 1086 și 1091 sub conducerea unor căpetenii cu numele de Satza, Sestlav, și Tatos (Chalis).

[22] Maria Bărbulescu, *Viața rurală în Dobrogea romană (sec. I-III p.Chr.)* (Muzeul de istorie Națională și Arheologie Constanța. *Bibliotheca Tomitana*. III), f.e., Constanța, 2001, p. 52 (și *passim*).
[23] Romulus Seișanu, *Dobrogea, gurile Dunării și insula Șerpilor, Schiță monografică. Studii și documente*, Tipografia ziarului ”Universul”, București, 1928, pp. 128-129.
[24] Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, o*p. cit.*, pp. 140-141.

Stăpânirea romană a fost urmată de un puternic proces de romanizare. Din contopirea geților localnici cu coloniștii romani sau romanizați avea să se nască apoi în Dobrogea, ca și în teritoriile de la stânga Dunării, un nou popor, poporul român. Populația românească a Dobrogei este urmașa directă a populației romanice din Scythia Minor. Ea face parte din ramura daco-romană a poporului român și nu din cea balcanică, traco-romană, limba ei fiind dialectul de la nordul Dunării (daco-roman) și nu cel sud-dunărean (macedo-român). Mai târziu românilor dobrogeni li s-a spus „dicieni", denumire care nu exprimă o deosebire etnică, ci numai o diferență regională în cadrul aceluiași popor, însemnând "de decindea", adică din dreapta Dunării.[25]

Nu se cunoaște data exactă la care, sub presiunea incursiunilor popoarelor migratoare, Dobrogea a ieșit de sub autoritatea Bizanțului. Ceea ce știm cu siguranță este că formarea statului feudal Dobrogea, în secolul al XIV-lea, a transformat provincia într-o forță militară și economică. În timpul lui Dobrotici a fost atinsă perioada de vârf a puterii, acesta lărgind granițele statului dobrogean printr-o politică de cuceriri. Urmașul său Ivanco a purtat și el lupte cu genovezii cât și cu turcii și a murit în timpul acestora. Un rol însemnat în istoria Dobrogei l-a jucat Mircea cel Bătrân, singurul domnitor care a putut organiza rezistența antiotomană și care a încorporat provincia dintre Dunăre și Mare, iar titulatura sa specifica aceasta „...Io, Mircea Mare Voievod și Domn, cu mila lui Dumnezeu și cu harul lui Dumnezeu, stăpânind și domnind toată Țara Ungrovlahiei și părțile de peste munți, încă și spre părțile tătărăști și Amlașului și Făgărașului Herțeg și Banatului de Severin, Domn și de amândouă părțile de peste toată Dunărea până la Marea cea Mare și cetățile Dârstorului stăpânitor". După moartea lui raportul de forțe s-a schimbat în favoarea turcilor.[26]

Mărturii documentare și relatări ale călătorilor privind localitatea Nicolae Bălcescu

Cucerirea Dobrogei de către Imperiul otoman a început la 1419-1420, în timpul domniei lui Mihail (1418-1420), fiul lui Mircea cel Bătrân, și a fost definitivată între anii 1445 și 1462.[27]

Dobrogea a fost încadrată pe deplin în sistemul administrativ otoman abia către sfârșitul secolului al XV-lea, imediat după cucerirea marilor porturi Chilia și Cetatea Albă (1484), în vremea sultanului Baiazid al II-lea.[28] În Dobrogea, ca și în

[25] Tudor Mateescu, *Permanența și continuitatea românilor în Dobrogea* (Direcția Generală a Arhivelor din Republica Socialistă România), f.e., București, 1979, p. 9.
[26] Maria Magiru, (coord.), *Dobrogea. Studiu etnografic*, vol. I. *Românii autohtoni* (Muzeul de Artă Populară Constanța), Ex Ponto, Constanța, 2003, pp. 8-9.
[27] Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *op. cit.*, pp. 202-203 .
[28] Anca Ghiață, *Condițiile instaurării dominației otomane în Dobrogea*, în *Studii istorice sud-est europene*, București, 1975, pp. 43-126.

celelalte regiuni balcanice acaparate de otomani, administrația provincială tipică s-a exercitat în modul cel mai strict, iar influența puterii centrale a fost aici cea mai directă și mai riguroasă.[29]

Din punct de vedere administrativ, Imperiul otoman era compus din provincii mari, *vilayete* sau *eyalete*, având în frunte pașale cu titlul de *beylerbey* („beiul beilor", echivalentul unui guvernator). Vilaietele aveau în subordine, la rândul lor, provincii mai mici numite *sangeacuri* (denumire derivată de la *sandjak* ce însemna steag, drapel), conduse de *sangeacbei*. În sfârșit, acestea erau subdivizate în unități administrativ-judiciare cu denumirea de *kaza*, aflate sub jurisdicția unor judecători musulmani numiți *cadii*.

Inițial, Dobrogea a fost inclusă în sangeacul Silistra din vilaiatul Rumeliei la o dată care nu poate fi stabilită cu exactitate. Treptat, Dobrogea a devenit o unitate administrativ-teritorială de sine stătătoare, expresie a individualității sale și despărțită de provinciile balcanice. Deși structura organizatorică a Dobrogei a suferit în timpul stăpânirii otomane o seamă de modificări, principalele kazale de pe teritoriul său, până în secolul al XIX- lea, au rămas în număr de opt: Tulcea, Hârșova, Isaccea, Babadag, Carasu (Medgidia), Mangalia, Silistra și Constanța (Küstenge).[30] Fiecare kaza cuprindea mai multe sate (de exemplu, kazaua Carasu, la 1694, cuprindea 16 sate).[31]

Odată cu stăpânirea otomană s-au petrecut schimbări importante în organizarea funciară. Pentru a întări Dobrogea din punct de vedere militar, sultanii trec la o politică de colonizare și împroprietărire a tătarilor, în schimbul serviciului militar. Turcii și tătarii s-au stabilit în Dobrogea în diferite perioade în cursul secolelor XV-XIX. Trupele turcești care au ocupat Dobrogea sunt de fapt primii locuitori otomani stabiliți în acest ținut. Stabilirea turcilor și tătarilor în localitățile din interiorul regiunii și în cele dinspre mare a fost determinată și de ocupațiile acestora (creșterea vitelor, plugăria, cărăușia) dar și de faptul că românii s-au retras din așezările situate în preajma drumului litoral și central parcurs de trupele otomane, concentrându-se în localitățile din zona dunăreană. De altfel, nu era prima dată în istorie când românii procedau așa. În epoca marilor migrații populația românească s-a retras fie la adăpostul codrilor din nordul Dobrogei sau lângă Dunăre, în a cărei luncă bogată în zăvoaie și stuf se găsea adăpost și hrană și posibilitatea de a se deplasa rapid pe apă.[32]

Turcii selgiucizi apar în Dobrogea în secolul al XIII-lea, când împăratul bizantin Mihail al XV-lea Paleologul permite unui grup condus de Sarî Saltâk Dédé să se

[29] Robert Mantran (coord.), *Istoria Imperiului Otoman*. Traducere de Cristina Bârsan, Editura BIC ALL, 2001, p. 252.
[30] Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *op. cit.*, pp. 205-206.
[31] Tahsin Gemil, *Considerații privind aspectul demografic al zonei centrale a Dobrogei la sfârșitul secolului al XVII-lea*, în *Comunicări de istorie a Dobrogei* (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța), I, f.e., Constanța, 1980, p. 69.
[32] Maria Magiru (coord.), *Ibidem*, vol. III. *Turcii și tătarii* (Muzeul de Artă Populară Constanța), Ex Ponto, Constanța, 2008, pp.7-8.

așeze în părțile Babadagului. Prima mărturie documentară în legătură cu stabilirea populației turce din grupul tătar în Dobrogea se referă la perioada lui Genghiz Han, fiind apoi confirmată de cronicarii arabi din secolul al XIII-lea.[33] Pentru secolul următor, Stanislaw Sarnicki, istoric polonez calvinist, relatează că, în urma deselor năvăliri ale tătarilor în Podolia, Olgerd, mare duce al Lituaniei (1345-1377) și fost aliat al acestora în incursiunile împotriva ungurilor, a învins pe tătari la gura Nistrului și că trei șefi tătari, Kadlubeg, Kaizibeg și Dimitrie s-au refugiat atunci în Dobrogea. Stepa Dobrogei era descrisă ca fiind mai mult pustie sau cu o populație foarte rară. Lipsa de populație a unei asemenea regiuni era o consecință a războaielor purtate până atunci pe aici, așa că stăpânirea turcească a însemnat de fapt o epocă de liniște, care a adus după ea o puternică și nouă colonizare cu element turc.[34]

După unirea hanatului tătărăsc al Crimeii cu Imperiul Otoman, la 1476, Dobrogea va servi drept cea mai directă punte de legătură între cele două puteri, stabilindu-se din acest timp puternice așezări tătărăști în această provincie, așezări ce încep a fi menționate la începutul veacului următor.[35] Prin anii 1512-1514 izvoarele vorbesc despre acei tătari dobrogeni aduși din Crimeea. Dimitrie Cantemir relata că, în 1568, hanul tătarilor, din ordinul sultanului Selim al II-lea, a strămutat în Buceag 30.000 de nogai (tătari ai hoardei cu același nume). Câteva decenii mai târziu, diaconul moscovit Trifon Korobeinikov, trecând spre Constantinopol, îi semnala la „Caraus", probabil așezarea Carasu (Medgidia), așadar, coborând deja, la aceea vreme spre partea centrală a provinciei.[36] Informațiile vremii menționează că turcii s-ar fi așezat mai ales în localitățile dinspre Marea Neagră, iar tătarii spre interiorul provinciei.[37]

În Dobrogea s-au așezat două grupe mari de tătari: grupul nogaic sau central-nordic, respectiv tătarii din Bugeac și tătarii nogaici sau kabaili și grupul crimeean sau central - sudic, respectiv tătarii kerâși, șongari și tați.[38]

Pentru etnografia Dobrogei și a răsăritului întregii Peninsule Balcanice, întinderea și fixarea stăpânirii osmane este cel mai însemnat eveniment din toată dezvoltarea istorică medievală a acestora. Este totuși foarte curios că un eveniment istoric, cu așa de mari urmări etnografice pentru istoria acestor regiuni este prea puțin cunoscut, neputându-se fixa și preciza începuturile, proporțiile cât și raporturile provocate de o asemenea invazie metodică și lentă a noilor coloniști față de populațiile găsite aici.

Viața oamenilor din Dobrogea se desfășura în condiții vitrege, fie că erau români, turci sau tătari. Cu excepția zonei împădurite din nord, dobrogenilor le-au

---

[33] Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *op. cit.*, p. 209 .

[34] Alexandru P. Arbore, *Caracterul etnografic al Dobrogei sudice din epoca turcească până la 1913*, în „Analele Dobrogei", XIX, vol. II, 1938, p.19.

[35] Maria Magiru, *op.cit*, p.12.

[36] Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *op. cit.,* p.211.

[37] Constantin P. Rotaru, *Reformele agrare din Dobrogea veche (1878-1930) inclusiv istoria Dobrogei cu proprietatea ei până la 1878)*, 1930, p. 16.

[38] Ibram Nuredin, *Comunitatea musulmană din Dobrogea*, Editura Ex Ponto, Constanța, 1998, p. 37.

lipsit elementele de bază ale naturii care în epoca medievală ușurau munca omului: lemnul și apa. Ei foloseau drept combustibil, iarna și vara, tizicul rezultat din balega vitelor, pe care o uscau la soare, practică păstrată până în secolul al XX-lea. Pentru a obține prețioasa apă, uneori sălcie și dezagreabilă, locuitorii săpau puțuri adânci de 70-80 de pași de unde o scoteau în burdufuri din piele de bou cu ajutorul unei roate orizontale acționată de cai și măgari.

Întinderea Dobrogei era de șase zile de mers în lungime, drum fără hanuri între târgurile mai importante, pe care caravanele îl parcurgeau cât se poate de repede din pricina locurilor nesigure. Deși oamenii locului se dovedeau extrem de primitori față de străini, ținutul era bântuit de numeroși tâlhari de drumul mare, dintre care nu puțini spahii și ieniceri care, între două campanii, continuau să practice meseria pentru care aveau vocație.[39]

În consecință, nici călătorii străini care au străbătut Dobrogea în perioada medievală nu ne-au lăsat o imagine foarte plăcută a acestor locuri. Astfel, în 1330 sau 1331, când teologul și geograful Ibn Battutah străbate Dobrogea de la curtea hanului mongol Ozbag (Uzbek) al Hoardei de Aur spre Constantinopol, în calitate de însoțitor al prințesei bizantine Bailun, soția hanului tătarilor și fiica împăratului bizantin, care mergea să-și viziteze tatăl, călătorul arab vorbește despre stepele Dobrogei ca despre un pustiu. El scrie: "Orașul Baba-Saltuc (Babadagul de azi-n.a.) este cel din urmă pe care-l stăpânesc tătarii. Între el și începutul împărăției grecești sunt 18 zile de mers într-un pustiu în întregime lipsit de oameni. Din aceste 18 zile, 8 le treci fără să găsești apă. Prin urmare îți faci provizii pentru acest timp, și le pui în car, în burdufuri mari și mici. Intrarăm în acest deșert pe timpul frigului. Nu am avut nevoie așadar de multă apă. Tătarii duceau lapte în burdufuri mari, îl amestecau cu dughie fiartă și îl beau; asta le stingea setea pe deplin." Aceasta este cea mai veche menționare a stepei dobrogene, pe care majoritatea călătorilor din epoca medievală au numit-o "câmpia tătărească".

Cronicarul polonez Jan Dlugosz relatează despre retragerea armatei lui Vladislav și Iancu de Hunedoara, învinsă de turci, la Varna, în 1444: "Voievodul Ion Corvin, căpitanul armatei, care avea călăuze pricepute, ajunse numai în 2 zile și 2 nopți la malul Dunării, la Vadul de la Floci, pe unde trecu în Valahia; alții, însă, nu ajunseră decât în 3 și chiar 4 și 5 zile și nopți, la același vad al Dunării și fără să mănânce ceva, când un călăreț de obicei străbate aceeași distanță în 10 sau cel puțin 8 zile, printr-un pustiu în care nu se găsește nimic pentru trebuințele omului; și mulți călărind câte 3 zile nu au descoperit nici o apă și nu puțini lâncezeau de sete și foame."

Cronicarul venețian Donato da Lezze, însoțind la 1476 expediția sultanului Mahomed al II-lea împotriva lui Ștefan cel Mare menționează că între Varna și Isaccea au făcut 10 zile prin "locuri sălbatice și nepopulate", potolindu-și setea cu

[39] Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *op. cit.*, pp. 244-245 .

apa aflată în nisipurile de pe litoralul mării și luptându-se cu nori de lăcuste, care erau atât de multe încât întunecau soarele, iar când se așezau rodeau steagurile și sacii cu merinde, deopotrivă. Deplasarea, în asemenea condiții, nu se putea realiza decât în timpul nopții.[40]

Martin Gruneweg, originar din Danzigm (Gdansk), a fost un luteran aflat inițial în slujba unui negustor armean din Liov, dar care s-a convertit ulterior la catolicism și a intrat în ordinul dominican. În răstimpul 1582-1586 a efectuat, cu caravanele negustorilor armeni, șase călătorii în Imperiul Otoman și una la Moscova. A ținut un jurnal de călătorie și, pe temeiul acestuia, dar adăugând și fragmente de cronici, scrisori și alte texte, a redactat o lucrare, rămasă în manuscris în primii ani ai secolului al XVII-lea. El a lăsat câteva descrieri interesante ale vieții din Dobrogea la sfârșitul secolului al XVI-lea.

Casa tătărească, lungă și îngustă, era construită din lemn sau stuf. Pereții erau unși cu un amestec de pământ negru și balegă și erau vopsiți cu cenușă umezită. ”Rar se vede aici o casă acoperită cu șindrilă, toate sunt acoperite cu paie”. Locuința avea trei încăperi: cămara, ”casa mare” și odaia. Din exterior se intra în ”casa mare” prin două uși aflate față în față. Camera de locuit era odaia care avea în centru o vatră deasupra căreia se găsea un horn; lângă vatră era așternută o pătură pentru șezut. În aceeași încăpere exista și o laviță. ”Odaia întreagă, împreună cu grinda, sunt văruite, în spatele mesei sunt atârnate covoare turcești și în rest, de jur-împrejur, încăperea e împodobită cu cositor și oale turcești (…) Turcii nu au în rest nici o masă pentru a mânca, în afară de laviță. Ei își lasă papucii înaintea laviței, se suie pe aceasta, își adună frumos picioarele sub ei, se așează, mănâncă, socotesc sau poartă discuții”. În satul tătăresc casele nu erau dispuse în ordine și un străin cu greau găsea ieșirea din sat.

”Tătarii locuiesc mizerabil, totuși nu duc lipsă de hrană. Satele lor, atâtea câte am văzut, se află în câmp întins plat și au un turc ca stăpân (..) tot focul îl fac mai mult cu stuf, balegă și iarbă uscată.(…) tătarii lucrează păturile colorate din care armenii fac saci, în care își țin mirodeniile pe care le vând. Cu (păturile) acestea, care sunt destul de drăguțe, își împodobesc lavița. Ei fac și cuverturi, dar în rest se hrănesc cel mai mult de pe urma vitelor. Nu am văzut grădini în satele lor. (…) Deși am auzit că nu există popor mai murdar între păgâni ca tătarii, totuși în jurul lor este destul de curat.” În apropiere de Târgușor (Bazarlykoy) călătorul a văzut ”o cămilă albă ca zăpada cu care se ara”.

În satele din stepa dobrogeană, ”o câmpie înfiorător de întinsă” erau ”fântâni adânci, rotunde, în care se coboară vreo zece trepte, care sunt uneori acoperite cu apă, când fântâna este plină. Dacă se dorește, se poate scoate apa cu o frânghie, dar pentru aceasta nu se află nimic la îndemână. Foarte înșelătoare sunt aceste fântâni, deoarece sunt una cu pământul și deseori sunt acoperite cu iarbă înaltă.”

[40] Constantin Brătescu, *Dobrogea regelui Carol I și colonizările dobrogene*, Tiparul „Glasul Bucovinei”, Cernăuți, 1939, pp. 7-8.

Cumpăna anilor 1584-1585 i-a prilejuit lui Martin Gruneweg întâlnirea cu o adevărată iarnă dobrogeană. ”La 9 ianuarie s-a petrecut cu noi o adevărată minune a lui Dumnezeu. Într-o zi atât de scurtă am pornit abia când se crăpa de ziuă și chiar când înhămam caii a început să ningă atât de tare, încât după ce am mers un sfert de ceas, zăpada se așternuse de un cot. În zăpada atât de mare (…) drumul din câmpia întinsă și rea dispăruse cu totul sub omăt, pe deasupra nu se mai vedea nimic din cauza ceții dese și a zăpezii, stăpânii au chibzuit să ne înapoiem în satul tătăresc. Oiștile au fost întoarse dar nimeni nu știa încotro merge, căci nu se zărea satul. Am mers deci preț de vreun ceas de colo-colo prin câmpie căutând satul, însă îl tot ocoleam și zăpada nu doar acoperise satul, ci oprise și cântatul cocoșilor și lătratul câinilor, de aceea rătăceam încolo și încoace ca jidovii în pustie. (…) neaua grea îi obosise și îi făcuse să transpire pe cai. După ce am stat peste un ceas în frig și zăpadă mare, a venit o slugă ruteană cu un tătar și ne-au călăuzit în sat. Nici un țăran nu a vrut să-și scoată vitele din grajd pentru a face loc cailor noștri, până nu am plătit scump”. La întoarcerea în sat, găzduiți fiind acasă la un tătar ”aici am mâncat întâia și probabil ultima oară carne de cal fiartă”.

”La 13 ianuarie (..) am plecat mai departe și am înnoptat în câmpie. Tocmai seara s-a pornit un vânt strașnic și un ger năpraznic, o adevărată pedeapsă de la Dumnezeu, încât noi toți am fost cât pe ce să ne pierdem viețile. Când am vrut să așezăm caravana, am avut mai întâi o mare corvoadă cu zăpada, din care se formase de ambele laturi un zid mare. (…) Deoarece zăpada căzuse abundent, în timpul gerului puternic, vijelia mare în spirală o arunca precum praful ici și colo, adunând munți mari și apoi spulberându-i din nou. (…) Noaptea caii nu au putut suporta frigul mare și vântul aprig, mai ales că din cauza vântului nu le mai rămăseseră nici fân, nici grăunțe, căci vântul a sfâșiat mai mulți saci cu nutreț, câteva coviltire și alte lucruri, și le-a purtat astfel încât n-au mai putut fi găsite nici până în ziua de azi. Caii toți s-au smuls cu putere dezlegându-se, au zvârlit peste cap hățurile sau piesele de harnașament, s-au mușcat și lovit urât între ei, dar din cauza zăpezii n-au putut fugi, ci doar săreau pe loc. Nici o slugă nu vroia să se arate din pricina frigului, căci fiecare se ascunsese cum știa mai bine sub căruțe; mai multe, slujitorii erau atât de acoperiți de zăpadă încât mulți au trebuit să fie scoși cu lopețile; și cel mai rău era că, din cauza viforului puternic nu putea fi aprins nici un foc și încă mai rău că nici un lemnișor nu era de găsit într-o câmpie atât de întinsă (…) nu știu să fi fost între noi toți vreunul care să nu fi avut urme vizibile din cauza gerului. Unora le-au înghețat nasul, urechile, altora mâinile și picioarele. Stăpânul meu (negustorul armean Bogdan Asvadur) a trebuit să-și îngrijească multă vreme degetele de la ambele mâini până să-și revină. Eu am avut multă vreme de furcă cu bărbia și până acum mai simt din când în când călcâiul stâng din cauza acelui ger.”[41]

[41] Ștefan Andreescu (coordonator), *Călători străini despre Țările Române, Supliment I*, Editura Academiei Române, București, 2011, p.68 *et passim*.

Baldassar Waltherus, cronicar, medic și chimist de origine polonă, care l-a însoțit pe Mihai Viteazul în expediția acestuia din Dobrogea, în iarna 1594-1595, menționa că ”în câmpiile largi ale Dobrogei peste Dunăre, ce se întind de la Marea Neagră spre Ungaria și de la Dunăre până la Provadia Bulgariei, pe unde e locul de trecere al ambasadorilor și negustorilor Poloniei când se duc la Constantinopol, sunt așezați cu locuințe în dese, dar mizerabile sate, peste 6.000 de tătari, amestecați cu turcii, îndatorați să stea gata la orice ordin al Sultanului turc, dar mai cu seamă la oaste…”[42]

Cu prilejul vizitei sale apostolice din 1640 în Dobrogea, arhiepiscopul catolic al bisericii bulgare, Petru Bogdan Bakšiæ, se plângea de proasta condiție a călătorului prin această regiune, datorită lipsei hanurilor de-a lungul drumurilor, voiajorii fiind nevoiți să doarmă în câmp, pe orice vreme, cu pază bună, din pricina hoților. Mai mult, „trebuie să iei de acasă mâncare și celelalte lucruri de trebuință, cu alte cuvinte, trebuie să-ți iei casa cu tine”. Pe lângă aceste observații, arhiepiscopul de Sofia a lăsat mai multe însemnări care reflectă efectele colonizării turco-tătare asupra stepelor din partea sudică și centrală a provinciei, când populația creștină a fost împinsă spre Dunăre și țărmul mării.[43]

Paul de Alep, după numele său arab Bulos ibn az-Za'im, a fost un cleric sirian, mai precis arhidiacon și secretar al patriarhului Antiohiei, care a ajuns pe plaiuri dobrogene în ianuarie 1653, în cadrul călătoriei întreprinse împreună cu patriarhul Macarie în Țările Române și în Rusia, la invitația domnitorului moldav Vasile Lupu. Această călătorie a durat aproape șapte ani, între 9 iulie 1652 și 21 aprilie 1659, prilejuind redactarea unei lucrări intitulată *Rihlat al-Batrak al-Antaki Makarios al-Halabi* („Călătoria patriarhului Macarie de Alep”), operă literară unică în literatura creștină de limbă arabă, lipsită, în general, de interes pentru lucrările cu caracter geografic. Paul de Alep observa la Constanța „că această țară a fost colonizată, după supunerea ei, cu Tătari mahomedani, adică Turcmeni din Asia, în locul creștinilor alungați de aici de sultanul Mahomed”, această colonizare realizându-se ”ca să se întărească malurile Dunării în contra inamicilor săi creștini”. Tot el menționează că turcii aduseseră în Dobrogea cămile cu două cocoașe și le foloseau la transportul călătorilor.[44]

Neajunsurile călătoriei prin Dobrogea, semnalate de atâția călători, erau, nu arareori, compensate de ospitalitatea locuitorilor. Dimitrie Cantemir, amintea în opera lui de drumurile sale euxine, pe care le-a făcut începând din 1688 până la 1710, între Iași și Istanbul, trimis fie ca ostatic, fie ca puchehală a Moldovei la Poarta Otomană. Domnitorul moldav a remarcat această incontestabilă calitate a dobrogenilor. Când vreun peregrin se nimerea în satele lor, capiii de familie, indiferent de nație sau credință, îi ieșeau în cale și îl invitau în locuință, în modul cel mai prietenesc, poftindu-l la

[42] Romulus Seișanu, *op.cit.,* pp. 153-154..
[43] Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *op. cit.*, p. 226.
[44] Alexandru P. Arbore, *op. cit*, p. 102.

masă, să mănânce din „cele ce le-a dat Dumnezeu”. Dacă străinul primea invitația, el se bucura de adăpostul unei odăi speciale, pentru oaspeți; aici era ținut trei zile și ospătat fără plată cu ouă, miere „de care țara e îmbelșugată” și un fel de turte gustoase. Ei dovedeau atâta „curtenie și afabilitate, încât dacă le se mai poate găsi pereche în lume”.[45]

Părintele iezuit Franscisc Gosciecki, care a străbătut Dobrogea în 1712, observa următoarele: „Creștinii sunt mulți pe aici, dar într-o sărăcie decăzută. După casele lor, după îmbrăcăminte și înfățișare, se vede că sunt în robie. Casa creștinului e mică și joasă, compusă dintr-un acoperiș fără tavan deosebit, sprijinit pe patru stâlpi…în casă nu se obișnuiesc sobe, ci numai câte o vatră…”[46]

Informații despre populația musulmană primim de la ambasadorul polon Ioan Gnimski, supranumit „palatinul de Kulm”, care, în 1677, în timpul domnitorului Antonie Ruset al Moldovei, vizitează Iași-ul, și, făcând o scurtă descriere a Dobrogei, regiune lipsită cu desăvârșire de pădure și în care apa se găsește cu greu, menționează că în acest district sunt 200 de sate pe care le locuiesc tătarii.[47]

Între aceste sate tătărești se aflau și actuala comună Nicolae Bălcescu, împreună cu satul Dorobanțu. În materie toponimică, mahomedanii au vădit destulă imaginație, dând localităților în care viețuiau denumiri metaforice, legate poetic de caracteristicile geografiei fizice, de întâmplări, de oameni, de ocupații. Primele denumiri ale satelor de pe raza comunei Nicolae Bălcescu sunt: Danachioi pentru N. Bălcescu (însemna „satul danacilor”-a viteilor), respectiv Bilar-lar pentru Dorobanțu (însemna „satul lui Bilar”- nume de tătar, probabil un bogătaș sau chiar pașă).[48]

Populația tătară colonizată în regiune a adus cu ea unele nume ce le aminteau de strămoșul colectivității, apelativ pe care noii veniți, cu sprijinul autorităților, l-au atribuit satelor în care s-au instalat. Așa se explică de ce, încă de la începutul procesului de colonizare musulmană, apar în Dobrogea toponime terminate în sufixul - *lar*, - *ler* (ce ajută la formarea pluralului turcesc).[49]

Din nefericire, Dobrogea este un ținut despre a cărei evoluție istorică în epoca medievală nu putem spune încă prea multe lucruri. Deși în arhivele care adăpostesc fondurile cancelariei fiscalității otomane se găsesc multe registre referitoare la Dobrogea, acestea nu au fost supuse încă unui studiu susținut și aprofundat.[50] În literatura de specialitate între realitățile de geografie politico-administrativă își găsește

[45] Constantin Cioroiu, *Călători la Pontul Euxin*, Editura Sport-Turism, București, 1984, p. 41.
[46] xxx *Călători străini despre Țările Române*, vol. VIII. Volum îngrijit de Maria Magdalena Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Maria Holban și Paul Cernovodeanu, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p. 526.
[47] *Ibidem*, vol. VII. Volum îngrijit de Maria Magdalena Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Maria Holban și Paul Cernovodeanu, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p. 366.
[48] SJCAN. *Loc. cit.*
[49] Anca Ghiață, *Toponimie și geografie istorică în Dobrogea medievală și modernă*, în „Memoriile Secției de Științe Istorice”, vol. IV, tom V, 1980, p. 36.
[50] Tahsin Gemil, *op. cit.*, p. 73.

locul doar prezentarea rezumativă a împărțirii administrative a teritoriului dobrogean, fără a intra în analiza amănunțită a cauzelor ce au determinat unele modificări în acest domeniu de la o perioadă istorică la alta.[51]

Totuși, cele două localități care fac subiectul prezentei lucrări sunt menționate în izvoare. Bilarlar (sub forma Bilâl sau Koçak-Bilâl) apare într-un registru turcesc (defter) din 1584 care conține evidența pe sate a sarcinilor militare ce reveneau populației musulmane colonizate în ținut. Defterul din anii 1675 și 1676 care cuprinde numai satele ce erau obligate să dea anumite cantități de orz pentru cei doi ani atestă și existența satului Bilâl(lar).

Celebrul călător turc Evliya Celebi, care, în remarcabila sa lucrare „Seyahatname" (Cartea de călătorii) a reunit notele pe marginea călătoriilor sale din Abisinia până în Bosnia, și care a trecut în mai multe rânduri prin Dobrogea pe la mijlocul secolului al XVII-lea, când a participat la diverse campanii militare otomane peste Dunăre, scrie despre satele Bilâl(lar) și Dana Hadji (Haci), ambele fiind arondate la kaza Babadag care, la vremea respectivă, avea arondate 100 de sate, inclusiv Kara-Koyunlu (orașul Năvodari de azi). Danachioi mai apare, sub forma Daskon, pe o hartă statistică rusă realizată, din necesități operative, în timpul războiului din 1828-1829. Cele două localități sunt menționate și în documentele turcești din fondul tapiurilor emise între 1864-1877 ce indică pe posesorii de pământ cu tapu din satele dobrogene. Unele proprietăți (fie că erau câmpuri, locuri de adăpost și de pășune, păduri sau alte domenii) puteau fi date în arendă de către guvern. Cei care dobândeau asemenea posesiuni primeau un titlu numit „Tapu".[52] Conform acestor documente, se pare că, la acea dată, Danachioi aparținea de kaza Medgidia, iar Bilar-lar de kaza Constanța.

Deși este posibil să fie vorba doar de o asemănare de nume, găsim o trimitere la satul Danna-Kew la călătorul Jean Belle d'Antimory, care a trecut prin Dobrogea în anii 1737-1738.[53]

Precum și în alte regiuni ale imperiului otoman, toate categoriile de proprietate și posesiuni erau împărțite în unități economice subordonate (ciftlik-uri), supuse dreptului ereditar de folosință al țărănimii producătoare (raia). O seamă de domenii aparțineau sultanului, altele, destul de întinse și cu un număr însemnat de sate, pașei din vilaietul Silistrei sau Oceacov. Numeroase feude au fost atribuite, cu timpul, unor dregători locali sau căpeteniilor unităților de ieniceri și spahii. Astfel, toate categoriile privilegiate ale societății se înfruptau din roadele pământului muncit de o țărănime sărmană.[54] Totuși, administrația otomană se conforma preceptelor Coranului de a lăsa neculeasă o parte din recolta lor anuală pentru ca alte viețăți (oameni, păsări sau animale) să găsească pe câmpiile Dobrogei un surplus de hrană.

---

[51] Anca Ghiață, *op. cit.*, p. 41.
[52] Constantin P. Rotaru, *op. cit.*, p. 27.
[53] Alexandru P. Arbore, *Din etnografia Dobrogei.Contribuțiuni la așezările tătarilor și turcilor în Dobrogea*, în „Arhiva Dobrogei", vol II, 1919, p. 16.
[54] Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *op. cit.*, p. 247.

Între documentele ce reglementau problema proprietății un loc central revenea Codului proprietății funciare otomane din 21 aprilie 1858, potrivit căruia pământul era clasat în Turcia în cinci categorii: mülk (proprietate absolută a musulmanilor și nemusulmanilor pentru care se plătea un impozit fix); mirié (format din țarine, fânețe, pășuni, locuri de vii și păduri, a căror posesiune și folosință era conferită de stat , în virtutea unui titlu numit tapü); mevkufé sau vakuf (proprietatea instituțiilor religioase sau de binefacere rezultată din donații); metruké (bâlciuri, piețe, drumuri publice, păduri, izlazuri proprietate a statului dar în folosința comunităților); mevat (pământuri nelocuite, improprii folosirii-„proprietate moartă"-care, puse în valoare, puteau deveni proprietatea oricui).[55]

Refugiat la Istanbul, în urma înfrângerii revoluției de la 1848, savantul agronom român Ion Ionescu de la Brad, grație sprijinului oferit de Ion Ghica, personalitate care se bucura de trecere la Poartă, a întreprins în primăvara anului 1850 o excursie de studii agricole, economice și sociologice în Dobrogea împreună cu inginerul hotarnic Ioranu, din însărcinarea guvernului turc condus de marele vizir Reșid Pașa. Om de mare seriozitate științifică, Ionescu de la Brad a cercetat Dobrogea sat cu sat, călătorind în condiții extrem de grele, discutând cu oamenii locului, precum și cu demnitarii otomani, ceea ce i-a permis să intre în posesia unui vast material informativ. Concluziile cercetărilor sale au fost publicate într-o serie de articole în "Journal de Constantinopole", pe care apoi directorul ziarului, Noguès, le-a extras în toamna aceluiași an într-o broșură intitulată "Excursion agricole dans la plaine de la Dobrodja".[56] În această lucrare apare menționată așezarea Danachioi, sub forma Danakesi, iar Bilarlar sub forma Bilartar, printre cele 51 de sate locuite exclusiv de tătari.[57]

În perioada stăpânirii otomane, oficialitățile unui sat turco-tătar din Dobrogea erau ciorbagiul (primarul), muktarul (ajutorul de primar) și azale (consilierii). Neînțelegerile între locuitori erau mediate de sfatul bătrânilor care împăca certurile dintre soți și soție, moștenirile, pedepsea bătăile, furturile și alte pricini. Mai greu era cu stăpânirea turcească la care rareori găseau dreptatea. Plocoanele, bacșișurile, erau mai tari decât poruncile și fără ele greu căpătai o fărâmă de dreptate. Judecata turcească a rămas de pomină, trecând în proverbe ("judecă turcește"). Bătrânii povesteau că atunci când turcul intra în sat, obișnuia să descalece în fața casei, dădea calul gospodarului să îl țină, iar el intra în casă unde gospodina trebuia să îi pună masa. Când acești slujbași cutreierau satele, fetele și femeile tinere umblau cu hainele rupte într-adins ca să pară urâte și bolnave. Dacă veneai călare și vedeai venind spre tine turcul stăpânirii, trebuia să te dai jos de pe cal și să stai în genunchi până trecea el, semn că te supui.[58]

---

[55] *Ibidem,* p. 357.

[56] Ioan N. Roman, *Pagini din istoria culturii românești în Dobrogea înainte de 1877*, în „Analele Dobrogei", I, nr. 3, 1920, p. 386.

[57] Anca Ghiață, *op. cit.*, pp. 30-52.

[58] Apostol D. Culea, *Cât trebuie să știe oricine despre Dobrogea. Trecutul – prezentul - viitorul*, Editura Casei Școalelor, București, 1928, p. 12 .

Ion Ionescu de la Brad a observat, la rândul său, abuzurile de tot felul la care erau supuși românii din Dobrogea din partea administrației otomane : ”acești otomani îi tratau pe creștini mai rău ca pe câini”. El arată că “la toate angăriile tot pe români pică greutatea”. “Sunt românii, prin aptitudinea lor la muncă, vestiți muncitori și de aceea tot greul din Dobrogea în spatele lor pică”. Adaugă că dregătorii locali “la toate muncile publice numai pe români îi au”. Românii erau singurii care îndeplineau cu sila diferite munci în interesul personal al dregătorilor locali. Erau obligați să lucreze pământurile acestora trei zile la seceră și trei la coasă, în timp ce bucatele lor rămâneau nestrânse și se prăpădeau pe câmp. Erau plătiti doar cu jumătate (5 lei) sau uneori doar un sfert (2,50 lei), din prețul unei zile de lucru, care se ridica la 10 lei. Românul avea însă “destul de lucrat pentru el ca să fie nevoit să lucreze la turci”. Satele românești erau obligate să dea “ficiori pentru plugărie”. De aceasta se ocupa ciorbagiul (primarul) fiecărui sat, care era un simplu instrument al aianului. Țăranii turci și tătari nu mergeau niciodată să lucreze la coasă sau la seceră pe pământurile aianilor. ”Aianul” desemna un personaj de vază, notabil, în satul sau regiunea sa. Este un termen propriu administrației turcești, care s-a păstrat numai în Dobrogea.

Abuzuri mari făceau și reprezentanții mai de jos ai forței publice, subașii (polițaii), “turci ce stau în sate de mănâncă și beau degeaba și necinstesc femeile oamenilor”. În satele cu populație mixtă țăranii turci încălcau terenurile românilor, deși aceștia le stăpâneau în mod legal. Aceste asupriri îi făcuseră pe românii dobrogeni deosebit de solidari, erau “gata pentru orice sacrificiu spre a scăpa pe un frate al lor picat în osândă”. Ion Ionescu de la Brad arăta că din cauza acestor abuzuri și nedreptăți, românii din Dobrogea “pe un mântuitor al lor de jafuri l-ar socoti ca pre un Mesia”.[59]

Veridicitatea acestei descrieri nu poate escamota o altă realitate: începând cu secolul al XVII-lea, mulți țărani români din nordul Dunării, atât din Moldova cât și din Țara Românească, au preferat să se stabilească în Dobrogea, ca o reacție la situația tot mai grea din Principate. Nemulțumirile refugiaților erau generate de amploarea și neregularitatea dărilor, precum și modul barbar în care acestea erau colectate. Comparativ cu situația țărănimii din Principatele secolelor XVII-XVIII, regimul turcesc din Dobrogea era suportabil.[60]

O altă modalitate prin care românii nord-dunăreni au ajuns în Dobrogea o constituie păstoritul transhumant, cel mai complex tip de păstorit tradițional la români, constând în deplasarea alternativă, an de an, după sezon, a vitelor spre pășunile de la munte și spre cele din ținuturile de la șes. Tipul de transhumanță amplă presupune distanțe mari sau chiar foarte mari între cele două puncte ale deplasării: în această formă se încadrează și păstoritul în Dobrogea al românilor crescători de vite din sudul Transilvaniei, cunoscuți sub numele generic de mocani. Termenul ”mocan”

---

[59] Tudor Mateescu, *op. cit.*, pp. 65-66.

[60] Vezi Al. P. Arbore, *O încercare de reconstituire a trecutului românilor din Dobrogea*, în Analele Dobrogei, nr.2, 1922, pp.237-291.

derivă probabil de la ”moacă” (bâtă ciobănească) și desemna exclusiv păstorii din sudul Transilvaniei. Trebuie făcută o deosebire limpede între acești păstori ca stăpâni de vite și păstorii angajați cu simbrie din toată Transilvania, sau chiar Moldova și Țara Românească. Aceștia, deși luau parte activ la păstoritul transhumant în Dobrogea, nu pot fi socotiți mocani.

Fenomenul de transhumanță aparține prin excelență acestor păstori transilvăneni și a fost determinat de insuficiența pășunilor și a nutrețului de care dispuneau față de bogăția vitelor pe care le posedau : oi, în primul rând, apoi capre, cai, bovine.

Pentru Dobrogea, mai ales într-o vreme când acest pământ românesc se afla sub stăpânire străină, păstoritul mocanilor a avut nu numai implicații economice și sociale, ci și demografice și culturale. Păstoritul în Dobrogea era practicat numai de bărbați valizi, de regulă până în cincizeci de ani, capabili să suporte rigorile unei vieți uneori deosebit de aspre, în timp ce femeile, copii și bătrânii rămâneau în satele din Transilvania.

Un document de la Mircea cel Bătrân, din anii 1404-1406, în care sunt amintiți păstorii care se aflau în bălțile de la Dunăre aparținând mănăstirii Cozia a fost interpretat ca o dovadă a trecerii încă din vremea aceea, a mocanilor în Dobrogea.

Coborârea vitelor de la munte începea pe la sfârșitul lui august și dura până în jurul datei de 20 septembrie, dar acest lucru se petrecea mai devreme în cazul răcirii premature a timpului. Din vechime locurile de trecere a Dunării au fost vadurile de la Zimnicea-Șiștov (mai puțin frecventat, era prea departe de Dobrogea), Giurgiu-Rușciuc, Oltenița-Turtucaia, Călărași-Silistra, Piua Petrii (apoi Gura Ialomiței)-Hârșova, Brăila-Măcin (prin Ghecetu Turcesc), Galați-Măcin (prin Azaclău) și Oblucița-Isaccea. Odată ajunși în sudul Dunării ciobanii se răspândeau în toată Dobrogea.

Între războiul ruso-turc din 1828-1829 și războiul Crimeii, respectiv între anii 1830 și 1854, se desfășoară perioada în care transhumanța mocanilor în Dobrogea atinge apogeul, cunoscând o amploare fără precedent, dar care nu se va mai repeta niciodată.[61]

Învățământul în limba turcă cuprindea școli primare (Mekteb-i subyan), gimnazii (Ruștiye) și școli medii seminariale (Medrese). Cursurile primare erau obligatorii și gratuite. Localul școlii primare se afla în curtea geamiei, lipit de clădirea moscheii sau separat. Învățătorul de multe ori având și funcția de hoge (preot) nu primea salariu din partea statului, ci era plătit fie în bani, fie în natură de către părinții elevilor. Elevii începeau școala cu o ceremonie religioasă deosebită. După ce copilul învăța alfabetul, învăța Coranul . Cu acest prilej se îndeplinea o nouă ceremonie.[62]

[61] Vezi pe larg Tudor Mateescu, *Păstoritul mocanilor în teritoriul dintre Dunăre și Mare*, Direcția Generală a Arhivelor Statului din Republica Socialistă România, București, 1966.
[62] Ekrem Mehmet Ali, *Din istoria turcilor dobrogeni*, Editura Kriterion, București, 1994, p. 144.

Până la războiul de independență pregătirea de învățători creștini în Dobrogea nu era posibilă. Cei mai mulți dascăli erau originari de la stânga Dunării. Ion Ionescu de la Brad constata în 1850 că ceea ce le lipsea mult românilor dobrogeni era "pâinea sufletească" "pretutindeni, românii în Dobrogea simt nevoia de dascăli pentru a da învățătură fiilor lor. În câteva sate am și găsit dascăli pe care-i țin ei, cu cheltuiala lor. Este cutare sat care au umblat și nu s-au lăsat până n-au furat din Țara Românească un biet dascăl pe care-l țin românii în sânul lor mai bine de cum n-ar fi în sânul lui Avram".[63]

Biserica ortodoxă a jucat în Dobrogea în timpul stăpânirii otomane rol de ocrotitoare a ființei naționale a populației băștinașe. A avut și importantă funcție culturală și a contribuit la întărirea legăturilor între românii de pe cele două maluri ale fluviului.

În Dobrogea, biserica ortodoxă a avut mult de suferit după cucerirea otomană, dar și-a continuat fără întrerupere existența în cadrul Patriarhiei de la Constantinopol. Biserica dobrogeană a avut în cele peste patru secole și jumătate de stăpânire otomană, o organizare bine închegată, cu eparhii proprii, ceea ce atestă existența unui număr însemnat de credincioși. Pentru ridicarea unei biserici era nevoie de o aprobare specială, dată printr-o irade a sultanului. Aceasta costa mult și se obținea numai după îndelungate demersuri pe lângă autoritățile locale. Exista interdicția de a se construi biserici mai înalte decât geamiile sau casele musulmanilor. Bisericile erau uneori lipsite de turle, unele erau adâncite în pământ până la mai mult de un metru, încât la intrare se cobora pe scări în interior. Totodată autoritățile otomane nu îngăduiau folosirea clopotelor. Acest lucru a fost posibil (turle, clopote) din 1839-1861.[64]

Apostol D. Culea (1882-1949), fiu de țărani din Ialomița ajuns până la rangul de director-având în grijă școlile din mediul rural-la Fundațiile Culturale Regale, ne-a lăsat o descriere plastică a satelor dobrogene pe sfârșit de epocă otomană, așa cum și le aminteau bătrânii.

"Pe funduri de văi cu șuvițe de apă, stăteau pitite câte un pâlc de bordeie, colibe, ori niște biete căsuțe din bălegar frământat cu lut și acoperite cu paie, pământ ori stuf. Acestea erau satele. Nici un copac, nici o grădină nu înveselea chichinețele cu ferestruici de o palmă. Sticla era necunoscută și hârtia unsă cu grăsime, ori bășica de vită ținea locul geamului. În singura odaie unde se grămădeau toți ai casei, rogojinile pe paturi erau așternutul cel mai obișnuit. Satele erau destul de rare și mici, iar locuitorii cultivau ogoarele numai în imediata vecinătate a satelor. Încolo erau păduri sau stepe libere pentru pășunatul turmelor. În plus, în secolele XVIII - XIX, războaiele ruso-turce, însoțite de ciumă și holeră, au creat goluri mari de populație. Astfel se explică faptul că la 1878 Dobrogea era o regiune dintre cele mai slab populate din Europa.

---

[63] Ion Ionescu de la Brad, *Românii din Dobrogea*, p. 15, *apud* Tudor Mateescu, *op. cit.*, p. 95.

[64] Tudor Mateescu, *Permanența și continuitatea* …., p. 78.

Pentru ce să se îngrijească oamenii de mai mult? Nu erau siguri pe ei și pe avutul lor de la un an la altul. Cetele de tâlhari (cârjalii) cutreierau satele nesupărați de nimeni. După începutul secolului al XVIII-lea Dobrogea ajunse maidanul de încăierare între turci și ruși. Nu treceau zece-cincisprezece ani și valuri de oști, pe drumurile năvălitorilor de acum o mie și ceva de ani, căutau sate și orașe să le prade.

Un țăran de atunci povestește unui călugăr călător: *Și atunci cine poate fuge peste Dunăre, iar pe care îi prind turcii ori rușii, îi duc cu dânșii în țara lor, vitele ni le mănâncă, satelor le dau foc și semănăturile le pustiesc. După ce trece războiul, care mai rămânem vii iarăși ne întoarcem la vetrele noastre și ne facem pe dărâmături bordeie, iar ne apucăm de gospodărie. Când ne mai putem noi îndrepta ? Se mai întâmplă și altă nevoie. După fiecare război începe ciuma care ne mai seceră și ea. Atunci iar lăsăm toate și fugim și ne ascundem pe sub dărâmături de dealuri, prin păduri, în bălți, și ne temeam unii de alții, frate de frate și fugim unii de alții*”.[65]

Privită prin prisma călătorilor străini, situația Dobrogei nu părea a fi mai fericită nici în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Ofițerul prusac de origine daneză Helmuth von Moltke, viitor feldmareșal al Prusiei, împreună cu alți trei ofițeri germani, a călătorit în Dobrogea, în anul 1837, în calitate de observator al așezărilor și utilităților existente în regiune. În raportul său remarca situația Dobrogea de după războiul ruso-turc din 1828-1829: “E un adevărat pustiu, de care te miri să îl întâlnești în mijlocul Europei. Socotind și populația orașelor, nu găsești mai mult de 300 de locuitori pe mila pătrată”.

F. Ritter, pentru anii 1835-1839: “Această țară, cu o suprafață de 200 mile pătrate, cuprinsă între mare și un fluviu navigabil, este o pustietate, așa de debusolată, cum abia își mai poate cineva închipui; și cred că nu hrănește mai mult de 20.000 de locuitori. Cât poate cuprinde ochiul, nicăieri nu zărești un copac sau o tufă. Spinările puternic boltite ale dealurilor sunt acoperite de ierburi înalte și arse de soare, care ondulează ca valurile sub vânt și poți călări ceasuri întregi peste această pustie monotonă, până să descoperi un cătun nefericit, fără arbori și grădini, în cine știe ce vale fără apă.”

În vremea războiului Crimeii, Camille Allard în calitate de medic al misiunii tehnice franceze condusă de inginerul Léon Lalanne, care a construit în anul 1855 prima cale rutieră din Dobogea, între Constanța și Rasova, a străbătut Dobrogea între 6 iulie și 25 noiembrie 1855. În lucrarea „Souvenir d’Orient: la Dobroudscha”, apărută la Paris în 1859, scria: „Părăsirea acestor ogoare roditoare, pe care le-am vizitat, se explică astfel: de la invazia din 1829, o mare parte din Bulgaria orientală și mai ales regiunea podișurilor era aproape pustie. Un mare număr de familii creștine și musulmane se întorseseră de puțină vreme în Dobrogea când, la 1854, ultima invazie rusească și după ea baș-buzucii pustiiră din nou țara.” El constata că în județul Constanța existau 33 de sate locuite: 19 turcești, 9 tătărești și 5 românești.

[65] Apostol D. Culea, *op. cit* , pp. 7-8.

Descriind satele tătărești, așa cum erau și Danachioi și Bilarlal, el spune că „toate aceste sate sunt formate din bordeie sau din case mici, de doi sau trei metri înălțime, construite din nuiele și tencuite cu bălegar de vacă. Acoperișurile sunt, de regulă, din stuf sau pământ bătătorit (…) Ruinele grecești, romane sau genoveze sunt aproape singurele surse din care se procură pietrele de construcții pe care le-am remarcat (…) De obicei locuințele sunt înconjurate de câmpuri de pepeni verzi și galbeni, de porumb și de mei, din care autohtonii se hrănesc aproape exclusiv." Același Allard, drumeț pe plaiuri dobrogene într-o zi de vară a anului 1855, ne lasă o descriere aproape idilică a acestui tărâm: „Țara era un pustiu de ierburi peste care ochiul luneca zile întregi până să descopere un copac de umbră, sau așezări omenești în vre-un fund de vale. Ici-colo, întâlneai doar turmele ciobanilor români și călăreți turco-tătari, tăind valurile de buruieni ca mânați de vânturile iuți ale lui Miază-Noapte. Nemărginitul lan de iarbă părea un covor nesfârșit ce tremura în dogoarea soarelui de vară. Călărețul se cufunda cu totul în aceste desișuri necosite de om. Către sfârșitul lui august, peste tristele și mutele singurătăți de buruieni uscate, se încingeau focuri de nu știai cum și de unde s-au pornit: poate de la vreo vatră de popas, o scânteie de ciubuc. Vântul purta vâlvătăile de colo-colo și timp de o lună Dobrogea părea învăluită într-o trâmbă de flăcări și fum."[66]

În sfârșit, imediat după războiul de independență, aflat într-o călătorie de afaceri, baronul D'Hogguer s-a văzut obligat să petreacă o iarnă întreagă într-o localitate dobrogeană (foarte posibil, Medgidia) prilej cu care a luat o serie de notițe pe care, la insistențele prietenilor, le-a publicat ulterior (*Renseignements sur la Dubrodja*, Bucarest, 1880). Spicuim din această pertinentă și interesantă prezentare:

"Dobrogea reprezintă o suprafață considerabilă. Pretutindeni pământul este bogat, dar lipsa umidității, în zonele din interiorul regiunii, are ca efect diminuarea recoltelor. Terenurile nu sunt folosite decât ca pășuni. (...) Această regiune suferă din cauza lipsei pădurilor. (…) Iernile nu sunt în mod obișnuit prea aspre, dovadă fiind mulțimea turmelor mocănești din Transilvania care de secole se scoboară din munții lor și vin de iernează în pajiștile cele întinse ale Dobrogei. Primăvara și toamna sunt foarte scurte aici. Temperatura se schimbă foarte repede de la frigul iernii la căldura verii.

Locuitorii se culcă pe rogojini, pe un teren umed și câte o dată numai pe nămolul lăsat de ape. De aici cauza frigurilor care apar. Hrana lor lasă mult de dorit în privința calității. Pește proaspăt sau sărat, ceapă, cafea proastă, pâine foarte proastă le sunt mai toată hrana : ajunurile cele lungi ale posturilor contribuie și ele a mări această tendință.

Puțurile care se găsesc acum sunt de o adâncime de aproape 60 la 70 de stânjeni și scoaterea apei este foarte dificilă, mai ales când trebuie să-și adape cineva vitele, cu toate acestea în punctele unde aplecarea terenului favorizează adâncimea puțului apa este mai în apropiere și mai abundentă.

---

[66] Constantin Brătescu, *op. cit.*, pp. 9-12.

Lemnele în mai multe locuri sunt cam depărtate și materialul necesar la construcția caselor devine prea costisitor din cauza depărtării; ar fi mai bine să se clădească satele cu pământ frământat și uscat la soare, fiindcă în mai multe puncte piatra lipsește, folosindu-se și de pământul argilos ce se găsește în mare cantitate.

Mai toată obștea musulmanilor a fost constrânsă de autoritățile turcești să părăsească Dobrogea în timpul războiului, luându-și cu dânșii vitele și adesea și vitele vecinilor lor. Circazienii, Lazii, Tătarii Nogai și Cabaili au prădat de două ori această țară, întâia oară în mai 1877, a doua oară în iunie, luând cu dânșii un număr considerabil de vite. Trei pătrimi din splendida recoltă a anului 1877 a putrezit stând neadunată. (…) Din toate produsele de export, lâna este aceea care interesează mai direct în Europa. (...) Țăranii s-au dat cu totul la creșterea oilor care promitea un mare progres. În regiunea meridională a Dobrogei se produce circa 70% lână neagră sau cenușie și restul lână albă. Diferența între lâna albă și cea neagră este de 30 lei pe 100 kg. Iar între cea neagră și cea cenușie este de aproape 20 franci. (…) Provincia Chiustenge se împarte in trei districte, Chiustenge, Mangalia și Hârșova.

(…) elementul turcesc care pe timpul dominației otomane predomina în aceste districte a dispărut mai de tot, și elementul tătar care în timpul războiului emigrase cu grămada, tinde a se reîntoarce în mici proporții.

Acest element tătar este unul din cele mai bune și ar fi foarte important ca guvernul local să se silească a-i înlesni mijloacele necesare spre a-și reîncepe lucrările sale agricole. Poporul tătar fiind foarte muncitor, răbdător și supus, nu ar putea întârzia să dea niște rezultate bune agriculturii din Dobrogea. În toată Dobrogea nu se vede decât același lucru, cu rare excepții. Orașe vătămate de ocupația militară în timpul războiului, sate distruse de bande de circazieni și bașibuzuci în momentul părăsirii lor de către populație și autoritățile turce.

Mai toate vitele au fost răpite de aceste bande. De abia jumătate din coloniștii tătari sau turci s-au reîntors în satele lor, după încheierea păcii. Acești coloniști se găsesc într-o stare incredibilă de mizerie. Vitele necesare pentru munca câmpului le lipsesc, asemenea și sămânța pentru a semăna și chiar cele necesare supraviețuirii.

Dacă guvernul român care a și început să distribuie ajutoare populației, nu va lua măsuri mai energice spre a le procura semințe și vite, este foarte de temut ca o mare parte din ei să decidă a părăsi această țară. Partea care a suferit mai mult a fost districtul Chiustenge. Trebuie să recunoaștem că domnul prefect Opreanu își dă toată silința spre a veni în ajutorul familiilor sărăcite în contra rigorilor iernii, împărțindu-le chiar și bani; și se speră că va obține de la guvern sămânța și vitele necesare pentru plugărit, căci altfel ar rămâne și în al treilea an fără resurse și fără recolte.

Prezenta stare a Dobrogei, în ceea ce privește agricultura, este foarte precară. Ea este moștenirea unui sistem primitiv, turcii ocupându-se foarte superficial de agronomie. În mai toate satele din Dobrogea este lipsă de pomi roditori (…) vii de asemenea nu există în interiorul Dobrogei. Cultura cânepei și a inului nu se cunosc.

(…) *Această țară valorează mai mult decât reputația pe care o are*."[67]

---

[67] Baron D'Hogguer, *Informațiuni asupra Dobrogei. Starea ei de astăzi, resursele și viitorul ei*, Bucuresci, Editura Librăriei Socec &Comp., 1879, p.10 *et. passim*.

Capitolul II
Dezvoltarea comunei Nicolae Bălcescu în perioada modernă (1878 - 1948)

Evoluția teritorial administrativă

Dobrogea a revenit la România în urma războiului de independență din 1877-1878 și a hotărârilor congresului de pace de la Berlin (1 iunie-1 iulie 1878). În baza acestor decizii, la 23 noiembrie 1878 autoritățile române preiau administrația Dobrogei, iar pe 14/26 noiembrie 1878 armata română a trecut Dunărea la Ghecet și a pătruns în Dobrogea. Înainte de trecerea Dunării, Carol I (având de la 9 septembrie 1878 titlul de Alteță Regală) a adresat o proclamație intitulată „Locuitorilor dobrogeni" (în care arăta că Dobrogea făcea parte din România și că drepturile și obiceiurile populației musulmane vor fi respectate) și a citit un ordin de zi către ostași, ambele scrise de Mihail Kogălniceanu cu data de 14 noiembrie 1878 și emise din Brăila.[68]

Noua provincie a statului român a fost organizată conform regulamentului de împărțire și organizare administrativă a Dobrogei, regulament instituit prin decretul nr.2533 din 13 noiembrie 1878. Decretul stabilea împărțirea Dobrogei în districte și plăși. Se constituiau trei județe: Tulcea, Küstenge și Silistra Nouă. Județul Küstenge se compunea din trei plăși: Küstenge, Hârșova și Mangalia. Plasa Küstenge cuprindea toate satele vechii căimăcănii cu același nume.[69] Conform acestui act, orice sat, indiferent de numărul de familii existente, avea un consiliu comunal și un primar numit de autorități, persoane ce își dovediseră loialitatea și inteligența. În virtutea unor reglementări ulterioare, fiecare comună trebuia să cuprindă un număr de minim 100 de familii. Un sat cu mai puțin de 100 de familii putea forma o comună doar dacă locuitorii săi făceau cerere specială și erau obligați să întrețină toate cheltuielile serviciului comunal.

Tabloul general al comunelor și cătunelor județului Constanța, formate conform art. 49 din legea de organizare a Dobrogei din 9 martie 1880, prezenta următoarea situație: județul Constanța era împărțit în 5 ocoale (Constanța, Hîrșova, Medgidia, Mangalia și Silistra Nouă) care cuprindeau un total de 80 de comune (7 urbane și 73 rurale), cu 161 de cătune, având 90.740 de locuitori, dintre care 20.209 contribuabili. În 1880 la Danachioi erau 173 de contribuabili. Începând din 1887, termenul „ocol" începe să fie folosit simultan cu cel de „plasă", ambele fiind similare.

[68] Constantin P. Rotaru, *op. cit.*, p. 21.
[69] Coord: Virgil Coman, *Dobrogea în Arhivele românești (1597-1989)*, București, Editura Etnologică, 2013, p.88.

Ocolul Constanța cuprindea comuna urbană Constanța și 12 comune rurale, pentru formarea cărora s-au întrunit 32 de sate sau cătune. Comuna Danachioi, de care aparținea cătunul Bilarlar, făcea parte din ocolul Constanța. La prezentarea bugetului comunelor urbane și rurale din județul Constanța pe exercițiul financiar 1881-1882, rămase executorii în urma aprobării legale, în plasa Constanța, printre cele 12 comune apare și Danachioi, cu o evaluare a veniturilor de 1308,37 lei, cheltuieli admise în valoare de 1280 lei, rezultând un excedent de 28 de lei și 37 de bani. Dintre cele 13 comune ale plășii Constanța, 11 aveau excedent financiar, Danachioi având cel mai mic excedent. În schimb, printre satele care au avut venituri mici în anul 1880 s-a numărat și cătunul Bilarlar, sat tătăresc din plasa Constanța, cu 130 de lei. Explicația acestei situații este simplă: acestea erau sate cu o populație cuprinsă între 10 și 40 de familii mahomedane, care nu puteau avea un venit mai mare.[70] Excedentul financiar al comunei Danachioi la 1 ianuarie 1885 era de 162 lei și 51 bani.[71]

În darea de seamă prezentată Consiliului Județean pe 18 ianuarie 1881, prefectul județului Constanța remarca: "Veniturile sunt încă minime, la cea mai mare parte dintre comune, mai cu seamă la comunele mahomedane (turce și tătare) [...] dar atât cât sunt ajung pentru necesitățile anului viitor. [...] Unde comuna este săracă, primarul nu este salariat și serviciul interior se reduce la strictul necesar. Am dat chiar atribuțiuni unui notar pentru două comune unde posițiunea locului și interesele serviciului permit".[72]

Deși încorporată definitiv României printr-un amendament constituțional din 1884, Dobrogea a fost supusă unei organizări administrative separate între 1878 și 1913. Sub acest regim dobrogenii dispuneau doar de o cetățenie locală care nu le dădea dreptul de a participa la viața politică a țării și să cumpere pământ în afara provinciei.[73]

Imediat după primul război mondial județul Constanța era împărțit în opt plăși: Constanța (în componența căruia intrau zece comune), Medjidia (cu douăsprezece comune), Mangalia (unsprezece comune), Cernavodă (opt comune), Hârșova (șapte comune), Ostrov (treisprezece comune), Cogealac (douăsprezece comune) și Traian (opt comune). În 1923 comuna Carol I era cuprinsă în plasa Medjidia, iar Dorobanțu nu apărea cu statutul de comună. Din punctul de vedere al aplicării legii, comuna Carol I ținea de judecătoria Ocolului Rural Caramurat.[74]

[70] Stoica Lascu, *Mărturii de epocă privind istoria Dobrogei (1878-1947)*, vol. I.(*1878-1916*) (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța. *Bibliotheca Tomitana*. II), f.e., Constanța, 1999, p. 118 (și *passim*); „Farul Constanței", I, nr. 39, 8 februarie 1881, p.4.
[71] „Farul Constanței", VI, nr.10, 14 februarie 1885, p.3.
[72] *Idem*, an I, no 39 din 8 februarie 1881, pp.1-2.
[73] Constantin Iordachi, *Constanța, prima regiune colectivizată*..., în Dorin Dobrincu, Constantin Iordachi (editori), *Țărănimea și puterea. Procesul de colectivizare a agriculturii în România (1949-1962)*, Polirom, 2005, p.180.
[74] „Gazeta de Constanța", no.15/1923, p.3.

În anul 1938 comunele Carol I și Dorobanțu aparțineau de plasa Ferdinand I (actuala comună Mihail Kogălniceanu), județul Constanța. Din 1940 cele două comune au trecut în componența plășii Medgidia.[75]

În 1941 erau unsprezece circumscripții de judecătorii în județul Constanța. Cea de a șasea era Judecătoria rurală Ferdinand I, Carol I, Corbul-de-Sus, Gălbiori, Dorobanțu, Năvodari, Ovidiu, Sibioara, Târgușor, Valea-Neagră.[76]

Relatări din presa vremii

Din presa vremii reiese că principalele probleme medicale cu care se confrunta Dobrogea după unire erau, la oameni, frigurile, vărsatul, variola, tusea convulsivă, febra tifoidă și pojarul, iar la animale pesta bovină și febra aftoasă, campaniile de vaccinare fiind abia la început.

Pe 23 noiembrie 1880 s-a permis stabilirea definitivă a domnului Aldea Nestor, român din Transilvania, "de profesiune econom de vite", în comuna Danachioi, ocolul Constanța. Prefectura a dispus totodată "a se da numitului pământ pentru casă și arătură", rămânând "a fi supus condițiunilor ce se vor impune tuturor de categoria cea mai în urmă". De asemenea, Ion. G. Popa din satul Bilarlar era autorizat să cultive o cantitate de pământ aparținând statului român.

Aldea Nestor a devenit o figură importantă în comună. În ianuarie 1905, în urma unei consfătuiri a marilor proprietari desfășurată la Constanța, a fost confirmat candidat pentru consiliul județean, și a fost ales cu 33 de voturi. De menționat că respectivul se afla la al doilea mandat în această funcție În vara lui 1907 consiliul județean, plasa Constanța, a fost dizolvat, iar el nu a mai candidat. În februarie 1908, în plasa Constanța erau consemnați cinci mari proprietari care își cultivau singuri moșiile; printre ei se număra și Aldea Nestor, care deținea o moșie de 1.346 ha care îi aducea un venit anual de 19.680 lei. La sfârșitul anului 1913, A. A. Nestor din comuna Carol I scotea spre vânzare 100 ha pământ arabil, o moară cu trei perechi pietre prevăzută cu motor de benzină 42 Hp, împreună cu o casă de locuit în sat.[77]

Nu este de mirare că Petru Vulcan îi făcea o frumoasă prezentare în lucrarea sa: "S-a născut la 1845 în Satu-Lung, comitatul Brașov. S-a stabilit în Dobrogea la Comuna Carol I încă de la anul 1879, unde posedă proprietățile d-sale. Pe o întindere de 800 hectare pămînt arabil cultivă grâu, orz, ovăz, porumb, mei, dughie și vie, iar 600 hectare de pe domeniul său le are destinate pentru pășunea vitelor a căror

[75] Vezi SJCAN. *Loc. cit.*, dos. 3/1938, 4/1940 .

[76] „Dobrogea Jună", XXXVII, nr.61, 4 mai 1941, p.1.

[77] „Farul Constanței", I, nr. 29, 23 noiembrie 1880, p.2; „Dobrogea Jună", I, nr.6, 16 ianuarie 1905; *Idem*, III, nr.6, 15 aprilie 1907, p.6; *Idem*, IV, nr.4, 10 februarie 1908, p.3; *Idem*, IX, nr.18, 10 decembrie 1913, p.3.

economie a dezvoltat-o la noi prin oi de rasă, cai, boi, vaci, etc. D. Aldea Nistor posedă mai multe proprietăţi şi în Constanţa unde se bucură de multă vază prin excelentele sale calităţi de bun român. A fost ales în mai multe sesiuni Membru în Consiliul judeţean, fapt care ne dă măsura popularităţii sale."[78]

Acelaşi Petru Vulcan vorbeşte despre românii care s-au ridicat fără învoirea guvernului din judeţele Ialomiţa, Brăila şi Râmnicu-Sărat şi s-au aşezat în Dobrogea, formând frumoasele sate de azi, printre care enumeră Carol I şi Dorobanţul.[79]

Informaţiile despre comună în presa vremii sunt relativ puţine. În săptămânalul "Farul Constanţei" existau rubricile "vite perite" (rătăcite sau furate, n. a.) respectiv "vite pripăşite". Se publicau aici ştiri privind numele proprietarilor care au reclamat dispariţia unor bovine, cabaline, etc, pentru a se facilita găsirea acestora, precum şi a animalelor domestice apărute pe teritoriul oricărei comune, cu proprietar necunoscut, deoarece, dacă în termen de şase luni săteanul în drept nu se prezenta la primărie cu actele de proprietate doveditoare, animalul respectiv era vândut prin licitaţie publică, iar suma de bani obţinută intra în bugetul primăriei respective.

Era foarte clar cine avea obligaţia găsirii animalelor dispărute: "Domnii Administratori, Primari şi Poliţai din cest judeţ sunt invitaţi a lua cuvenitele mêsuri pentru aflarea vitelor şi prinderea furilor în cas de vor fi furate."[80]

Animalele găsite sau dispărute erau descrise amănunţit. Un exemplu de astfel de anunţ poate fi edificator: pe 15 noiembrie 1887, conform rubricii "vite pripăşite", pe mereaua comunei Carol I din plasa Constanţa, fuseseră găsiţi "un cal de 3 ani, dereş, bread în frunte, cóma în dreapta şi castanie" şi "un cal la păr roib ca de 10 ani cóma în dreapta şi cu pete albe pe spinare".[81] De remarcat faptul că toate primăriile aveau obligaţia de a se abona la săptămânalul mai sus menţionat.

Legile se aplicau în această privinţă. Primăria comunei Carol I, prin adresa no.47, anunţa că „se aduce la cunoştinţa generală că mânzatul cu semnalmentele prevăzute în procesul-verbal No. 3749 din 18 Decembrie 1905, ce a fost declarat de pripas la ceastă comună, fiind proprietate a d-lui Gheorghe Mărăcine din comuna Caramurat, i s'a încredinţat de noi astă-zi 5 Ianuarie 1906".[82]

Parcurgerea ştirilor din aceste rubrici ne-a ajutat să descoperim numele unor localnici de la cumpăna celor două veacuri. Astfel, în numărul din 12 octombrie 1880 al "Farului Constanţei" se constanta că în noaptea de 13 spre 14 septembrie 1880 au dispărut de pe păşunea dintre Cara-murat şi Canara, ocolul Constanţa, doi cai ai locuitorului Benlat Caraul din comuna Danachioi. La sfârşitul anului 1887, găsim menţionaţi pe I. I. Nestor, Niţă Dobre, Sava Negrea, Stan Stanciu şi Dumitru Băloiu,

[78] Petru Vulcan, *Albumul naţional al Dobroge*i. *1866-1877-1906,* Bucureşti, Tipografia Regală, 1906, p.34.
[79] *Ibidem*, p.43.
[80] „Farul Constanţei", VI, nr.19, 16 august 1887, p. 3.
[81] *Idem*, VI, nr.32, 15 noiembrie 1887, p. 2.
[82] *Idem*, XXV, nr.47, 18 februarie 1906, p. 4.

toți din comuna Carol I, precum și pe V. Stancu din cătunul Dorobanțu, cărora le dispăruseră diverse animale, iar în anul 1904 pe Stancu Putinică, Nichifor Stan, Gheorghe Petcu și Petrache Târșoagă, toți din comuna Carol I. Informațiile găsite ne permit să înțelegem că unii locuitori ai comunei aveau o situație materială destul de bună. De-a lungul anului 1906, mai multor locuitori din Carol I le-au dispărut animale de la pășune: lui Adbul Gani, trei cai, lui Irimia S. Badea, doi cai și două iepe, lui Vasile Jaleriu, un cal murg, iar locuitorilor din satul Dorobanțul, Radu Drăghici, cinci boi și o vacă, iar lui Grigore Moldovianu, trei cai. Pe luna martie 1907, avem două referințe pentru aceeași persoană: prima dată apare menționat Dumitru Mosor din satul Dorobanțu, apoi Dumitru Mosora din comuna Carol I. În același an 1907 apar Tănase Ștefan, căruia îi dispăruse un mânz pe când se întorcea de la târgul de la Medgidia, Radu Bentu și maiorul S. Negrea, toți locuitori ai comunei Carol I. În 1908 găsim menționați pe Marin Marinescu, Radu Manolache și Stan Crăciun, locuitori ai comunei Carol I.

Pe 2 noiembrie 1880 în același ziar se anunța prinderea în comuna Danachioi a doi dezertori, soldații Tănase Gheorghe și Pruteanu Ion, din compania 7, Regimentul 6 de linie. Nu se specifica dacă respectivii erau localnici.

În februarie 1904, din serviciul lui Aldea Niță din comuna Carol I a fugit vizitiul Ion Minu, pe când era cu trăsura la Constanța, luând cu el mai multe lucruri. Semnalmentele fugarului erau: “etatea trei zeci ani, statura mijlocie, părul blond, sprâncene castanii, ochi căprui, nas gură potrivite, fața roșcovană, semne de vărsat, îmbrăcat cu zăbun mocănesc, pantaloni postav negri cisme și căciulă albă”.[83] În epocă zăbunul era o haină bărbătească purtată de țărani, făcută din lână sau din bumbac, de obicei lungă, cu sau fără mâneci, împodobită cu cusături.

Subprefectura plășii Constanța atenționa pe 16 martie 1908 că „sunt douăzeci de zile de cât locuitorul Tasâm Baubec din comuna Carol I a dispărut dela domiciliul său lăsând soția și patru copii fără mijloace de existență”.[84]

Conform legilor în vigoare, între 1878 și 1904, „paza de zi și de noapte, precum și paza holdelor, trebue să se facă în fiecare comună de înșiși locuitorii ei“. Dar, așa cum se constata și într-o prezentare a prefecturii județene, „sistemul caraulelor a dat un resultat dezastruos din pricina neglijenței locuitorilor și mai ales din pricina legăturilor familiare și de interes ce există între locuitorii aceleași comuni”. Din 1904 caraulele au fost înlocuite cu sergenții rurali (personal angajat, dar „munca câmpului și industria” erau mult mai bine plătite). „Acest sistem de pază s’a arătat tot atât de insuficient ca și sistemul caraulelor, pentru aceleași motive ale rudeniei, intereselor și neglijenței.”[85]

Beneficiile îndeplinirii serviciului militar păreau a fi clare, cel puțin în teorie, după cum reiese din articolul „Elementele militare ale Dobrogei” scris de N. Sarry,

[83] *Idem*, XXII, nr.46, 14 februarie 1904, p. 2.
[84] *Idem*, XXVII, nr.50, 16 martie 1908, p. 1.
[85] „Dobrogea Jună”, IX, nr.11, 4 noiembrie 1913, p. 1.

proprietarul ziarului „Dobrogea Jună”, la 13 martie 1906: „Dacă școala primară cultivă copilul, apoi instrucțiunea militară-într'o accepție sănătoasă a cuvîntului-complectează cea d'intîi și formează bărbatul, cetățeanul de mîine. Cazarma e adevărata școală națională”. Autorul nu menționează dacă și-a format convingerea respectivă în urma experienței personale.

În practică, așa cum o demonstrează știrile vremii, recrutarea putea constitui o problemă. În noiembrie 1904 din comuna Carol I au dispărut tinerii Ion Tulea, fiul lui Dumitru și al Mariei, și Radu Breazu, fiul lui Gheorghe și al Ilincăi, ambii născuți în 1884, care urmau să fie luați la cătănie în cadrul regimentului 1906. În octombrie 1906 se constata că următorii tineri din comuna Carol I, născuți în anul 1868, care conform legii de recrutare urmau a fi înrolați pentru formarea contingentului 1908, erau dispăruți: Constantin, fiul lui Ion Voicu și Dochița; Gheorghe, fiul lui Grigore Toba și Sultana; Gheorghe, fiul lui Ghiță Vlădeanu și Ana; Abduraman, fiul lui Cutlucai Barachiai și Nasipe; Gheorghe, fiul lui Vasile Marcu și Oprana.[86]

O statistică interesantă ne arată că, în 1903, din plasa Constanța au fost recrutați 228 mahomedani și 56 români, iar în 1904, 172 mahomedani și 38 români.[87] Faptul demonstrează că, cel puțin în plasa respectivă, la începutul secolului XX, familiile de turco-tătari încă erau foarte numeroase.

Evoluția demografică

Date statistice exacte privind populația în preajma războiului de independență nu avem, dar o situație interesantă o transmite transilvăneanul Nifon Bălășescu, fost participant la revoluția pașoptistă, fost monah la Căldărușani, autor de dicționare și manuale școlare. Câștigând bunăvoința mutașerifului de Tulcea, a obținut funcția de director al școlilor românești din Dobrogea, calitate în care a realizat, în 1871, un raport care cuprindea o statistică pe sate a românilor dobrogeni. Bălășescu aprecia că atunci se aflau în provincia dintre Dunăre și Marea Neagră 8.000 de familii românești, numărând „minimum 60.000 de suflete”, răspândite în 72 de localități.[88] Conform altor mărturii, se pare că în 1880 românii erau 43.671 din totalul de 139.669 de suflete cât aveau atunci județele Constanța și Tulcea.[89]

O imagine idilică a situației Dobrogei este prezentată în articolul ”Constituționalizarea Dobrogei” din săptămânalul ”Viitorul Dobrogei”, anul I, nr.5 din 9 martie 1908 : ”După războiul dela 1877-78, purtat cu atâta vitejie de oastea noastră și de prea măritul și înțeleptul nostru rege Carol I, fața lucrurilor se schimbă cu totul în Dobrogea. Românul, cu geniul etnic al rasei sale și cu putere lui de muncă,

[86] „Farul Constanței”, XXIV, nr.34, 27 noiembrie 1904, p.2; *Idem*, XXVI, nr.30, 28 octombrie 1906, p. 1.
[87] „Dobrogea Jună”, I, nr.14, 13 martie 1906, p. 1.
[88] Tudor Mateescu, *op. cit.*, p. 70.
[89] Ioan N.Roman, *Studiu asupra proprietății rurale din Dobrogea*, Constanța, 1907, p. 79.

populează dealuri și muncene, văi și vâlcele, desfundă ogoare înțelenite, înjghebează sate mândre, ridică altare de închinăciune Celui prea Înalt și aprinde pretutindeni facle de cultură națională. Colonii întregi de plugari români din țară și din provinciile românești subjugate se îndrumează spre Dobrogea și trecând Dunărea, se pun pe muncă și în scurtă vreme fac dintr'o provincie stearpă și sărăcăcioasă, una mândră și bogată(...) Românii din regat și din toate țările subjugate, găsind aci pământ din belșug și în firea lor fiind de a-și contopi făptura cu însuși pământul pe care îl stăpânesc și-l muncesc, o nouă descălecare de neam și de moșie începe în noua provincie și mereu ai noștri roiesc pe întinsele câmpii dintre Dunărea și Mare, sterpe și pustii până atunci."

Conform autorului anonim al articolului, în 1880 statistica etnografică a Dobrogei era următoarea: dintr-un total de 147.246 de locuitori, 48.060 erau români, 43.902 musulmani (turci și tătari), 27.632 bulgari, 15.808 ruși și lipoveni ș.a. "Populațiunea pe suflete și naționalități în anul 1905" doar pentru județul Constanța era de 156.906 oameni, din care 94.806 români, 23.208 tătari, 11.345 bulgari, 7.245 turci, ș.a. Din actele de vânzare, de delimitare și de parcelare se constata că, în județul Constanța, 19.994 de locuitori stăpâneau 439.940 ha de pământ.

Încă înainte de perioada amintită, la Bilarlar, în 1828, un păstor numit Aldea Bocioagă, care poseda 2.500 de oi, a reușit să cumpere 2.600 ha de pământ. Documentele atestă și alte persoane care au emigrat în acest sat înainte de 1850.[90]

Primele familii române s-au instalat la Danachioi în 1879. Toate familiile erau venite din Valahia sau din zona Brăilei și Buzăului. Atunci au venit familiile Albu, Bugescu, Drogeanu, Petculescu, Ciorpec, Târșoagă, Besnea în Danachioi, respectiv Dinu Mocanu, Ion Baciu, Ion Vlad, Toma Popescu, Nae Oțelea în Bilar.

Unele familii nu mai există astăzi, altele sunt reprezentate doar de oameni în vârstă care nu mai participă la competiția pentru pământ. Memoria acelor timpuri persistă în istoria locală. Așa cum își amintesc bătrânii, în acele timpuri un om putea lua cât pământ dorea. Singura condiție era să aibă brațe bune ca să îl poată munci. Înainte, puterea însemna să ai mulți băieți, nu copiii, căci asta includea și fete, ci băieți care reprezentau brațe de muncă.[91]Așa se că, deși alte localități s-au lovit, imediat după revenirea Dobrogei la România, de problema emigrării populației turco-tătare, comuna Carol I era menționată, la finele anului 1888, printre comunele cu o populație în creștere, grație stabilirii de noi locuitori.[92]

Prezența pregnantă a populației tătare era dovedită și prin denumirile geografice din zonă. Dealurile care mărgineau cele două localități își păstraseră numele primite

---

[90] SJCAN. *Loc. cit.*

[91] Ștefan Dorondel, *Land, Property and Access in a Village in Postsocialist Romania*, în Ștefan Dorondel and Stelu Șerban (eds.), *Between east and west. Studies in Anthropology and Social History*, Editura Institutului Cultural Român, București, 2005, p. 281.

[92] Coord: Virgil Coman, *op. cit.*, p.143.

în perioada medievală: Bilarlar, Paspala-Bair, cu vârful Paspala-Iuc, Murat-Bair, cu vârful Murat-Iuc, Mahomet-Bair, Tasli-Iuc-Bair și Dana-Chioi-Bair.[93]

În anul 1889, în Bilarlar erau 98 de case și 7 colibe, iar în Danachioi erau 208 de familii (977 locuitori), cu 106 case și 10 colibe. Suprafața vetrei satului era de 229 ha, iar a celei agricole de 6.979 ha, revenind în medie de familie 230 ha.[94]

Conform unui înscris aflat în interiorul bisericii din Dorobanțu și datat 1 iunie 1967, satului i s-a dat numele de Dorobanțu de către maiorul I. Negrea ce locuia în sat și care a luptat in războiul din 1877. Aici au fost colonizați oameni din județul Brăila. Populația a venit aici după războiul din 1877, probabil prin anul 1883.

Astfel, din comuna Ianca au venit familiile Oțelea, Vrabie și Jipa, din comuna Urleasca a venit familia Subțirică iar din Filipești au venit familiile Bădilă, Leca și Ciortan. Locuitorii veniți în sat se ocupau cu agricultura și creșterea vitelor. Familia Mocanu nu se numea așa, au primit acest nume deoarece au venit cu oile de la Turnu Roșu, din zona trecătoarei Câineni, în Oltenia. (sursă: Mocanu Dumitru)

O statistică din 1922 ne oferă informații concrete privind sosirea coloniștilor în satul Dorobanțu. Remarcăm ca o curiozitate că primul colonist înregistrat este Adil Adilbai, tătar din Crimeea, venit în anul 1856, după care se face trecerea la perioada de după războiul de independență. În anul 1883 au venit Negrea Stan din satul Mahaci, Marin Neculai și Ion Marin, Morărescu Ilie din satul Urleasca, Arpașanu Neculai și Mamoleajă Duca din satul Viziru, Ciortan Gheorghe din satul Osman, Subțirică Filip, Corbu Gheorghe (mutat la Chior-Ceșme, actual Țepeș Vodă), Oțelea Gheorghe, Panait Moldoveanu, Gheorghe Subțirică, Subțirică Ene și Enache Papuc din Ianca, Ștefan Popescu, Gh. Eremia, Mosor Ștefan și Vrabie Gregore (mort în 1891) din Siliștea, județul Brăila, Panait Marghiol din Grădiștea județul Râmnicu Sărat și Gavrilă Gavrilă din Odobești, județul Putna. În anul 1884 s-au stabilit în Dorobanțu Crăciun Subțirică din Ianca, Olteanu Badea din județul Mehedinți, precum și frații Țigău Petre, Ioniță și Gheorghe din orașul Brăila, iar în anul 1885, Gh. Z. Popescu și Popescu Neculai din Ianca, Nedelcu Vlad, Lupu Dima și Lupu Ion din Nazâru (azi Siliștea), Lupu Vasile și Ciortan Ion din Bordei Verde, județul Brăila. Aceștia au fost urmați de Chiriac Ion și Ciortan Vasile din Bordei Verde în 1886, Anghel Grosu din Chicăru, județul Brăila în 1896, Ene Gheorghiță din satul Maldar, județul Olt și Gh. Munteanu, din județul Buzău în 1897, Drăghici Șerban, din județul Râmnicu Sărat în 1899, Dumitra N. Munteanu din Topalu, județul Constanța, în 1901, Dima Tudor și Radu Ion din Nazâru în 1903, Filoti Tănase din Siliștea în 1904, Ioniță Ion din Tarcov, județul Buzău în 1905, Beșleagă Constantin (mort în 1922) Beșleagă Ion din Pogoanele, județul Buzău, Manea Voinea, Toader Dumitru, Smeu Costache (mort 1924) din Siliștea în 1906, Constantin Gavrilă și Căței Șerban din Enisala, județul Tulcea în

[93] Vezi Lahovari, George Ioan, Brătianu, Ion C., Tocilescu, Grigore G., *Marele Dicționar Geografic al României : alcătuit și prelucrat după dicționarele parțiale pe județe. Volumul 3*, București: Stabilimentul Grafic J. V. Socecm, 1900.

[94] Agrepina Ciocârlău Toma, *op.cit.*, p. 5.

1907, minorul Sava Neculai din județul Tulcea și Constantin Smeu din Transilvania (inițial stabilit în Derenchioi) în 1910, respectiv Staicu Sprînceană din Casimcea județul Tulcea în 1921.[95]

Conform mărturiei doamnei Oțelea Maria, născută în aprilie 1933, al cărei bunic a venit cu oile și apoi s-a stabilit în Dorobanțu, primele familii care au venit aici, după 1890, au fost familiile Oțelea și Smeu. Primii veniți erau majoritatea brăileni (din Ianca, Bordei Verde, etc) veniți toți după 1890, cu oile. Primul val de coloniști au luat cât pământ puteau lucra, împroprietăririle ajungând până la 100-200 de ha. Satul era înconjurat de un șanț adânc, după model turcesc. Satul începea la actualul canal și ținea până la I.A.S. Primii români s-au așezat în afara satului, dincolo de canal. Tătarii nefiind gospodari, pe câmp, românii pășteau oile stând călare. Pe la început, oile au mâncat buruiană de pe câmp (colilie) și din această cauză au murit multe oi. Tătarii (nohai) erau leneși și mâncau carne de cal.

În cele două sate nu au venit numai familii de români tineri. Cea mai veche piatră funerară din cimitirul Dorobanțu este ridicată la căpătâiul lui Ioan Baciu, născut la 1818 și încetat din viață la 20 iulie 1887. Pentru Dumitru Smeu se menționează că a decedat în octombrie 1906, la vârsta de 78 de ani.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, suprafața satului Dorobanțu, cătun al comunei Carol I, era de 7.094 ha, dintre care 184 ha erau ocupate de către grădini și de vatra satului; iar restul era acoperit cu fânețe și cultivat. Populația localității, compusă din români, tătari și bulgari, însă majoritatea fiind formată de români, era de 158 familii, cu 663 suflete, ocupându-se cu creșterea vitelor și cu agricultura. Unii români și-au clădit casele afară din sat și mai spre sud, și-au format acolo un cartier aparte, care cu timpul se mărește și se înfrumusețează din ce în ce. Drumuri comunale erau foarte multe, cu numeroase ramificări, ducând pe la satele învecinate precum: Carol I, Pazarli, Ghelingek, Chior-ceșme, Tortoman, Docuzol și altele.[96] În fapt, la Dorobanțu se încrucișau zece drumuri comunale.[97] Încă trei drumuri de care către Târgușoru, Pantelimon și Mireasa, fuseseră realizate în 1922.

Tradiția acestor drumuri s-a păstrat. În 1947, când Isăilescu Nicolae, tatăl doamnei Petcu Mihaela, actuala secretară a primăriei Nicolae Bălcescu, a venit cu oile din Poiana Sibiului (jud. Sibiu) spre Fântânele, și a trecut prin Carol I, actuala șosea Constanța-Hârșova era un drum pietruit.

Recensământul general al populației din anul 1902 a dat următoarele rezultate pentru zona care ne interesează: în comuna Carol I, cătunul Carol I, dintr-un total de 1.143 de locuitori, erau 783 de români 350 de tătari, șase armeni, doi greci și

---

[95] SJCAN, *Fond Consilieratul Agricol Constanța (1920-1938)*, dos.22/1922-1934, ff.1-3.

[96] Grigore Gr. Dănescu, *Dicționarul geografic, statistic, economic și istoric al județului Constanța*, Tipografia și Fonderia de Litere Thoma Basilescu, Bucuresci, 1897, p. 417.

[97] M.D. Ionescu, *Dobrogia în pragul veacului al XX-lea. Geografia matematică, fisică, politică, economică și militară*, Atelierele Grafice I.V. Socecm, București, 1904, p. 428.

doi italieni (supuși străin). În cătunul Dorobanțu locuiau 756 de persoane (toți cetățeni români), dintre care 576 de români, 162 de tătari, 14 polonezi, trei austro-ungari și un bulgar.[98]

Trecerea de la numele Dananchioi și Bilarlar la Carol I și Dorobanțu s-a realizat, cel mai probabil, undeva la cumpăna secolelor XIX și XX, neexistând date ferme în acest sens.

Treptat, odată cu scurgerea anilor și schimbarea generațiilor, perioada de pionierat a celor două sate românești din centrul Dobrogei, Carol I și Dorobanțu, a intrat în folclorul local. Lista electorală cuprinzând alegătorii cu drept de vot la "Cameră" pe anul 1938 din Comuna Carol I releva că, la momentul respectiv, mai existau doar nouă bătrâni care, în anii 1877-1878, aveau o vârstă care să le permită să rețină, să înțeleagă și să povestească mai departe cum s-a realizat întemeierea acestor așezări. Aceștia erau Bojan R.Ion, născut în 1864, Crăciun Stan-1857, Cincu N.Ion-1851, Dumitru C. Ion-1861, Mateescu Dumitru-1844, Mămăligă Decu-1865, Moldoveanu Gheorghe-1864, Mureșanu Constantin-1858 și Manolache Ion-1870, toți plugari.[99] Cum arhivele primăriei din această perioadă nu s-au păstrat, rămânându-ne, ca mărturii documentare, doar câteva articole din presa vremii, singura posibilitate de a cunoaște cu adevărat cum s-au născut cele două localități românești dobrogene ar fi fost prin înregistrarea unor mărturii orale în perioada interbelică. În lipsa acestora, momentul trecerii Dobrogei la statul român, pentru această zonă, a trecut atât în uitare cât și în legendă.

În Dobrogea, pe baza unei legi speciale din 03.04.1903 "au fost împroprietăriți câtiva din veteranii din războiul de independență și însurățe". Mulți nu s-au stabilit pe loturi, alții, din diverse motive, le-au părăsit ori le-au înstrăinat.[100] Totuși, în Carol I, în anii 1903-1905 s-au stabilit veterani de război din județele Buzău, Râmnicu Sărat și Prahova.[101]

Pentru perioada studiată în acest capitol putem folosi datele altor trei recensăminte: primul, din 1912, când populația celor două sate se ridica la 2.790 persoane, al doilea, din 20.12.1930, care a dat o populație totală de 2.582, respectiv al treilea, din 25.01.1948, indicând o populație de 3.309 locuitori.

Relativa scădere a populației care se observă între 1912 și 1930 poate avea câteva explicații. O primă explicație a ușoarei scăderi (stagnări) a populației

---

98 Scarlat C. Vârnav, *Situațiunea generală a județului Constanța la începutul anului 1903*. Expunere întocmită de..., prefectul județului Constanța (Prefectura Județului Constanța), Tipografia „Aurora". Frații Grigoriu, Constanța, 1904, pp. 6-7.

99 SJCAN. *Fond Primăria comunei Nicolae Bălcescu*, dos. 3/1938, ff. 12-18.

100 Valentin Ciorbea, *Evoluția Dobrogei între 1918–1944. Contribuții la cunoașterea problemelor geopolitice, economice, demografice, sociale și ale vieții politic eși militare*, Ediția a II-a revăzută și reîntregită, Editura Ex Ponto, Constanța, 2008, p.164.

101 SJCAN. *Loc. cit.*

în perioada menționată, o constituie faptul că, deși natalitatea era ridicată în comună, mortalitatea generală și infantilă era și ea ridicată, fapt pentru care sporul natural era mic.[102]

O altă explicație o constituie daunele umane și materiale provocate de primul război mondial. Intrarea României în prima conflagrație mondială a fost determinată de necesitatea împlinirii dezideratului unirii tuturor românilor. Campania militară din septembrie-octombrie 1916, desfășurată pe frontul de sud, a evoluat rapid nefavorabil pentru armată română, în fața unui inamic superior atât numeric cât și în dotare tehnică în condițiile nerespectării flagrante de către aliați a obligațiilor asumate. După „bătălia Dobrogei", din septembrie 1916, a urmat ofensiva susținută a trupelor germano-bulgaro-turce pe direcția Cernavodă-Constanța, în scopul izolării regiunii dobrogene de restul țării. Crâncenele bătălii din a doua jumătate a lunii octombrie s-au încheiat cu succesul trupelor Puterilor Centrale, care au reușit, cu prețul unor mari eforturi, să împingă trupele românești în retragere, peste Dunăre.

Odată cu aceste desfășurări militare începea „martiriul Dobrogei", o adevărată tragedie pentru populația străvechii provincii dintre Dunăre și Mare. Conform acordului de la Sofia, asupra departajării administrației teritoriilor românești ocupate, Dobrogea revenea autorităților bulgaro-turce. Începând din februarie 1917 județul Constanța și sudul județului Tulcea au trecut sub administrația comandamentului Armatei a 262-a germane, județele Durostor și Caliacra fiind anexate Bulgariei. Conducerea administrativă a Dobrogei a fost încredințată prefectului de Sofia, numit și prefect al Dobrogei, cu sediul la Constanța. Teritoriul ocupat a fost împărțit în șase subprefecturi.

Din relatările de epocă reies cu claritate condițiile extrem de grele, de teroare sistematică, pe care le-a înfruntat populația dobrogeană în anii ocupației bulgare: violuri, furturi, omoruri, maltratări, incendii. În peste doi ani de ocupație, în satele județului Constanța au fost distruse peste 4.000 de case, dintre care 160 la Carol I (Nicolae Bălcescu).[103]

În părculețul de lângă primăria Nicolae Bălcescu se află un monument, inaugurat în august 1926, realizat de sculptorul I. Petraru Chiorcismia și ridicat prin contribuția lui Iordache Pricop și a soției sale, Ana. Aici sunt menționați trei morți în bătălia de la Mărășești (Crăciun N. Zărnescu, voluntar în armată, S. N. Zărnescu și P. S. Kiorpec) precum și 47 de morți în refugiu și ocupație (42 de creștini și 5 musulmani). Cele mai afectate au fost familiile Petcu (6 morți) și Albu (5 morți). În centrul localității Dorobanțu se află, de asemenea, un monument ridicat prin străduința și inițiativa gen. Dumitrescu, șef stat major al corpului V de armată, pentru eroii primului război mondial. Aici sunt menționate numele a 32 de localnici morți în luptă.

[102] Agrepina Ciocârlău Toma, *op. cit.*, pp. 28-29.
[103] Vezi pe larg, Stoica Lascu*, Mărturii documentare privind ocupația Puterilor Centrale în Dobrogea (1916-1918)*, pp.177-187, în „Pontica", XVII, 1984.

Parlamentarul dobrogean P.N.L. M. Remus Opreanu, în ședința din 13 decembrie 1919 a Adunării Deputaților prezenta situația Dobrogei la sfârșitul primei conflagrații mondiale: "Gospodăriile sătenilor, îndeosebi, sunt toate ruinate. Vitele, instrumentele agricole au ajuns rarități. O sărăcie desăvârșită de bani și mijloace de muncă domnește peste tot."[104]

În anul 1964 trăiau în comuna Nicolae Bălcescu 22 de veterani ai primului război mondial. Este vorba despre foștii soldați Albu Petre (născut în 1899), Târșoagă Gheorghe (1899), Enoch Iozer (1887), Târșoagă Bogdan (1891), Vlad Robu (1891), Petcu Ghiță (1901), Toma Stavăr (1886), Robu Drogeanu (1899), Stoian Nicolae (1891), Chiorpec Mircea (1901), Niță Petcu (1900), Popa Ion (1899), Petculescu Mircea (1896), Marcu Sava (1887), Popescu Z. Ștefan (1897), Popescu Z. Nicolae (1889), Filoti Tănase (1892), Negrea C. Ion (1894) și foștii sergenți Aloman Petculescu (1890), Marian Ion (1898), Petcu Vasile (1899) și Petcu Aloman (1901).[105]

Un capitol special al evoluției demografice în zonă o constituie fenomenul de emigrare al populației musulmane. Majoritatea populației turce trăia în mediul rural iar creșterea vitelor (herghelii de cai, turme de oi) avea o pondere mare comparativ cu producția cerealelor. Reglementarea proprietății funciare, parcelarea terenului și vinderea lui la populație au dus la micșorarea spațiului de pășunat, iar populația musulmană s-a adaptat mai greu situației. La aceasta se adaugă alte cauze: seceta din 1899, legăturile familiare cu rudele aflate în Turcia au dus la începutul mișcării de emigrare a turcilor dobrogeni.[106]

În perioada interbelică, ministrul de externe al Turciei a dat dispoziții organelor consulare turcești din România și Bulgaria ca „întrucât în Anatolia sunt disponibile terenuri întinse, în urma plecării armenilor și grecilor, guvernul a hotărât ca toți emigranții turci din cele două țări să fie împroprietăriți acolo". Autoritățile centrale din România au luat măsuri pentru stăvilirea emigrării turcilor din Dobrogea prin „Comisiunea Migrațiunilor" din cadrul Ministerului Muncii. „Comisiunea Migrațiunilor" pretindea celor care solicitau pașapoarte să facă dovada că și-au vândut averea românilor. Emigrarea nu a putut fi oprită iar cei ce doreau să plece se adresau prefecturilor din județe, cerând pașapoarte pentru trei luni, sub pretextul unor probleme personale. Ministerul Muncii a solicitat chiar Ministerului de Interne să interzică prefecturilor să mai elibereze acest tip de pașapoarte. Ministerul de Externe a comunicat: „consideră foarte regretabil că minoritatea turcă, cea mai laborioasă și liniștită din toate ce se găsesc în Dobrogea este pe cale de a emigra din țară și socotește că ar trebui să facă tot posibilul pentru a o reține". Se discută și la „Comisiunea Migrațiunilor" oportunitatea emigrării turcilor din Dobrogea iar „cei care vor să emigreze din Dobrogea să fie lăsați liberi la emigrare."[107]

[104] Valentin Ciorbea, *op.cit.*, p.322.
[105] SJCAN. *Loc. cit.*, dos. 128/1964, f.59.
[106] Maria Magiru (coord.), *op. cit.*, p. 24.
[107] Vezi pe larg M. Roman, *Studiu asupra populației turcești din Dobrogea și sudul Basarabiei*, în „Analele Dobrogei", XVII, 1936, pp. 96-116.

Conform mărturiei domnului Kara Raim, născut în 1933, pensionar C.A.P., custode la moschee și la cimitirul turco-tătar, în perioada interbelică șoseaua spre Hârșova împărțea comuna în două: pe stângă, pe direcția de la Constanța spre Hârșova, erau casele românilor, pe dreapta, casele turcilor. În 1934 mulți turco-tătari au plecat la Istanbul. Au rămas pe loc cei care nu au avut bani să plătească biletul de vapor. Casele și pământurile celor plecați în 1934 au rămas primăriei (nu au mai avut timp să le vândă) și au fost date românilor (nu știe dacă gratis sau contra unor sume de bani).

Lista electorală cuprinzând alegătorii cu drept de vot la „Cameră" pe anul 1938, din comuna Carol I, cuprindea 388 de persoane (toți bărbați), dintre care numai 7 musulmani (de remarcat prezența unui Bilal Ismail, născut în 1907).[108]

Așa cum își amintește doamna Oțelea Maria, în Dorobanțu, prin 1945-1946, una din ultimele familii de tătari din sat locuia în curtea actualei familii Todirașcu. Erau bătrâna, baba Cârâm, cu băiatul ei, Murtaza, care avea la rândul său trei copiii. Cu unul din ei, Paic, doamna Oțelea a fost colegă la școală vreme de doi ani. Până în 1947 au plecat.

În perioada interbelică comuna Dorobanțu avea două fânețe și islazuri în suprafață totală de 262 ha. Unul de 162 ha, în „tătărime", împroprietărire din 1922, cu vecinătăți la est șoseaua spre Mireasa, la sud vatra satului iar la nord pământul lui Tudor Dima, în timp ce al doilea izlaz, de 100 ha, era delimitat la est de șoseaua Tulcei, și la sud de islazul comunei Ferdinand (azi, Mihail Kogălniceanu).

Primăria era situată în mijlocul satului, pe 148 m², teren cumpărat în iulie 1936. Fusese construită în 1937 din cărămidă, var și nisip, 4 m înălțime până la acoperiș și era înconjurată de un gard de 171 m liniari din lemn de brad.

Exista și un grajd comunal, pe 140 m², în partea de nord a satului, stăpânire veche din 1878, construit în 1948 din piatră și beton, 4 m înălțime până la acoperiș, gard de 182 m liniari din lemn de brad.

Tot în nordul satului exista și o fântână construită din piatră și ciment, cu o adâncime de 10 m, care secase spre sfârșitul anilor '30.[109]

Dezvoltarea economică

Remus Opreanu a fost primul prefect al județului Constanța imediat după intrarea Dobrogei în componența statului român. Originar din Moldova, licențiat în litere în Italia și doctor în drept la Paris, a primit această funcție la vârsta de numai 34 de ani, fiind numit de Mihail Kogălniceanu, având sarcina de a asigura securitatea populației, de a trasa un făgaș normal vieții economice, sociale și culturale, mai succint spus, de a organiza județul Constanța. Interesant de menționat faptul că

[108] SJCAN. *Loc. cit.*, dos. 3/1938, f. 12-18 .
[109] SJCAN. *Loc. cit.*, dos 12/1948, ff.480-486.

tânărul prefect a avut nevoie de serviciile lui Ion Valaori, translator, probabil pentru a se înțelege cu reprezentanții populației turco-tătare. Remus Opreanu a fost prefect al Constanței în două rânduri, de la 13.11.1878 până la 21.09.1881, respectiv de la 18.10.1882 până la 20.05.1883. Pe parcursul anului 1881 a girat și Prefectura de la Tulcea, fiind, de fapt, un prefect al Dobrogei. Ctitor de instituții și organizator de marcă, a fost atât de prețuit încât turcii și bulgarii dobrogeni îl numeau ”babá” (tată). Remus Opreanu a prezentat primului consiliu județean din Constanța, în 1881, o dare de seamă asupra situației județului : “când am venit, o mare parte a județului era acoperită de ruine. Sate bogate și prospere altădată dispăruseră sau nu mai rămăseseră dintrânsele decât zidurile dărâmate... câmpurile erau, în cea mai mare parte, pustii”. Prefectul constata că plășile Constanța, Medgidia și Mangalia erau locuite de populație în majoritate tătară.[110]

Conform mărturiei domnului Olteanu Vasile, fost economist, născut în Nicolae Bălcescu, casele erau construite din chirpici, învelite cu olană și, mai târziu, cu țiglă. Casa avea două camere pe sala cu polata, mai târziu începând sistemul cu prispă și cu camere în rând. Aveau grajduri (saiele pentru oi) acoperite cu ciocani sau bețe de floarea-soarelui. Gardurile erau din piatră cu coama de pământ și din sârmă ghimpată cu bețe de floarea-soarelui. Porțile erau făcute din lemn. Se făcea câte o poartă mare, cu balamale, cu scânduri de 3 metri lungime puse orizontal. Mai târziu s-au făcut porțile duble și scândurile, mai mici ca mărime, erau puse vertical. Nu exista gospodărie fără cuptor de pâine, construit din cărămidă cu cercuri de fier, iar mai târziu din chirpici. Apa de băut se obținea numai din fântâni construite de locuitori mai pricepuți.

Nicolae Iorga, aflat într-un periplu dobrogean la începutul secolului trecut remarca următoarele: ”Satele sunt dese în această provincie care n-a fost niciodată o sălbăticie și poate ajunge una din cele mai înfloritoare părți ale patriei. Se văd biserici, frumoase școli noi, cu locuințe pentru învățători, piețe pline de mișcare, primării de pe care flutură tricolorul și, pe lângă vechile case strâmbe, nevăruite, acoperite cu stuf, locuințe model, cu ferestre mari și acoperișuri de frumoase țigle.”[111]

În primăvara anului 1910, dobrogenii au protestat împotriva ideii ca proiectata linie de cale ferată Medgidia-Tulcea să treacă prin comuna Caramurat. Ei considerau că „pentru a satisface de opotrivă interesele economice ale populațiunei dobrogene, lipsită de la anexare la patria mumă nu numai de această cale ferată, dar și de șosele, traseul liniei ferate Medjedie-Tulcea va trebui să treacă între comuna Carol I și cătunul Dorobanțu (zis Bilaru) dândui-se apoi direcția Babadag prin Pantilimon sau Pazarlia. Astfel construită această linie va atinge pe lângă domeniul agricol destul de vast și domeniul forestier al statului, așa că rentabilitatea ei va întrece cu prisosință traseul proectat prin comuna Caramurat, care nu are în vedere decât interesele a câțiva proprietari“.[112]

[110] Constantin P. Rotaru, *op. cit.*, p. 24.
[111] Nicolae Iorga, *România cum era pînă la 1918. Volumul 2: Moldova și Dobrogea*, Editura Minerva, București, 1972, p.342.
[112] „Viitorul Dobrogei”, III, nr.6, 14 martie 1910, p.3.

Conform mărturiei domnului Adrian Albu, inginer șef la punctul de lucru siloz Nicolae Bălcescu, primul siloz din sat (cunoscut, actualmente ca silozul mic), cu o capacitate de 6.000 de tone a fost construit după proiect german (poate și cu aport german) în perioada 1936 – 1938 și era, probabil, proprietatea unui particular. Silozuri similare au fost construite la Cobadin și Medgidia. Există încă două motoare funcționale Siemens A.G. din 1936, și un selector de grăunțe M.I.A.G., din 1938, care funcționează și acum în silozul mic. Totuși, în ancheta agricolă din 8 noiembrie 1940 se menționa că silozul nu este terminat.

În inventarul averii mobile și imobile a comunei Carol I pe anul 1940 sunt cuprinse primăria, cu 4 camere și o sală, local construit în 1910, din piatră și chirpici, acoperite cu țiglă și olane; grajdul comunal, construit în 1935 sau 1937, cu 3 camere; clădirea pentru biroul oborului de cereale, construită în 1928. Printre imobilele aflate în proprietatea statului se mai numărau postul de jandarmi din centrul comunei, construcție de stat pentru care nu exista nici un act, cu o clădire de 100 m², construcție de piatră și cărămidă, bine întreținută, și teren neocupat de 1.690 m², la care se adăugau 2 ha teren de cultură, obținute prin legea agrară; dispensarul medical din centrul comunei, imobil cumpărat pentru care nu existau acte, cu o clădire de 264 m² (aici erau dispensarul și locuința medicului circumscripției), construcție din piatră, bine îngrijită, și teren neocupat de 5.836 m², la care se adăugau 5 ha teren de cultură, dobândite prin legea agrară; cantonul tehnic, pe șoseaua națională Constanța-Hârșova, clădire de 63 m², cu teren neocupat de 4.927 m², aflată în ruină și pentru care, de asemenea, nu existau acte. Vatra satului era de 31 de ha, iar islazul comunal, organizat din 1922, avea 179 de ha.

Declanșarea celui de al doilea război mondial a adus probleme în sânul comunității locale. Un reprezentant al armatei române, într-o adresă din 11 august 1940, către Primăria Comunei Carol I, adresa rugămintea ca, „în legătură cu Postul de Jandarmi al Comunei, să puneți la dispoziția Gd. Locot. Marin Păun un număr de 10 căruțe de rechiziție cu plată, care vor executa transportul munițiilor de la gară la Depozit. Plata acestor căruțe se va executa conform tarifului autorităților superioare, după obținerea fondurilor necesare acestor transporturi”.[113]

În luna august a anului 1941 Curtea marțială Dobrogea a judecat și condamnat pe Vasile Grancerenco din comuna Carol I, județul Constanța, pentru instigare la distrugere, la un an închisoare corecțională, 2.000 de lei amendă și 2 ani interdicție.[114]

În timpul celui de al II-lea război mondial, în comună au stat soldați germani, în barăci de lemn și carton (localnicii nu mai văzuseră așa ceva, ei aveau casele din chirpici), și a fost aeroport militar pe vreo 30-40 de ha. După 23 august 1944, soldații germani au plecat într-o dimineață iar după amiază au venit rușii, care au stat câteva luni, mai mult în aeroportul abandonat de nemți și mai puțin în sat. Aeroportul avea lumină electrică într-o perioadă în care în sat nu exista așa ceva. După retragerea

[113] *Loc. cit.*, dos. 5/1940, f. 13, f. 232, f. 512-513, f. 579, f. 558.
[114] „Dobrogea Jună”, XXXVII, nr.102, 21 septembrie 1941, p.2.

germană satul a fost survolat câteva zile de avioane americane (le recunoșteau după culoare, fiind argintii). Ani de zile după aceea în zona respectivă s-au găsit bombe nedetonate. Din familia Zadrigal s-a desprins ramura Pușcuță deoarece străbunicul actualului elev de la școală, prin 1945, a detonat din greșeală muniție găsită acolo. Sătenii scoteau din trotil o vopsea pe care o vindeau. Străbunicul lui Pușcuță Florin a dat foc la bombe pentru a scoate această vopsea. A declanșat o explozie care a cutremurat satul, iar în urma anchetei a fost declarat nebun pentru a scăpa de pușcărie. (sursă: Cârjan Emilia)

În vara lui 1944 câteva familii din sat au plecat în Basarabia dar după doi-trei ani s-au întors înapoi.

A rămas ca o legendă în memoria localnicilor faptul că în perioada celui de al II-lea război mondial au existat trupe germane dislocate în zonă, pentru deservirea unui aerodrom de campanie. Aviația de vânătoare avea în dotare aeronave de tonaj mic care puteau decola și ateriza pe islazuri. Nu era o noutate. În cel de-Al Doilea Război mondial, episodic, pe islazul comunei Alexeni (județul Ialomița) au staționat formații de aviație germane care, aveau misiunea să intercepteze avioanele de bombardament ale Aliaților ce se îndreptau către capitală sau zona Ploiești.[115]

Ancheta agricolă de la Carol I, din 8 noiembrie 1940, găsea un număr de brațe de muncă-156 de copii între 7 și 12 ani, 184 de copii între 12 și 18 ani, 216 bărbați între 18 și 62 de ani, 94 bărbați între 62 și 68 de ani, 380 de femei între 18 și 62 de ani, precum și un "rest populație de la 68 și invalizi nefolosiți în agricultură" în număr de 85. Totalul populației "aflătoare la lucru" era de 872 de persoane, la care se adăugau 143 de mobilizați și 22 de refugiați. Inventarul animalelor de muncă găsea un număr de 72 de boi (dintre care 70 rechiziționați), 422 de cai (36 rechiziționați) și 430 de iepe (22 rechiziționate). Erau 165 de vaci de reproducție, ce nu sunt folosite la jug, 82 de exemplare tineret de vite cornute sub 3 ani, 4 tauri, 5.630 de oi și 158 de porci. Unelte și mașini agricole în stare de funcțiune la acel moment erau 192 de pluguri, 166 de grape, 18 mașini de semănat, 6 mașini de semănat porumb, 126 de prășitoare, 6 cositoare, o secerătoare legătoare, 103 secerătoare simple, 4 tractoare, 4 batoze de treierat, 2 tocătoare de nutreț, 42 batoze ce mână, o trioare și 50 de vânturătoare. Se mai găseau în comună 10 care pentru boi, 250 de căruțe pentru cai și un autocamion. Erau 4 cariere de piatră, 2 lucrând normal, cu o capacitate de lucru de 20.000 kg în 24 de ore și 2 rechiziționate, cu o capacitate de lucru de 40. 000 kg în 24 de ore, precum și 2 varnițe, una lucrând normal, cu o capacitate de lucru de 5.000 kg și cealaltă rechiziționată, cu o capacitate de lucru de 10.000 kg. În comună existau, de asemenea, stocuri de grâu, porumb, orz, ovăz, floarea soarelui, untură, sare, petrol lampant, chibrituri în cutii mici, sare de lămâie și orez.

Pe 14 august 1940 primarul Costea Crăciun raporta către Prefectura Județului Constanța că, între 1 septembrie 1939 și 1 iulie 1940, se efectuaseră 10 conferința publice de A.P., 24 de ore de A.P. cu populația, 12 ore de A.P. cu școlarii, 6 exerciții

[115] *Apud* http://www.aeroalexeni.ro/.

cu populația pentru mânuirea și antrenamentul în portul măștii contra gazelor și 6 exerciții de demonstrație A.P. cu populația. Efectivul formațiunilor de Apărare Pasivă (A.P.) era următorul: 5 oameni la echipa sanitară, 7 la echipa de dezinfectare, 4 la echipa de poliție, 7 la echipa de pompieri. Fiecare echipă avea un șef și servanți.

În vara anului 1940 în 26 de localități din județul Constanța, printre care și Carol I, au fost înființate posturi de pândă și alarmă. În comună, personalul postului de pândă era compus din 7 persoane: un sergent, 2 soldați și 4 premilitari. Personalul era instruit de a deosebi avioanele străine de cele românești. Totuși, bordeiul de pândă, care inițial nu avea aparat telefonic și nici materiale necesare pentru instalație, a devenit inutilizabil în urma cutremurului din septembrie 1940, postul de pândă funcționând în localul primăriei.[116]

În aprilie 1942 au fost recrutați 33 de tineri din comuna Carol I și 8 din Dorobanțu.[117] Monumentul din centrul localității Dorobanțu are o plachetă, pusă în 1993, cu numele a 22 de eroi din sat, morți pe câmpurile de luptă ale celei de a doua conflagrații mondiale.

Structura proprietății rurale / reforma rurală

Prin Legea pentru organizarea Dobrogei, aprobată de Parlament la 12 februarie 1880 în Cameră și 4 martie același an în Senat, toți locuitorii Dobrogei, fără excepție, primeau cetățenia română (legea acorda și un răgaz de trei ani în dobândirea acestui drept pentru cei care părăsiseră Dobrogea, dar voiau să se reîntoarcă). Prin legi ulterioare se va încuraja împroprietărirea pământurilor dobrogene (de la 240.000 ha, câte erau cultivate în 1884 se va ajunge la peste 800.000 ha în 1905).[118] Legea organică din 1880 dispunea ca până la reglementarea definitivă a problemei proprietății din Dobrogea, aceasta se dobândea, conserva și transmite conform legilor otomane în vigoare la 11 aprilie 1877.

Cel mai mare proprietar funciar era Said Pașa, guvernator al Dobrogei în 1877, al cărui fiu, Cadribey, a fost consul general al Imperiului Otoman la Constanța la începutul secolului XX. În Dobrogea s-a înființat câte o comisie pentru fiecare ocol pentru verificarea titlurilor de proprietate (tapu). În județul Constanța, aceste comisii erau subordonate unei comisii centrale cu sediul la Constanța, comisie care a avut de verificat circa 100.000 de asemenea acte de posesiune.[119]

Are loc și reglementarea proprietății funciare în Dobrogea prin legile pentru reglementarea proprietății rurale dobrogene, din 3 aprilie 1882, respectiv 10 martie

[116] Vezi SJCAN. *Loc. cit.*, ff. 397-398, ff. 603-633.
[117] *Loc. cit.*, dos. 6/1944, f. 192.
[118] Ion Mamina, Ion Bulei, Ioan Scurtu, *Guverne și guvernanți (1866-1916)*, Casa de Editura Silex, București, 1994, p. 48.
[119] „Farul Constanței”, I, nr.2, 17 mai 1880, p.3.

1884. România a desființat dijma obișnuită la turci, instituind un impozit de 2 lei pentru 1 ha, pentru primii 5 ani, apoi de 3 lei pentru 1 ha, pentru următorii 15 ani. Cei care nu se achitau de aceste datorii vreme de 3 ani își pierdeau pământul. Fiecare familie a fost împroprietărită cu minim 10 ha. Puteau fi luate în arendă până la 100 de ha, iar după 25 sau 30 de ani, deveneai proprietarul moșiei. Locul de casă și de curte oferit gratis a fost de 4.000 m², apoi de 2.000 m². Începând cu 1884, deja pământul în Dobrogea devine mai greu de obținut, din cauza numărului tot mai mare de coloniști.[120]

Între anii 1886 și 1888 s-a desfășurat parcelarea terenurilor la Carol I și Dorobanțu. Suprafețele de pământ recunoscute și loturile vândute de către stat locuitorilor de aici, între 1880 și 1901, erau următoarele: parcele până la 10 ha - 170 în Carol I și 274 în Dorobanțu, parcele între 10 și 50 de ha - 55 în Carol I și 41 în Dorobanțu, parcele între 50 și 100 de ha - 47 în Carol I și 37 în Dorobanțu și o singură parcelă de peste 100 ha, în Dorobanțu.[121] Totuși, în ciuda acestor măsurători, proprietatea funciară până la reforma agrară din 1918-1921 era cadastrată numai în Transilvania și Bucovina și nici aici în întregime. Faptul a a permis ca la măsurătoarea cadastrală efectuată de către operatori să apară, adeseori, o neconcordanță între suprafața declarată de moșieri la comisiile de expropriere și între cea găsită de inginerii geodezi care aplicau lucrările pe teren. Aceste diferențe de suprafețe găsite în plus sau în minus au constituit, de multe ori, cauze ale conflictelor dintre țărani și marii proprietari și, aproape întotdeauna, obiectul justiției în materie de defalcare, măsurătoare și parcelare cadastrală.[122]

În 1921, după Primul Război Mondial, Parlamentul român a aprobat reforma agrară. Proprietățile mai mari de 100 de ha au fost expropriate. În acest context, marea proprietate a scăzut de la 47,7% la 10.4%. În Carol I, Drogeanu Chiriță, care este astăzi un fel de legendă a satului (ajunsese să dețină peste 500 de ha teren arabil) a fost expropriat (Arhivele Constanta, Fondul Prefecturii Constanța, No. 73, 1897-1950). În perioada 1925 - 1927 a avut loc a doua mare deplasare demografică. Acum au venit 25 de familii din județele Neamț și Bacău (satele Frumoasa, Scorțeni, Zărnești).[123]

Autoritățile au acordat noilor coloniști 10 ha de teren arabil de familie și le-au garantat împrumuturi pentru unelte agricole și construcția de locuințe. Noii coloniști s-au așezat la marginea satului, în parte de vest. Ei încă numesc strada respectivă „strada coloniștilor”. Deoarece o parte a lor erau adventiști, „strada coloniștilor” mai este numită și „strada adventiștilor”. Nici în memoria locuitorilor, nici în arhive nu există mărturii ale vre-unor conflicte între băștinași și coloniști, așa cum a fost cazul în alte sate dobrogene.[124]

---

[120] Ion Georgescu, *Coloniile germane din Dobrogea*, în „Analele Dobrogei”, VII, 1926, p. 44.
[121] Scarlat C. Vârnav, *op. cit.*, pp. 204-205 .
[122] Dumitru Șandru, *Evoluția lucrărilor de expropriere și împroprietărire operate în baza legilor de reformă agrară din 1921*, în „Studii. Revistă de istorie”, XXV, nr. 2, 1972, p. 289.
[123] Agrepina Ciocârlău Toma, *op. cit.*, p. 5.
[124] Ștefan Dorondel, *op. cit.*, p. 282 .

Noua colonizare nu s-a realizat, totuși, în întregime, fără apariția unor disensiuni. Astfel, în iunie 1936, preotul Vasile Gheorghiță a reclamat faptul că mai mulți locuitori au ocupat fără nici o învoire locuri de casă. Reprezentanții ministerului agriculturii, cât și cei ai prefecturii, au sesizat primăriei comunei Carol I faptul că „întrucât reiese că mulți din coloniști au ocupat loturi destinate diferitelor instituții, ocupându-se chiar și străzi, să se ia măsurile necesare pentru intrarea în legalitate."

Un caz asemănător a apărut câțiva ani mai târziu. În adresa 19.761 din 20 decembrie 1947 a Fundației Culturale Regale "Regele Mihai I" către primăria comunei Carol I se arăta că "Fundația a fost împroprietărită în anul 1921 în comuna Carol I cu o suprafață de 1.888 m² pe care teren între timp și-au construit case fără nici un drept locuitorii Ion Pașcă și Costache Gavriluță." Prin răspunsul primăriei, nr.3652 din 14 ianuarie 1948, către Fundația Culturală București, se recunoștea că "terenul în cauză a fost acaparat de locuitorii Pașcă Ion și Costache Gavriluță, care erau delegați din parte coloniștilor, fără nici o formă. Deci urmează a fi dați în judecată pentru acapararea terenului (…) fără formă legală."[125]

Ultima reformă care a afectat structura proprietății rurale în perioada de până la abolirea monarhiei a fost reforma agrară efectuată de guvernul Petru Groza la câteva zile de la instalare, mai precis la 23 martie 1945, reformă prin care au fost expropriate la nivel național 1.468.000 ha, din care 1.109.000 au fost date în proprietate țăranilor, iar restul au fost trecute la rezerva de stat.

Familia tradițională

Românii care au colonizat cele două sate au adus cu ei și au păstrat tradiția familiilor țărănești numeroase. Așa cum atestă două pietre funerare din cimitirul satului Dorobanțu, soții Chiriac (Rada, decedată în 1914 și Năstase, decedat în 1915) au avut șapte copii: Gheorghe, Chivu, Paraschiva, Stanca, Niță, Gheorghe și Cristia. În 1907 au decedat ("aici repauzează" e formularea de pe cruce) Gheorghe Surdianu și soția sa Maria, care au avut șase copii: Moise, Stan, Ileana, Maria, Costia și Gheorghe. Încă o dovadă a importanței bărbaților o constituie faptul că toții copii, băieți și fete, erau enumerați după prezentarea generică "fii lor".

Caporalul Jipa Anghel, mort pe frontul primului război mondial, în 1916, a lăsat în urma sa o văduvă, Frusina, cu unsprezece copii, din care patru nu au supraviețuit acelor vremuri de restriște. (sursă: Jipa Anghel)

Au existat câteva strategii care au fost adoptate de săteni pentru a evita fărâmițarea suprafețelor de pământ obținute în urma colonizării. Una dintre ele a fost ca majoritatea fetelor să se mărite în afara satului. Astfel încât pământul neamului nu a fost împrăștiat către alte familii. Situația era identică și în alte sate dobrogene.

[125] SJCAN. *Loc. cit.*, dos. 2/1936, ff. 77-78, dos. 13/1948, ff.76-77.

Astfel a ajuns Mocanu Anton, socrul doamnei Jipa Maria, să se însoare cu fata unui proprietar de carieră de nisip din Poarta Albă, pe nume Sasu.

La căsătoria copiilor, părinții mai înstăriți le dădeau o parte din avere drept zestre. Astfel, Vlad Radu din Nicolae Bălcescu, care poseda 53 ha de teren arabil în anul 1944, după căsătoria celor doi fii ai săi a rămas cu 33 ha teren arabil. Târșoagă Stroe, care avea 34 ha, prin căsătoria fiului său a rămas cu 17 ha.[126]

Înainte de 1948 exista un obicei larg răspândit în interiorul satelor: claca. Când un cuplu proaspăt căsătorit dorea să își construiască o casă, cerea ajutorul rudelor și vecinilor. Mai ales frații, verii și cumnații erau aproape forțați de convențiile sociale să participe la această muncă. Ei își aduceau unelte, cai și căruțe. Existau convenții sociale clar stabilite între gazdă și muncitori. Gazda trebuia să le asigure cel puțin o masă pe zi și alcool. Trebuia, de asemenea, să muncească cel puțin același număr de ore pe zi ca lucrătorii care îl ajutau, precum și să aducă aceleași unelte cu care veneau ceilalți. Dacă nu avea cal sau căruță, trebuia să împrumute. Dacă cei care îl ajutaseră aveau la rândul lor nevoie de el, dacă nu putea merge să îi ajute trebuia să găsească un om pe care să îl plătească. Era o practică larg răspândită înainte de colectivizare. Această practică a continuat și în perioada comunistă, dar nu aceeași frecvență, deoarece mulți tineri au părăsit satele și s-au așezat în orașele din apropiere.[127]

Ocupații agricole

Pe 15 mai 1883 la primăria comunei Danachioi s-a ținut o licitație pentru închirierea, pe termen de un an, a două terenuri de cășerie situate în satele Bilarlar și Danachioi.[128]

La 1900 în Carol I se cultiva orz pe 2.696 ha, porumb pe 1.260 ha, mei pe 1.210 ha, ovăz pe 712 ha, grâu pe 217 ha, fasole pe 20 ha și secară pe 13 ha. Despre mazăre, bob și linte nu s-au ținut date statistice exacte. Nu se cultivau în Carol I in, rapiță, cânepă, cartofi, și nu existau viță de vie, livezi de pruni sau crescătorii de albine. De asemenea, în zona Carol I-Dorobanțu nu existau păduri. În 1900 la Carol I erau 287 de proprietari de animale. Tabloul populației cabaline era următorul: armăsari 32, cai 498, iepe 322, mânji 78, asini 13, total 930 (fără asini). La bovine: 10 tauri, 1.099 boi și juncani, 704 vaci cu lapte, 165 vaci sterpe, 345 mânzați și mânzate, 529 viței și vițele ajungându-se la un total de 2.852. Se mai găseau 638 berbeci, 6.528 oi și notini, 2 țapi și o capră, precum și 287 porci.[129]

[126] *Loc. cit.*, dos. 77/1961, f.4, f.10.
[127] Ștefan Dorondel, *op. cit.*, pp. 291-292.
[128] „Farul Constanței”, IV, nr.10, 2 mai 1883, p.2.
[129] Vezi, pe larg-M.D. Ionescu, *op. cit.*, pp. 705-795.

În zilele de 16 și 17 mai 1904 la târgul Analdachioi s-a ținut o expoziție pe teme agricole, iar Ministerul Domeniilor a acordat cu această ocazie o serie de premii. La secția ovideelor, rase pure, categoria rasa spancă premiul I a revenit lui Aldea Nistor din comuna Carol I, care a primit un miel merinos. Printre cei zece săteni cărora ministerul le-a acordat premii suplimentare în miei de rasă s-a numărat și Niță Gologan din Carol I. De menționat că mieii nu au putut fi ridicați pe loc, ei urmând a fi livrați în toamna aceluiași an.[130]

La sfârșitului anului 1932 și începutul anului 1933 au fost realizate demersurile pentru constituirea asociației agricole a coloniștilor din Carol I, subordonată Regiunii Agricole Cogealac, al cărei șef era inginerul agronom D. Moșneaga. Toate regiunile agricole din județ erau subordonate Serviciului Agricol Constanța. Conform unui proces verbal din 03.06.1936, „coloniștii sunt instalați cu gospodăriile lor pe vatra satului și comunei Carol I, unde sunt impuși la dări și unde îți fac și datoria, iar terenul de cultură proprietatea lor a câte 9 ha sunt situate pe mereaua satului și comunei Dorobanțu". De menționat că „mereaua" este un regionalism, specific dobrogean, care înseamnă câmpie, pajiște sau imaș. Coloniștii care își construiseră case în comună, care nu munceau pământul primit, ci îl arendau, și care nu aveau inventar agricol, erau excluși din asociație în urma unei anchete. Astfel, în august 1936 a fost exclus din asociație preotul Ioan Aionesei, care părăsise comuna încă din 1933.

Din situația trimisă Ministerului Agriculturii și Domeniilor de către primarul comunei Carol I, Traian Antonescu, pe 31.07.1936, rezultă că în anul agricol 1935 - 1936 pe terenul arabil al comunei s-a cultivat ovăz, grâu de toamnă, orz de primăvară, rapiță, mazăre și in.

În 1936, Aloman Albu și Chiriță Drogeanu, ambii din comuna Carol I, aveau în proprietate câte un tractor și o locomobilă de treer (mașină de treierat).

În 1940, în comuna Carol I existau nouă magazii pentru cereale, cu o capacitate totală de 215 vagoane. Aloman Albu, Cristache Albu, Dumitru Stroe, Nicolae Buzea și Stan Lipinschi aveau fiecare în proprietate câte o magazie cu o capacitate de 20 de vagoane, Tudor Popescu, o magazie cu o capacitate de 15 vagoane, Chiriță Drogeanu, două magazii cu o capacitate de 20 de vagoane fiecare, iar în stația C.F.R. se afla o magazie cu o capacitate de 60 de vagoane.[131]

Industria a rămas slab dezvoltată în Dobrogea inclusiv în perioada interbelică, baza fiind agricultura. În Dobrogea prețul unui hectar era de 5.000 - 6.000 lei.[132]

[131] „Farul Constanței",XXIV, nr.22, 4 septembrie 1904, p. 1.
[131] SJCAN. *Loc. cit.*, dos. 2/1936, f. 53, f. 98, f. 96, f. 20, dos.3/193, ff. 12-18, dos. 5/1940, f. 219.
[132] Gheorghe Ștefan Ciulei, *Organizarea și rentabilitatea gospodăriilor agricole din Dobrogea și Basarabia*, Monitorul Oficial și Imprimeria Națională, București, 1938, p. 10.

Elemente ale vieții meșteșugărești

Una dintre ramurile cele mai bine dezvoltate în Dobrogea a fost cea a materialelor de construcții, care valorifica materia primă din regiune, precum argila, piatra de calcar, granit, caolin, nisip ce se găseau din abundență.[133] La Carol I s-a deschis o carieră de piatră în 1895, proprietarul fiind Ștefan Albu. Piatra era folosită în afară și în comună la clădiri și la facerea de var. Se extrăgea 4.500 m³ de piatră anual.

La începutul secolului al XX-lea în Carol I era o moară cu aburi și 18 meseriași.[134] În anii 30 ai aceluiași secol, Săndulescu C. Lucreția avea o moară de măcinat automată, pe care a deținut-o până în 1947. (sursa: Petcu Mihaela)

În aprilie 1887 Stoica Butueanu „comersant din Cătunul Dorobanțu" a oferit „20 de coți materie pentru două perdele de la ferestrele" primăriei comunei Carol I. Prefectura județului i-a adus „mulțumiri pentru acésta ofranda".[135]

În octombrie 1887 Prefectura județului Constanța publica următorul anunț: „D-l Dimitrie Antonescu voind a deșchide un stabiliment de cârciumă în comuna Carol I din plasa Constanța, acest județ, se publică conform Art.4 din regulele privitóre la stabilimente publice spre a se dovedi dacă numitul n'a fost căzut în vr'o pricină corecțională sau tras înaintea vre unui tribunal pentru bănuială de crimă sau vină, rugând pe toți cei ce vor cunósce că planéză asupra numitului vr'un fapt penal a încunosciința acéstă prefectură în termen de 40 dile dela publicarea acestia". Un anunț similar era publicat și pentru Dimitrie Sterie, care dorea să deschidă o cârciumă în cătunul Dorobanțu, pendinte de comună.[136]

Lista de comercianți și industriași din județul Constanța cu dreptul de alegători și eligibili la Camera de Comerț și Industrie Circa X-a Constanța pe anul 1923 cuprindea în comuna Carol I pe cârciumarii Dumitru D. Delan, Nicon Bujonski, Zaharia Popescu, Ion Antonescu, Ion Z. Popescu, Ion F. Jipa, Nicolea Drogeanu și Ion C. Baciu, pe fierarii Mihalache Țigan, Stan Lijinschi și Alexandru Bentu, pe vărarul Tudorancea Drogean, cojocarul Gheorghe Ionescu și cărămidarul Ion V. Luca.[137]

În anul 1936 erau în exploatare mai multe cariere de piatră situate pe arealul comunei Carol I. Una aparținea lui Nicolae Drogeanu, localnic, și se extrăgea piatră brută și pentru bordură. Gheorghe Nicolescu, localnic, era proprietarul unei cariere și avea în exploatare o alta, proprietate de stat, ambele cu piatră de var. În aceeași situație cu el se aflau Anton și Pitagora Ioanid, ambii din orașul Constanța.

La 26.02.1936 prefectura plășii Ferdinand I înainta primăriei comunei Carol I cererea de a le fi comunicate numele comercianților din zonă. Răspunsul a fost dat pe 03.03.1936, și cuprindea următoarele nume: cârciumari, Ion Pască și Ion. R. Marcu, băcani, Ion Mateescu, Vasile Albu și Maria Fl. Turcu, cârciumar și băcan -

[133] Valentin Ciorbea, *op. cit.*, p. 105.
[134] M.D. Ionescu, *op. cit.*, p. 284, p. 853.
[135] „Farul Constanței", VI, nr.5, 3 mai 1887, p. 2.
[136] *Idem*, VI, nr.26, 4 octombrie 1887, p. 3.
[137] *Gazeta de Constanța*, no 31/1923, p. 6.

Ion Antonescu, brutar, Pavel Popescu, brutar și măcelar - Aluman Ciortan. În același an la primăria Carol I era instalat un telefon.

Marea majoritate a populației din comuna Carol I era formată din plugari. Lista electorală cuprinzând alegătorii cu drept de vot la “Cameră” pe anul 1938 ne oferă un veritabil nomenclator local de meserii. Din 388 de persoane înregistrate, 343 aveau trecută profesia de plugar, printre aceștia numărându-se și Antonescu Traian și Crăciun Costea, primari în diferite perioade. Comuna dispunea de patru învățători (Putinică Radu, Frățilă Constantin, Olteanu Gheorghe și Târșoagă B. Constantin) și șase funcționari (Lepădatu Cristache, Bojan I. Moise, Crețu P. Aloman, Petcu St. Ghiță, Pavel N.Ilie și Buzoianu I. Ion); de biserică de ocupau preotul Gheorghiță Vasile și cântărețul bisericesc Sincariuc Filip; Călinescu I. Neculae era perceptor, Stavosta Iosef, inginer agricol, iar Popa D. Simion, notar. Exista și un student, Stroe I. Neculae. Angajați ai C.F.R. erau Cherecheș Vasile, șef de gară, Cocoș Petre, cantonier, Marin Barbu și Mistu Gheorghe, lucrători Elena M.Gheorghe și Vameș Romulus, mecanici, precum și Petculescu Neculai. Mirică Bucur, Talapan Simiona și Tudorașcu Vasile II erau muncitori, iar Matei Costea, lucrător. Sectorul meșteșugurarilor era reprezentat prin patru fierari (Dumitru D. Băcanu, Petculescu N.Ion, Stroe Gheorghe și Târșoagă Dumitru), doi tinichigii (Pavel I. Ion și Tudorașcu Vasile I), câte un curelar (Tudor Gh. Radu) și rotar (Târșoagă Gh. Ion). Anton I. Ion și Pustai I.Gheorghe erau croitori, Moroșanu Nistor, cizmar, iar Constantin Gh. Niculae, muzicant. Mai figurează în listă patru pensionari (Băcanu Ioniță, Ionescu Tudor, Mărculescu Ion și Marinescu Marin), o casnică (Jereghi Maria) și un proprietar (Orațiu Galiați).

În 1944, în Carol I, potcovar era Gheorghe Stroe, care nu poseda utilaje, avea un lucrător și potcovise în acel an 24 de cai. Dumitru Târșoagă deținea o firmă de fierărie și rotărie, cu 2 lucrători, iar Iordache Pricop una de tricotaj, el având o mașină de tricotaj, un lucrător, iar în acel an tricotase 4 flanele.[138]

Viața spirituală

a) Școala

Printre primele măsuri adoptate de administrația românească după stabilirea ei în 1878 în Dobrogea au fost și cele referitoare la organizarea învățământului aici. Prefectul Județului Constanța, Remus Opreanu, într-un raport către Ministerul de Interne cerea să se permită comunelor rurale să ia gratuit din pădurile statului lemne pentru repararea bisericilor, moscheilor, pentru școli, primării și îngrădiri necesare acestor edificii publice.[139]

[138] SJCAN. *Loc. cit.*, dos. 2/1936, f. 18, f. 22, f. 139, dos. 6/1944, ff. 170-172.
[139] Mehmet Ali Ekrem, *op. cit.*, p. 143.

În raportul prefectului județului Constanța referitor la situația județului pe anul financiar 1887-1888 se menționa că școala mixtă din cătunul Dorobanțu nu s-a putut termina din lipsă de fonduri, în timp ce în comuna Carol I școala funcționa în localul primăriei.[140]

Probabil de aceste măsuri a beneficiat și școala din Carol I, care a fost construită în 1899 și care avea un număr de patru clase. Clădirea a fost ridicată din cărămidă, iar tavanele făcute din stuf, acoperișul fiind din țiglă. În 1903 școala avea un învățător și 189 de elevi înscriși, dintre care 154 frecventaseră școala.[141]

Un rol de seamă în dezvoltarea școlii dobrogene l-a avut Ion Bănescu, originar din Roman, om cu experiență în domeniu, grație funcției pe care o ocupase, de revizor școlar al județelor Cahul (1874), Ismail și Bolgrad (1875). El a fost numit la 24 februarie 1879 revizor școlar al districtului Chiustenge, iar din 19 mai 1888 revizor școlar al ambelor județe transdunărene. Între anii 1879-1881 au funcționat treizeci și șapte de școli pe teritoriul viitorului județ Constanța și s-au construit nouăsprezece localuri proprii. În calitatea de revizor școlar Ion Bănescu, care avea să fie și primar al Constanței între 1905 și 1907, a ostenit cu râvnă și destoinicie la dezvoltarea și înflorirea școlii românești din acest colț urgisit de țară, cutreierând cu harabaua dobrogeană, într-o vreme când pe aici nu existau decât drumuri naturale, sat cu sat, cătun cu cătun, de la mare până la Dunăre și sădind în sufletele dascălilor uitați de lume și cotropiți de nevoi nădejde nouă, credință în izbânda învățământului național.

La începutul secolului XX, revizorii școlari erau de două clase, I și II, și erau repartizați câte trei în județele mai mari și câte doi în județele mai puțin populate.

Pe 28 septembrie 1880 în săptămânalul „Farul Constanței" apărea următorul apel: „Consiliul General ce stă să se înființeze conform nouei legi a Dobrogii este chemat a face ca să nu remână satŭ fĕră local de școlă și învățător".

Printr-o hotărâre a guvernului României din 9 martie 1880 a fost înființat Seminarul Teologic Musulman (Medrese), care a funcționat inițial la Babadag, primul director fiind imamul Demirgean Hagi Mahmut. După strămutarea Seminarului în 1904 la Medgidia a fost numit ca director un profesor de origine română, având în vedere că Seminarul pregătea și învățători și profesori pentru școlile unde se preda limba turcă și tătară. În seminar se preda cu precădere în limba română.[142]

La începuturile învățământului în limba română în noua provincie, diverși particulari ofereau bani pentru cumpărarea de premii ce se distribuiau la finele anului școlar elevilor și elevelor de la școlile de băieți și de fete distinse prin „diligență și bună conduită". Începând cu vara anului 1905, administrația județului aduna fondurile alocate în bugetele primăriilor comunale pentru premii și trimitea cărți la școli. Medicii

[140] Coord : Virgil Coman, *op. cit.*, p.142.
[141] Scarlat C. Vârnav, *op. cit.*, p. 117.
[142] Agi-Amet Gemal, *Dicționarul personalităților turco-tătare din România*, Editura Metafora, Constanța, 1999, p. 170.

primari și administratorii de ocoale asigurau vaccinarea și revaccinarea elevilor din toate școlile județului „la o singură epocă”.[143] În fiecare an, înainte de Florii, în școlile rurale se organiza „Sărbătoarea Pomilor”, cu această ocazie fiecare învățător sădea un pom fructifer, care apoi era îngrijit de copii. De asemenea, învățătorii de la sate aveau obligația de a combate alcoolismul.

Conform spuselor prefectului Scarlat C. Vârnav “în anul 1902-1903 au avut loc opt șezători la Carol I. Ele au dat ocazii la vorbiri de ordine practică și folositoare; ele au avut ca obiect esențial de a deștepta săteanul asupra datoriilor sale, al îmbia la o gospodărie mai bună și la nevoia de a-și ameliora traiul. Șezătorile au avut succes deplin, fiind frecventate de un număr mare de locuitori.” De asemenea, în 1902 s-au cultivat la nivel județean 25 de grădini școlare sistematice, rezultate remarcabile având și învățătorul din Carol I.[144] Se propunea ca toate școlile rurale să aibă câte o grădină școlară. Acolo unde era posibil elevii efectuau practică agricolă în grădinile școlare și câmpurile de experiență.

Organizarea diferitelor festivități putea crea probleme, uneori surprinzătoare. La începutul lunii aprilie 1907 „revizorul școlar printr’un ordin circular pune în vederea diriginților școlilor din județ ca pe viitor să renunțe de a mai pune pe elevi să reciteze la diferite serbări școlare anecdote populare versificate prin care se ridiculizează preoții, militarii și diferite neamuri cu care conviețuim, pe cîtă vreme literatura românească dispune de atîtea alte bucăți și frumoase și înălțătoare”.[145]

Acuzațiile privind amestecul politicului în școală existau și la acea vreme. În februarie 1907, Ion Costacea, revizor școlar al județului Constanța, era acuzat că inspecta doar pe „acei dintre învățători presupuși liberali - ce crimă ! - doar-doar li s-o găsi nod în papură”.[146] Trebuie menționat faptul că învățătorii suplinitori erau numiți de Ministerul Instrucțiunii Publice la recomandarea revizorului școlar din județul respectiv.

Spicuind dintr-un articol semnat „un dascăl de la țară”, publicat în „Dobrogea Jună” din 16 iunie 1906, înțelegem caracteristicile și importanța învățământului primar dobrogean „care e menit a ridica nivelul intelectual și moral al populațiunei întregi din această provincie, scoțînd-o din starea de amorțire în care a zăcut sub Imperiul Otoman; iar în ce privește pe streini, să le dea posibilitatea de a’și însuși pe deplin limba românească ca apoi să se servească de ea la nevoile lor de toate zilele.

Actualmente, în Dobrogea sunt patru feluri de școli primare rurale: mixte particulare, mixte cătunale, mixte complecte cu unul, două, trei sau patru posturi și școli froebeliene saû grădini de copii.” Trebuie să menționăm pentru cititori că Friedrich Fröbel (1782-1852) a fost un pedagog german care a creat conceptul de „grădiniță”.

143 „Farul Constanței”, I, nr.26, 2 noiembrie 1880, p. 2.
144 Scarlat C. Vârnav, *op. cit.*, p. 131.
145 „Dobrogea Jună”, III, nr.6, 15 aprilie 1907, p. 7.
146 *Idem*, III, nr.3, 25 februarie 1907, p. 1.

Revenind la Dobrogea, în școlile cătunale se absolveau numai trei clase primare, predare fiind efectuată „de către o persoană numită de Minister, după recomandația revizorului școlar și plătită cu 40 lei lunar la unele, iar la altele cu 60 lei. Studiul ce se cere, pentru a fi numit învățător la aceste școale, variază de la 2-4 clase secundare.

Cu școalele cătunale, se asimilează și cele particulare, plătite de obștia locuitorilor, care aû tot acelaș număr de clase și personal identic."

Renumerația de 40 lei lunar fiind insuficientă pentru asigurarea traiului, de multe ori învățătorul „se împărtășește din borșul și mămăliga de la masa țăranului celui de pe urmă, spre căderea prestigiului".

„Ce devin copii care au insprăvit cele 3 clase primare ? Se duc ei mai departe să-și complecteze cursul primar? Desigur, nu! Țăranul e mulțumit că a scăpat copilul săû de școală, ca să-l poată pune la munca câmpului, unde pînă la vîrsta armatei, uită și alfabetul și se prezintă înaintea comisiunei de recrutare spunînd că nici nu știe să iscălească."

La polul opus se afla Vasile Helgiu, revizor școlar, care, la începutul secolului XX, vorbea despre "liniștea și viața patriarhală pe care o trăim în satele unde întâmplarea și dragostea de muncă ne-a rânduit."[147]

Pe 1 octombrie 1908 s-a înființat școala froebeliană (cum erau numite în epocă grădinițele de copii) de la Carol I.[148] Deși aflate la început sub semnul provizoratului (în camere neîncăpătoare și fără material didactic), treptat, grădinițile au fost bine organizate și s-au extins numeric, astfel încât, în iunie 1914, a fost creat postul de inspector al grădinilor de copii pentru județele Constanța și Tulcea, ocupat de Eufrosina Chindaru.[149]

La începutul anului școlar 1908-1909 în cele 172 de școli rurale din județul Constanța erau înscriși 8.335 băieți și 5.802 fete, adică un total de 14.137 de elevi. Se pare că și în epocă existau diverse aspecte ale procesului de învățământ care produceau nemulțumire. Cel puțin așa reiese din articolul „Asupra reorganizării învățământului rural", pus pe hârtie de învățătorul D. Bujilă din Deleni, care a ocupat și funcția de subrevizor școlar. Acesta remarca : „Ce mare deosebire există într'o școală de sat și una de oraș. În cea din urmă vei vedea 30-40-60 de școlari, toți curați și bine îngrijiți căci familia își cunoaște mai bine rolul său de crescătoare de copii. Învățătorul de sat într'o clasă populată cu 80-100 de școlari se sbate ca peștele pe uscat, căutînd a ține lecțiuni, a păstra ordinea și cui ? Acelora cari din casa părintească n'au nici o îndrumare spre curățenie, ordine și respect. […] Mai acum cite-va luni Americanii au hotărît ca să se reducă numărul elevilor la un învățător, dela 60 la 40. Și ei ca oameni practici știû de ce au făcut-o. Credem că se va găsi și la noi oameni cari să judece și să mediteze asupra acestei chestiuni și să scadă de la 80 la 60 numărul de copii cărora să fie obligat a le preda un învățător:"[150]

[147] „Viitorul Dobrogei",III, nr.3, 21 februarie 1910, p. 3.
[148] „Dobrogea Jună", IV, nr.15, 25 iulie 1908, p. 5.
[149] *Idem*, X, nr.24, 17 iunie 1914, p. 4.
[150] *Idem*, III, nr. 5, 1 aprilie 1907, p. 1.

Anul școlar începea, de regulă, pe 15 septembrie și se încheia pe 15 iunie. Au existat două excepții, pe deplin justificate. După anexarea Cadrilaterului, în august 1913, din cauza epidemiei de holeră care făcea ravagii în Dobrogea de Sud, deși nu a afectat și județul Constanța, unde au fost înregistrați numai patru bolnavi, în toată Dobrogea școlile și-au deschis cursurile pe 15 octombrie. În a doua situație, la câteva săptămâni după încheierea primului război mondial, „Ministerul instrucțiunii publice a dat ordin revizorilor școlari din întreaga țară să aducă la cunoștință personalului corpului didactic din Dobrogea și Cadrilater să se prezinte la posturile lor, în vederea redeschiderii școlilor.” [151]

În al doilea deceniu al secolului XX (mai precis între anii 1922 și 1927), datorită creșterii populației școlare, se construiește al doilea corp de clădire la școala din Carol I, unit de primul (spre vest). Acesta cuprindea încă patru săli de clasă. Într-o statistică oficială din anul 1928 privitor la școala din Carol I se enumera: dintr-un total de 910 de bărbați de la 15 ani în sus, 530 sunt știutori de carte, dintr-un total de 940 de femei de la 13 ani în sus, 400 sunt știutoare de carte. Exista o bibliotecă cu 267 volume, dintre care fuseseră citite 120 de volume, de către 100 de cititori anual. Erau opt ziare și reviste populare. Treizeci de elevi erau plecați la școli secundare, iar comuna se putea mândri cu cinci studenți.[152]

Aceste cifre erau pozitive, în condițiile în care, pentru perioada interbelică, în agricultura dobrogeană 51,8% din populația ocupată era neștiutoare de carte, 45,8% aveau numai câteva clase, 1,4% studii secundare, iar 0,3% erau absolvenți ai unei școli profesionale. Procentul absolvenților învățământului superior s-a situat sub 0,1%.[153]

Școala din Dorobanțu a fost înființată în 1886, având un învățător și un maistru de lucru manual; erau 132 de elevi înscriși, iar dintre aceștia 97 au frecventat școala. Școli musulmane existau câte una în fiecare cătun, cursurile ținându-se la geamie sau în case cu chirie. În aceste școli musulmane erau 18 elevi la Carol I și 16 elevi la Dorobanțu. Se cunosc numele a doi învățători de la școala din Carol I: Eleonora Predescu (natura lucrurilor care se executau în școală - costume naționale și cămeși) și I. Predescu (natura lucrurilor care se executau în școală - împletituri și învelitori de sticle). Ministerul obliga pe „maestrele de lucru de mînă ce funcționează pe lângă școlile rurale și urbane să învețe pe fete lucrări naționale românești, abandonându-se modelele de broderie streină”. [154]

Pe 15 ianuarie 1906 întrunirea membrilor din cercul cultural „Cara-Murat” s-a desfășurat în comuna Carol I, cu această ocazie ținând prelegeri învățători din Cara-Murat, Nazarcea-Omurcia și Docuzol. În final se menționa că realizarea întrunirii „se datorește D-lui I. Predescu, dirigentele școalei care este un bun și harnic învățător”.[155]

---

[151] „Dobrogea Jună”, IX, nr.10, 15 octombrie 1913, p.3., *Idem,* XIII, nr.3, 30 noiembrie 1918, p. 2.
[152] Apostol D. Culea, *op. cit.*, p. 149.
[153] Valentin Ciorbea, *op. cit.*, p. 260.
[154] Scarlat C. Vârnav, *op. cit.,* „Dobrogea Jună”, III, nr.14, 1 decembrie 1907, p. 4.
[155] „Dobrogea Jună”, II, 12.02.1906, p. 2.

Revizorul școlar Paul Pașa a inspectat școala rurală din Dorobanțu în noiembrie 1907, și școala rurală din Carol I în ianuarie 1908, constatând că „se muncește cu râvnă pentru răspândirea instrucțiunei”. În februarie 1908 școala din cătunul Dorobanțu „a dat vacanță regională de 10 zile pentru ajutorarea părinților la munca agricolă”.[156]

Școala Elementară Dorobanțu fusese construită de comună în 1914, din cărămidă și piatră, cu acoperiș de țiglă. Clădirea avea o suprafață de 325 m², iar curtea o suprafață de 5.741 m². Școala deținea și 10 ha teren arabil.[157]

Conform mărturiei doamnei Oțelea Maria, sediul școlii vechi din Dorobanțu a fost inițial acasă la domnul Mărcoi, cuprinzând un hol și două camere mari. Prima învățătoare pe care o știe doamna Oțelea era domnișoara Cuțitașu. Domnul Stan Mihai era învățător și director. Era școală elementară de șapte clase. Se lucra cu două clase simultan. Domnul Stan preda la clasele V-VII. Soția sa, doamna Stan Elena, era tot învățătoare, ca și soția preotului, Elena Sânpetru, fostă Popescu. În timpul războiului localul școlii era destul de mic, două clase pe sală și cancelaria în capătul culoarului. Au existat și locuințe pentru învățători. În timpul războiului copiii orfani sau cu părinți săraci sau aflați pe front mâncau la cantină.

Școala în timpul domnului Stan era curată. Dușumeaua era din lemn de brad și era mereu de culoarea lemnului. Băieții făceau la lucru manual ștergătoare din pănușe de porumb și de când intrai pe hol se mergea numai pe ele. Nu se călca pe dușumeaua din lemn. Copiii aveau cârpă și măturică cu care, la intrarea în școală, ștergeau talpa pantofilor. Erau două terenuri de joacă: băieții în față, fetele în spate. Terenurile erau înconjurate de liliac. Copiii făceau multă agricultură la domnul Stan (răsadniță, să altoiască, etc). Școala avea și o grădină. Uniforma era obligatorie: fetele purtau fileu și bentiță, costum negru.

Domnul Stan a scos generații de ingineri, agronomi și contabili. Se dădea examen de capacitate la finalul clasei a 4-a. Admiterea la liceu era prin examen și copiii, în general, luau examenul.

Vacanțe erau de Crăciun și de Paște, iar de Sf. Petru începea vacanța mare. Vara veneau studenți și liceeni și jucau piese de teatru pe scena de la școală (doamna Oțelea își amintește de o reprezentație cu „Coana Chirița la Paris”). Preotul Sânpetru pregătea corul școlii. De Crăciun studenții și liceenii puneau un plug cu șase boi și mergeau din casă în casă cu plugușorul, trăgând câte o brazdă la fiecare casă. Tinerii cu armata făcută veneau în casă și cântau de Anul Nou.

De ziua eroilor se lua colilie de pe câmp și se păstra în casă (era foarte stufoasă). Ziua Eroilor se sărbătorea de Înălțare. Doamna Stan făcea o clivă mare și, împreună cu elevii, mergeau la monumentul din centrul comunei. Erau citite toate numele soldaților căzuți la datorie pe frontul primului război mondial, fiecare nume fiind urmat de formula ”mort pentru patrie”, după care elevii cântau cântece patriotice:

[156] „Dobrogea Jună”, III, nr.5, 25 februarie 1908, p. 4.
[157] SJCAN. *Loc. cit.*, dos. 12/1948, f. 492.

„Pe-al nostru steag e scris unire”, „Deșteaptă-te române”, „Presărați pe-a lor morminte”. Monumentul există și astăzi, dar cu câteva mici ”ajustări”. Vulturul cu crucea în cioc, realizat din bronz, care trona în vârful monumentului, a dispărut la scurtă vreme după instaurarea orânduirii comuniste. Educația patriotică a avut un impact atât de mare, încât, după aproape șaptezeci de ani de la prăbușirea monarhiei, domnul Mocanu Dumitru putea recita versurile cântecului învățat în școala primară, cu ocazia lui 10 mai (”Un vultur a venit din munte/Și ne-a zis – români eroi/Știu un prinț viteaz și tânăr/Ce-ar veni cu drag la voi”).

Școlile din Dorobațu și Carol I au fost și ele afectate de iarna cruntă abătută asupra României, din cauza căreia, în februarie 1929, cursurile școlare au fost suspendate la nivel național mai bine de o săptămână. „Din cauza gerului puternic și a viscolului care durează de prea multă vreme, împiedicînd mersul școalelor și consumînd tot materialul aprovizionat, se închid toate școalele primare și secundare din întreaga țară pînă duminecă 17 februarie pentru a aștepta pînă atunci o schimbare a vremei”, scriau ziarele vremii.[158]

O amintirea interesantă păstrează doamna Maria Oțelea dintr-o zi de septembrie a anului 1940. Copiii de școală au fost duși de către doamna Stan, acasă la Anton Mocanu, nașul doamnei Stan, singurul om din sat care avea un aparat radio. Aparatul era pe baterie, proprietarul l-a așezat pe fereastră, iar în momentul în care a început transmisia, copiii, care stăteau în grădinița din fața casei, au început să îl caute pe cel care vorbea.

În programul de activitate pe luna iunie 1941 al prefecturii județului Constanța se regăsea, printre altele: ”repararea școalelor din comunele Dorobanțu, Crucea, Târgușor, Topalu, Grădina, Conacul, Viișoara, Ghindărești care au suferit de pe urma cutremurului. Se vor continua proectele pentru repararea bisericilor din comunele Rasova și Dorobanțu; întocmirea proectului pentru construirea de băi populare în comunele Hârșova, Cogealac, Carol I, Rasova, Basarabi și Oltina.”[159]

b) Cultura

În epocă, viziunea despre efectul culturii asupra oamenilor simpli era, uneori, de-a dreptul idilic. Cel puțin așa reiese din articolul „Bibliotecile populare” publicat în revista „Graiul Dobrogei”, anul I, no1, din 15 august 1936, paginile 6-8, în care autorul, Dumitru D. Mitaș, afirma : „Dacă ar exista o bibliotecă într’un sat, ceia ce nu ar fi greu de realizat, țăranul nostrum nu s’ar mai duce Duminica la cârciumă pentru a-și vlăgui sănătatea și buzunarul, sau n’ar mai sta la răscrucea drumurilor pentru a-și otrăvi sufletul cu tot felul de idei subversive, ci s’ar duce la bibliotecă și ar lua o carte cu care și-au cizela starea în care se află și și-ar nobila sufletul, căci știut este că

[158] Elisabeth Bouleanu, *Poveștile celei mai crunte ierni care s-a abătut asupra României în secolul XX*, în ”Adevărul”, 19 ianuarie 2016.
[159] „Dobrogea Jună”, XXXVII, nr. 88, 15 iunie 1941, p. 2.

omul prin lectură devine bun, nobil, cu un cuvânt, ființa lui ar deveni altruistă și umanitară și nu ar rămâne egoistă și combativă”.

Darea de seamă din 28 mai 1932 asupra activității Despărțământului (Departament) Constanța al Astrei și a filialelor acestuia cosemna că filiala Carol I, condusă de învățător director Ștefănescu, a dat trei serbări cu elevii curs secundar în timpul vacanței ajutând copiii săraci și a luptat pentru mărirea numărului de cititori.[160]

Regionala „Dobrogea” a Fundației Culturale Regale „Regele Mihai I” a trimis în martie 1941 instrucțiuni căminelor culturale din subordine în vederea activității în viitor. Conducătorii căminelor culturale urmau a raporta Regionalei despre situația și activitatea căminului respectiv și, în cazul când activitatea încetase, ea va fi reluată.

Se stabilea că „sfaturile căminelor vor fi convocate și se vor complecta locurile devenite vacante, introducându-se în sfat bunii gospodari și cărturarii satelor”. Programul de lucru trebuia să cuprindă înființarea cantinei pentru copiii săraci, pentru bătrâni, și pentru familiile concentraților, alcătuirea de echipe pentru curățarea șanțurilor, a drumurilor, repararea podețelor, etc. Familiile concentraților trebuiau să fie ajutate astfel încât „să-și facă toată arătura și nici o palmă de loc să nu rămână necultivat”.

De asemenea, „căminele vor organiza șezători, cu jocuri și cântece naționale, vor organiza cursuri de pomicultură și higienă și prin secțiile feminine vor îndruma femeile în chestiile de gospodărie, curățenia casei, îngrijirea și creșterea păsărilor, pregătirea alimentelor, etc. Se vor organiza și reorganiza bibliotecile și corurile bisericești și laice, cu adulți”.

La finalul instrucțiunilor se reamintea că „în tot cursul activității Căminelor Culturale vor ține legătură strânsă cu conducerea Regionalei Fundației din Constanța”.[161]

Toate căminele culturale din județ trebuiau să comemoreze pe Nicolae Iorga, pe data de 25 mai 1941. Comemorarea cuprindea o slujbă religioasă pentru pomenirea sufletului marelui dispărut și o șezătoare în cuprinsul căreia se va vorbi despre N. Iorga și se va citi din operele lui.[162]

Căminul cultural din Carol I se numea, cum altfel, “Principele Carol”. Dintr-o dare se seamă pe marginea activităților desfășurate în cursul lunii februarie 1944 aflăm că, în incinta sa, se desfășuraseră patru ședințe (cursuri țărănești și despre îngrijirea gospodăriilor), două conferințe cu caracter instructiv pentru agricultori și o conferință cu caracter sanitar. În luna martie a anului 1944 s-au desfășurat patru cursuri țărănești despre agricultură și îngrijirea vitelor și o conferință cu caracter sanitar. În aprilie 1944 s-au desfășurat, de asemenea, patru cursuri țărănești. Conferențiari erau învățătorul Radu Putinică, preotul Vasile Gheorghiță și doctorul Olimpia Dumitru. La căminul cultural nu exista aparat de radio, nu se făceau hore

[160] Coord.: Virgil Coman, *op. cit.*, p. 423.
[161] „Dobrogea Jună”, XXXVII, nr. 28, 18 martie 1941, p. 1.
[162] *Idem*, XXXVII, nr.46, 11 aprilie 1941, p. 2.

țărănești, iar corul era în curs de organizare. Biblioteca avea 360 de volume și un număr variabil de cititori (15 în luna februarie, 18 în martie, respectiv 25 în aprilie).[163]

Au mai existat două monumente, unul mai mic, în centrul satul Dorobanțu, și un al doilea, cu o istorie mai interesantă, așezat pe șosea, la granița dintre mereaua satului Carol I și Dorobanțu. Al doilea monument era un obelisc cu patru stele, împrejmuit cu un gard din fier. La inaugurarea sa au fost aduse moaștele unui sfânt și s-a ținut o slujbă pentru ploaie. Ambele monumente au fost distruse de comuniști la cumpăna dintre deceniile șase și șapte ale secolului XX.

c) Biserica

Înscrisul din biserica Dorobanțu, menționat mai sus, ne spune o interesantă poveste a acestei biserici. În anul 1897 (1885, cf. M.D. Ionescu) obștea satului a construit o biserică din chirpici pe locul ce se găsește și astăzi pe strada ce pornește de la casele S.M.A. și dă în strada ce duce la Medgidia. În anul 1922 a fost dărâmată iar în locul Sfântului Altar se află o Sfântă Cruce. Preot pe vremea aceea era Radu Jipa iar biserica era filială a celei din satul Nicolae Bălcescu.

Parohiile din județul Constanța aparțineau de Eparhia Dunării de Jos. La conferințele preoților din județ, desfășurate în perioada 12-16 mai 1908 la Constanța, a luat cuvântul și preotul Ioan Popescu din Dorobanțu.[164]

În anul 1913 au construit o altă biserică ce se află așezată lângă șoseaua națională. Catapeteasma a fost sculată și pictată de Ion Jalea și Babic din Constanța. Sfințirea a avut loc în anul 1922, mobilierul fiind donat de colonelul C. Dumitrescu ce avea moșie în acest sat. Pe lângă ajutorul dat de săteni la construirea bisericii, cum reiese din actul de sfințire a contribuit și căpitanul Papaianopol Ion, adunând fonduri din mai multe orașe din țară. Biserica fusese împroprietărire din 1922 cu 5 ha teren arabil. Suprafața clădirii era de 357 m², construită din cărămidă și piatră, atât biserica cât și casa parohială, iar suprafața curții de 9.243 m². În toamna anului 1940 biserica s-a dărâmat din cauza cutremurului ce a avut loc în acel an și care a fost de o intensitate mare.

Cel mai bătrân om din sat pe nume Anghelache Oțelea spunea următoarele: pe vremea când se construia biserica, avea locuința în apropprierea bisericii, când meșterii au ajuns cu zidăria la turlele bisericii și de acum trebuiau să le pună ultimele centuri de beton în acele zile s-a întâmplat un cutremur. Meșterii au coborât de la lucru iar a doua zi când au început iar lucrul nu au dărâmat turlele până la baza lor și fisurile provocate de cutremur au fost acoperite cu ciment ca să nu se vadă și au continuat lucrul. Considerăm că și acesta a fost una din cauzele dărâmării bisericii. Când s-a construit această biserică de care am vorbit preot era Ion Popescu, apoi au urmat Simion Sânpetru, Ion Tudorache și Florea Panait.

[163] SJCAN. *Loc. cit.*, dos. 6/1944, f. 139, f. 146, f. 168.

[164] „Dobrogea Jună”, III, 25 mai 1908, p. 2.

Obiecte de valoare documentară sunt: începutul penticostarului 8 februarie 1854, mieniul lunii aprilie 1893, aghiazmatar 1895, Evanghelia 1895, acatist chirilic 1895, evanghlelie litere chirilice 1870 și Didahii 1897. Biserica purta hramul Sf. Vasile.

Biserica din Carol I a fost construită în 1888, construcția a costat peste 11.000 de lei, poartă hramul Sf. Voievozi, avea zece hectare date de stat și era deservită, la cumpăna dintre secolele XIX și XX, de un preot și doi cântăreți.[165] Locul pentru biserică ar fi fost donat de către Nichita Bujanschi, după spusele localnicului Toma Sandu.

Majoritatea populației din localitățile Carol I și Dorobanțu era de religie creștin ortodoxă, dar, în spiritul toleranței etnice și religioase caracteristice statului român, pe teritoriul acestor sate s-au putut manifesta nestingherit și adepții altor religii sau culte religioase.

Astfel, germanii de confesiune catolică, refugiați din Rusia, mai precis din orașul Crasna (situat azi în raionul Storojineț din regiunea Cernăuți-Ucraina) și din gubernia Cherson, au întemeiat, sporadic și izolat, colonii pe plaiurile dobrogene, începând cu anul 1840. După date statistice, la 1904 în Dobrogea se găsea o parohie la Caramurat, înființată în 1876, care avea doi preoți și 790 de credincioși. În 1928 parohia de la Caramurat, cu filiale la Oituz, Caratoi, Cogealac și Carol I avea o populație de 3.237 suflete.[166]

Interesant este faptul că, printre multe alte influențe benefice, germanii au adus un cântec popular “Schön ist es im fremden Lande/Doch zur Heimat wird es nie”, în traducere “Fie pâinea cât de rea/Tot mai bine-n țara mea”, versuri preluate, după 1948, de propaganda comunistă.

Conform mărturiei doamnei Cîrjan Emilia (născută în 1938), în 1930 s-a înființat prima comunitate de adventiști, în jurul bunicului ei (Ștefan Grigoraș), fost dascăl în biserica ortodoxă din Scorțeni (județul Bacău). Prima comunitate a închiriat o cameră la dânsul în casă. Domnul Morărescu Ion (născut 1941), care se ocupă astăzi de această comunitate, confirmă că primii adventiști erau o minoritate în rândul moldovenilor veniți în Nicolae Bălcescu în 1924, dar, treptat, numărul acestora a crescut. Domnul Morărescu Ion s-a născut în credința adventistă, părinții săi trecând la adventism prin 1941 sau 1942.

Geamia din Nicolae Bălcescu a fost construită în 1890 (1865-după M.D. Ionescu, dată ce pare mai veridică) și reparată în anii 1919, respectiv 1934.[167] Dacă vechiul cimitir turcesc din Nicolae Bălcescu s-a păstrat până în zilele noastre, în Dorobanțu pietrele din cimitir au fost luate de localnici, rămânând doar un teren viran.

---

[165] M.D. Ionescu, *op. cit.*, p. 428.

[166] xxx *1878-1928. Dobrogea. Cincizeci de ani de vieață românească*. Publicație tipărită cu prilejul semicentenarului reanexării Dobrogei, București, Cultura Națională, 1928 [retipărită anastatic, Editura Ex Ponto, Constanța, 2003], p. 635.

[167] SJCAN. *Loc. cit.*, dos. 2/1936, f. 23.

Viața politică

Legea pentru organizarea Dobrogei din 9 martie 1880, modificată în 30 martie 1886, stabilea că fiecare județ avea un prefect, fiecare ocol un administrator, iar fiecare comună urbană sau rurală urma să aibă un primar asistat de un consiliu comunal. Administratorul unui ocol se afla sub ordinul direct al prefectului, iar primarii din ocolul respectiv sub ordinele administratorului, care putea suspenda un primar, dar măsura respectivă, pentru a deveni efectivă, trebuia să fie confirmată de prefect. Comunele rurale aveau un număr de șapte consilieri comunali, din care doi, împreună cu primarul, erau numiți de prefect. Alegătorii eligibili din comunele rurale erau cetățenii români care plăteau către stat o dare anuală de 18 lei noi. Alegerile erau prezidate de cel mai bătrân dintre alegători, asistat de doi membri, aleși de alegători. Notarul constata rezultatul alegerilor printr-un proces verbal investit cu subscrierea sau sigiliul biroului electoral și al alegătorilor prezenți. Prefectul, acolo unde considera necesar, putea fixa numărul de consilieri în raport cu procentajul populației de altă etnie sau confesiune.[168]

Prefectul numea primarii în baza articolului 47 din Legea Dobrogei. Autoritatea prefectului asupra primarilor din teritoriu era totală și se putea manifesta discreționar. Astfel, după demisia din funcție a lui Scarlat Vârnav, în 1909, noul prefect, Ion T. Ghica, în urma unor reclamații ale locuitorilor din comuna Biulbiul, Ciocârlia de azi, l-a destituit telefonic pe primar.[169] Dacă menționăm că fostul prefect era membru al Partidului Conservator, iar noul prefect membru al Partidului Național Liberal înțelegem că „moda" schimbărilor cu substrat politic, sub diferite pretexte, nu este o meteahnă postdecembristă a vieții politice românești, ci doar manifestarea unei tradiții seculare.

Se pare că instalarea administrației românești în Dobrogea nu s-a făcut de la început sub cele mai bune auspicii. La 2 august 1889, după o inspecție în noile teritorii, primul ministru Lascăr Catargiu prezenta situația în fața Consiliului de Miniștri: „E dureros a o spune, dar e incontestabil, că administrațiunea, în starea ei de organizare actuală, se găsește de fapt dată în mare parte pe mîna unor funcționari abuzivi, în special notari și perceptori veniți din diferite părți ale țării și din acelea vecine ca Basarabia, Transilvania, etc, cu scopul de a se înavuți pe socoteala populațiunii actuale pe care o expun la tot felul de șicane și neajunsuri, exploatându-o fără nici un scrupul în modul cel mai nedemn". Era confirmat de Mihail Kogălniceanu, într-un discurs la Cameră din martie 1889, care afirma că „această bucățică de pământ ce justifică pierderea Basarabiei geme sub preceptori și notari cari sunt mai teribili, mai răi decît ienicerii din Turcia".[170]

[168] V. M. Kogălniceanu, *Dobrogea, drepturi politice fără libertăți.1878-1909*, Constanța, 1910, pp. 310-321.
[169] „Viitorul Dobrogei", II, nr. 45, 13 decembrie 1909, p. 2.
[170] „Dobrogea Jună", I, nr.7, 23 ianuarie 1905, p. 1.

În luna august a anului 1880 s-au desfășurat primele alegeri pentru consilierii comunali din județul Constanța. În comuna Danachioi au fost aleși Hagi Cairli, Hagi Zoiur Hogea, Hagi Ali Bechir, Capar Baet și Bechir Aga. Au fost numiți Chengi Amet și Memet Ali. Funcția de primar a fost ocupată de Bechir Aga. Postul de notar al comunei a rămas vacant, fapt destul de rar, în întreg județul Constanța existând în august 1880 doar patru asemenea cazuri.[171]

Pe 10 ianuarie 1904 în comuna Carol I a poposit Comisia comunală de prefaceri, compusă din delegatul fiscului, controlorul fiscal N.I. Dumitrescu, și consilierii județeni Ali Kadir și Aldea Nestor, ultimul din localitate, care au verificat cum a fost folosit bugetul primăriei în anul fiscal 1903-1904.[172]

În urma concursului din 1 și 3 septembrie 1904, susținut la Prefectură, postul de secretar al comunei a fost ocupat de Ion Gheorghiu, care a obținut media șapte. Pe 15 noiembrie 1908, Serviciul Administrativ al Prefecturii județului Constanța, prin ordinul nr. 9621, numea pe dl. D. Postelnicescu în funcția de secretar al comunei Carol I din plasa Constanța, în locul d-lui Miltiadi Jerca, demisionat.[173]

Regăsim câteva nume de oficialități ale comunei într-un comunicat din iunie 1907: „Ordonanțele de plată emise de primăria comunei Carol I sub no.222, în sumă de lei 45, pe numele Petrache Dan, sergent rural, salariu pe luna Noembre 1906, No.224 în sumă de lei 18, pe numele Stoian Papuc primar, plata lemnelor pentru încălzitul localului de primărie și No.313 în sumă de lei 10 pe numele d-lui Al. Rădulescu, împiegatul telefonic de la Prefectură, cotizația pe lua Martie 1907, perzându-se" erau declarate nule.[174]

În ziarul "Viitorul Dobrogei", nr.10 din 27 aprilie 1908 a fost publicat un Memoriu prezentat "Maiestății Sale Regelui de către marii proprietari și comercianți din județul și orașul Constanța, contra administrațiunei prefectului Scarlat Vârnav". Acestuia i se aduceau acuzații grave. Prefectul Scarlat Vârnav (născut în 1851 la Iași, decedat în 1919 la Constanța), a fost o figură marcantă în epocă, fiu de boieri moldoveni, mare proprietar în județul Dorohoi, fruntaș politic conservator, proprietar al ziarului „Cuvântul" și posesor al mai multor decorații românești, turcești, austriece în gradul de ofițer, comandor sau mare cruce. El ar fi prigonit elementul românesc din administrația județului în favoarea celor "pripășiți aici din largul Orient", în timp ce "alegerile județene și comunale sunt o bătaie de joc". O altă acuzație era deturnarea fondurilor destinate construirii de școli, biserici și șosele. Documentul fiind reprezentativ pentru perenitatea climatului politic specific democrației românești, redăm două paragrafe semnificative.

"Locuitorii rurali fără deosebire de neam, dornici și iubitori de școală și biserică, au contribuit cu câte 40.000 - 60.000 lei de fiecare sat, în folosul acestor așezăminte,

[171] „Farul Constanței", I, nr. 16, 24 august; nr. 17, 31 august 1880, *apud* Stoica Lascu, *op. cit.*, p. 108.
[172] „Farul Constanței", XXII, nr.40, 4 ianuarie 1904, p. 4.
[173] *Idem*, XXIV, nr.24, 18 septembrie 1904, p.1., *Idem,* XXVIII, nr.33, 15 noiembrie 1908, p. 1.
[174] *Idem*, XXVII, nr.12, 23 iunie 1907, p. 4.

dar notarii și primarii importați de domnul prefect Vârnav, amestecându-se în fondurile adunate de locuitori și cu binecunoscuta lor îndemânare de a administra banii altora, au ridicat în loc de biserici, pagode muscălești, și în loc de școale, niște clădiri sărăcăcioase, defectuos construite și foarte scump plătite."

"Județul nostru nu are șosele deși s-au cheltuit milioane de zile de prestații și sute de mii de lei cu plata celui mai numeros tehnic din țară. Dacă s-ar repartiza la cele vre-o 250 de km de șosea, care s-au făcut în acest județ timp de 30 de ani, banii cheltuiți până acum cu facerea lor, ne-ar da fabuloasa sumă de peste 40.000 lei de kilometru de șosea, și aceasta într-un județ unde nu s-a făcut nici o lucrare de artă, nefiind impusă de topografia terenului și unde piatra este la suprafață și pretutindeni la îndemână."

Remarcând faptul că, până la 1908, deja se perindaseră 25 de prefecți la conducerea județului Constanța, nu știm câte din acuzații sunt complet adevărate și câte pot fi imputate prefectului în cauză. Cert este că, dintre cei 80 de semnatari ai documentului respectiv, cinci erau mari proprietari din comuna Carol I, plasa Constanța: Aldea Nestor, N. Gologan, I. Moroiani, G. P. Sasu și R. R. Tocitu.[175]

În același săptămânal "organ conservator-democrat al intereselor Dobrogei", într-un articol publicat pe 7 decembrie 1908, erau descrise alegerile pentru consilieri județeni din 30 noiembrie ca fiind "spectacolul cel mai desgustător și barbar din câte s'a văzut până acum de a ajunge până acolo în cât prin agenții de sub ordinele sale să terorizeze pe alegătorii aleși din porunca sa, în așa mod, că până și în cabina de votare unde ei se găseau singuri și chiar în fața urnei să aibă frica că tot vor putea fi controlați și descoperiți că au votat contra candidaților săi." Trebuie să subliniem că, în conformitate cu preveverile legale din vremea respectivă, alegerea consilierilor județeni se făcea prin votul unor delegați din comunele plășilor, delegați numiți de prefect conform anumitor criterii bine stabilite. Fiecare comună rurală avea trei delegați, dintre care cel puțin unul trebuie să fie un mare proprietar funciar. Delegații comunei Carol I pentru alegerile din 30 noiembrie au fost Stan Stănescu, Stoian Papuc și Ștefan Albu.[176]

Este demn de menționat faptul că Scarlat Vârnav a păstorit, în calitate de prefect, județul Constanța în două rânduri (februarie 1902-septembrie 1904 și aprilie 1907-ianuarie 1909). Prefectul era apărat de Nicolae Iorga care susținea că "în județul Constanța numai în câteva luni prefectul actual, dl. Scarlat Vârnav, a făcut să se clădească vreo 40 de școli și o sumă de biserici, din banii pe care oamenii singuri i-au strâns mână de la mână pentru învățarea copiilor și cinstirea legii, sământa culturii crește pentru holdele viitorului".[177] În fapt, cifrele reale erau: 42 de biserici, 117 școli și două spitale, câteva zeci de primării în județul Constanța.

[175] Stoica Lascu, *op. cit.,* pp. 397-402 .
[176] „Viitorul Dobrogei", I, nr.31, 30 noiembrie 1908, p. 2.
[177] Nicolae Iorga, *op. cit.*, p. 341.

La final de mandat, însuși ex-prefectul Vârnav avea să recunoască faptul că „trebuesc îndreptate moravurile serviciilor publice, care lasă în genere mult de dorit și stîrpite pornirile detestabile ale unor funcționari necontrolați și nici odată trași la răspundere”.[178]

Acordarea drepturilor politice pentru zona Dobrogei s-a realizat prin ”Legea pentru acordarea drepturilor politice locuitorilor din județele Constanța și Tulcea” din 19 aprilie 1909, completată de Referendumul din 16 aprilie 1910. Acestea stipulau că locuitorii din județele Tulcea și Constanța primeau aceleași drepturi înscrise în Constituție ca și ceilalți români din Regat.[179] Legea a fost modificată ulterior în 1910 și 1912.

Strămoșul familiei Albu, Crăciun, a venit în Danachioi împreună cu cei patru fiii ai săi. Cel mai mare dintre aceștia, Ștefan Crăciun, ar fi fost primar în sat vreme de aproape 25 de ani (nu există documente despre aceasta ci numai mărturii orale). El a avut atât putere politică cât și economică. A cumpărat mult pământ în această perioadă, pe care l-a adăugat moștenirii primite de la tatăl său. Frații săi au fost oameni obișnuiți, care au lucrat pământul și nu s-au implicat în politică. (Acestea sunt informații luate de la Ion, nepotul din partea bunicului, actualmente capul familei Albu).[180]

Conform mărturiei doamnei Petcu Mihaela, actuala primărie este în sediul fostei școli turcești, cu o extindere în partea din spate. Pereții erau (sunt și azi) făcuți din „vălătuci” (pământ cu paie, făcuți sul și așezați unii peste alții prin presare).

La Dorobanțu, în perioada interbelică, țărăniștii puneau mereu primar pe Aluman Smeu, iar liberalii pe Nicolae Jipa sau Ion Chiriac. În vremea guvernării legionare primar a fost Gogu Grosu. Se pare că o politică a primarilor era să împrumute bani de la bănci, apoi, la presiuni politice, datoria respectivă să fie ștearsă. Alegerile interbelice erau întotdeauna cu bătaie. Orientarea politică era cunoscută și se moștenea. Numai prin căsătorie mai puteai schimba orientarea politică. De exemplu, întreaga comunitate cunoștea faptul că domnul Stan era liberal, în timp ce domnul Oțelea sau părintele Sânpetru erau țărăniști. (surse: Oțelea Maria, Mocanu Maria).

Conform unui proces verbal din martie 1940, numele oficialităților din Carol I erau următoarele: Costea Crăciun primar, Neagu Constantin notar, Ana Starosta „medică“, Aloman Crețu agent de urmărire, Nistor Gheorghe șef de post jandarmi, Vasile Gheorghiță preot, Aneta Putinică și Sanda Frățilă învățătoare, Maria Paciurea moașă, Stănescu Dumitru șef oficiu P.T.T. și Daniil Lupescu agent sanitar. La solicitarea Societății Crucii Roșii Filiala Constanța, cei sus menționați „au dispus alegerea unui comitet local din persoane cu bune reputații și din Doamne cu scopul de a strânge fonduri“.

---

178 Scarlat C. Vârnav, *op. cit.*, p. 4.
179 Adrian Sandu, *Drepturile politice ale dobrogenilor în paginile jurnaului Conservatorul Constanței (1909-1912)* în Annals of the University of Bucharest / Political science series 10 (2008), p.23.
180 Ștefan Dorondel, *op. cit.*, p. 290 .

Numele de primari găsite în arhive sunt următoarele: pentru Carol I, în 1936 și 1937 - Traian Antonescu, în 1938 și până în martie 1939 - Al. Albu, din aprilie 1939, în 1940, 1941 și 1944 - Crăciun Costea, în 1948 - Vasile Nica, iar pentru Dorobanțu - Ion F. Jipa în 1935 și 1936, Ion Mămăligă în 1939 și Ioan A. Nistor în ianuarie 1944, respectiv Crăciun Subțirică în martie 1944. În 1947, primar al comunei Carol I a devenit Ghiță Petculescu, care fusese viceprimar din ianuarie 1944.[181]

Violența campaniilor electorale interbelice s-a perpetuat și în primii ani de după război. Bătrânii satelor încă mai păstrează în memorie însemnele electorale ale principalelor partide politice ale momentului respectiv: bastonul pentru liberali, ochiul pentru țărăniști, respectiv soarele pentru comuniști. Exista obiceiul de a da cu păcură peste afișele electorale ale opozanților politici. Cei care își manifestau opțiunile politice prin lipirea acestor afișe pe pereții caselor riscau să îi găsească acoperiți cu aceeași substanță. (sursă: Mocanu Dumitru)

Instaurarea regimului antonescian a avut urmări și pe plan local. Primarii erau numiți și destituiți de prefect. Propaganda din epocă o prefațează pe aceea ceaușistă. Pe 2 martie 1941 a fost organizat la nivel național un plebiscit pentru a se legitima conducerea generalului Ion Antonescu. Spicuim din articolul de fond publicat în ziarul „Dobrogea Jună" cu acest prilej: „Conducătorul Statului, adus de Providență, tocmai în aceste cumplite vremi să mânuiască, printre talazurile răutăților omenești, cu atâta iscusință, barca idealurilor și năzuințelor naționale - a reușit numai în șase luni, să facă ceace n-au putut să facă alții în douăzeci de ani […] D-l General Ion Antonescu are trei mari calități: Suflet Curat, o pregătire intelectuală superioară și o cinste inviolabilă. Cu aceste trei virtuți la cari s-a adăugat râvna și credința în Dumnezeu a putut sfărâma reduta hoților, avarilor și a întronat comandamentul demnității naționale - atât de mult compromis în timpul din urmă.

Dar toate realizările făcute până astăzi sunt numai un început. Veți mai avea parte de multe alte mărețe și pilduitoare înfăptuiri, cari prin înțelepciunea și tactul Marelui nostru Conducător, vor înscrie o pagină de glorie în cartea de aur a națiunilor viitoare, chemate la viață nouă, prin dreptate și muncă. […] Se vede dar, că D-l General Antonescu a fost adus la conducerea Statului Român numai de Providența divină, de Dumnezeul Savaot. […] A fi contra D-lui General Antonescu însemnează a fi contra voinței lui Dumnezeu. Oare putem noi să fim contra voinței lui Dumnezeu? Desigur că nu."[182] Rezultatul plebiscitului în județul Constanța: 81.416 Da, 60 Nu.

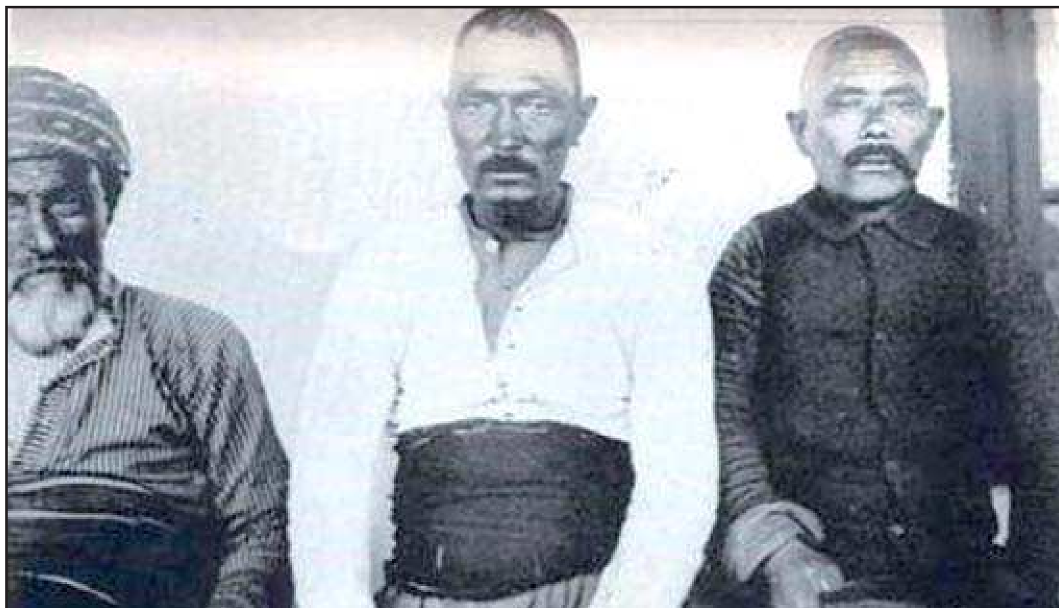
Regimul antonescian a asigurat o oarecare protecție socială la nivel național. Astfel, existau prețuri maximale la articolele alimentare de primă și generală necesitate: pâinea, carnea, zahărul, uleiul și făina. În schimb, prin legea de mobilizare agricolă se instituia munca obligatorie, cei care nu se supuneau primind pedepse grele. În același timp, guvernul aproviziona plugarii cu semințe și mașini agricole.

[181] SJCAN. *Loc. cit.*, dos. 4/1940, f. 45, dos. 5/1940, 6/1944, 73/1960, dos. 9/1947, f. 12.
[182] Alexandru Panaite Nicorești, *La datorie: Plebiscitul dela 2 martie 1941*, în "Dobrogea Jună", an XXXVII, no14 din 1 martie 1941, p.1.

Pe 10 aprilie 1941, Iulian Peter, secretar general al Ministerului de Interne, însoțit de colonelul Emil Buzincu, prefectul județului, au inspectat comunele Castelul, Dorobanțul și Ferdinand, unde „au constatat munca pricepută, conștiincioasă și rodnică, remarcând faptul că „mersul arăturilor și semănăturilor este mulțumitor”.[183]

După 23 august 1944 a început un proces de ocupare a moșiilor de către țărani. De îndată ce Armata Roșie s-a răspândit pe teritoriul României, ea a substituit organele autohtone de ordine publică. La 6 septembrie 1944 Inspectoratul General al Jandarmeriei informa Președenția Cosiliului de Miniștri, Ministerul de Interne și Subsecretariatul de Stat al Poliției că, din cauza numărului mare de abuzuri săvârșite de ostașii sovietici în satele țării, s-a creat o situație gravă, autoritatea locală fiind complet anihilată, astfel că teritoriul țării era lăsat descoperit, la discreția jefuitorilor. Această stare de lucruri era generalizată, fiind mai gravă în Muntenia și Dobrogea, unde serviciul polițienesc executat de jandarmi nu mai funcționa. Cum în tot mai multe localități autoritățile administrație publice erau înlocuite, sub presiunea comuniștilor, cu oamenii lor de încredere, pozițiile celor investiți oficial cu dreptul de a menține ordinea deveneau tot mai șubrede. La începutul lunii martie 1945 organizațiile aflate în sfera de influență a comuniștilor dețineau conducerea în 52 din cele 58 de județe ale României.[184]

[183] „Dobrogea Jună”, XXXVII, nr.46, 11 aprilie 1941, p.2.
[184] Dumitru Șandru, *Colectivizarea agriculturii și problema agrară, repere social-politice*, în Dorin Dobrincu și Constantin Iodachi (editori), *op. cit.*p.49.

Tătari din Dobrogea - 1936 (foto - Adevărul)

Cimitirul musulman din Nicolae Bălcescu

Amurg-Dobrogea, 1933 (www.muzeuldefotografie.ro)

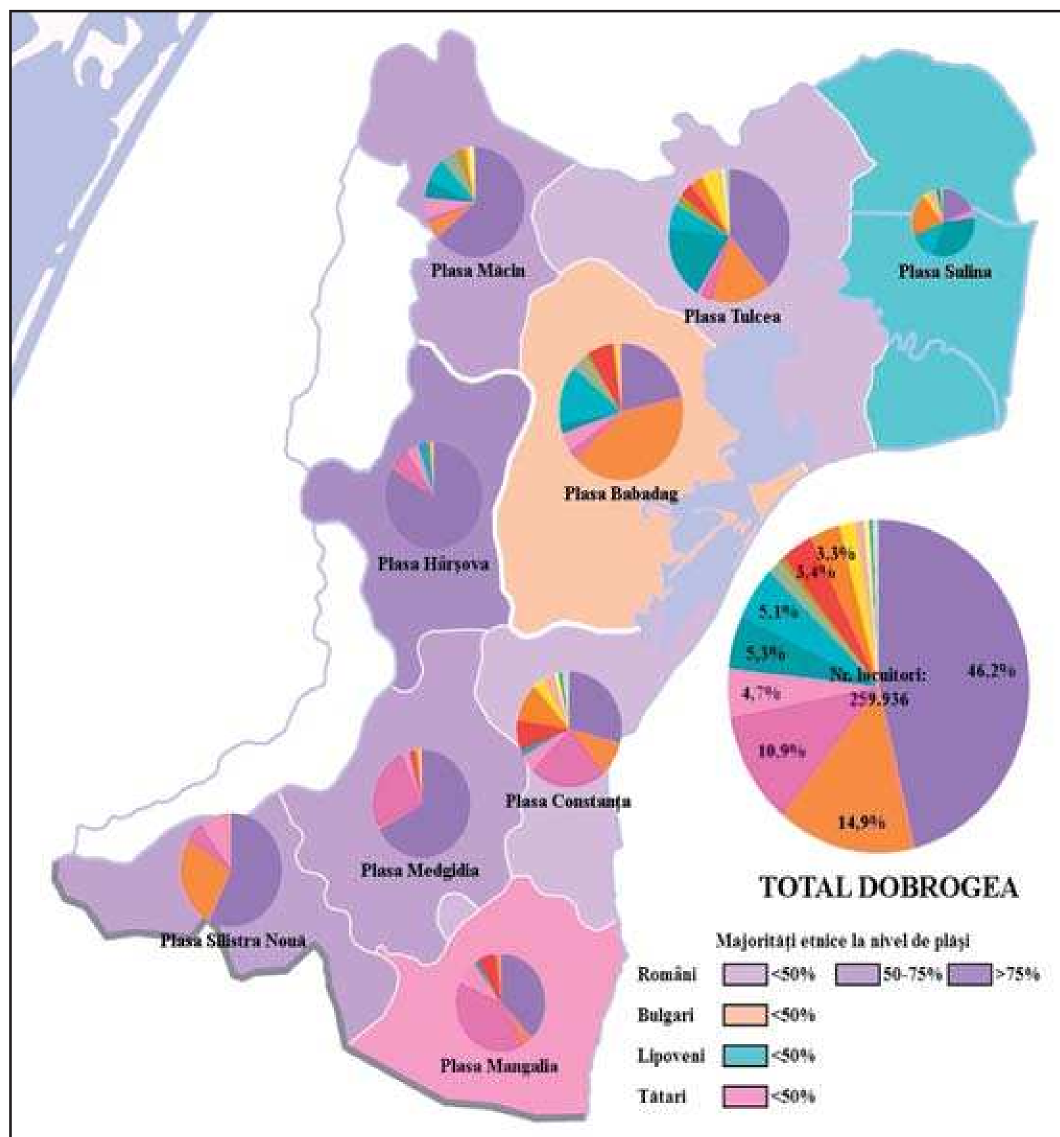
Doamna Sânpetru, învățătoarea din Dorobanțu, împreună cu toți elevii, în fața Școlii (1938-1939)

Aldea Nistor - Consilier Județean

Localnici din perioada interbelică

Harta administrativă a Dobrogei la 1900

Prefectura Județului Constanța, *Situațiunea generală a județului Constanța la începutul anului 1903*, Expunere întocmită de Scarlat C.Varnav, prefectul județului Constanța, Tipografia “Aurora”- Frații Grigoriu, Constanța, 1904.

p.30-31. Starea civilă și situațiunea materială a locuitorilor din județul Constanța - 1902

Comuna	Cătunul	Capi de familie			Starea civilă					Suflete			Stabilitatea		Locuințe				Starea locuințelor			
		B.	F.	T.	C.	N.	Văduvi		T.	B.	F.	T.	Stabiliți definitiv	Vremelnici (argați, ciobani)	P.	Cc	V.	T.	Bs.	Sm.	Bo.	T.
							B.	F.														
Carol I	Carol I	246	18	264	229	15	17	18	279	606	552	1.158	279	-	241	7	31	279	248	30	1	279
	Dorobanțu	159	4	163	153	5	6	4	168	382	357	739	168	-	152	4	12	168	152	16	-	168
		405	22	427	382	20	23	22	447	988	909	1.897	447	-	393	11	43	447	400	46	1	447

B = bărbați
F = femei
T = total

C = căsătoriți
N = necăsătoriți

P = proprii
Cc = cu chirie
V = viețuitori vremelnici și majori trăind la părinți

Bs = în bună stare
Sm = în stare mediocră
Bo = bordeie

ROMÂNIA

MINISTERUL AGRICULTURII
ȘI DOMENIILOR
SERVICIUL DE STATISTICĂ, PUBLICAȚII
ȘI STUDII

Județul Constanța
Comuna Carol I
Numărul total al gospodăriilor din această comună 339

Statistica mașinilor și uneltelor agricole
aflate în comună pe ziua de 25 Februarie 1936

	NUMĂRUL GOSPODĂRIILOR DIN COMUNĂ AVÂND:				
	peste 3 buc.	3 bucăți	2 bucăți	1 bucată	nici o buc.
A) Mașini agricole					
1. Pluguri cu o brazdă cu grindeiul de lemn	—	—	—	—	—
2. Pluguri cu o brazdă cu grindeiul de fier	1	—	5	63	270
3. Pluguri cu două brazde	2	5	26	244	62
4. Grape de lemn	—	—	—	3	336
5. Grape de fier	—	1	5	199	134
6. Rarițe de lemn	—	—	3	97	239
7. Rarițe de fier	—	—	3	103	233
8. Mașini de semănat	—	—	—	5	334
9. Mașini de secerat simple	—	3	4	72	260
10. Mașini de secerat cu aparat de legat snopi	—	—	—	—	339
11. Mașini de secerat și treerat combinat	—	—	—	—	339
12. Mașini de bătut porumbul	—	—	—	248	191
13. Trioare și vânturătoare	—	—	—	42	297
14. Teascuri (prese) pentru struguri	—	—	—	3	336
15. Zdrobitoare pentru struguri	—	—	—	3	336
16. Care	—	—	—	4	335
17. Căruțe	—	—	13	238	88
B) Instrumente agricole					
1. Coase	—	—		35	304
2. Secere	— 8	— 12	— 24	135	150
3. Lopeți	— 10	— 17	25	60	227
4. Furci	6	15	80	208	30
5. Greble	8	16	36	204	175
6. Sape	12	26	113	162	26
7. Târnăcoape	— 4	—	—	32	303
8. Topoare	—	—	6	320	13
9. Greble mecanice	—	—	—	4	335

Se certifică de noi exactitatea cifrelor înscrise în acest tablou.

PRIMAR,
(ss) T. [signature]

Notar,
[signature]

INSTRUCȚIUNI

Odată cu primirea acestui formular, d-l Primar va desemna o comisiune compusă din notar și 3 consilieri comunali cari ... procedа imediat la stabilirea numărului de mașini și instrumente agricole aflate în comună.

Pentru completarea formularului comisiunea va proceda în felul următor:

Se va stabili numărul gospodăriilor cari posedă mai mult de 3 pluguri cu o brazdă cu grindeiul de lemn; acest număr ... va înscrie în prima coloană din prima linie.

Se va stabili numărul gospodăriilor cari posedă câte 3 din aceste pluguri, cifră care se va înscrie în a doua coloană.

Se va stabili numărul gospodăriilor cari posedă câte două din aceste pluguri, cifră care se va înscrie în a treia coloană.

Se va stabili numărul gospodăriilor cari posedă câte un singur plug, cifră care se va înscrie în a patra coloană.

Și în sfârșit, restul de gospodării cari nu au din acest fel de plug, se va înscrie în a cincea coloană.

Coloana a șasea va rămâne liberă.

La fel se va proceda pentru fiecare mașină sau unealtă agricolă înscrisă în prezentul formular. Stabilirea cifrelor se lasă la ... aprecierea comisiunii care, în acest scop, va fi alcătuită din persoanele cele mai competinte în cunoașterea situației din ...ună.

Pentru verificarea exactității cifrelor înscrise în tablou se va face adunarea numerelor înscrise în fiecare linie, urmând ... totalul să dea totdeauna unul și acelaș rezultat, adică, numărul total al gospodăriilor aflate în sat, cifră care se va trece în ... ul din dreapta (sus) al formularului.

Prezenta situație se va întocmi în trei exemplare, din cari două se vor trimite cel mai târziu până la 1 Martie 1936 la ... fectura județului (biroul statistic), iar unul se va păstra la arhiva comunei.

Arhiva Primăriei comunei Nicolae Bălcescu, dosar nr.2/1936, f.79

Harta județului Constanța în perioada 1925 - 1938

Capitolul III
Dezvoltarea comunei Nicolae Bălcescu în perioada 1948 – 1989

Cooperativizarea

Proclamarea Republicii Populare Române la 30 decembrie 1947, a fost urmată de un adevărat asalt al comuniștilor asupra societății românești, de un potop de măsuri vizând realizarea modelului sovietic. Astfel s-a înfăptuit naționalizarea principalelor întreprinderi industriale, miniere, bancare, de asigurări și de transport (11 iunie 1948), s-a instituit planificarea centralizată a economiei (1 iulie 1948), s-a reorganizat învățământul după model sovietic (3 august 1948), au fost create stațiunile de mașini și tractoare în agricultură - S.M.T. (7 octombrie 1948), au fost expropriate moșiile de 50 de hectare rămase în urma reformei agrare din 23 martie 1945 (2 martie 1949), cu o suprafață totală de 342.319 ha, s-a hotărât începerea colectivizării agriculturii (3-5 martie 1949), s-a introdus munca forțată prin noul Cod al Muncii (30 mai 1950), s-a realizat o nouă împărțire teritorial-administrativă a țării în regiuni și raioane (7 septembrie 1950), au fost adoptate două Constituții ale R.P.R. după model sovietic (1948 și 1952) și multe altele pe care nu mai considerăm necesar să le reamintim aici.[185]

În urma plenarei C.C. al P.C.R. din 3-5 martie 1949 s-a trecut la colectivizarea agriculturii, după modelul sovietic. Au luat ființă gospodării colective și de stat, stațiuni de mașini și tractoare, precum și întovărășiri agricole, toate acestea înființate în mod forțat.

Colectivizarea a început în Dobrogea în anul 1949.[186] În anul respectiv la Dorobanțu s-au înființat Stațiunea de Mașini și Tractoare (S.M.T.) și Gospodăria Agricolă de Stat (G.A.S.), precum și a doua secție G.A.S. cu reședința în Târgușor. În anul 1950 s-a înființat prima Gospodărie Agricolă Colectivă (G.A.C.) în satul Nicolae Bălcescu, în anul 1951, a doua Gospodărie Agricolă Colectivă în satul Dorobanțu, iar în 1952 al treilea G.A.C., în satul Dropia.[187]

Conform nomenclatorului gospodăriilor colective din regiunea Constanța, pe raioane (ANC, fond Direcția Agricolă Constanța, Dosar 609/1961-1962, f.25-26), denumirile G.A.C. din Raionul Medgidia, Comuna Nicolae Bălcescu, erau următoarele: Nicolae Bălcescu - „Elena Sârbu”, Dorobanțu - „Ilie Pintilie”, Dropia - „Zori Noi”.[188]

---

[185] Vezi pe larg Eugen Denize, *Comunismul românesc de la începuturi până la moartea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej*, în revista ”Memoria”, nr.5 pe 2004

[186] Marian Cojoc, *Dobrogea de la reforma agrară la colectivizarea forțată*, Editura Muntenia, Leda, Constanța, 2001, p. 96.

[187] SJCAN. *Loc. cit.*, dos. 41/1955, f. 38.

[188] Marian Cojoc, *op. cit.,* pp. 266-267.

Denumirile unităților economice serveau propagandei noului regim, care dorea să înlocuiască în mentalul colectiv valorile epocii regaliste cu altele, de sorginte comunistă. Astfel, Ilie Pintilie a fost un lider comunist român, mort în urma cutremurului din 10 noiembrie 1940, în închisoarea Doftana, în timp ce Elena Sârbu a fost o activistă comunistă, decedată în 1944, la închisoarea Pitești în timpul unui bombardament. Moartea ei prematură a zădărnicit planurile altui fruntaș comunist, Gh. Gheorghiu - Dej, care intenționa să se căsătorească cu ea.

Colectivizarea s-a făcut rapid, prin 1949 au fost expropriate 48-50 de familii cu peste 50 de ha în proprietate. Moșierii au fost strămutați, luați într-o noapte cu ce aveau e ei și duși pe la Brașov, la Cluj (Gherla). După arestarea moșierilor au fost aduse aici familii tinere de moșieri din expropriați din Bihor. Lucrau la cariera de piatră, care aparținuse lui Antonache, dar fusese naționalizată în 1948. Piatra era dusă la gară, încărcată în vagoane și dusă la canal (în anii '50). La carieră lucrau și săteni angajați. (sursă: Cârjan Emilia). Țăranii au intrat în C.A.P. cu căruțe și cai, nu cu mașini agricole. (sursă: Petcu Mihaela).

Dacă numim nativi pe sătenii așezați aici după 1878, și coloniști pe cei veniți pe la 1925, în perioada colectivizării (1950-1959) coloniștii au jucat rolul principal în economia satului. Primele 20 de familii care au acceptat să devină membre ale G.A.S. (Gospodărie Agricolă de Stat) erau toate descendente de coloniști. Ghiță Grigore, primul președinte al G.A.S. Nicolae Bălcescu provenea dintr-o familie de coloniști. Aceasta se explică prin faptul că mulți dintre ei aveau pământ puțin sau chiar deloc. Această situație poate fi analizată în baza strategiei moștenirii. În România practica generală era de a împărți pământul în suprafețe egale la toți moștenitorii, ceea ce avea drept rezultat fragmentarea proprietății după numai câteva generații.

Există o altă tradiție locală: cel mai tânăr băiat (sau fată, în unele cazuri) a familiei rămâne acasă pentru a avea grijă de părinți. El/ea moștenește casa părintească, și, uneori, o suprafață mai mare de pământ comparativ cu ceilalți moștenitori. Așa se ajunge ca a doua generație să dețină numai 2-3 ha de teren arabil. Coloniștii din a doua generație au constituit pionul principal al colectivizării. Agenții locali ai comuniștilor erau dintre cei mai săraci oameni din sat. Cei care aveau peste 50 de ha (majoritatea, nativi) au fost declarați chiaburi și arestați. Câțiva dintre ei au fost deportați în cătune din sudul României. „Chiaburii" au acceptat să semneze actele prin care renunțau la pământ, mașini și unelte agricole pentru a-și putea salva copiii.

Sătenii au dezvoltat o strategie de familie: cel mai important era ca măcar unul din copii familiei respective să absolve măcar cursurile liceale. Cei care au absolvit în acea perioadă școli superioare și s-au întors în sat spre sfârșitul anilor 1980 au obținut un acces privilegiat la pământ și alte bunuri.[189]

---

[189] Ștefan Dorondel, *op. cit.*, pp. 283-285.

Orânduirea comunistă a exercitat presiuni pe toate căile pentru a realiza și urgenta colectivizarea. Astfel, președintele Sfatului Popular Regional Constanța Ștefan Neagoe, prin adresa din iulie 1949, informa Sfaturile Populare Comunale că impozitul agricol pentru gospodăriile chiaburilor se majora cu 20% și 50%, iar gospodării agricole colective sunt scutite de impozit doi ani de la înființare, plătind apoi un impozit de 1%.[190]

Dacă în 1952 erau înregistrați 104 de chiaburi în comună, numărul lor scăzuse în 1953 la 89, iar în 1955 la 84. Doar trei chiaburi au plecat din comună: Dumitru Dragomir, Petrică Mocanu și Manolache Vasile. Pe 28 mai 1959 se constata că din cei 84 de chiaburi, 40 au intrat în G.A.C., ceilalți 44 rămânând "în afară".[191]

La 27 ianuarie 1957 era colectivizat total raionul Medgidia (53 de C.A.G.- uri). Peste 300 G.A.C. împânziseră întreaga Dobroge.[192] În acel an ultimul sătean din Nicolae Bălcescu a cedat pământul și uneltele către G.A.C. (Registrul Agricol din Nicolae Bălcescu, Nr. Inv. 1353/1955-1959).

Dizidență și represiune

Au existat rare cazuri de rezistență fățișă împotriva politicilor noii orânduiri. Preotul Sânpetru, care a refuzat să mai participe la activitatea de colectare, motivând prin faptul că enoriașii au sărăcit și nu mai au resurse, a fost arestat și ar fi murit în închisoare. Unii au recurs la gesturi disperate. Mocanu Anton, care avea 60 de ha de pământ, deși ajunsese la vârsta de 70 de ani, când au început exproprierile a fugit și s-a ascuns prin bălțile Dunării, în zona Topalu. S-a întors după câteva luni "când nu mai era atâta asprime". Pentru a nu fi declarat chiabur, a declarat tot mai puțin pământ, până a ajuns să dețină numai 8 hectare. Totuși, urmașii săi au avut de suferit. Mocanu Maria, una din fetele sale, și soțul său, Mocanu Dumitru, au intrat în colectiv în ianuarie 1951 și au fost excluși în iunie același an. Nu au avut drept nici la cei 50 de lei indemnizație lunară de copil acordată de stat. Mocanu Dumitru, care lucra la cariera de piatră, a fost concediat și nu a fost primit în vreun serviciu vreme de cinci ani. A lucrat apoi, la S.M.T. și I.A.S. până în 1985. Nepotului său, Mocanu Valentin, i s-a refuzat, inițial, înregimentarea în Partidul Comunist, la sfârșitul anilor '70, deoarece era fiu de chiabur. (sursă: Mocanu Dumitru și Maria)

Gestul lui Mocanu Anton, de a se refugia, fie și temporar, nu a fost singular. Autoritățile au întocmit, un tabel cu absenteiștii din Comuna N. Bălcescu al căror pământ a intrat la G.A.C. Târgușor în urma comasării din 4 mai 1952. Tabelul cuprindea pe Ion Stroe cu 42 ha, Ion Borandă cu 26 ha, Petre Borandă cu 26 ha, Ștefan N. Albu cu 18 ha, Nicolae Șt. Albu cu 26 ha, Vasile Manolache cu 27 ha, Maria R. Petcu

[190] SJCAN. *Loc. cit.*, dos. 23/1951, f. 67.
[191] *Loc. cit.*, dos.67/1959, f. 211.
[192] Marian Cojoc, *op. cit.*, p. 53.

cu 40 ha, Stroie Crăciun cu 3 ha, Ion N. Petculescu cu 20 ha, Ion Stratulat cu 20 ha, Grigore Iancu cu 42 ha, Ilie Corbu cu 25 ha, Niculina Anton cu 44 ha, Panait Corbu cu 44 ha, Ștefan P. Corbu cu 28 ha și Gheorghe Bădilă cu 20 ha. Într-un tabel din 1953 cu „chiaburii din satul Dorobanțu ce sunt dispăruți din sat", precum și cu suprafețele de pământ pe care le poseda fiecare erau enumerați: Cocoș G. Maria cu 18 ha, Cherebeș Alexandru cu 25 ha, Vâlsan Marin cu 30 ha, Popescu N. Gheorghe cu 20 ha, Popescu Z. Nicolae cu 22 ha, Paraschiva Baciu cu 36 ha, Mosor Ștefan cu 20 ha, Lupu Constantin cu 3 ha, Niculina Anton cu 44 ha, Panait Corbu cu 44 ha, Ștefan Corbu cu 28 ha, Ilie Corbu cu 25 ha, Chirița Corbu cu 4 ha, Ștefana S. Marin cu 15 ha, Ortenzia Șerban cu 23 ha, Ion Vâlcan cu 10 ha și Albeanu Ștefan cu 5 ha. În total, 17 persoane cu 380 ha.[193]

În anul 1949 patru chiaburi din Dorobanțu (Gologan Gheorghe, frații Vâlsan Ilie și Vâlsan Stan, plus încă unul) au fost ridicați noaptea din casele lor și au fost strămutați la Satul Nou din județul Brașov. Chiaburii Corbu Ion, Tiberiu Nistor și Aluman Smeu se puteau considera mai norocoși: lor doar li s-a confiscat toată averea. (sursă: Jipa Anghel)

Terenurile și casele expropriaților nu rămâneau de izbeliște. Pe 30 martie 1960 Chiorpec P. Cristache, locuitor al comunei N. Bălcescu, adresa o cerere președintelui Comitetului Executiv al Sfatului Popular comunal pentru a obține "locul de casă al expropriatului Gheorghe I. Putinică în folosință pentru a-l însămânța cu pepeni." Cererea se încheia cu deja clasica formulă "La luptă pentru pace !" Exista și varianta „La luptă activă pentru pace !"[194]

În 1957, cu ocazia acțiunilor desfășurate în vederea cooperativizării, Stan Subțirică s-a certat cu câțiva membri de partid. Urmare a acestui eveniment, i s-a confiscat întreaga avere (casă și pământ), iar după trei ani de pușcărie a revenit în Dorobanțu unde a locuit cu chirie până în 1990. (sursă: Mocanu Dumitru și Maria)

Memoria locuitorilor nu pare să se înșele. Un raport din 1953 redă numele a 26 de localnici care nu au însămânțat și au fost arestați. Printre ei se numără Târșoagă Dumitru, Târșoagă B.Ion, Lovin Burlacu, Traian Stroie, Mămăligă A. Ion, Jipa Nicolae și Subțirică Stan. De asemenea, în procesul verbal al ședinței Sfatului Popular din 26 noiembrie 1955, reapare numele lui Stan Subțirică. Spicuim: "Tov. Irimia Gheorghe, Președintele Sfatului Popular citește darea de seamă în care se arată planul de venituri și cheltuieli rezultate din impozitele comunale și către stat. Se arată că planul financiar pe primul, al doilea și al treilea trimestru a fost de 100%, iar pe trimestrul IV el este de 70% până la data sesiunii. Se evidențiază tov. deputați care au sprijinit această problemă, ca tov. Mancer Ion, Cristache Baltă, Iancu Vrabie, etc, precum și sabotorii în această problemă ca Stan Subțirică, Iancu Gh. Iancu și alții care deși au posibilități de plată, au încercat să se sustragă de la plata impozitelor către stat și comună".

[193] SJCAN. *Loc. cit.*, dos. 34/1953, f. 443, f. 448.
[194] *Loc. cit.*, dos. 74/1960, f. 82.

La 1 iulie 1962, Subțirică Stan figura cu o datorie de 1.168 la plata chiriei, din care 496 lei constituiau restanțe.[195]

Decretul nr. 132 din 2 aprilie 1949 pentru organizarea judecătorească stabilea la art. 3 că “judecata în Republica Populară Română educă, prin activitatea sa, pe cetățeni în spiritul de devotament față de patrie și legile Republicii Populare Române, de grijă deosebită față de bunurile comune ale poporului, disciplina în muncă, îndeplinire a îndatoririlor față de stat și societate și respect față de regulile conviețuirii sociale”. Deja de atunci proprietatea privată înceta a mai fi menționată în textele de lege.

Faptul că foștii fruntași ai satelor erau considerați aprioric de comuniști ca fiind incapabili sau chiar de rea credință reiese și din documentele epocii. Comitetul Provizoriu Constanța, prin circulara nr.25 din 23 mai 1950, transmitea către Comitetul Provizoriu Dorobanțu: „dușmanul de clasă nu este încă lichidat definitiv, el caută în orice moment prin elemente slabe să lovească în dezvoltarea economică a R.P.R. Vigilența noastră trebuie deci să fie în permanență trează.”[196]

Sfatul Popular comunal, prin adresa 355 din martie 1954 transmitea Competrol Nicolae Bălcescu următoarele: „suntem sesizați că munca merge prost la Competrol. Din cercetările făcute de noi reiese că ați încadrat elemente expropriate, chiaburi și alte elemente necorespunzătoare. Pentru aceasta le dați preaviz iar Sfatul Popular vă asigură cu oameni săraci și cinstiți.”[197]

Prin sentința nr. 2 din 1955 dată de Tribunalul Militar București în dosarul 783/1952, condamnă pe inculpatul Săndulescu Mihai din Nicolae Bălcescu (născut în 1920), la 10 ani închisoare, 500 lei amendă și confiscarea averii pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale.[198]

O listă cu dobrogenii executați/morți în temnițele comuniste cuprinde numele lui Enache Gheorghe din comuna N. Bălcescu, jud. Constanța, mort la Aiud in 1959, care ar fi găzduit luptători anticomuniști, Leca Vasile, născut in 1909 în comuna N. Bălcescu, jud. Constanța, împușcat la 20.03.1950 in închisoarea de la Pitești, Prodan C. Ion, născut in 04.02.1894, in comuna N. Bălcescu, jud. Constanța, decedat în 17.10.1952, la colonia Coasta Galeș, Târșoagă Nicolae din comuna N. Bălcescu, jud. Constanța, a decedat în anul 1949 la Brețcu și Vâlsan Marin, născut la 13.06.1905 în comuna Dorobanțu, decedat la 18.04.1952 la Poarta Albă.[199]

Este posibil ca o serie de probe să fi fost fabricate deoarece peste Dobrogea căzuse ca o năpastă generalul maior Bolintineanu, ca șef al regiunii de securitate Constanța, care a obligat pe anchetatori să scoată cu orice preț grupuri de “contrarevoluționari”.

---

[195] *Loc. cit.*, dos. 34/1953, f. 541, dos.96/1962, f. 31.
[196] *Loc. cit.*, dos. 17/1950, f. 26.
[197] *Loc. cit.*, dos 38/1954, f.62.
[198] *Loc. cit.*, dos 34/1953, f. 125.
[199] http://www.miscarea.net/1-1ad-rezistenta-dobrogea3.htm

Noua structură socială

Categoriile sociale din comună erau încadrate în gospodării mici, gospodării mijlocii, gospodării chiaburești, colectiviști, toziști, comercianți și salariați. În ședința din 16 iunie 1955 comisia de verificare a chiaburilor constată în N. Bălcescu existența a 46 de chiaburi, 38 de foști chiaburi și 22 de mijlocași.[200]

Ilustrativă pentru practicile epocii a fost și situația celor patru frați Crăciun din Nicolae Bălcescu. Crăciun Stroe care, înainte de 1944 poseda numai o casă de locuit și avea funcția de agent veterinar, a fost împroprietărit în 1945 cu 4 ha de pământ, pe care ulterior le-a predat conform H.C.M. 308/1953. Crăciun Aldea poseda 8 ha de teren arabil, predate în 1953, el rămânând cu casa de locuit și ocupând funcțiile de notar la primărie și contabil al Sfatului Popular. până în 1953. Crăciun Gheorghe a fost deposedat de cele 37 de ha teren arabil deținute, rămânând cu casa și cu doi cai. Inițial fusese încadrat în categoria "chiaburi", apoi în categoria de "fost chiabur" și își câștiga existența lucrând ca zilier la diferitele întreprinderi din comună. Cel mai de succes dintre frați în perioada interbelică, Crăciun Costea, care fusese notar al primăriei din N. Bălcescu și deținuse 61 ha teren arabil, a fost expropriat pe 2 martie 1949, moment în care plecase din comună și i se pierduse urma.

Frații Vlad N. (inițiala tatălui - Niță) Constantin, care deținuse doar o casă de locuit, Stoica, cu 10 ha teren arabil și 60 de oi, Dumitru, cu 10 ha și 66 oi și Aurel, cu 16 ha și 12 oi, precum și cumnatul lor Stroe Traian, cu 12 ha teren , se înscriseseră toți în G.A.C. N. Bălcescu fiind "categorisiți țărani cu gospodărie mijlocie".

Familia Marian Cornel și Maria, care poseda o casă de locuit, și familia Constantin D. Ion și Dumitra, care avea în proprietate 15 oi, au fost trecute la categoria țărani cu gospodărie mică. Cei care nu posedau "nici un inventar agricol viu și mort", cum a fost cazul familiei Tudoran Radu și Marieta, veniți în comună în 1938 sau al familiei Gherst Adalbert și Ecaterina, stabiliți aici în 1956, erau categorisiți muncitori cu gospodărie mică. Irimia Muntean, proprietar a 5 ha de teren arabil primite la reforma agrară din 1945 care a cedat pământul în anul 1949, rămânând proprietarul unei case, fără alte venituri, a fost categorisit țăran sărac.[201]

O situație interesantă o găsim în corespondența dintre Sfatul Popular Raional Medgidia și Sfatul Popular Comunal, din decembrie 1958, pe marginea situației Mariei F. Marcu care era "soția decedatului Florea Marcu care contează și astăzi ca chiabură, însă fără a avea un document prin care să se constate acest lucru. *Credem că cei care au încadrato în această categorie nu au îndeplinit toate formele legale*. (subl. autori)"[202]

Mult mai clară a fost situația lui Turtoi R. Gheorghe, despre care Comitetul Executiv, sub semnătura președintelui și a secretarului, recunoștea în 1959 că "se

---

[200] *Loc. cit.*, dos.35/1954, f. 418, dos.40/55, f. 274.
[201] *Loc. cit.*, dos 77/1961, ff. 2-3, 12, 14, dos.34/1953, f. 51.
[202] *Loc. cit.*, dos. 63/1958, ff. 171-172.

trage dintro familie de țărani mijlocași înainte de 23 august și după nu a posedat decît suprafața de 10 ha pămînt împreună cu soția (…) credem că acest locuitor a fost încadrat în categoria de chiabur din cauza unor invidii ale conducătorilor comunali din anii anteriori", respectivul fiind "un element foarte muncitor". [203]

În asemenea condiții fiul de chiabur Mocanu Dumitru, spirit autodidact, a fost obligat să învețe ceasornicărie, tâmplărie și mecanică agricolă pentru a putea supraviețui. La nivel național au existat multe cazuri similare, de săteni obligați să își caute rosturile în viață prin practicarea unor meserii la domiciliu.

Fruntașii noului regim

A fost creat și un sistem de recompensare onorifică al celor care răspundeau chemărilor noului regim. Drept exemplu, la 9 octombrie 1954 erau repartizate diplomele pentru stimularea fruntașilor comunei. Diplomele respective erau grupate pe mai multe categorii - "diplomă de fruntaș în obținerea de recolte bogate: Popescu P. Gheorghe; în predarea impozitelor și autoimpunere: Vâlsan Ștefan, Stoica Vlad, Alisi Osman, Tudor Datcu, Tarachiu Vasile, Popescu Ion; obținerea de producții bogate la ha: Mocanu Dumitru, Stroe Beznea, Petculescu B. Gheorghe, Munteanu Dumitru; în executarea campaniilor agricole 1954: Popa A. Ioan, Petculescu Aloman, Purcărea Gheorghe, Neamu Nicolae, Chiorpec Mircea, Isax Lazăr, Stoian Filip, Smeu Constantin, Subțirică F.Ion".[204]

Anual se înmânau insigne de fruntași în gospodărirea satelor. Pentru anul 1966 au primit asemenea insigne treizeci de persoane: douăzeci din Nicolae Bălcescu, opt din Dorobanțu și două din Dropia.[205]

La cererea de întrecere patriotică apărută în ziarul „Dobrogea Nouă" din 6 iunie 1954, lansată de sătenii din Nicolae Bălcescu, au răspuns „țăranii muncitori" ai comunelor Sibioara, Cochirleni, Castelu, Gura Dobrogei, Mihail Kogălniceanu, Târgușor, Năvodari (toate din raionul Medgidia) și Cumpăna (din raionul Negru Vodă), regiunea Constanța. [206]

Primul președinte G.A.C. „Ilie Pintilie" din Dorobanțu a fost Cristache Baltă, urmat de Baciu Dinu, pe vremea căruia contabil (socotitoare, cum se zicea la vremea respectivă) era Popescu Anghelida. Următorii președinți ai G.A.C. au fost Subțirică Ion și Marin Ana. Treptat schema se amplifică, apar inginerii, inginerul sef, etc. (sursă: Boldea Stela).

Din mărturiile localnicilor reiese că primul director al G.A.S. Dorobanțu a fost Tăgârță, urmat de Iacșa, Tiberiu Mureșan, Pădure, Spălățelu și Nicolae Rahău.

[203] *Loc. cit.*, dos. 67/1959, f. 275.
[204] *Loc. cit.*, dos.37/1954. f. 39.
[205] *Loc. cit.*, dos.134/1966, ff. 58-59.
[206] *Loc. cit.*, dos. 35/1954, ff. 76-86.

Schimbarea din funcția de conducere nu reprezenta obligatoriu o sancțiune. De pildă, Iacșa a plecat profesor la Institutul Agronomic București. Unii directori instaurau chiar mici „dinastii” în zona de activitate. Pe vremea directorului Tiberiu Mureșan (om capabil, cu putere de convingere) inginer șef era cumnatul său, Sefcec, celălalt cumnat, Roman, fiind șef de fermă la Țepeș Vodă. (sursă: Oțelea Maria).

În documentele de arhivă am găsit următoarele nume: președinți ai G.A.C. N. Bălcescu-Gheorghe Păcuraru (1953), Popa Vasile (1955), iar în 1960 Irimia Gheorghe președinte, respectiv Constantin Baciu și Safta Ilie, vicepreședinți; președintii G.A.C.-ului Dorobanțu Constantin Baciu (1953-1956), pe 8 mai 1953 Aloman Petculescu președintele T.O.Z. N.Bălcescu și Alexe Oțelea președintele T.O.Z. Dorobanțu; în 1950 șef contabil G.A.S. N. Bălcescu era Gheorghe Buzoianu; în 1955, Bolhoțeanu Ion președinte S.M.T. Dorobanțu, Popescu Gheorghe președintele Întovărășirii T.O.Z. Filimon Sârbu (aceștia și în 1956), Mitu Conăcel la Întovărășirea Dorobanțu; pe 30 iunie 1956, Ilie Safta președintele G.A.C. Dropia, Papuc Ștefan președintele Întovărășirii Dorobanțu; pe 12 ianuarie 1960, Lupsacca David director al G.A.S. Nicolae Bălcescu, Pădure Gheorghe director al G.A.S. Dorobanțu; pe 23 aprilie 1967 Beraru Vasile era directorul G.A.S.- ului Nicolae Bălcescu, iar în 1968 Ieremia Gheorghe era președinte C.A.P. Dorobanțu, Nica V. Nicolaie președinte la C.A.P. N. Bălcescu, Oprea director la I.A.S. N. Bălcescu, Rahău Nicolae director I.A.S. Dorobanțu și Pantelimon Ion director la I.M.A Dorobanțu.

“Voluntariatul” obligatoriu

Stăpânirea comunistă nu a întârziat să își dezvăluie tarele. A fost implementat un întreg arsenal de sărăcie și mizerie, din care nu au lipsit cotele obligatorii, autoimpunerile, contribuția voluntară bănească, contractările cu statul, impozitele ș.a. Aprovizionarea cu produse alimentare pe bază de cartele și cu cartele de îmbrăcăminte și încălțăminte pe bază de puncte nu au putut contribui la îndreptarea situației.[207]

Sistemul cotelor obligatorii a fost introdus din necesitatea plății de despăgubiri de război Uniunii Sovietice ca urmare a convenției de armistițiu din 12 septembrie 1944, precum și pentru a compensa lipsa de alimente din orașe. Pentru a înțelege mai bine contextul istoric al epocii, trebuie să menționăm faptul că reparațiile plătite de România au fost evaluate, în 1948, la 80% din venitul național al țării. Această nemiloasă exploatare la care era supusă țara s-a reflectat dureros în nivelul de trai al populației. Astfel, în 1946 prețul cărnii a crescut cu 400%, al cartofilor cu 800%, al pâinii și al fasolei cu 1000%.[208]

[207] Ioan Degău, Adrian Apan, *Agricultura anilor 1945-1962: întovărășiri și gospodărie agricolă colectivă*, în „Zodii în cumpănă”. Publicație culturală, 10 octombrie 2007, p. 3.
[208] Eugen Denize, *op. cit*, ff. 4-5.

Prin sistemul cotelor obligatorii țăranii erau obligați să predea statului o parte semnificativă din producția gospodăriilor lor. Dimensiunile acestui impozit în natură au variat. De multe ori, țăranii erau lăsați doar cu grâul de sămânță pentru anul următor, iar uneori nici cu acesta. Primele cote au fost ridicate în 1945. În noiembrie 1946 s-a hotărât ca identificarea și colectarea produselor agricole să treacă în competența Ministerului de Interne. Cotele de cereale datorate statului de diferitele tipuri de gospodării agricole, stabilite prin decretul nr. 306/1949 de către Consiliul de Miniștri pe baza propunerilor venite de la Comisia de Stat pentru Colectări vor suferi diverse modificări atât în ceea ce privește criteriile în baza cărora erau hotărâte cantitățile impuse cât și a tipurilor de produse. Astfel, în iulie 1949 produsele agricole supuse cotelor obligatorii erau doar grâul, secara, orzul și ovăzul (HCM 774/ 1949); la numai un an acestea erau extinse la următoarele categorii (HCM nr. 571/1950): cereale (grâu, secară, orz, ovăz, porumb), oleaginoase (floarea-soarelui), leguminoase (mazăre, fasole, linte), legume (cartofi, ceapă), furaje (fân natural, fân cultivat), semințe de plante furajere (lucernă, trifoi, borceag, iarbă de Sudan) pentru ca în 1955, decretul nr. 64 să stabilească menținerea cotelor obligatorii la: grâu, orz, ovăz, secară, porumb, floarea - soarelui, mazăre, fasole, linte, cartofi, fân natural, fân cultivat (însă ceea ce era important: Consiliul de Miniștri avea posibilitatea să modifice această listă, în funcție de nevoile economice ale țării). Legislația prevedea, de asemenea, predarea de cote și pentru lapte, carne și lână. Probabil de teama izbucniri unor frământări asemănătoare celor din Polonia și Ungaria, urmare a Plenarei C.C. al P.M.R. din 27-29 decembrie 1956, prin decretul 728/1956 începând de la 1 ianuarie 1957 cotele obligatorii la următoarele produse erau desființate: porumb, floarea-soarelui, grâu, secară, orz, ovăz, mazăre, fasole, linte, cartofi, lapte și fân. Erau menținute doar cotele la carne și lână, dar, pentru ele, perioada anilor 1957-1962 a marcat trecerea de la cote la contracte.[209]

Legea privind regimul circulației produselor agricole, adoptată în iulie 1947, stabilea pedepse aspre pentru cei care încercau să se sustragă de la predarea cotelor. Astfel, erau pedepsiți cu închisoare corecțională de la 4 la 12 ani și cu amendă între 20 milioane și 4 miliarde lei producătorii agricoli care făceau declarații inexacte sau incomplete privind producția obținută, precum și cei care, prin orice mijloace, împiedicau activitatea de treieriș sau de colectare a mandatarilor Statului. Se pedepseau cu muncă silnică de la 5 la 20 ani și amendă până la 5 miliarde lei cei care instigau la nepredarea cotelor legale sau împiedicau prin amenințări sau violențe activitatea de colectare.[210]

Noua legislație se aplica cu cea mai mare strictețe. Drept dovadă, Pretorul Plășii Medgidia comunica primăriei Nicolae Bălcescu, prin adresa 396 din 28.02

---

[209] Borșa Sanda-Maria, *Colectivizarea agriculturii în fosta regiune administrativă Cluj (1949-1962),* teză de doctorat, Cluj Napoca, 2011, p. 9.

[210] Gheorghe Iancu, Virgil Țârău și Ottmar Trașcă, *Colectivizarea agriculturii în România. Aspecte legislative, 1949 – 1962,* Cluj (2000), pp. 41-42.

1948, că „Vi se atrage din nou cea mai serioasă atențiune asupra realizării 100% a cotei de porumb impusă Comunei Dvs. și vă invităm a lua de îndată cele mai severe măsuri pentru executarea întocmai a acestui ordin."

Răspunsul primarului Vasile Nica, înaintat D-lui Prim Pretor (nr.369/3 martie 1948) este concludent : „Avem onoarea a raporta că verificând toate procesele verbale de blocare porumbului și lăsate în custodia locuitorilor, am constatat că un număr de 20 de locuitori cu peste 15 ha nu au predat cota de porumb complet impusă și nici nu vor să o predea pe motiv că nu mai are de unde. Cu adresa nr.396 din 2 martie 1948, am înaintat un tabel de locuitori de mai sus Dlui Șef al postului de jandarmi respectiv spre a le închia acte de darea în judecată și odată cu actele să fie înaintate Oficiului Economic de control județean."

În același an se stabilea ca sătenii care aveau restanțe la cotele la semințe de floarea soarelui și rapiță „să fie obligați ca în termen de 3 zile să predea cotele restante în caz contrariu se vor adresa acte pentru trimiterea la legea sabotajului economic și cu aceste acte vor fi înaintați la Controlul Economic." Primăria Nicolae Bălcescu, prin adresa nr.617/23 martie 1948, către Serviciul Județean de control Economic Constanța, raporta că "grâul de primăvară confiscat de către Șeful de Post din Mihail Kogălniceanu de la numiții Besnea Dumitru, Petculescu Victor și Besnea Stroe, locuitori din comuna Nicolae Bălcescu, care vroeau săl macine a fost ridicat de noi și predat la locuitorii Ion Petre și preot V. Gheorghiță pentru a-l însămânța, întrucît celor în cauză nu se mai putea preda înapoi încât nu prezintă garanții de al însămânța."

În decembrie 1947 următorii locuitori erau acuzați că refuză a acorda următoarele cote de porumb : Ion Petculescu-2.700 kg, Dumitru R. Petcu-2.900 kg, Alex Toma-7.700 kg, Chiriță Drogeanu-29.000 kg, Dumitru Stroie-18.700 kg, Romulus Vanieș-7.000 kg Gh. R. Turtoi-3.000 kg, Ion B. Târșoagă-5.000 kg, Ion A. Vâscea-1.690 kg și Ștefan Gh. Albu-2.900 kg. La 13 octombrie 1948 se constata că Aloman Albu, care avea în exploatare 72 ha teren arabil, nu predase complet cotele de grâu. Același Pretor al Plășii Medgidia, prin adresa nr.1684/19.09.1948, anunța că cei care nu vor preda cantitățile restante la cotele legale de cereale (grâu, orz, ovăz) "vor fi desemnați postului de jandarmi și trimiși în judecată la legea sabotajului".[211]

Oamenii își amintesc că metodele folosite la colectare erau dure."Când intra în sat perceptorul zici că veneau hunii" își amintește Mocanu Maria. Comuniștii umblau cu bețe lungi, cu cârlige în vârf, cu care răscoleau paiele ca nu cumva să fie ascunse boabe. Familia Mocanu a tăiat un porc a cărui carne a topit-o și au ascuns-o într-o putină de lemn, iar deasupra au turnat puțină zeamă de varză și au așezat patru sau cinci verze.

În cadrul unei ședințe al Comitetului Executiv al Sfatului popular, din primăvara anului 1954, se constata că "dacă agenții fiscali și colectorii erau și mai

[211] SJCAN. *Loc. cit.*, dos.13/1948, ff.59-60, f.157. f.135, ff.246-247, f.465, f.276.

mult ajutați de tovarășii deputați mersul colectărilor și impozitelor către stat erau cu mult mai satisfăcătoare".

În perioada 1949-1950 s-au introdus cartele pentru îmbrăcăminte și alimente. La 28 decembrie 1954 au fost desființate cartelele la produsele de strictă necesitate. Problema cartelelor generează drame, după cum reiese din declarația doamnei Maria Ionaș, cu domiciliul în Constanța, str. Domnița Bălașa nr.28, căsătorită de 11 ani cu Ionel Ionaș, salariat al Șantierului Naval Constanța, cu care avea 2 copii. De 6 luni soțul ei trăia nelegitim cu Fănica Cristache din comuna Carol I, care avea la rândul ei un copil dintr-o relație anterioară. Fănica Cristache se mutase în Constanța, pe strada Avram Iancu nr. 29, cu Ion Ionaș și cu unul din copii lui Ionaș. Ion Ionaș luase cartelele pe puncte atît pentru soția legitimă, cât și pentru cei doi copii ai lor. Acum, Maria Ionaș cerea ajutorul autorităților : „Vă rog să binevoiți să luați măsuri, deoarece sunt în situație grea atât eu cât și copilul meu de un an și cinci luni, lăsat în lipsuri grele." Documentele de arhivă nu relevă cum sau dacă a fost rezolvat cazul respectiv.[212]

Conform DEX-ului, autoimpunerea reprezintă o contribuție bănească pe care o colectivitate o fixează și o dă de bună voie, în vederea unor lucrări locale de interes obștesc. În anul 1950, Marea Adunare Națională a Republicii Populare Române a votat legea cu privire la autoimpunerea cetățenilor, în vederea contribuțiilor în muncă și bani, în interesul obștesc. Până în 1954, toate sumele adunate de la populație erau grupate pe comune și folosite pe plan comunal. Începând cu anul 1956, guvernul a modificat această lege și a hotărât ca acești bani să fie cheltuiți separat și pe sate, în raport cu necesitățile locale.

Pe 26 noiembrie 1955, în problema încasării autoimpunerii s-au constituit trei comisii în satele N. Bălcescu, Dorobanțu și Dropia, care să se ocupe de această problemă, încasând pe cei ce sunt buni de plată și scăzând pe cei plecați din comună. Comisia din N. Bălcescu era formată din preotul Gheorghiță Vasile, Ivancea Ilie și Putinică Radu, la Dorobanțu erau Vrabie Iancu, Sărbătoare Anghelina și Hânsa Ilie,iar la Dropia, Safta Ilie și Leonte Domnica.

Se pare că preotul Gheorghiță Vasile din Nicolae Bălcescu învățase ceva din pățania confratelui Sânpetru din Dorobanțu, deoarece în ședința de Sfat Popular din 21 martie 1956 își lua angajamentul "că va duce o muncă permanentă în rândurile maselor țărănești care să ducă muncă permanentă (sic!) în campania de primăvară, iar în ceea ce privește munca, să îndemne poporul de a se întovărăși să facă muncile cu mașinile S.M.T.". Preotul Vasile Gheorghiță era și președinte al cercului local A.R.L.U.S. (Asociația Română pentru strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică).[213]

Comisia comunală pentru impunerile obligatorii la produsele vegetale și animale pe anul 1955 era formată din : Oprescu Nicolae secretarul Sfatului Popular, Ecrem

---

[212] *Loc. cit.*, dos. 35/1954, f.11, dos. 13/1948, f.3.
[213] *Loc. cit.*, dos.45/1955, dos.13/1948, f. 80.

Ibram delegatul Sfatului Popular Raion Medgidia, Manolache Ioana referentă agricolă Sfat Popular, Popescu Gheorghe, Crețu Constantin și Mancer Ion deputați, Gheorghiță Vasile secretarul Întovărășirii N. Bălcescu, Ivancea Ilie socotitor G.A.C. N. Bălcescu, Tudorache Ion secretarul Întovărășirii Dorobanțu, Sărbătoare Anghelina socotitoare la G.A.C. Dorobanțu, Vâlsan Ștefan și Lazăr Isac țărani fruntași.[214]

Comisia de impuneri la cotele obligatorii către stat a produselor vegetale și animale pe anul 1956 era formată din Oprescu Nicolae, secretarul sfatului popular N. Bălcescu și președinte al comisiei, Manolache Ioana, împuternicită comunală, Poteraș Aglaia, referentă cu registrele agricole, Meriuță Frusina, delegat al Cooperativei N. Bălcescu și Dobre Conăcel, agent veterinar. "Comisiunea formată răspunde de impunerile gospodărești din comună și sate respectând întocmai H.C.M. și instrucțiunile date în acest sens, știind că *orice încălcare atrage de la sine sancțiunea penală a celor vinovați* (sublinierea mea)."[215]

Pe 6 aprilie 1956 se constituia "activul de cetățeni care să ajute zi de zi la îndeplinirea planului de încasări pe comună" format din Stănculescu Ion, președinte și membrii Popescu Gheorghe, Eleftere Căşuneanu, Târșoagă Constantin, Morărescu Ilie, Ilinca Nicolae, Alexandru Crețu, Gheorghe Grigoraș, Manolache A. Ioana, Costache Pavel, Bucățică Maria, Val Nicolae, Mancer Ion, Țăranu Gheorghe, Maria Conăcel, Mocanu D. Gheorghe, Dazar Isac, Ilie Safta, Ion M. Tacciu și Stan Ninov.[216]

Noțiunea de muncă forțată nu constituia doar un text abstract dintr-o lege. În aprilie 1950, prin circulara 1272, Sfatul Popular Regional Constanța transmitea următoarele directive Sfatului Popular Comunal Nicolae Bălcescu prin munca patriotică a locuitorilor urmau a fi realizate: scoaterea pietrei din cariere, cărarea și așezarea pietrei pe șosele, umplerea gropilor de pe drumuri, curățarea drumurilor și săparea șanțurilor, repararea podețelor, repararea gardurilor caselor de pe șosea, executarea de stâlpi și țăruși pe marginea șoselei, plantarea de puieți pe marginea șoselei și săparea de puțuri pentru animale moarte în locuri indicate de veterinari. Erau indicate și modalitățile de mobilizare a oamenilor: "Se vor afișa materiale la gazetele de perete și panouri. Se vor provoca întreceri. Se vor ține adunări pe ulițe. La muncă se va ieși cu lozinci, placarde, steaguri. Se vor mobiliza toate muzicele, tarafele de lăutari și cei care au instrumente muzicale pentru a cânta pe șantiere. Munca de lămurire se va începe imediat."[217]

În decembrie 1955 tovarășii Popa Vasile, președintele G.A.C. Elena Sârbu și Irimia Gheorghe, președintele Sfatului Popular au hotărât, scoaterea la muncă, la săpat de șanțuri, a bărbaților între 18 și 45 de ani și a femeilor între 18 și 40 de ani. Se făcea trimitere la obligația de contribuție în muncă conform Hotărârii

[214] *Loc. cit.*, dos. 41/1955 f. 113.
[215] *Loc. cit.*, dos. 51/1957, f. 15.
[216] *Loc. cit.*, dos.46/1956 f. 28.
[217] *Loc. cit.*, dos. 17/1950, f. 125.

Consiliului de Miniștri (H.C.M.). A fost fixată o normă de 30 de metri liniari pe zi, adică 180 de metri liniari pe săptămână. Cine nu execută era pasibil de amendă între 50 și 200 de lei.[218]

Contribuția voluntară bănească a fost reglementată de autoritățile centrale, în perioada 1952-1971, printr-o serie de legi și decrete. Decretul din 6 martie 1956 privind contribuția locuitorilor pentru efectuarea de lucrări de interes obștesc definea contribuția voluntară ca reprezentând “contribuția liber consimțită a locuitorilor de a contribui cu venit la efectuarea unor lucrări de interes obștesc și cu caracter local”. Această contribuție era stabilită, anual, “prin hotărârea adoptată cu majoritate de voturi de către adunările generale a capilor de gospodării din localitățile respective pentru efectuarea următoarelor lucrări: dispensare, creșe, cămine de zi, grădinițe de copii, străzi și poduri din comună, fântâni, îndiguiri, canalizări, electrificări, radioficări, terenuri de sport, parcuri și alte lucrări cu caracter gospodăresc sau social cultural de natura celor de mai sus.”

Contribuția voluntară putea fi achitată și în natură. Astfel, contribuția voluntară a locuitorilor în scopul electrificării satului putea fi achitată în produse agricole, materiale de construcții, deșeuri, cărăușie, mână de lucru sau numerar.

Raportul Comitetului Executiv “privind gospodărirea și înfrumusețarea comunei prin acțiuni patriotice, prin contribuția voluntară și contribuția în muncă” arăta că, pentru anul 1964 se stabilise din noiembrie 1963 o contribuție voluntară în sumă totală de 71.360 lei, necesară pentru continuarea lucrărilor la construcția căminului cultural din satul Dorobanțu. “În ceiace privește problema curățeniei și amenajării de jur împrejur a localului, transportul pământului, mișcarea și așezarea țiglelor de la locul de demolare și până la locul de depozitare și numărare, a încărcatului și descărcatului de nisip și a restului de materiale, toate acestea s-au făcut cu prin muncă patriotică, contribuind pentru aceasta o parte de locuitori cît și elevii dela școala elementară de 8 ani Dorobanțu. În urma calculelor făcute de noi, s-a stabilit că s-a efectuat pînă în prezent peste 320 de ore muncă patriotică. O situație mai dificilă în ceiace privește construcția acestui cămin cultural, este aceia că nici pînă la ora actuală nu am putut găsi meșterii care să poată să efectueze această lucrare cu toate că s-a prezentat mai mulți amatori, însă fără a prezenta o garanție în ceiace privește executarea acestei construcții (…) În ceiace privește problema contribuției în muncă, comuna noastră are de executat pe anul 1964 un număr de 2.712 zile brațe, precum și 474 zile care, revenind GAC-ului Dorobanțu 144 zile, GAS-ului Dorobanțu 60 zile, iar GAC-ului N.Bălcescu 192 zile, GAS-ului N.Bălcescu 72 zile și cooperativei locale 6 zile cu carul.” Contribuția în muncă urma să se efectueze “pe șoseaua Dorobanțu-Medgidia și pe șoseaua centrul comunei - Siloz N. Bălcescu”.[219]

Pentru anul 1966 s-a stabilit un număr de 2.052 zile cu brațele și 792 zile cu carul, pentru locuitorii din satul Nicolae Bălcescu, respectiv 1.002 zile brațe și 642 zile car pentru locuitorii din satele Dorobanțu și Dropia.[220]

[218] *Loc. cit.*, dos. 41/1955, f.477.
[219] *Loc. cit.*, dos.131/1964, ff.79-80.
[220] *Loc. cit.*, dos. 149/1966, f. 10.

Activități economice pe arealul comunei

Într-o enumerare a întreprinderilor aflate pe raza comunei Nicolae Bălcescu în 1948 găsim o moară țărănească, patru cuptoare cu var, patru cariere de piatră, o cooperativă, un siloz, patru cârciumi și un darac de lână. Bărbulescu Stan avea o fabrică de tâmplărie, Constantin Săndulescu o moară țărănească de mălai cu una piatră, Smeu Gheorghe un darac de lână, iar Ilie Bobu o fabrică de ape gazoase.

Un tabel de comercianți, industriași, profesioniști și autorități locale care posedă măsuri, greutăți sau cântare cuprindea pe următorii: cârciumari-Bucur Ștefănuță, Ion Marcu, Nicolai Lungu, Ștefan C. Petculescu; vărar-Gheorghe Nicolescu și Tache Baugu; tricotaj-Dumitru Târșoagă, Maria M. Putinică, Elena D. Munteanu, Maria Pintilie; cazan de rachiu-Gh. Putinică, Dumitru I. Stroe; fierari-Ion A.Vascea, Ion. N. Petculescu, Dumitru D. Băcanu; rotar-Aldea R. Manolache, Ion Gh. Târșoagă; silozul de cereale; Oficiul P.T.T. Nicolae Bălescu (Poștă), Obor de cereale, cooperativa "Izvorul".[221]

Conform unui raport din 1954, Cooperativa de aprovizionare și desfacere deținea trei magazine de mărfuri generale în comună, trei secții de băuturi, două magazine de librărie, având 12 angajați. Raportul se încheia cu formularea „Trăiască Cooperativa Sovietică, cea mai înaintată cooperativă din lume! Trăiască Cooperativa din R.P.R.! Trăiască P.M.R., inspiratorul și organizatorul victoriilor noastre!"[222]

În 1960 se propunea "închiderea celor două frizerii aflate în localitate, frizerii ce prin mijloace proprii nu vor putea niciodată să respecte întru totul normele igienico-sanitare recomandate de Sanepidul Raional și transformarea lor într-o cooperativă meșteșugărească."[223]

Treptat au apărut magazinele cooperative sătești: erau cozi, se vindea la gramaj, puteai să nu mai prinzi. Din anii '60 până la sfârșitul anilor '70 era bine: se găsea în alimentara de toate. Cei mai bogați cumpărau de la shop în Kogălniceanu. Oamenii de la țară nu a au dus-o rău cu mâncarea și îmbrăcămintea. (sursă: Cîrjan Emilia)

I.A.S. Nicolae Bălcescu a luat ființă probabil în anul 1950. Era așezat la 4-5 km de comuna Nicolae Bălcescu exact lângă calea ferată ce duce spre Tulcea și Medgidia. Dezvoltarea economică a atras de-a lungul anilor muncitori din multe zone ale țării (Moldova, Maramureș). Statisticile arată că în I.A.S. o mare amploare a luat agricultura, apoi zootehnia. Treptat s-au înființat ferme vegetale, zootehnice (porcine, ovine), grădină de legume, pomi fructiferi. Odată cu numărul fermelor a crescut și numărul salariaților. Salariații au locuit în incinta I.A.S., în locuințele existente (amenajate într-un fost conac boieresc) și în comuna N. Bălcescu, la blocurile

[221] *Loc. cit.*, dos. 12/1948, f.57, f.70.
[222] *Loc. cit.*, dos. 35/1954, f. 29.
[223] *Loc. cit.*, dos. 73/1960, f. 293.

construite de I.A.S. Locuințele din I.A.S. Nicolae Bălcescu au fost cumpărate de cei care s-au stabilit în I.A.S. după 1990. Oamenii pe atunci și-au format gospodării, și-au amenajat locuințele pentru ca viața să le fie mai ușoară. Treptat s-au stabilit în I.A.S. cu întreaga familie. Oamenii stabiliți cu întreaga lor familie aveau un trai bun, aveau de muncă, unii și-au construit case în comuna Nicolae Bălcescu, alții și-au amenajat casele pe care le aveau în Moldova sau Maramureș. Mulți salariați veneau din comuna Mihail Kogălniceanu, Ovidiu, Constanța, comuna Nicolae Bălcescu. Până la revoluție I.A.S s-a extins, având mulți angajați. (sursă: Chisăliță Constantina)

Silozul mare din Nicolae Bălcescu a fost construit în perioada 1967-1969 (cu o capacitate de 66.000 de tone, este cel mai mare din România și al doilea din Europa). Aparținea I.V.C - Întreprinderea de Valorificare și Conservare a Produselor Agricole, care în 1975 s-a transformat în I.C.A.P.P.A. (Întreprinderea de Conservare și Achiziționare a Produselor Agricole), care în 1996 s-a transformat în Comcereal. În 1986 erau 150 de angajați. (sursă : Adrian Albu)

Silozul usca produsele agricole depozitate (grâu, porumb, floarea-soarelui, soia) apoi distribuia produsele unităților de morărit, S.U.F.V. Dorobanțu, cât și pentru export. Produsele agricole depozitate la siloz proveneau de la unitățile agricole din Crucea, Stupina, Gălbiori, Dorobanțu și N. Bălcescu.[224]

Doamna Oțelea Maria, care a venit în Dorobanțu în 1954, mărturisește că, la începuturi, activitatea în cadrul G.A.S.-ului implica muncă grea. Tractoarele erau rudimentare și producția mică. În anii '50 culesul porumbului se făcea manual și ținea, uneori, până în decembrie. Până în 1967-1968 erau folosite combine C 1. Doi oameni stăteau sus pe combină, cu saci, umpleau pe burlan, alt om lega sacul la gură și apoi se descărcau sacii pe tobogan. Combina se oprea când se descărcau sacii.

În sectorul zootehnic era un efectiv de circa 6.000 de oi. Exista o normă de 12 vaci mulgătoare pentru un mulgător. Totul se făcea manual: curățenia, mulsul, evacuarea gunoiului. Silozul se făcea în gropi. Femeile încărcau în saci, scoteau sacii la marginea gropii și le încărcau în tractor. Era o muncă enormă, grea. Doar apa de la jgheab era automată. Cea mai mare producție era la ferma nr.1 unde activa inginerul Binder Ion, german de origine. Acolo s-au obținut recolte și de 4.000 kg de grâu la hectar.

Construirea sistemului de irigații a început în anii 1970-1971. După aceasta a crescut producția. În această perioadă sunt aduse combine performante care descărcau direct în camioane. În domeniul zootehnic, după 1970 s-a cimentuit, au fost renovate grajdurile, fiecare vacă având câte o boxă. După modernizare, totul era mecanic : muls, evacuare. Alimentarea cu furaje se realiza cu tractorul și acestea se descărcau în jgheaburi. Era mai puțină muncă, dar norma de pe mulgător s-a mărit, până la 21 de capete de mulgător.

---

[224] Agrepina Ciocârlău Toma, *op. cit.*, p. 56 .

Însămânțatul culturilor din toamna anului 1960 în cadrul G.A.C.-ului Nicolae Bălcescu fusese realizat de următorii colectiviști: la brigada I, Oaida Gheorghe, Zadrigal Andrei, Beznea Stroe și Vineș Aldea, la brigada a II-a, Oturbai Nehat, Albu V. Ion, Oaida Ion și Costache Niță,iar la brigada a III-a, Dumitru Cristache, Manolache Ion și Stroe Traian. La G.A.C. Dorobanțu la brigada I Smeu Ștefan, Smeu Constatin, Oțelea Niță și Corbu Oprișan, iar la brigada a II-a Mosor Ștefan, Negrea Ștefan și Vlad Gheorghe.

În ceea ce privește efectivele de animale, existau la G.A.C. N. Bălcescu un număr de 298 de taurine, din care 130 vaci, 1.656 de ovine, din care 1.177 oi, 490 găini, 110 gâște și 348 de porcine din care 99 scroafe. G.A.C. Dorobanțu deținea 198 de taurine, din care 98 vaci, 1.350 de ovine, din care 1.068 oi, 206 găini, 244 gâște și 301 de porcine din care 59 scroafe, iar la G.A.C. Dropia erau 36 taurine, din care 14 vaci, 680 ovine, din care 553 oi, 194 găini și 51 porcine din care 10 scroafe.[225]

Comuniștii permiteau și existența proprietății particulare, dar în proporții reduse. O statistică din 1964 ne arată că în satul Nicolae Bălcescu erau 142 de săteni care aveau în proprietate un total de 905 oi, iar în Dorobanțu, 76 de săteni aveau în proprietate 454 de oi. Orânduirea permitea oamenilor să dețină maxim 10 oi, dar existau 10 țărani din ambele sate care nu aveau decât câte o oaie.[226]

Prin 1969-1970 s-a introdus apă curentă în Nicolae Bălcescu. Pentru aceasta, Marian Cojocaru, primarul comunei și George Burlacu, directorul școlii, au fost la Brașov și au însoțit un transport de țevi mari. (sursă: Burlacu Victoria)

Stanciu Valente povestește că, în calitate de șofer a fost prima dată pe o benă de furaje. În 1972 la Dorobanțu se înființase Stația de uscare a furajelor verzi (S.U.F.V.) unde lucerna era transformată în brichete, păstrându-se toată proteina, fiind folosită ca hrană pentru animale. După doi ani a trecut pe un autobuz cu care salariații făceau naveta la Tortomanu, Siliștea, Țepeș Vodă. Un alt autobuz era pentru navetiștii din Constanța. Erau electricieni, mecanici, tractoriști, lucrători pe combină. I.A.S - ul avea pe atunci 3 formații de combine Gloria, la o formație fiind 12-14 combine. Era nevoie de mulți oameni : șoferi, cei ce le deserveau, cei ce le reparau. Prin 1975-1976 a fost prima criză petrolieră. Toate mașinile cu tonaj mai mare de 5 tone și care erau pe benzină au fost trase pe dreapta, urmând a fi aduse mașini pe motorină. Astfel a fost adus un microbuz în locul autobuzului, apoi o dubă, aceea pe benzină, dar de tonaj mai mic și cu consum redus. S-a înființat sectorul chimizare.

Totul era foarte bine organizat. Sectorul mecanic era numai cu reparațiile utilajelor (combinelor). Sectorul chimizare se ocupa de îngrășăminte și tratamente cu ierbicid. Sectorul hidro era numai cu irigații. Întreg terenul era comasat în jurul localității pe o rază de maxim 10 km. Totul a decurs foarte bine, până când, la începutul anilor ’80 au fost simțite primele semne ale crizei economice: au crescut prețurile la piese și combustibil, în timp ce prețul cerealelor scădea. Atunci au început să scadă

[225] SJCAN. *Loc. cit.*, dos.73/1960, f. 459
[226] *Loc. cit.*, dos.125/1964, ff. 21-23.

salariile și să nu se mai dea la timp. La ședințele de partid erai aproape obligat să iei cuvântul, dar când voia să aducă în discuție problemele reale (nu am benzină, nu am cauciucuri), i se spunea, nu astea sunt probleme pe toată țara, tu spune altceva (limbajul de lemn). Erai obligat să iei cuvântul la ședințe, dar nu puteai aduce în discuție problemele reale ci făceai promisiuni și îți luai angajamente. Trebuia să vii cu idei noi la fiecare ședință. Așa s-a ajuns ca un tovarăș de la partid (al cărui nume nu îl mai știe) să vină cu propunerea de a desființa șoseaua de piatră dintre Dropia și Dorobanțu, deoarece nu era prea folosită. Piatra urma să fie scoasă și terenul arat pentru a se planta cartofi. Odată cu deschiderea Petromidiei, mulți au plecat la Năvodari, deoarece la I.A.S. Dorobanțu deja salariile scădeau. Au plecat nu numai cei cu o calificare, ci și tractoriști, șoferi, muncitori. Socrul său era muncitor, s-a angajat la Petromidia și a primit apartament în Năvodari. În același timp, la I.A.S., aducând utilaje performante, scădea numărul muncitorilor necesari să le deservească. Nu mai erau trei formații de combine, era una singură. Astfel, muncitorii au plecat la oraș, în industrie, mai ales că la o lună de la angajare primeai apartament. Majoritatea muncitorilor de la I.A.S. Dorobanțu care au plecat s-au dus la Năvodari.

La sfârșitul anilor '70 comuna Nicolae Bălcescu avea o populație activă de 3.694 de persoane. Majoritatea lucrau în cadrul unităților economice din teritoriul celor două sate, dar existau, din Nicolae Bălcescu, 12 persoane care se deplasau zilnic la Constanța, 16 persoane la Mihail Kogălniceanu, 3 persoane la Năvodari, 23 de persoane la Medgidia și 9 persoane la Târgușor. Din Constanța spre Nicolae Bălcescu se deplasau 47 de persoane care lucrau în cadrul I.A.S.-ului Nicolae Bălcescu sau în alte instituții, din Mihail Kogălniceanu făceau naveta 28 de persoane, din Ovidiu se deplasau 18 persoane iar din Țepeș-Vodă, 10 persoane. Naveta Constanța - Dorobanțu era efectuată de 24 de persoane.

Instalația de alimentare cu apă a C.A.P.-lui din Nicolae Bălcescu era formată dintr-un puț cu diametru mare, un rezervor cu capacitate de 160 m³ și o rețea de distribuție care deservea sectorul zootehnic și parțial localitatea. I.A.S. - ul din Nicolae Bălcescu avea o instalație formată din 6 puțuri cu diametru mare, două castele cu apă de 70 - 300 m³ și rețea de distribuție ce deservea numai I.A.S. - ul. La sfârșitul anilor '70 forța de muncă în agricultură reprezenta 86,3% din populația activă a comunei.[227]

Pentru a diminua efectele climatice asupra culturii plantelor, în limitele Dobrogei de Sud s-a amenajat unul dintre cele mai mari sisteme de irigații din țară (Carasu, cu 197.300 ha), care a contribuit la creșterea producției agricole, la introducerea culturilor duble (cereale, plante furajere), la ameliorarea terenurilor slab productive. Din păcate, în perimetrul Mihail Kogălniceanu-Nicolae Bălcescu-Dorobanțu-Țepeș Vodă (din cadrul sistemului de irigații Carasu) au apărut fenomene de salinizare și de înmlăștinire. Acestea erau mai evidente în limitele microdepresiunilor Sibioara,

[227] Agrepina Ciocârlău Toma, *op. cit.*, pp. 29-30, p. 40, p. 45.

Dorobanțu și Nicolae Bălcescu, unde pânza freatică se află la mică adâncime, iar prin udări succesive necorelate cu particularitățile morfo-litologice s-a creat un exces de umiditate. Salinizarea incipientă era marcată și de vegetația specifică.[228]

În domeniul extractiv, prin decretul 300 din 1978 s-a prevăzut dezvoltarea carierei Nicolae Bălcescu în vederea aprovizionării cu material de construcții a lucrărilor hidrotehnice de la canalul Dunăre-Marea Neagra și a celor de dezvoltare a portului Constanța Sud-Agigea. Pentru acest obiectiv s-a început exploatarea producției în 1978. Apoi, în anul 1981, prin decretul 17 se prevedea pentru dezvoltarea carierei Nicolae Bălcescu exproprierea unei suprafețe de 47.098 m² aparținând Cooperativei Agricole de Producție Cuza Vodă. În anexa decretului 3, punctul 5 se dispunea scoaterea definitivă din producție agricolă a 36.927 m² teren arabil si a 39.419 m². Suprafața totală expropriată și scoasă definitiv din producția agricolă a fost de 133.374 m². În perioada demarării construcției Canalului Dunăre - Marea Neagră cariera Nicolae Bălcescu a fost exploatată de societatea IACHP Constanța.[229]

Canalul Dunăre - Marea Neagră a fost construit, în perioada 1976-1984, de nouă grupe de șantiere. La construcția lui au participat două brigăzi de geniu ale Ministerului Apărării Naționale, dar și civilii: Șantierul Național al Tineretului, Carierele Sitorman și Nicolae Bălcescu și alte unități specializate. În anii 1984-1987 s-a executat și ramura de nord a canalului principal, pe direcția Poarta Albă - Midia - Năvodari.[230]

Viața spirituală

a) Învățământ

În perioada regimului comunist din România a fost promovată educația în școală și în afara ei, aceasta reprezentând un simbol al sistemului. Oamenii erau supuși ideologiei marxist-leniniste, educația reprezentând doar un alt mijloc prin care comuniștii s-au menținut la putere vreme de peste 40 de ani.

Reforma învățământului din 3 august 1948 a fost impusă prin Decretul nr.175 și cuprindea 39 de articole preluând modelul sovietic în educație. Se stabilea că învățământul public urmărește educarea tineretului în spiritul democrației populare. Se reducea durata învățământului general obligatoriu de la șapte ani, cât fusese în perioada interbelică, la patru ani, iar limba rusă devenea obligatorie ca disciplinpă de studiu în școală. Reforma din primăvara anului 1948 a fost pusă în practică începând cu anul școlar 1948-1949.

---

[228] Ioan Popovici, Mihail Grigore, Ion Marin, Ion Velcea, *op. cit.*, p.170.

[229] Corina Samoilă, *Cariera de calcar din Nicolae Bălcescu, exploatare „multinațională”*, în „Ziua de Constanța”, 26 iunie 2008.

[230] Mariana Iancu, *Inginerul care a proiectat Magistrala Albastră și caznele construirii Canalului Dunăre - Marea Neagră*, în ”Adevărul”, 31 mai 2014.

Legea învățământului din anul 1948, prin faptul că a încercat să lichideze analfabetismul pentru atingerea scopurilor politice și economice ale comuniștilor, a contribuit la creșterea nivelului de cultura în tara, a oferit posibilitatea oamenilor simpli să poată citi și scrie în limba națională. Se poate concluziona că, după 1948, politicile de promovare a accesului la educație au înregistrat succese însemnate, în ceea ce privește baza materială, efectivele cadrelor didactice, dar mai ales, efectivele școlarizate de elevi și studenti, în ciuda orientărilor eronate rezultate din copierea modelului educațional sovietic total străin tradițiilor europene acumulate în România anterior anului 1948.[231]

O listă a cadrelor didactice care activau la Școala Elementară din Nicolae Bălcescu în decembrie 1949 cuprinde pe Constantin Târșoagă, director, Gheorghe Olteanu, Nicolae Costea, Elena Gheorghiță (cumnata preotului Vasile Gheorghiță), Radu Putinică, Ion Creangă, profesori și Maria Ene femeie de servici. Directorul școlii din Dorobanțu în mai 1950 era Elena Cazacu, iar învățătoare: Elena Stan, Aurelia Dobre, Aurelia Jipa și Maria Vineși.[232]

În raportul de activitate al comitetului provizoriu al comunei Nicolae Bălcescu pentru perioada 26 martie-25 aprilie 1950 se consemna faptul că "școala elementară din comună încadrată cu cei 10 învățători își duce munca cu mici lipsuri din cauza copiilor care din cauza muncilor agricole absentează."[233]

În anul 1952 angajații școlii din Nicolae Bălcescu erau următorii: Ion Creangă director, Elena Gheorghiță, Maria Păsat, Tureanu Tatiana, Costea Nicolae, Gheorghe Olteanu (profesori), Maria Creangă, Radu Putinică, Aneta Putinică, Constantina Crăciun (învățători) și Eugenia Bălan, îngrijitoare. În cadrul școlii din Dorobanțu activau: Voicu Pavel (profesor de geografie), director, Mocanu Nicolae, Mocanu Emilia, Leonte Domnica (profesori) și Seculiu Aurelia, Stan Elena, Vineș Maria, Manolache Eufrosina (învățători). La școala din Dropia este menționată Lungu Teodora.[234]

Director la școala din Dorobanțu este menționat Bucățică Ilie (născut în 1905, învățător, absolvent al Liceului Pedagogic, apoi profesor de matematică), din septembrie 1952 până în 1959. Un an a fost director învățătoarea Rucăreanu Eugenia, apoi, timp de doi ani, Pieleanu Eugenia, profesoară de română. Țenea Vasile a fost director în perioada 1962-1968, urmată de Olteanu Ene, profesor de română, în perioada 1968-1990 (sursă: Boldea Stela).

În deceniul șase al secolului XX, dintre cadrele didactice care s-au pus în slujba școlii din Dorobanțu, remarcăm unele care au rămas în zonă mai mulți ani școlari la rând: educatoarea Corbeanu Maria, învățătorii Bucățică Maria, Stan Mihail

---

231 Vezi pe larg Tudosoiu Silvia Nicoleta, *Educația în sistemul comunist din România (anii 1965-1989). Rezumatul tezei de doctorat,* Universitatea București, Facultatea de Istorie, Școala Doctorală, 2010.

232 SJCAN. *Loc. cit.*, dos. 20/1950, f.20.

233 *Loc. cit.*, dos. 15/1950, f.2.

234 *Loc. cit.*, dos. 25/ 1952, f.34.

(ajuns ulterior profesor de științele naturii în aceeași școală) și Caraenache Natalia, precum și profesorii Mocanu Emilia, Mocanu Nicolae și Ana Pavel (limba rusă). Trebuie apreciată stabilitatea la post a acestor dascăli. La începutul lunii septembrie 1968 se constata că, din cele 34 de cadre didactice aflate în cele patru unități de învățământ ale comunei "șase cadre didactice nu sunt definitivi hotărîți de a rămîne la școala noastră".

În perioada respectivă, funcția de secretar de școală era ocupată tot de un cadru didactic. Astfel, cu începerea de la 1 octombrie 1956, în locul tovarășei Maria Bucățică, a fost numit secretar al școlii Dorobanțu tovarășul Stan Mihail, fiind retribuit cu un salariu de 184,60 lei lunar.[235]

Creangă Ion a fost profesor de la 1 septembrie 1949, apoi director al școlii din Nicolae Bălcescu de la 1 septembrie 1959 până la ieșirea la pensie, la 1 septembrie 1970. A preluat de la 1 septembrie 1969 funcția nou înființată de director coordonator al unităților școlare din comună. Om de nădejde al comunității locale în întreaga perioadă menționată, el a mai fost și director al căminului cultural, consilier local și membru în diverse comisii din cadrul primăriei (cum ar fi comisia de împăciuire). S-a născut în comuna Stoilești din Râmnicu Vâlcea, pe 17.11.1907, a devenit învățător din 1929, a predat în localitățile Băbeni, Istria, Tuzla, Cernăuți, Cloșca și Toroman, a luptat pe frontul celei de a doua conflagrații mondiale, între 1941 și 1944. În august 1962 a absolvit cu examen cursurile speciale de pregătire cu durata de doi ani, la Institutul de Perfecționare a Cadrelor Didactice din București, fiind declarat profesor pentru specialitățile istorie-geografie-constituție. Soția sa, Creangă Maria, a fost învățătoare, iar fiica, Ana Creangă căsătorită Pavel, profesoară de istorie și limba rusă, a predat la școala din Nicoale Bălcescu între 1955 și 1957, respectiv la școala din Dorobanțu între 1957 și 1966. (sursă: Ana Pavel).

Burlacu George, născut pe 09.08.1941, este absolvent al școlii gimnaziale din localitate, al liceului din Hârșova, al Institutului Pedagogic de 3 ani, apoi al Facultății de matematică din cadul Universității București. Apare la școala de 8 ani mixtă Nicolae Bălcescu din septembrie 1961, devine director adjunct la aceeași școală din anul 1968 și director din anul 1970. Unul din stâlpii comunității locale, domnul Burlacu George a fost director al școlii din Nicolae Bălcescu până în august 2007, domnia sa decedând în octombrie același an. După evenimentele din decembrie 1989 a fost ales, în diferite mandate, consilier local și județean. În ultimii ani de viață și activitate a primit diploma „Gheorghe Lazăr", cea mai importantă distincție acordată în învățământul românesc, ca o încununare a unei vieți dedicate școlii. A fost căsătorit cu Burlacu Victoria, care, timp de mulți ani, a ocupat funcția de secretar al școlii din Nicolae Bălcescu până la pensionare, în vara anului 2008. (sursă: Burlacu Victoria)

Modul de structurare al învățământului românesc în acea perioadă era următorul: școala elementară cuprindea clasele I-VII (învățământ primar de șapte clase), iar gimnaziu era considerat liceul. La școala din Dorobanțu erau două clase,

[235] dos.173/1968, f.48, dos.51/1957, f.5.

iar în 1956 se mai dau două în folosință. Unele clase erau organizate în case naționalizate. Astfel, săli de clasă au fost la Gheorge Vlad și Mitică Baltă. Gheorghe Vlad stătea în casa avocatului Oțelea. Actuala clădire a dispensarului din Dorobanțu era casa lui Gologan. (sursă: Boldea Stela)

Trecerea la învățământul general, obligatoriu și gratuit cu durata de opt ani, începând cu anul școlar 1961-1962, a fost legiferată, printr-un Decret al Consiliului de Stat. Câțiva ani mai târziu, mai precis la 13 mai 1968 Marea Adunare Nationala a votat cu 430 pentru și 2 contra, Legea nr. 11 privind Învatamântul în Republica Socialistă România. Prin legea din anul 1968 se stabileau 6 trepte de instruire: preșcolar, cu grădinițe de copii de la 3 la 6 ani; învățământul obligatoriu de cultură generală cu o durată de 10 ani, clasele a IX-a și a X-a fiind în acelasi timp și anii I si II de liceu; licee de 2 tipuri: a) de cultură generală (4 ani) cu secții real sau umanist (art.33) b) de specialitate (4-5ani) cu diferite profile.[236] În perioada 1983-1986 (sau 1987) a fost învățământ de 10 clase la școala din Dorobanțu. (sursă : Boldea Stela)

Dificultățile sau, uneori, imposibilitatea cadrelor didactice de a realiza o navetă zilnică au impus soluția rămânerii în localitate pe tot parcursul anului școlar. Așa se explică faptul că Voicu I. Pavel (seria și numărul buletinului de identitate-756.008), născut în 1924, cu un salariu lunar de 575 lei, și Voicu I. Maria, născută în 1928, cu un salariu lunar de 500 lei, soț și soție, ambii profesori la Școala Elementară Nicolae Bălcescu, au închiriat de la Sfatul Popular o cameră cu antreu, de 19 m^2, pe strada Gării, pentru care plăteau chirie 17,29 lei pe lună, pentru 1 an, între 23 noiembrie 1953 și 23 noiembrie 1954.[237]

Interzicerea religiei a adus cadrelor didactice din anii ’50 obligații suplimentare. În săptămâna dinaintea Crăciunului și a Paștelui, copiii erau chemați la școală. Primăvara se organiza foc de tabără. Totul pentru ca cei mici să nu poată participa la sărbătorile tradiționale, să nu meargă cu steaua, cu colindul sau la Denii. Numai plugușorul era acceptat de comuniști. (sursă: Jipa Anghel)

Tradițiile creștine erau continuate sub o altă formă, și ne referim aici la înlocuirea lui Moș Crăciun cu Moș Gerilă. Astfel, la ședința Sfatului Popular al comunei Nicolae Bălcescu din 18 decembrie 1955 Creangă Ion “propune ca pentru pomul de iarnă să ia inițiativa comitetul de femei, G.A.C. și celelalte întreprinderi și să dăruiască câte o pungușă de bomboane pentru a simți bucuria darurilor”.[238]

La începutul anilor ’60, lunar, cadrele didactice erau obligate să se deplaseze la Medgidia, pentru a discuta probleme legate de învățământ. Jipa Anghel, care poartă numele bunicului său, caporalul erou din primul război mondial, asigura deplasarea profesorilor (Stan Mihail, Bucățică Ilie, Țenea Vasile, Țenea Gheorghiță ș.a.) din Dorobanțu până la gara din Nicolae Bălcescu. Trenul venea la 06.00 a.m., iar întoarcerea se efectua la orele 16.00. Profesorii se deplasau cu o căruță. Stăteau

[236] Tudosoiu Silvia Nicoleta, *op. cit.*, p.12.
[237] SJCAN. Loc. cit., dos. 34/1953, f.379.
[238] *Loc. cit.*, dos. 45/1955-1956.

doi în față, cu Jipa Anghel, trei la mijloc și trei în spate. Căruța, care avea arcuri, era pregătită special pentru acest drum. Erau puse leagăne cu spătare și cuverturi, pentru ca oamenii să nu se murdărească.

La sfârșitul aceluiași deceniu, consfătuirile personalului didactic de la unitățile școlare de pe raza comunei erau organizate în centrul Mihail Kogălniceanu. În zilele de 12-13 septembrie 1968, cu prilejul unor asemenea consfătuiri, s-a dezbătut referatul cu titlul "Sarcinile care revin cadrelor didactice în noul an școlar, în lumina directivelor C.C. al P.C.R., aprobate de Plenara C.C. al P.C.R. din aprilie 1968 și a Legii Învățământului din R.S.R."

În vacanța de primăvară a anului școlar 1967-1968 pionierii școlii generale din Nicolae Bălcescu au realizat o excursie pe ruta Bălcescu-Brașov-Sibiu- Rm. Vâlcea-Curtea de Argeș-Hidrocentrala Gh. Gheorghiu Dej (Vidraru), prilej cu care s-au vizitat „o mulțime de monumente istorice, dealuri, munți, păduri. Școala din satul Dorobanțu a făcut o excursie în R. P. Bulgaria, excursie în care a avut prilejul să cunoască plaja Mării Negre, orașul Tobulchin (Tolbuhin, azi Dobrici) s-au vizitat muzee și școli. În cadrul Săptămânii Primăverii cele două școli au plantat peste 400 puieți ornamentali, avînd ca sarcină acești pomi să fie îngrijiți de către pionieri și elevi, pînă la prinsul definitiv. De asemeni, se vor forma spații verzi, plantîndu-se flori, activitate de care vor răspunde, la școala generală N. Bălcescu comandanta de unitate Tov. Ștefan Eliza, iar la școala din satul Dorobanțu comandanta de unitate tov. Caraenache Natalia".

Asigurarea unei promovabilități cât mai ridicate era o sarcină foarte importantă, așa cum reiese și dintr-un referat al conducerii școlii: "pentru a putea raporta conduceri (sic!) de Partid și de Stat la sfârșitul anului școlar că numărul de corijențe și repetenți este foarte mic și că dacă sar putea deloc, se cere ca începând de pe acum, toate cadrele didactice pe baza unei juste planificări, să înceapă cu meditațiile în mod serios pe clase, urmând ca fiecare elev să-și însușească materia la care este amenințat:"[239]

Munca patriotică era o condiție impusă elevilor. Pe lângă faptul că mergeau la școală, dintre activitățile curente ale pionierilor mai amintim: plantarea de arbori și de pomi fructiferi, participarea la activități precum strânsul recoltelor, înfrumusețarea curții școlii și parcurilor, colectarea de maculatură, textile, metale și sticlă, însă și răsplata era pe măsura așteptărilor. Elevii primeau burse, manuale gratuite, hrană la cantine la prețuri foarte mici, se organizau pentru ei concursuri și tabere școlare.[240]

La sfârșitul anului 1960 la Nicolae Bălcescu se ridică ultimul corp de școală, unit cu primul (spre nord), format din trei săli de clasă și un hol, care a fost ulterior utilizat ca sală de educație fizică și sport. Construcția a fost executată de către Sfatul Popular comunal din contribuția locuitorilor. Echipa de zidari formată din Buzea Vasile,

[239] *Loc. cit.*, dos. 173/1968, f.44, dos. 171/1968, f.12, dos.172/1968, f.6.
[240] Tudosoiu Silvia Nicoleta, *op. cit.*, p.18.

Petculescu B. Gheorghe și Petcu Niță a efectuat în antrepriză lucrările de nivelări de teren (600 mp), săpături de pământ (119,05 mc) și zidărie de piatră în fundație (119,05 mc), pentru manoperă fiind virați 2.934,50 lei G.A.C.-ului "Gheorghe Gheorghiu Dej" din Nicolae Bălcescu pentru plata meseriașilor. Șantierul Nr. 4 Cernavodă a furnizat cantitatea de 40 mc piatră spartă pentru centură și pardoseli. Cărămida necesară extinderii a fost obținută de la preotul Panait Florea, paroh al Parohiei Dorobanțu, care a furnizat cantitatea de 120.000 bucăți cărămidă din demolarea zidului de la biserica din satul Dorobanțu cu prețul de 0,30 lei bucata. Suma totală virată în contul parohiei Dorobanțu prin CEC Medgidia a fost de 36.000 lei. Cărămidă era vândută gata curățită și a fost ridicată de către Sfatul Popular, zilnic circa 10.000 bucăți. Lucrările de extindere propriu-zise au fost realizate de maistrul constructor Pătrașcu Chiriac, care a fost plătit pentru manopera executată cu suma de 10.591 lei. Ușile și ferestrele, în suprafață totală de 76 mp, au fost executate la Întreprinderea Economică Raională Medgidia. Meșterul zugrav Bucur I. Tudor din Fetești s-a obligat prin contract să execute lucrările de "rașchetat, văruit de două ori cu lapte de var și culori, reparații cu ipsos la tavan și pereți, precum și socluri în ulei", achitându-i-se pentru manoperă 2.000 de lei "curat în mână, adică fără impozit deoarece sumele pe care le voi primi sînt date prin ajutorul comitetului de părinți".[241]

Începând cu legea învățământului din anul 1948, s-a acordat o atenție sporită învățământului preșcolar. Copiii între 3 și 7 ani erau școlarizați în unități de învățământ preșcolar-grădinițe cu orar zilnic, săptamânal, sezonier-organizate, în timp, într-o adevărată rețea națională subordonată școlilor elementare din teritoriul de reședință sau unor unități administrativ-economice.[242]

La grădinița din Dorobanțu găsim două educatoare, Corbeanu Maria și Gligoș Elena în anul școlar 1955-1956, respectiv Nicolae Maria și Corbeanu Maria în anul școlar 1956-1957.[243] Printre primele educatoare din sat ar fi fost și Vineș Maria, originară din Viișoara, care a ieșit la pensie la începutul anilor '60 de la Dorobanțu. După dânsa a urmat Prodan Maria, localnică din Dorobanțu, care a plecat în 1973. În perioada 1973 - 1975 au fost alte două educatoare, din 1975 venind Mocanu Rădița. (sursă: Boldea Stela)

Din momentul în care satul Dorobanțu a intrat în componența comunei Nicolae Bălcescu, în fostul sediu al primăriei s-a înființat grădinița, care permanent a avut două educatoare cu două grupe de copii. Toaleta era în curte, apă de la puț, multă vreme localul nu a avut gard. Localul a fost avariat la cutremurul din 1977, tavanul a căzut. Toate casele bătrânești din sat au avut de suferit la acel cutremur.

În perioada comunistă a fost grădiniță sezonieră, care a luat ființă la data de 9 mai 1950, cu un număr de 15 copii. În general a funcționat în perioada 1 martie-1

[241] SJCAN. *Loc. cit.*, dos.71/1960, ff. 3, 6, 50, 67, 98, 104.
[242] Tudosoiu Silvia Nicoleta, *op. cit.*, p.17.
[243] SJCAN. *Loc. cit.*, dos.47/1956, f.36; dos.55/1957, f.18

decembrie. În același an li se semnala autorităților că se întâmpinâ greutăți deoarece nu se găseau la timp alimentele necesare pentru asigurarea hranei copiilor, ceea ce validează amintirile localnicilor, anume că au existat perioade când Primăria nu asigura necesarul cu lemne și copiii stăteau îmbrăcați în grădiniță. Nu exista un for competent căruia să îi reclami situația. Cu puțin timp înainte de 1989 s-a trecut la program cu trimestre, ca la școală.

Pe vremea C.A.P.-ului grădinița avea program prelungit, doar pentru copiii de membrii C.A.P.: după amiază se asigura masa de prânz, apoi program de somn, existând sală de dormit, la ora 16.00 copii luau cina și plecau acasă. Așa a fost de la începutul anilor '60 până în 1984. Totul era plătit de C.A.P., bucătăreasa și îngrijitoarea erau normate la C.A.P., acordându-li-se zile - muncă, carnea și laptele erau aduse de la C.A.P. (sursă: Mocanu Rădița).

Odată cu dezvoltarea I.A.S.-ului din Nicolae Bălcescu a apărut nevoia de înființare a unei grădinițe, apoi a unei școli cu clasele I-IV. Nu s-a păstrat o statistică cu evoluția numărului elevilor pe ani. Dar se cunoaște faptul că întotdeauna a fost școală cu program simultan. Au fost ani când la școală a predat un cadru didactic, ani când au predat două cadre didactice la patru clase, ani când au predat trei cadre didactice. Școala a fost situată în incinta locuințelor, unde era și căminul cultural pe atunci. Grădinița cu program săptămânal a fost înființată în 1965, la un număr de 30-35 de copii erau două educatoare, o supraveghetoare de noapte, una de zi, o spălătoreasă și o doamnă administrator. Din 1969 până în 2001 septembrie am fost și eu repartizată la această grădiniță. De atunci și până azi am funcționat ca educatoare aici. În ianuarie 1971 copii, împreună cu două educatoare au fost transferați la grădinița cu program săptămânal I.A.S Dorobanțu. Aici au funcționat până la 1 septembrie 1975, transportul copiilor fiind asigurat de I.A.S. Bălcescu. Copii erau duși luni și aduși sâmbătă la prânz de la grădinița I.A.S. Dorobanțu. În tot acest timp căminul de copii din I.A.S. a fost renovat și redat în folosință la 01.09.1975. Căminul de copii săptămânal avea patru educatoare și personal de îngrijire adecvat numărului de copii existenți. În acest cămin au fost înscriși copiii muncitorilor, doctorilor, inginerilor, tehnicienilor, contabililor. În 1984 căminul de copii a fost închis. Grădinița cu program săptămânal s-a desființat și s-a format o grupă combinată grădiniță de zi (G.P.N.-Grădiniță cu Program Normal). În această grădiniță am rămas eu ca educatoare cu un număr de 30 de copii, pentru început, o singură clasă. Am ocupat o clasă în incinta școlii din I.A.S. unde învățător era domnul Mocanu Adrian. An de an, de atunci și până la revoluție, am avut o singură grupă mixtă (o clasă). Copiii nu s-au bucurat de îngrijirea pe care au avut-o în cămin. Părinții lor munceau, ei rămâneau singuri acasă. Eu mergeam de multe ori dimineața și îi luam de acasă. I-am ajutat chiar să se și îmbrace. Așa a fost până la revoluție. (sursă: Chisăliță Constantina).

b) Cultura

Instaurarea regimului comunist a adus după sine sărbătorirea unor noi evenimente. Prefectura județului Constanța anunța domnii “pretori din județ și primari urbani nereședință și rurali” că “urmare ordinului nostru telefonic Nr.178 din 10 ianuarie 1948, adresat preturilor în legătură cu comemorarea Marelui Lenin, vă invităm să luați imediat toate măsurile necesare pentru ca această comemorare, care are loc în ziua de 21 Ianuarie 1948, să fie organizată în cele mai optime condițiuni.

În acest scop vor fi convocați imediat reprezentanții politici ai partidelor din Guvern, ai cercurilor locale A.R.L.U.S., ai sindicatelor, U.T.M., F.R.F.A., armată, comitetelor căminelor culturale, cum și toți funcționarii publici locali, pentru a stabili din timp programul acestei comemorări, căreia i se va da amploarea cuvenită.

Se va depune cea mai mare stăruință pentru a se asigura participarea tuturor locuitorilor. Portretul Marelui Lenin nu trebuie să lipsească din nici o instituție, și pe cât posibil și în vitrină. Locul în care va avea loc comemorarea, va fi frumos ornat cu portrete și lozinci, dintre care să nu lipsească: „Trăiască Republica Populară Română!”

Atât organele administrative și de Stat, cum și toți reprezentanții partidelor din guvern, sunt chemați să dea cel mai larg sprijin și să asigure reușita acestei mari sărbători.”

P.M.R. Medgidia anunța Primăria Nicolae Bălcescu că “Duminică, 22 August 1948, se va face un festival restrâns în vederea zilei de 23 August 1948 în sala Căminului Cultural, în ziua de 23 August 1948 se va ține un scurt meting în primărie, la acest meting va lua parte toți funcționari din Comună”.[245]

Demn de menționat că în 1950 existau in Nicolae Bălcescu doar doi abonați la ziarul “Dobrogea Nouă” și anume Gheorghe Turtoi și Nicolae Lungu.

Biblioteca Comunală din comuna Nicolae Bălcescu a fost înființată în anul 1950, cu un număr de 1200 de volume primite din donații, funcționând într-o sală de grădiniță. În perioada 1950 - 1952 a lucrat ca bibliotecar Chiorpec Maria care mai era în același timp, funcționar la Primărie. În anul 1952 biblioteca a fost mutată în clădirea Căminului Cultural și ca bibliotecar a lucrat Talamba Lidia, care avea studii de șapte clase, iar în august 1968 primea un salariu tarifar de 825 lei. A continuat activitatea de bibliotecar Pavalache Emilia între anii 1974-1977, Paraschiv Zena între anii 1977-1978 și Petculescu Ștefan între anii 1978-1990, iar sediul bibliotecii a fost mutat în centrul localității.[245]

La începutul perioadei comuniste, obținerea noului sediul al Căminului Cultural, așa cum reiese din documentele de arhivă, are o istorie scurtă, dar relevantă pentru modul de a acționa al autorităților.

Pe 14 septembrie 1948 era înaintată următoarea adresă: “Conform ordinului Prefecturii nr.11.370/14 Septembrie 1948, vi se face cunoscut că începând de azi

[244] SJCAM, loc. cit., dos 13/1948, ff. 78, 291

[245] Floarea Lăzărescu /bibliotecar/, *Cartea și biblioteca*. Lucrare pentru promovarea în treaptă profesională, 2013, *Mss.*, p. 15.

14 Septembrie în termen de 24 h să evacuați complet localul, adică până mâine 15 Septembrie orele 17, care local va fi întrebuințat pentru căminul cultural din această comună.” Poate nu foarte ciudat, dar adresa nu avea număr de înregistrare, după formulările “Domnului” și “evacuați localul de” urmează câte o liniuță necompletată deasupra, la primar și notar nu semnează nimeni, nu există ștampila primăriei.

A doua zi, Primăria Nicolae Bălcescu înainta adresa 1683 din 15.09.1948, către Postul de Jandarmi al comunei Nicolae Bălcescu “Avem onoarea a vă ruga să binevoiți a dispune să ni se dea concursul pentru evacuarea cârciumei și localului de cafenea pentru instalarea Căminului Cultural Local.” În aceste condiții a fost obținut noul sediu al Căminului Cultural “Dobrogeanu Gherea”.[246]

Ulterior s-a trecut la dotarea Căminului Cultural. Pe 10 mai 1949 Andrei Naghi, localnic, delegatul căminului cultural “Dobrogeanu Gherea” din Nicolae Bălcescu, primea de la delegatul Direcției Cinematografiei din Ministerul Artelor și Informațiilor, aparatajul cinematografic 16.ZPU, completat cu o serie de lămpi de rezervă : proiector, amplificator, difuzor și transformator, în perfectă stare de funcționare. Amortizarea aparatajului de către căminul cultural urma a se face treptat, într-o modalitate care se va stabili ulterior.[247]

Astfel s-a ajuns ca cei care au venit în comună la începutul anilor ’70 să găsească aici un cămin cultural vechi compus dintr-o singură cameră unde rulau filme și se organizau baluri. În iarna 1963-1964 s-au vizionat aici 32 de filme cu un număr de 8.930 spectatori.[248]

Renovarea și extinderea sa (se adaugă un salon de nunți, aici vor rula și filmele) are loc în 1984. Atunci s-a betonat curtea din fața căminului. În mai 1984 a avut loc nunta singurului fecior al fostului primar Marian Cojocaru. Marian Cojocaru era om de treabă și a murit sărac. Locuia în blocul unității militare și nu avea unde să facă nunta pentru fecior. (sursă: Colceru Stan)

Conducerile căminelor culturale din cele trei sate ale comunei erau schimbate cu o frecvență destul de ridicată. Pe 21 decembrie 1949, când s-a hotărât organizarea unui festival artistic-cultural, urmat de dans, la căminul cultural, directorul așezământului era Ghiță Petcu. La 21 martie 1950 Ion Creangă figurează ca director de cămin cultural. Pe 8 decembrie 1952, același Ion Creangă era atât directorul școlii cât și al căminului cultural din Nicolae Bălcescu. Dacă în aprilie 1954 directori de cămine culturale erau: Creangă Ion la N. Bălcescu, Mocanu Gheorghe la Dorobanțu și Teodora Lungu la Dropia, în ședința Sfatului Popular din 26 noiembrie 1955 (cu 22 de deputați prezenți dintr-un total de 28) a fost numit director al căminului cultural din Dorobanțu în persoana lui Mocanu Nicolae, “iar ca responsabil tov. Gheorghe Țăranu, care va lua în mână problema disciplinei curățeniei”. Gheorghe Țăranu, membru colectivist, este menționat director al respectivului cămin cultural

[246] SJCAN. *Loc. cit.*, dos. 12/1948, ff. 279, 282, 295.
[247] *Loc. cit.*, dos. 19/1950, f. 30.
[248] *Loc. cit.*, dos. dos. 131/1964, f.59.

în primăvara lui 1956, el fiind înlocuit de la 15 septembrie același an cu învățătorul Stan Mihail. Pe 11 aprilie 1956 este menționată Marinescu Stela ca director la căminul cultural din Nicolae Bălcescu, în iunie 1958 revenise Creangă Ion. Pe 11 ianuarie 1959 apare Urziceanu Ioana director al căminului cultural, iar pe 21 decembrie 1962, Pavel Ana. La 11 ianuarie 1959 și la 16 februarie 1963 este menționat Țenea Vasile în funcția de director al căminului cultural Dorobanțu, în timp ce Manolache Olimpia era director la căminului cultural N. Bălcescu. Pe 14 iunie 1968 Cosma Nicolae figurează ca director la căminului cultural Nicolae Bălcescu.

Funcția de director de cămin cultural nu era privită întotdeauna ca un privilegiu. Așa cum reiese din cererea nr.186/20.02.1962, adresată președintelui Sfatului Popular "subsemnatul Stan M. Mihail, învățător, satul Dorobanțu, comuna Niculai Bălcescu, m-am rugat în repetate rânduri să mă descărcați din postul de director al căminului cultural, pentru a nu-mi neglija orele de clasă și învățământul. La toate chemările directorilor de cămine eu nu pot răspunde pentru că am ore la școală, când plec orele mele rămân nefăcute. Vă rog a lua act de cererea subsemnatului și a numi un tov. care nu este angajat în alte munci." Nu știm dacă urmare a acestei cereri, Sfatul Popular al Raionului Medgidia, Secția Învățământ solicita încadrarea numitului Bulancea Anton din comuna Nicolae Bălcescu "în funcția de Director al Căminului Cultural din această Comună, începând cu data de 15 Mai 1962".[249]

La începutul lunii martie a anului 1954 activitatea culturală era luată în discuția Comitetului Executiv. "În ceia ce privește acțiunile căminului cultural totul lasă de dorit, gazeta cetățenească a rămas lipsită complect de geamuri fără a fi scris vreun articol sau fotomontaj, care asemenea lucru se petrece și cu gazetele de perete. Conferințe la căminul cultural nu sa mai ținut de cîteva luni de zile deși Tov. director Creangă Ion și deputat în comitetul executiv și-a luat nenumărate angajamente". De asemenea "căminul cultural din satul Dropia în frunte cu Tov. Teodora Lungu directoarea căminului dă dovadă de nepreocupare în munca de culturalizarea masselor lăsând căminul in părăsire ca lucrurile să meargă de la sine, astfel cărțile și întreg bunul al căminului cultural să fie aruncat pe jos, dând cu această ocazie apă la moară dușmanului de clasă". În schimb, "Tov. Bucățică Ilie arată că în satul Dorobanțu situația stă cu totul altfel, că în Căminul cultural are loc deseori festivale ținute de echipa Căminului Cultural."[250]

Un raport privind "planul de muncă" pentru iarna 1960-1961 ne ajută să vizualizăm activitățile desfășurate în cadrul căminelor culturale din mediul rural. Aici se menționează că "în cadrul căminelor culturale se vor prezenta conferințe, având diferite caractere.

Repertoriul de coruri se va îmbogăți cu patru cântece și anume: "Părinte drag-Partid iubit", "Doi pescari" și soliști vocali care vor învăța două trei melodii populare

[249] *Loc. cit.*, dos. 105/1962, f.1,f.12.
[250] *Loc. cit.*, dos. 35/1954, f.10, f.16, f.19.

romînești, dansurile se vor înmulți cu un număr de trei, două din regiunea Banat, iar unul din Moldova. Brigada de agitație își va reîncepe din nou activitatea cu textul "Bine-i în gospodărie", iar în privința teatrului se va pune în scenă piesa "Ce are de spus Maria Alexov" a cărei distribuție se va face de către nouă persoane, în cadrul Joii tineretului se vor ține regulat recenzii ale unor romane de scriitori sovietici și romîni, se vor organiza seri literare cu tema "Prieteni dragi" unde se va vorbi despre comsomoliștii din U.R.S.S., sau prieteni din alte țări, precum și tema "O seară a prieteniei" unde se va vorbi despre cunoașterea U.R.S.S. ului în domeniul cuceririi spațiului cosmic.

La vitrina de ziare se va avea în vedere de a se afișa zilnic ziare la care articolele vor fi subliniate cu roșu spre a se atrage atenția cititorului. Tot la vitrină se va mai afișa fotomontaje cu diferite aspecte, precum și titluri de cărți noi, se va intensifica munca cu echipa artistică și se va programa două ieșiri pe teren.

Căminul cultural, pentru perioada de iarnă, nu este în totalitate pregătit deoarece nu este dotat cu o sală specială pentru club, unde tineretul în perioada de iarnă să-și petreacă o bună parte din timpul liber."[251]

În cadrul căminelor culturale se desfășurau și activitățile propagandistice. Printr-o notă telefonică din 16 martie 1960 se cerea ca, "în conformitate cu dispozițiunile sfatului popular raional Medgidia, pentru aceeași zi, la orele 17.00, să fie convocați toți salariații de la poștă, școală, dispensar, cooperativă, siloz, depozit Hârșova și depozitul de petrol N. Bălcescu "la ședința ce se va ține în sala căminului cultural N. Bălcescu, unde se va prelucra articolul de fond din Ziarul Scînteia Nr. 4758 și articolul din Dobrogea Nouă, apărut la 3 martie a.c. Prezența este absolut obligatorie". Conform unei însemnări de mână scrise pe marginea notei telefonice, la G.A.C.- uri mobilizarea oamenilor urma să fie făcută de contabili și socotitori, la oficiul P.T.T.R. de către Tornea, la dispensar de Silitră, la siloz de Stan N., la cooperativă de Smeu iar la depozitul de petrol de Burlacu.[252]

Pe lângă căminele culturale existau colective de sportivi. Cifrele de plan pe anul 1952 ale acestora erau următoarele: la Nicolae Bălcescu 6 secțiuni pe ramură de sport, cu 40 de sportivi, se țінuseră 20 de cursuri, 2 amenajări de terenuri sportive, 1 arbitru, 30 de participanți la crosul de 1 mai și 30 de participanți la crosul de 7 noiembrie; la Dorobanțu 5 secțiuni pe ramură de sport, cu 41 de sportivi (6 sportivi clasificați), se țінuseră 20 de cursuri, 3 amenajări de terenuri sportive, 3 participanți la crosul de 1 mai și 32 de participanți la crosul de 7 noiembrie.[253]

Pe 24 iunie 1953 a avut loc ședința de alegere a Consiliului de Conducere al Colectivului Sportiv Recolta G.A.C. și de unificare a tuturor unităților într-un singur colectiv sportiv. Componența Comitetului Sportiv ales era următoarea: Dumitru

---

[251] *Loc. cit.*, dos. 73/1960, f.482.
[252] *Loc. cit.*, dos.75/1960, f .56.
[253] *Loc. cit.*, dos. 31/1953, ff. 23-24 .

Gavriluță, Stoichiță Gheorghe, Costea Nicolae, Petculescu Ștefan, Crețu Vasile, Oprescu Nicolae, Teodorescu Ștefan.[254]

În ședința Comitetului Executiv al Sfatului Popular din 21 martie 1960, printre hotărâri se numără și aceea de a se lua "măsuri asupra nomazilor din comună ca în cel mai scurt timp să se evacueze din comună deoarece au început să se abată la furturi repetate". De asemenea, la punctul 5 se menționează că "din constatările făcute cererilor foștilor chiaburi de a se înscrie în gospodăria colectivă membrii comitetului executiv sunt deacord cu aceste cereri și propune de a se întocmi cîte un referat fiecărei cereri în parte".[255]

Majoritatea locuitorilor lucrau la C.A.P. În vacanțele de vară copiii lucrau cu ziua, adunau paie cu furca, la batoză. Era o distracție dar și munceau. Doamna Burlacu Victoria a muncit prima dată la 10 ani. Distracția era la nunți și duminica la film. Sâmbăta nu era zi liberă.

Exista o sigură cursă de autobuz Constanța-Hârșova, de trei ori pe zi: dimineața, la prânz și seara. Erau și trenuri personale spre Tulcea, Medgidia, București. Existau și câteva accelerate București-Tulcea. Mai exista și gara Derin (un cătun cu câțiva locuitori), acolo coborau pentru a merge la Dropia 3 km pe jos. Era un tren pe ruta Medgidia-Târgușor- Babadag-Tulcea. (sursă: Burlacu Victoria)

c) Biserica

Anul 1948 a marcat o cotitură pentru societatea și viața religioasă din România. Ca urmare a instaurării oficiale a regimului comunist, a fost elaborat un nou cadru legislativ prin intermediul căruia se urmărea aducerea sub controlul statului a vieții politice, sociale și religioase. Biserica nu putea rămâne în afara reglementărilor legislative prin care se urmărea stabilirea unui nou tip de relație între Stat și societate. Constituția din 1948, Legea Cultelor, Legea de organizare și funcționare a Ministerului Cultelor, Hotărârea Consiliului de Miniștri pentru Organizarea și funcționarea Departamentului Cultelor din 1958, reprezintă doar o parte a noului cadru legislativ privitor la culte, construit începând cu anul 1948. Astfel, prin Legea Cultelor din anul 1948, statul a recunoscut 14 culte religioase: Biserica Ortodoxă Română, Biserica Romano-Catolică, Biserica Ortodoxă de Rit Vechi, Biserica Armeană din România, Cultul Evanghelic de Confesiune Augustană, Cultul Evanghelic Luteran Sinodo-Presbiterian, Cultul Reformat, Cultul Unitarian, Cultul Mozaic, Cultul Musulman, Cultul Creștin Baptist, Cultul Creștin după Evanghelie, Cultul Penticostal sau Biserica lui Dumnezeu Apostolică, Cultul Adventist de Ziua a 7. Alte grupări au fost considerate „secte" (martorii lui Iehova, nazarinenii, adventiștii reformiști, spiriții) sau „grupări anarhice" (Oastea Domnului și stiliștii, din cadrul Bisericii Ortodoxe; betaniștii, din

[254] *Loc. cit.*, dos. 32/1953 (Registru procese verbale a Comitetului Executiv pe anul 1953).
[255] *Loc. cit.*, dos. 73/1960, f.48.

Biserica Reformată; penticostalii disidenți, din Biserica Penticostală; mai târziu acestora aveau să li se adauge „treziții”, din Biserica Baptistă) iar activitatea lor a fost interzisă de-a lungul întregii perioade comuniste.[256]

Un raport din 1962 despre situația cultelor din regiunea Dobrogea, întocmit de împuternicitul acestei regiuni al Departamentului Cultelor de pe lângă Consiliul de Miniștri, informa, printre altele, că în comuna Nicolae Bălcescu erau patru familii de greco-catolici, care aparțineau de parohia Mihail Kogălniceanu, preotul de aici, Chiuzan Damian, venind și slujind într-o casă particulară. Hogele Sachor Sabri era încadrat la comunitatea musulmană din Nicolae Bălcescu, unde mai erau și 39 de credincioși ai cultului adventist de ziua a 7-a, care dețineau și un locaș de cult.[257]

Locuitorii își amintesc că în anii ’60 în Nicolae Bălcescu erau circa 100 de adventiști care aveau casă de rugăciune, cu cor, orgă și pian. Miliția îi tolera, nu existau persecuții religioase. Singura problemă era că unii nu își trimiteau copiii sâmbăta la școală. (sursă: Cîrjan Emilia)

Biserica ortodoxă română și-a continuat activitatea. Biserica actuală din Dorobanțu a fost ridicată la inițiativa preotului Frigioiu Gheorghe, cu ajutorul comunității, lângă casa sa parohială, în aceeași curte. Până atunci avea o cameră în care făcea slujbe. (sursă : Frigoiu Luigi) Noua biserică a fost inaugurată în decembrie 1983, de Crăciun. Picturile din interiorul bisericii fuseseră realizate, în cursul anului 1982, de către soții Mocanu, Mircea Tănase, fiu al satului, și Adina, ambii proaspăt absolvenți ai Institutului de Arte Plastice din Iași. (sursă: Jipa Anghel)

De la Carol I la Nicolae Bălcescu

Abdicarea regelui Mihai și proclamarea Republicii Populare Române au avut efecte în întreaga țară. În perioada comunistă s-au modificat numele mai multor localități deoarece reprezentau personalități istorice incomode: Ferdinand (fost Caramurat) a fost transformat în Mihail Kogalniceanu; Carmen Sylva (actual Eforie Sud) în Vasile Roaită; Regele Mihai I (actual Movilița) în Filimon Sârbu; Domnița Elena (fost Tatlageacul Mare) în 23 August (nume schimbat în 1990 in Unirea, pentru scurt timp, deoarece prin referendum local s-a revenit la 23 August) iar Carol I a devenit Nicolae Bălcescu. Decizia nr.1/1948 a Primăriei (fostei) comune Carol I venea în întâmpinarea obligativității înlocuirii numelor de străzi, instituții și comune care purtau numele fostului Rege Mihai sau a membrilor fostei familii regale. A trecut o perioadă până când să se acomodeze autoritățile locale cu noua denumire a comunei, aceasta apărând, în actele primăriei, pe 29 ianuarie 1948, sub forma “Comuna Neculai Bălcescu”, iar pe 13 martie 1948 sub forma Niculai Bălcescu.

---

[256] Marius Silvesan, *Cultele religioase în România comunistă*, din 12.05.2010, http://istorieevanghelica.ro

[257] Coord: Virgil Coman, *op. cit.*, p.833.

Orânduirea comunistă nu se putea instala deplin fără “adeziunea” maselor largi, populare, așa încât, treptat, tot mai mulți oameni sunt înregimentați în formațiunile de stânga. Astfel, pe 7 august 1947, 44 de tinere și femei din Nicolae Bălcescu s-au înscris în Frontul Plugarilor. La 27 ianuarie 1948, 6 femei din Nicolae Bălcescu s-au înscris în Partidul Comunist Român și 45 în Frontul Plugarilor. Ele s-au înscris și în Comitetul Sătesc din Nicolae Bălcescu.

Până la mijlocul anilor ’50 casele erau lipite pe interior și exterior cu balegă. Dis de dimineață, sătenii stăteau la coadă la I.A.S. pentru a lua balegă. De la mijlocul anilor ’50 casele au început să fie tencuite. În case se dormea pe saltele umplute cu paie de ovăz, care erau mai moi și nu aveau țepi. (sursă: Jipa Anghel)

Electrificarea comunei

Una dintre primele realizări pe plan local ale noii orânduiri a fost demararea procesului de electrificare a comunei. Inițial, primăria comunei a cerut ajutor financiar în acest sens de la Prefectură, dar răspunsul Serviciului Funciar a fost fără echivoc: „La raportul Dvs. cu nr.934 din 17 mai 1948 avem onoarea a vă face cunoscut că din lipsă de fonduri în bugetul județului pe exercițiul financiar 1948/1949 nu vi se poate acorda subvenția solicitată pentru electrificarea comunei. Urmează ca această chestiune s’o soluționați cu fonduri proprii.”[258] Locuitorii din Nicolae Bălcescu au pus sfatul în aplicare.

Prefectul județului Constanța, Dr. I. V. Ionescu, remarca respectiva realizare prin adresa nr.493/19.01.1948 : “Ca exemplu de muncă inițiativă și perseverență voi cita comuna Carol I, care a reușit să execute electrificarea comunei prin mijloacele indicate mai sus, lucrare ce a fost evaluată la circa 3.000.000 lei. Dacă s’ar fi așteptat ca această lucrare să se facă din fondurile comunei, este ușor de înțeles că acest lucru nu s’ar fi putut realiza. Munca voluntară și contribuția benevolă a locuitorilor a înlocuit cu deplin succes lipsa de fonduri. Cred că aceasta va constitui un imbold de muncă pentru toate comunele din județ.”

Această realizare nu putea fi scutită de probleme. Primăria Nicolae Bălcescu, prin adresa 517/12 martie 1948, scotea în evidență: “Domnule Prefect, Avem onoarea a vă aduce la cunoștință următoarele: pentru executarea lucrării de electrificare a acestei comune au fost trimiși de către Prefectură doi electricieni și anume Gh. Cristu și Dumitru Săndulescu. Deși trimiși în mod oficial pentru a ajuta la ridicarea acestei comune totuși cei de mai sus și-au permis a lua sume cu mult prea mari față de munca depusă și materialele întrebuințate. Dacă acest fapt se poate trece cu vederea la instalarea luminei electrice la particulari nu același lucru se poate face în ceia ce privește instalația la primărie și pe traseul străzilor.” Exemplele erau concludente: sus numiții “au luat suma de 10.000 leii pentru 113 kg sârmă pe care pretind Dlor că au întrebuințat-o la cheii ceea ce este ireal, deoarece pentru aceasta

[258] SJCAN. *Loc. cit.*, dos. 12/1948, f. 58.

erau necesare cel mult 5 kg." și "pentru a procura becuri au luat suma de 10.000 leii trimețând 6 becuri." "Cu onoare vă rugăm să binevoiți a dispune facerea cercetărilor și pedepsirea vinovaților."

Pe 3 mai 1948 a fost organizat un festival în cadrul Căminului Cultural, urmat de un bal, ținut în localul doamnei Ioana Antonescu, "în folosul întreținerii curentului electric din această Comună". Intrarea era de 100 de lei de persoană. Distribuirea bileletor a fost efectuată de Aldea Crăciun, Ștefan Bălan, Preot Vasile Gheorghiță, Constantin Târșoagă, iar servirea la bar de către Gh. C. Petculescu, Gh.C. Ion și Ștefan Manolache.

Primăria Nicolae Bălcescu a încheiat o convenție de furnizare a energiei electrice cu Direcțiunea Generală a Silozurilor București din cadrul Ministerului Lucrărilor Publice. Uzina electrică care furniza electricitate comunei Nicolae Bălcescu funcționa în cadrul silozului, șeful silozului fiind Teodor Dimitrov.

În prima perioadă de funcționare a iluminatului electric, până la creșterea corespunzătoare a numărului de abonați, au existat adrese repetate ale Primăriei pentru păsuirea cu plata facturii la curent, cereri acceptate, "înțelegând greutățile întâmpinate de Dvs. din cauza numărului mic de abonați și mai ales pentru a nu compromite opera atât de frumoasă a guvernului de a electrifica, pe cât posibil, comunele".

Totuși, Direcțiunea Exploatării, Silozul N. Bălcescu anunța primăria, prin adresa din 29 iunie 1948, că următoarelor persoane li se dădea termen ziua de 1 august 1948, dată până la care trebuie să-și pună la punct instalația exterioară și interioară: Borandă Ion, Florea Badea, Dancovici (Picherul), Ioniță Gheorghe, Ripenschi Stan, Bălașu Ștefan, Vasile Albu, Niță Popescu, Dumitru Mocanu și postul de jandarmi, iar până la 1 septembrie 1948 pentru Condei Ion, Vasile Nică, Casa Antonescu, Tache Bancu, Gh. Morogan, Ilie Radu, Ion Turtoiu, Romulus Vameș, Alexandru Petcu, Aloman Crețu, Bucur Ștefăniță, Aloman Albu, Turtoiu Gheorghe și cooperativa „Isvorul". Urma a se tăia imediat și se permitea funcționarea numai după punerea la punct conform indicațiilor, la Iordache Pop, Nedelcu Ion, Costin Săndulescu și Sava Marcu.[259]

Organizare administrativă și viață politică

În decembrie 1949 președintele comitetului provizoriu Nicolae Bălcescu era Mihai Covalinschi, vicepreședinte era Panait Mocanu, secretarul comitet provizoriu era Anghel Costache, secretar organizație de partid (P.M.R.) Gheorghe Coman, director cămin cultural Ghiță Petcu, șef contabil G.A.S. Gheorghe Buzoianu și șef post miliție plutonier Ion Brăgaru.[260]

[259] *Loc. cit.*, dos. 13/1948, f. 99, f. 14, f. 16, f.189, f. 33, f. 58, f. 155, f. 83, f.293.
[260] *Loc. cit.*, dos. 20/1950, f. 19.

Urmând modelul sovietic, la 7 septembrie 1950, se emite o nouă lege de administrare a teritoriului. „Legea raionării” împarte România în regiuni, raioane, orașe și comune. În locul celor 52 județe, 424 plăși și 6276 comune (rurale și urbane), teritoriul Republicii Populare Române a fost divizat în 28 regiuni ce cuprindeau 177 raioane, 148 orașe și 4052 comune. Regiunea era unitatea teritorial administrativ-economică delimitată teritorial, pe care se sprijinea direct organele centrale de stat (art.3) și avea în subordine raioanele precum și orașele de subordonare regională. Raionul era unitatea teritorială, operativă din punct de vedere economic, politic, administrativ, alcătuit din orașe de subordonare raională și comune (art.6). Raionul avea în subordine directă comuna, precum și orașele de subordonare raională. Regiunea Constanța cuprindea județul Constanța și o parte din județul Tulcea. Cealaltă parte a județului Tulcea era cuprinsă în Regiunea Galați. Localitățile Nicolae Bălcescu și Dorobanțu aveau statutul de comune, fiecare cu conducere proprie. Ambele aparțineau de Raionul Medgidia care la rândul său făcea parte din Regiunea Constanța. Pe comune s-au instituit comitete provizorii.

Astfel, pe 27 aprilie 1950 se constituie Comitetul Provizoriu Lărgit al Comunei Dorobanțu alcătuit din președinte Ion St. Petre (născut în 1922), vicepreședinte Dumitru Lupu, secretar Stănculescu Ion, membrii: Gheorghe Odică, Cristache Baltă, Gheorghe Negrea și Ioana Dinu. La aceeași dată se constituia Comitetul Provizoriu care conducea comuna Nicolae Bălcescu: Panait Mocanu-președinte, Mărgineanu Ion-vicepreședinte, Bălosu Ștefan-secretar, membri: Zadrigal Andrei, Ion Moldoveanu, Ecaterina Bacală, Constantin Neagu, Crețu Alexandru și Aneta Nistor.

În martie 1950 îl găsim pe Ion Șt. Petre în funcția de președinte al Comitetului Provizoriu al Comunei Dorobanțu, județul Constanța. Acesta era subordonat președintelui Comitetului Provizoriu al Plășii Medgidia Florea T. Ion, care răspundea la rândul său în fața președintelui Comitetului Provizoriu Județean Constanța, I. Brutus.[261]

Denumirea de Sfat Popular apare odată cu decretul nr.259 din 28 decembrie 1950, potrivit căruia, acestea au fost organizate ca organe ale puterii de stat, realizând prin deputații aleși controlul activităților de pe teritoriul fiecărei unități administrativ-teritoriale (regiune, raion, oraș sau comună), pe termen de patru ani. Existau două tipuri de sesiuni, ordinare sau extraordinare, iar Sfaturile nu puteau lucra decât în prezența majorității, iar hotărârile se putea lua doar cu majoritate de voturi. Membrii sfatului alegeau Comitetul Executiv, care conducea activitatea economică, socială și culturală în limitele date de lege și de hotărârile Sfatului Popular. Practic, șeful primăriei devenea președintele Comitetului Executiv.

[261] *Loc. cit.*, dos. 18/1950, f.484.

În 1952, în contextul aprobării Constituției Republicii Populare Române, cele 28 de regiuni sunt reorganizate în 18 regiuni. Localitățile Nicolae Bălcescu, Dorobanțu și satul Dropia formează comuna Nicolae Bălcescu din Raionul Medgidia inclus în Regiunea Constanța. În 1960, Regiunea Constanța se transformă în Regiunea Dobrogea ce cuprindea județele Constanța și Tulcea de astăzi. Ulterior, denumirea instituției de "Sfatul Popular"s-a transformat în "Consiliu Popular", fără nici o schimbare de fond. În locul primarilor din satele aparținătoare comunei, au fost numiți "delegați sătești". Astfel, Iancu Vrabie devine secretarul Organizației Baza teritorială Dorobanțu. Totuși, pentru localnici, această schimbare de denumire nu a însemnat nimic, toți folosind termenul de „primar" atunci când vorbeau despre președintele Comitetului Executiv din perioada regimului comunist.

Pe 6 iulie 1952 Irimia Gheorghe îi predă lui Matei Nicolae postul de președinte al Sfatului Popular din Nicolae Bălcescu. Acesta preia arhiva secretariat, registre și lucrări de inventar, arhiva gospodăriei comunale, a lucrărilor agricole, a stării civile, arhiva secretă și arhiva gestiune financiară. În încheierea proceului verbal de predare-primire se specifica că lipsurile găsite i se vor imputa fostului președinte Irimia Gheorghe. La scurt timp noul președinte era aspru criticat într-o informare a organizației de bază P.M.R. Se afirma că „președintele Matei Nicolae a fost nepăsător față de organizația de bază, căzând în darul beției și mai având și alte lipsuri în muncă." Pe 1 noiembrie 1952 Matei Nicolae este înlocuit cu Irimia Gheorghe. În același raport se constata că „de la instalarea tov. Irimia Gheorghe ca președinte în această comună treburile sa îmbunătățit".[262]

Prin deciziunea 48/1953 cu începere de la 1 iunie 1953 se reorganizează Comitetul Executiv al Sfatului Popular Comunal Nicolae Bălcescu care se va compune din următorii: Gh. Irimia președinte, Opreanu Nicolae secretar, Constantin Crețu, Chelaru Maria, Creangă Ion, Jenică Pavel, Gheorghe Păcuraru, Cristache Baltă și Constantin Niculaie membri.[263] Este posibil ca unica rațiune a reorganizării să fi fost înlăturarea din funcția de vicepreședinte a lui Panait Mocanu. În cazul său, partidul nu a mai folosit o abordare frontală, ci s-a folosit de pretextul unei reorganizări-"se va trece la lărgirea și reorganizarea Comitetelor Executive Comunale"-în urma căreia funcția ocupată de respectivul a fost temporar desființată.

Irimia (Eremia) Gheorghe era un cioban din Dropia, care l-a adăpostit la stână sa pe Vasile Vâlcu, prim-secretar al Comitetului Regiunii PMR Dobrogea (1955-1967), când acesta era ilegalist. În 1969 Irimia Gheorghe a ieșit la pensie din funcția de primar. Din 1969 a fost primar Cojocaru Marian, originar din Siminoc, care a venit ca tractorist la Dorobanțu și s-a căsătorit aici. (sursă: Cîrjan Emilia)

---

262 *Loc. cit.*, dos. 25/1952, ff.1-5.
263 *Loc. cit.*, dos. 31/1953, f.3, f.27.

Pe 20 decembrie 1953 au fost organizate alegerile pentru sfaturile populare comunale, raionale și regionale. Așa cum reiese din documentele din arhivă, modul de alegere al candidaților urma un tipar clar și neabătut. Fiecare sat era împărțit în mai multe circumscripții electorale. Erau organizate ședințe la căminele culturale din sate pentru alegerea candidaților din fiecare circumscripție. La aceste ședințe participau toți cetățenii cu drept de vot, de obicei prezida președintele Sfatului Popular, Irimia Gheorghe.

Cu ocazia primei ședințe președintele Sfatului Popular a făcut "o scurtă dare de seamă în fața alegătorilor despre felul cum și-a dus munca foștii deputați, arătându-le lipsurile și munca depusă de fiecare, precum și a decretului alegerilor și însemnătatea lor, propunând alegătorilor să se gândească bine când vor face propuneri pentru candidații din 20 decembrie 1953, astfel ca ei să fie cinstiți, punctuali, muncitori și atașați clasei muncitoare."

Formulările erau tipice: "Din masă se ridică tov… și propune pe tov…", după o scurtă descriere a respectivului, este votat în unanimitate, apoi acesta "mulțumește masei pentru încrederea acordată și își ia angajamentul că…"

Câteva exemple pot fi edificatoare. Pe 9 noiembrie 1953 s-a desfășurat o asemenea ședință, în cadrul căreia se fac propuneri de candidați pentru deputați. Cine propunea o persoană îi făcea și o scurtă caracterizare. Exemple: „Tov. Neacșu Ion propune pe tov. Ion Hacin căruia i se face o caracterizare, arătând munca politică și viața dusă în sat. "Tov. Mancer Ion propune pe tov. Vasile Petcu, tov. Gavrilă Constantin propune pe tov. Gheorghe Țăranu, tov. Nicolae Constantin propune pe tov. Hânsa Ion. Sunt evidențiate și unele elemente negative: „tov. Hânsa Ion este pasiv, căruia îi dăm sfatul de fi mai activ în toate acțiunile", "tov. Gheorghe Țăranu este sfătuit să fie mai popular și să se lepede de mândrie", "tov. Iacob Hacin este rugat să se lepede de multe apucături, în privința serviciului de gestionar, lucrând cinstit în orice împrejurare s'ar găsi".

După care "tov. Președinte cere propușilor să-și ia angajamente în fața adunării.

Tov. Vasile Petcu își ia angajamentul că pe viitor se va feri de a mai lucra de unul singur, lucrând in colaborare cu Sfatul Popular și va aplica toate legile țării. Tov. Hânsa Ion își ia angajamentul că se va achita de toate sarcinile trasate. Tov. Gheorghe Țăranu își ia angajamentul că își va duce toate sarcinile trasate după toate puterile sale. Tov. Iacob Hacin își ia angajamentul că va lucra cinstit in viitor și că se va achita de toate sarcinile trasate."

La sfârșitul ședinței din 5 noiembrie 1953, din satul Dorobanțu, cei propuși și aleși în unanimitate și-au luat, pe rând, diverse angajamente: tov. Nicolae Constantin "să se lichideze de lipsuri", Ștefan Papuc "că va munci mai mult". Cristache Baltă "mulțumește adunării strigând : Trăiască R.P.R. în frunte cu U.R.S.S. !"

Irimia Gheorghe, președintele Sfatului Popular, ține la finalul ședinței un discurs, ocazie cu care “demască în fața poporului chiaburii care nu-și caută de lucru și nu vor să însămânțeze nimic, lăsând pământul pârloagă. Aceștia sunt : Beşleagă, Tudor Jipa și alții care refuză de a răspunde la chemările Sfatului”.[264]

Adoptarea limbajului comunist (“limba de lemn”) răzbate și din registrul de procese verbale al Comitetului Executiv pe anul 1953. În ședința din 14 martie 1953, la care au participat 12 tovarăși „tovarășul Președinte al Sfatului a arătat importanța ce o are însămânțarea de primăvară, bunul mersul lor un pas înainte a socialismului. Demascarea ultimelor rămășite chiaburești care încă mai caută să uneltească planul nostru de însămânțări și colectări.”

În cadrul ședinței din 12 mai 1953, tovarășul Ivancea Ilie a dat citire „Hotărârii Consiliului de Miniștri al R.P.R. al P.M.R. cu privire la îngrijirea culturilor, pregătirea și executarea la timp a strângerii recoltei, desmiriștitului, treierișului și Colectărilor pe anul 1953”, „în acest timp ascultătorii au ascultat cu o atenție încordată păstrând cea mai mare liniște”. În cadrul acestei ședințe „sau organizat grupe de propagandiști de a merge pe fiecare stradă pentru a lămuri locuitorii comunei noastre de importanța ce o are achitarea la timp a autoimpunerii”.

Pe 5 septembrie 1953 s-a desfășurat o ședință lărgită, cu 48 de participanți, din care 12 învățători și profesori „Pe fețele tuturor participanților se zugrăvea curiozitatea tuturor de a vedea care este ordinea de zi a ședinței ce avea o mare însemnătate în viața conducerii comunei și a deputaților din Comuna Nicolae Bălcescu”.[265]

Potrivit Legii nr. 5 din 19 iunie 1952, pentru organizarea judecătorească, emisă de Marea Adunare Națională, sarcina de asesor popular era obligatorie. În epocă asesorul popular era o persoană aleasă pe timp limitat, la propunerea organizațiilor obștești, pentru a participa la judecarea unor categorii de cauze penale și civile. Asesori nu aveau pregătire și cultură juridică, însă ierarhic, în desfășurarea procesului îi secondau pe judecători, având aceleași drepturi și îndatoriri ca și aceștia. Prezența asesorilor populari era expresia caracterului popular al justiției.

La ședința din 22 noiembrie 1954, desfășurată la sediul G.A.C. din Dorobanțu, 33 de membri ai organizațiilor P.M.R. și U.T.M., la propunerea lui Cristache Baltă, au ales în unanimitate pe Munteanu Nicolae candidat pentru Asesor Popular pentru Tribunalul Popular al Raionului Medgidia, Regiunea Constanța. Respectivul era din Dorobanțu, era agricultor G.A.C. „are 24 de ani, de naționalitate român, este membru colectivist de origine de țăran sărac”, un „tânăr cinstit, fără vicii rele, sarcinile încredințate și le duce la bun sfârșit, cu multă dragoste de muncă, merită să facă parte din rândurile asesorilor populari”.[266]

[264] *Loc. cit.*, dos. 33/1953.
[265] *Loc. cit.*, dos. 32/1953.
[266] *Loc. cit.*, dos. 38/1954, ff. 69-71.

Pe 16 februarie 1968 Marea Adunare Națională a adoptat „Legea nr.2 privind organizarea administrativă a teritoriului Republicii Socialiste România”, rămasă în vigoare, chiar dacă modificată de amendamente, până astăzi. Reforma comunistă modifica precedentul mod de organizare ce avea ca sursă de inspirație unitățile administrativ-teritoriale existente pe teritoriul U.R.S.S.: regiuni și raioane. În urma revenirii la organizarea tradițională, România cuprindea 39 de județe, 2.706 comune, 189 de orașe și 47 de municipii. Comuna Nicolae Bălcescu intra în componența județului Constanța.[267]

Marian Cojocaru a fost primar până în 1972, fiind urmat de Dima Vasile (în mai multe rânduri), de Diaconescu (1972-1973), Munteanu Anișoara (1978-1979) și Bălașa Mirela (1988-1989). (sursă: Petcu Tudor)

În anul 1989 satul Dropia a trecut la comuna Tortomanu. Satul Tortomanu intrase până atunci în componența comunei Siliștea și, neavând un număr suficient de locuitori și suprafață de teren pentru a deveni comună, satul Dropia a fost trecut de la comuna Nicolae Bălcescu la comuna Tortomanu. (sursă: Petcu Mihaela)

Situația demografică

În anul 1953 comuna Nicolae Bălcescu avea un număr de 1.236 de locuitori, dintre care 640 de bărbați și 596 de femei. Existau 7 familii tătărești. Localitatea se întindea pe 263 - 270 ha. Satul Dorobanțu avea un număr de 748 de locuitori, dintre care 363 de bărbați și 385 de femei. Erau 5 familii de tătari. Întinderea localității era de 250 ha. Satul Dropia (fost Derinchioi) avea un număr de 142 locuitori, numai români, din care 77 de bărbați și 65 de femei. Întinderea localității era de 45ha. Ocupația de bază a locuitorilor din toate cele trei sate era agricultura-plugari.[268]

Recensământul populației și locuințelor din 15 martie 1966 surprindea următoarea situație: în Nicolae Bălcescu erau 620 locuințe cu 2.076 camere de locuit cu o suprafață totală de 25.554 m², în Dorobanțu erau 403 locuințe cu 1.105 camere de locuit cu o suprafață totală de 13.622 m², iar în Dropia erau 52 locuințe cu 202 camere de locuit cu o suprafață totală de 2.530 m².[269]

În anul 1984 numai cinci comune din Dobrogea aveau între 5.000-10.000 locuitori (Mihail Kogălniceanu, Nicolae Bălcescu și Cogealac din județul Constanța, Baia și Topolog din județul Tulcea).[270]

[267] Laurențiu Ungureanu, Sebastian Zachmann, *16 februarie 1968. Controversele ultimei reorganizări administrativ teritoriale*, în „Adevărul”, 16 februarie 2013.
[268] *Loc. cit.*, dos. 30/1953, f. 17.
[269] *Loc. cit.*, dos.169/1968, f.31.
[270] Ioan Popovici, Mihail Grigore, Ion Marin, Ion Velcea, *op. cit,* p.237.

Treptat comuniștii au reușit să construiască pe plan social o nouă clasă de mijloc alcătuită din anumite categorii, precum militarii și membrii aparatului de represiune, activiștii de rang inferior, intelectualitatea tehnică și o bună parte a celei umaniste, intelectualitate constituită din fii de țărani și muncitori, formând tehnocrația și aparatul ideologic al noului regim, membrii aparatului birocratic de la nivel local, muncitorii calificați. Toate aceste categorii se bucurau de anumite privilegii (asistență medicală și educație gratuite, locuințe cu chirii foarte mici, concedii de odihnă la prețuri reduse, locuri de muncă și salarii stabile) cu condiția de a servi regimul, de a-i fi fidele și de a-l apăra. Inițiativa acestei clase de mijloc socialiste era nulă, ea așteptând ca, în schimbul sprijinirii regimului, să beneficieze de o bucată cât mai mare din bugetul de stat. În rest, societatea era formată din așa-numita nomenclatură, clasa conducătoare care se bucura de toate privilegiile, și dintr-o categorie de dezmoșteniți ai comunismului, moșieri, foști proprietari de diferite categorii, urmașii acestora, țărani deposedați de pământ ca urmare a colectivizării, intelectuali de care regimul avea puțină nevoie sau care nu doreau să-l servească, muncitori necalificați și alții.[271]

Sfârșitul regimului comunist

Criza economică accentuată de la sfârșitul anilor ’80 a obligat oamenii să găsească diverse modalități de supraviețuire. Astfel, în toamna anului 1989, săteni din județul Argeș veneau în Nicolae Bălcescu cu mașinile (ARO) din Argeș cu remorci mici încărcate cu butoaie, cartofi, mere, pe care le dădeau la schimb pentru cereale (de la siloz). Localnicii din Nicolae Bălcescu luau cerealele de pe câmp sau din baza de recepție. Argeșenii se cazau în sat câte o săptămână - două până realizau schimburile. În Bălcescu nu existau dogari și butoaiele aveau mare căutare. Unii argeșeni veneau pe calea ferată, cu căruțele și caii încărcați în vagoane de marfă, coborau în gară, restul veneau cu marfa în ARO carosate. Mergeau prin sat cu calul și căruța și vindeau. În Argeș nu se făceau cereale, era zonă necolectivizată, aveau animale (mai ales oi) și le trebuiau furaje. În același timp, își vindeau și marfa. La un moment dat, primărița a ordonat miliției să stea la pândă, la ieșirea din localitate spre Dorobanțu și să le confiște marfa, neexistând acte pentru porumb sau grâu. (sursă: Colceru Stan)

Pe 22 sau 23 decembrie 1989 s-a desfășurat o revoltă a locuitorilor împotriva primăriței Bălașa Mirela. Câțiva săteni revoltați (10 - 15 inși) s-au

[271] Eugen Denize, *op. cit.*

dus la Primărie ca să o dea afară. Miliția nu a intervenit (era doar comandantul, domnul Panduru Marin, care a încercat verbal să calmeze situația). Sătenii au intrat în Primărie. Domnul Moraru Valeriu lucrător la sistemul de irigații (I.E.R.I.F.) și membru de partid, a pus mâna pe primăriță, dar aceasta s-a eliberat, lăsându-și haina de blană în mâinile dânsului. Cei din primărie și domnul Panduru au ținut câteva minute ușa ca primărița să poată fugi în mașina directorului I.A.S. Nicolae Bălcescu, Vizireanu Ion, vizat și el de protestatari. Bălașa Mirela nu s-a mai întors în comună după acest episod. (surse: Colceru Stan și Moraru Valeriu).

La Dorobanțu nu s-au petrecut evenimente deosebite în decembrie 1989. Ciortan Ion, directorul I.A.S. Dorobanțu, a organizat atunci niște echipe de pază compuse fiecare dintr-un șofer și trei salariați, fiind conștient că în acel moment nu îi mai apără nimeni. Echipele patrulau noaptea. Așa au găsit un sătean care dărâma gardul dispensarului pretextând că a venit revoluția. (sursă: Stanciu Valentin)

FRUNTAȘII MUNCII SOCIALISTE

Pe 6 martie 1971, Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România a emis **Decretul nr. 54/1971**prin care se acordau ordine și medalii unor lucrători ai unităților Departamentului agriculturii de stat din Ministerul Agriculturii, Industriei Alimentare, Silviculturii și Apelor.

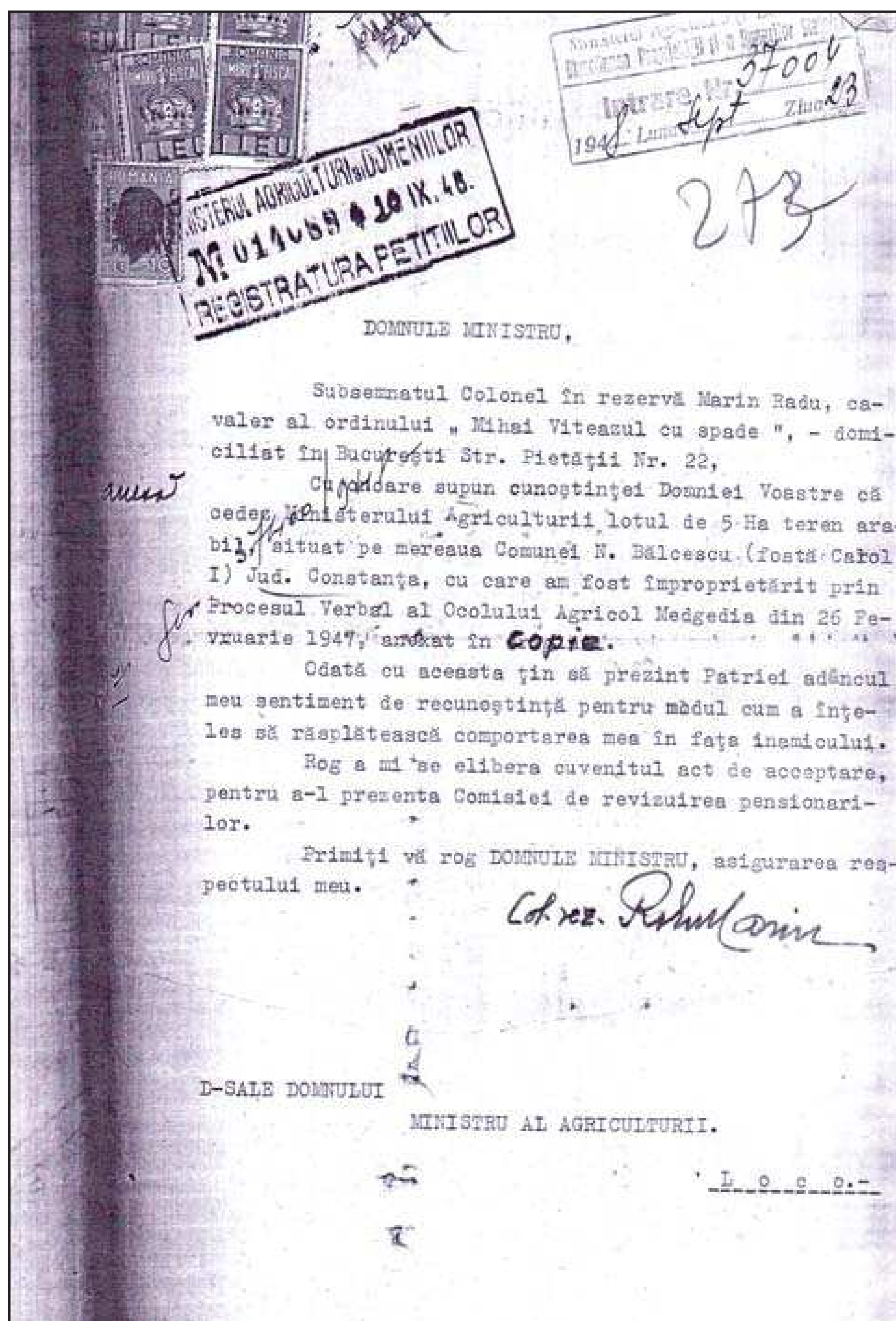
I.A.S. Nicolae Bălcescu și I.A.S. Dorobanțu se numărau printre unitățile agricole fruntașe din județul Constanța având mulți lucrători premiați.

Ordinul Muncii-clasa a III-a a fost acordat lui

-Ion Neamțu, mecanic agricol la I.A.S. Dorobanu

Medalia Muncii a fost acordată următorilor angajați:

-Aurel Stoianovici, tehnician agronom la I.A.S. Nicolae Bălcescu
-Enea Circă, inginer agronom, director tehnic la I.A.S. Dorobanțu
-Ioan Dumitru, muncitor zootehnist la I.A.S. Nicolae Bălcescu
-Vasile Glăvan, mecanic agricol la I.A.S. Nicolae Bălcescu
-Emil Vasile, inginer agronom, inginer șef la I.A.S. Dorobanțu
-Teodor Crețu, tehnician agricol, șef fermă la I.A.S. Nicolae Bălcescu

DOMNULE MINISTRU,

Subsemnatul Colonel în rezervă Marin Radu, cavaler al ordinului „ Mihai Viteazul cu spade ", - domicilist în București Str. Pietății Nr. 22,

Cu onoare supun cunoștinței Domniei Voastre că cedez Ministerului Agriculturii lotul de 5 Ha teren arabil, situat pe moșeaua Comunei N. Bălcescu (fostă Carol I) Jud. Constanța, cu care am fost împroprietărit prin Procesul Verbal al Ocolului Agricol Medgedia din 26 Fevruarie 1947, anexat în Copie.

Odată cu aceasta țin să prezint Patriei adâncul meu sentiment de recunoștință pentru modul cum a înțeles să răsplătească comportarea mea în fața inamicului.

Rog a mi se elibera cuvenitul act de acceptare, pentru a-l prezenta Comisiei de revizuirea pensionarilor.

Primiți vă rog DOMNULE MINISTRU, asigurarea respectului meu.

Col. rez. Radu Marin

D-SALE DOMNULUI

MINISTRU AL AGRICULTURII.

L o c o.-

Arhiva Primăriei comunei Nicolae Bălcescu, dosar nr.19/1950, f.152

...ntu.

TABEL

...salariaţii Comitetului care posedă cartele de îmbrăcăminte

Numele şi Pronumele.	Funcţia.	Nr.cartele.	tip C	tip I
Ion St.Petre.	Preşedinte.	5	1	4
Ion D.Stănculescu	Secretar.	4	1	3
Dumitru Lupu	Agent-Agricol.	4	1	3
Titi Tudorache	" -Veterinar.	1	1	-
Neculai Val	" -Sanitar.	5	1	4
Dumitru Conăcel	Om serviciu	4	1	3
Octavian Cosmenco	" "	1	1	-
Tudor Petrinan	Guard-comunal	4	1	3
Toma Stoian	" "	4	1	3
Gheorghe Vrabie	Guard-câmpear	4	1	3
Ion Vlaicu	" "	2	1	1
Cristache Baltă	" "	3	1	2
Neculai Negrea	" "	2	1	1
Gheorghe Negrea	" "	1	1	-
Gheorghe Oţelea	" "	3	1	2
Neculai Constantin	" "	1	1	-
Gavrilă Constantin	" "	2	1	1
Iacob Dumitru	Îngrij-teuri	4	1	3
Sofia Negrea	Pensionară	1	1	-
Morărescu Maria	" "	1	1	-
Ion Paloru	Casier Coop.	4	1	3
Gheorghe Conăcel	Preşedinte Coop	3	1	2
Anton Vlaicu	Gestionar Coop.	5	1	4
[illegible]	Invăţător	1	1	-
Elena Cazacu	Director şcoală	1	1	-
Elena Stan	Invăţătoare	2	1	1
Aurelia Dobre	"	1	1	-
Aurelia Jipa	"	1	1	-
Maria Vinoşi	"	1	1	-
Ion Tudorache	Preot	3	1	2
Constantin Baciu	Gestionar secţie.	2	1	1
Victoria Ursache	Secţie sor Post Miliţie	1	1	-
Total		81	32	49

Se certifică de noi, presentul tabel pentru exactitate,

Preşedinte,

Secretar,

Arhiva Primăriei comunei Nicolae Bălcescu, dosar nr.19/1950, f.152

În fața Primăriei Nicolae Bălcescu, de la dreapta la stânga:
Vrabie Iancu – secretarul Organizației Baza teritorială Dorobanțu, Sârbu Niculai - milițian, Ciobotaru Gheorghe, Enache Dumitru - perceptor, Chiorpec Maria - evidența stare civilă, Stănculescu Ion – secretar (martie 1958).

Copiii de la grădinița din Dorobanțu încadrați de educatoarea Vineș Maria și învățătoarea Bucățică Maria (iulie 1963)

Activități sportive. În plan secund, Târșoagă Constantin-cadru didactic

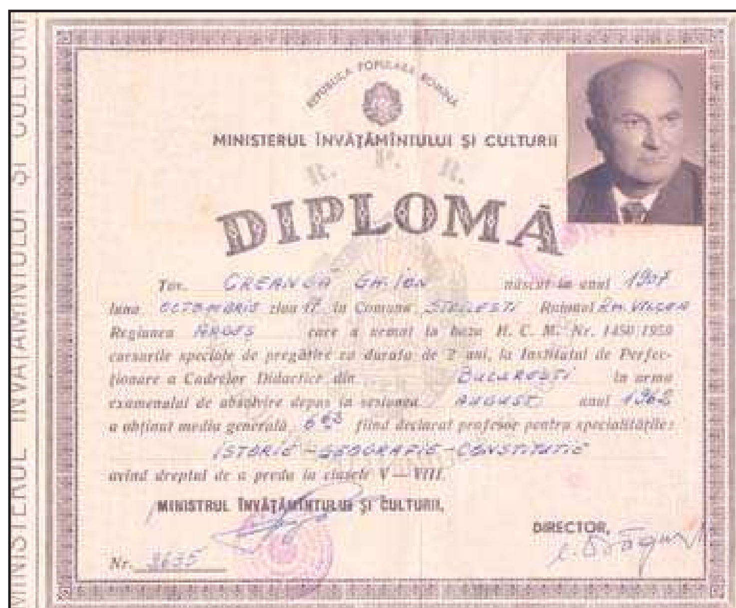
Colectiv de oameni ai muncii de la IAS Dorobanțu.
În centru, șeful lor (indicat de cerc), ing. Pavel Aurel

Grup de elevi-pionieri cu cravata roșie, alături de cadre didactice (pe rândul de jos, de la stânga la dreapta: Creangă Ion-director, Creangă Maria, Târșoagă Silvia, Gheorghiță Elena și Târșoagă Constantin-cadre didactice)

Sală de clasă din anii ’60

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

MINISTERUL ÎNVĂŢĂMÂNTULUI ŞI CULTURII

R. P. R.

DIPLOMĂ

Tov. CREANGĂ GH. ION născut în anul 1907 luna OCTOMBRIE ziua 17 în Comuna STROEŞTI Raionul R.M. VÂLCEA Regiunea ARGEŞ care a urmat în baza H. C. M. Nr. 1450/1958 cursurile speciale de pregătire cu durata de 2 ani, la Institutul de Perfecţionare a Cadrelor Didactice din BUCUREŞTI în urma examenului de absolvire depus în sesiunea AUGUST anul 1962 a obţinut media generală 6.83 fiind declarat profesor pentru specialităţile:

ISTORIE – GEOGRAFIE – CONSTITUŢIE

având dreptul de a preda în clasele V—VIII.

MINISTRUL ÎNVĂŢĂMÂNTULUI ŞI CULTURII,

DIRECTOR,

Nr. 3635

Profesorul Creangă Ion, directorul școlii (1959-1970)

Muncă patriotică la școala din Nicolae Bălcescu (în plan secund, casa directorului)

Prof. Pavel Ana cu elevii la școala Dorobanțu

De la stânga la dreapta: Andrei Ștefan (prof. științele naturii), Bucățică Ilie (director), Caraenache Natalia, Bucățică Maria (învățătoare), Pavel Ana (prof. limba rusă) la Școala din Dorobanțu

Slujba de înmormântarea a învățătoarei Creangă Maria - ianuarie 1964 (preot Gheorghiță Vasile)

Înmormântarea directorului Creangă Ion - martie 1971 (pe fundal, Școala din Nicolae Bălcescu)

Biserica din Nicolae Bălcescu (1967)

Biserica din Dorobanțu (1967)

Masă tovărășească (1980). Cadrele didactice Hanu Manuela, Dumitrașcu Mioara, Corbeanu Viorica, Mocanu Adrian, Burlacu George, Petculescu Ștefan alături de tovarășul primar Marian Cojocaru (al doilea din dreapta, cu părul alb și paharul sus)

Grupa de grădiniță a educatoarei Victoria Burlacu (1974). Puțini vor realiza că băiatul din mijloc este actualul primar Viorel Bălan

Cadrele didactice ale Școlii din N. Bălcescu (mai 1967)
Sus: Hănuțu Adrian, Olteanu Ghe, Olteanu Vasile, Ștefan Mihai, Burlacu George, dir. Creangă Ion
Jos: Ștefan Eliza, Creangă Eugenia, Drăgulescu Ileana, Agop Hilda, Omârzac Medina
O poză sugestivă: directorul Creangă Ion în lateral îi predă parcă ștafeta viitorului director Burlacu George.

Grup de cadre didactice (anii '70)
Sus: Pivnicov Cornelia, Urdea Elena, Corbeanu Viorica, Oțelea Elena, Oaidă Maria
Jos: Filip Gheorghe, Burlacu George, Munteanu Emil

Prof. matematică Burlacu George (directorul școlii 1971-2007)

Sală de clasă (1963)

Serbarea sfârșitului de an școlar

Petreceri ale oamenilor muncii

Capitolul IV

1. Dimensiunile contemporane ale comunei Nicolae Bălcescu (1990–2008)

Transformări economice

După 1989 existau speranțe privind o tranziție rapidă spre nivelul de viață occidental, odată cu restituirea terenurilor arabile, privatizarea întreprinderilor non-agricole și o considerabilă creștere a unor noi afaceri, bazate pe emigrarea capitalului și întoarcerea muncitorilor industriali de la orașe la sate. Pe aceste baze urmau să înflorească întreprinderile particulare, după decenii de subfinanțare în arealul rural.

Pe de altă parte, pesimiștii au anticipat relativa înapoiere a condițiilor vieții sătenilor, determinată de lipsa capitalului și de declinul activităților comerciale. În același timp, țărănimea a fost radicalizată de programul inadecvat de restituire a terenurilor și de rezistența la schimbare a birocrației locale. În fapt, restituirea terenurilor avusese loc, deși întârzierile în acordarea unor titluri de proprietate definitive îngreunase constituirea unei piețe a terenurilor. În plus, problemele pieței și lipsa capitalului au împiedicat creșterea economică. Au apărut câteva noi afaceri în sate - în legătură cu contracte agroculturale și o creștere a cererilor pentru magazine, baruri și restaurante - pe baza modestelor creșteri ale veniturilor din ferme. Dar multe familii au fost obligate să suplimenteze câștigurile din ferme cu venituri regulate din ocupații neagricole. Plecarea din sate a continuat, la începutul anilor ’90, în ciuda restituirii pământurilor și a șomajului apărut la orașe.

Au existat multe probleme care au afectat perioada de tranziție. În primul rând, schimbările structurale au dezorganizat sistemele de producție existente și uneori au blocat mari stocuri de produse agricole. În al doilea rând fostul sistem de distribuție de stat a fost depășit de noile realități, iar alternativele aranjamentelor private - folosind mașini și remorci într-un timp al creșterii costului energiei - a avut ca efect variații substanțiale în prețurile mărfii în piețele orășenești din țară. Țăranii adesea treceau prin dificultăți în a scăpa de micul surplus dacă nu puteau ajunge personal în piețele locale de desfacere. În al treilea rând apare posibilitatea de a importa alimente, prețurile oferite fermierilor români de către procesatorii de hrană fiind de obicei neatractive. În sfârșit, împrumuturile sunt scumpe, investiția în ferme nu era atractivă și de obicei extinderea acestora se realiza în măsura în care stocul familiei respective o permitea.

Fermierii tind să-și producă propria hrană în măsura în care e posibil și ca efect se îndepărtează de economia națională. Ei își concentrează producția pentru piață pe cereale și produse vii pentru care sistemul de afaceri de stat este oprit, cu puțină competiție din partea procesatorilor de carne locali.

Tinerii sunt în general dezinteresați la scară mică de amestecarea (fuziunea) fermelor, în special atunci când ei nu pot să - și asume răspunderea generală, și ei tind să își caute slujbe în afara satului în fabrici și în sectorul terțiar - cu atașamentul dificil al serviciului guvernamental. Ei tind să-și părăsească casele permanent dacă astfel de oportunități nu sunt valabile în localitatea imediată.[272]

Satul Nicolae Bălcescu număra 4992 locuitori la începutul anilor 2000. Deși localnicii cred că populația a scăzut din 1989 cifrele arată că, de fapt, aceasta a crescut. Aceasta s-a întâmplat deoarece multe întreprinderi s-au reorganizat, muncitorii au devenit șomeri și unii dintre ei au revenit în sat. Economia satului este preponderant agrară (sunt 12.404 ha de teren arabil) iar pământul se află în general în proprietate privată.

A fost situația generală în 1991 când pământul a fost returnat către foștii proprietari (Legea 18 din 1991). Legea stipula că fiecare familie putea să primească un maxim de 10 ha, indiferent de suprafața de teren deținută anterior. Sătenii care nu aveau pământ în 1948 puteau primi 0,5 ha din rezerva de teren arabil a satului, dacă era cu putință. Legea 1 din 2000 stipula că maximum care putea fi primit de fiecare familie era de 50 de ha. În 1991 animalele și utilajele agricole din C.A.P. au fost vândute și oamenii au primit anumite sume de bani ca o compensație pentru munca lor în cooperative. Hambarele și grajdurile nu au fost vândute ci transferate în proprietatea primăriei. Ele au fost vândute imediat unor oameni din sat. A existat un arab care a cumpărat câteva grajduri, dar, ulterior, la începutul anilor 2000, ferma sa a dat faliment iar el a părăsit satul. Unii oameni din sat au cumpărat aceste facilități. O comisie a fost numită pentru a reconstitui drepturile de proprietate asupra pământului. Unii din bătrânii satului care știau cum fuseseră împărțite terenurile în perioada dinaintea colectivizării au devenit membri ai acestei comisii. Cum erau oameni respectați și cunoșteau istoria localității, reprezentanții unora din cele mai importante familii ale *nativilor* au făcut parte din comisie. Dacă cineva nu avea documente, declarația a doi martori că terenul respectiv îi aparținuse era suficientă pentru a-l obține. Se pare că au existat doar patru asemenea cazuri în Nicolae Bălcescu (conform doamnei Târșoagă Viorica, fostă secretară a primăriei în perioada 2000-2008). Exceptând câteva familii sătenii au obținut terenurile pe alte amplasamente decât cele în care se aflau înainte de colectivizare.

Multe familii și-au primit pământurile împărțite în două sau chiar trei parcele. Aceasta a constituit o majoră sursă de insatisfacție și a dus chiar la conflicte între săteni.

În 1991 oamenii lucrau încă în cadrul cooperativei. După 1991 sătenii au creat asociații familiale pentru a lucra pământul împreună. Înainte de 1940 exista sistemul înfrățirilor , un parteneriat între frați, unii veri mai apropiați sau chiar vecini. Familiile mici acceptau să se asocieze cu vecinii. Câteva din familiile mari din sat au continuat

[272] David Turnock, *The Rural Transition in Romania*, în „Eastern European Countryside", 2/1996, pp.45-49.

să muncească pământul în condiții profitabile. Majoritatea asociațiilor familiale au dispărut în câțiva ani.

Abia după 1997, când Legea Arendei a fost adoptată, asociațiile familiale au devenit asociații legale (în Nicolae Bălcescu din 1999). În 2001 existau doar câteva asociații legal constituite.

Numărul oamenilor angajați cu contract de muncă a scăzut între 1995 și 2001 din cauza reformelor industriale. Multe întreprinderi de stat, cu mii de lucrători, au fost obligate să se restructureze pentru a supraviețui în noul climat economic. În această perioadă numărul locuitorilor satului a crescut sugerând o întoarcere a oamenilor, probabil foști angajați în industrie, din orașe în satul natal. Acest fapt a creat o anumită presiune socială asupra proprietății pământului. Pământul a redevenit o sursă majoră de venit pentru populația rurală.

După cum am văzut, majoritatea familiilor care au reușit să constituie asociații familiale au fost cele ale nativilor. Ele aveau pământ, utilaje și angajați dar și magazine în sat. Competiția între aceste familii a cuprins și acele întreprinderi agricole de stat care mai funcționau în 2001.

Se ridică întrebarea de ce aproape exclusiv familiile de nativi au reușit să constituie asociații agricole de succes. Cum am arătat, primele asociații au fost de natură familială. Aceasta înseamnă că unele familii s-au reunit pentru a exploata pământul într-un mod mai eficient. Era aproape imposibil să lucrezi cu mașini agricole 5-10 ha de teren arabil împrăștiat în 2-3 locuri. De aceea, oamenii au fost obligați de regimul politic (care nu a permis retrocedarea a mai mult de 10 ha de pământ în 1991) să se asocieze pentru a lucra pământul. După cum spun localnicii, asocierea cu rudele și vecinii nu era o soluție bună deoarece apăreau diverse conflicte. Majoritatea asociațiilor familiale au dispărut în timp, oamenii hotărând să își lucreze singuri loturile retrocedate. Totuși, au existat câteva familii, care au reușit să rentabilizeze asociațiile familiale și care le-au transformat în întreprinderi rurale după 1999. De la început ei au cumpărat tractoare, alte utilaje agricole, și au creat o rețea care le-a permis să își vândă produsele obținute la un preț bun.[273]

Cariera Nicolae Bălcescu a fost preluată în 1990 de Societatea de Construcții Hidrotehnice SA Constanța. SCH a fost înființată în acel an, prin HG 1278. Treptat, și aici au apărut probleme specifice tranziției. Astfel, la începutul lunii aprilie 2003, salariații din carieră au intrat în grevă spontană. Motivele grevei au fost prezentate de Ilie Bălăceanu, liderul sindicatului salariaților din societate: oamenii erau nemulțumiți de faptul că nu li s-au plătit salariile restante, că nu li se creează condiții de lucru corespunzătoare, iar concediile pe anul 2002 nu au fost efectuate, dar nici nu li s-a compensat timpul în bani. De asemenea, oamenii mai spuneau că erau obligați aproape permanent să lucreze zece ore, dar erau plătiți numai opt ore. În urma sesizării făcute de sindicat, Inspectoratul Teritorial de Munca a trimis o comisie

[273] Ștefan Dorondel, *op.cit.*, p.279 (și *passim*).

care a analizat cele reclamate, stabilindu-se câteva măsuri obligatorii de ducere la îndeplinire de către conducerea societății.[274]

Așa cum s-a întâmplat în foarte multe cazuri, activele profitabile ale societății au sfârșit prin a ajunge pe mâna unor firme cu capital privat. “Eu am lucrat la SCH, la Sitorman și ne-au luat cu totul. Mai întâi ne-a luat unul Bouris (acționar al firmei) care a vândut către Tarmac. SCH a vândut activele, a mai rămas acum numai cu morții”, povestește Florea Ionescu, managerul carierei din comuna Nicolae Bălcescu.

De fapt, exploatarea a fost achiziționată de Tarmac SRL, ce are ca unic asociat societatea ZIMA (Overseas) Limited Cipru, care este înregistrată la Ministerul Comertului Industriei și Turismului din Cipru, având sediul în Nicosia. În documentele depuse pentru obținerea avizului de mediu la Agenția pentru Protecția Mediului Constanța se specifica faptul ca prin actul adițional nr. 2 la Licența 162 din 1999, având în vedere ordinul 14, din 20 februarie 2006, al președintelui ANRM s-a transferat licența necesară efectuării activității de extracție a calcarului (valabilă 20 de ani) de la Societatea de Construcții Hidrotehnice SA Constanța la CMG Construction Materials Group.

Însă, se pare că nu s-au îndestulat cu terenul pe care îl aveau. După ce au preluat 200.000 m² de teren extravilan în Tortomanu, Tarmac a dorit să se extindă și în Bălcescu. Așa că, prin contractul încheiat în luna iunie 2007, firma a închiriat de la Consiliul Local Nicolae Bălcescu un teren de 16 ha, pe o durată de cinci ani, pentru o mie de dolari pe lună plus 2000 de tone pe an de produse din carieră. Cariera are o capacitate de producție programată de 206.000 tone pe an și un extras industrial de aproximativ 167.000 de tone pe an.[275]

C.A.P. Dorobanțu s-a desființat în primele luni ale anului 1990. Grajdurile au fost vândute localnicilor, care le-au demontat și nu a mai rămas nimic. S.M.T. s-a transformat în societatea pe acțiuni SEMAG. Se ocupa cu prestări servicii, apoi a falimentat, clădirile aparținând azi unei bănci. A început împroprietărirea populației (în perioada 1990-1992 s-au emis titluri de proprietate). I.A.S se transformă în societatea comercială Docefran S.A. Acronimul Docefran venea de la Dorobanțu, cereale, fructe și animale. Din cauza situației economice directorul general Ciortan Ion îl ia ca asociat pe Triță Făniță. Docefran se divizează: ferma Dorobanțu la Triță Făniță, iar Docefran separat. Docefran lua pământurile sătenilor în arendă (cu contract de arendă). În timp ce ferma avea profit, Docefran lucra în pierdere. Docefran nu a mai plătit salariile angajaților, societatea intrând în faliment. În urma unui proces muncitorii au obținut atât plata cărților de muncă la zi (la masa credală) și dreptul de a intra în șomaj (adică toate drepturile legale). Societatea lichidatoare a vândut active, utilaje, clădiri. Au cumpărat mai multe societăți comerciale de profil agricol, care se ocupă cu cultivarea pământului în proprietate sau arendă. Din C.A.P. Dorobanțu au mai rămas mici terenuri și câteva clădiri. (sursă: Ion Ionel)

---

274 Emilian Andrei, *Salariații de la Cariera Nicolae Bălcescu au intrat în grevă spontană,* în “Ziua de Constanța”, 11 aprilie 2003.

275 Corina Samoilă, *op. cit.*

Totuși, la mijlocul anilor ’90 Docefran era, încă, o firmă de succes, iar drept dovadă, directorul acesteia, ing. Ion Ciortan, a candidat în iunie 1996 pe lista P.D.S.R. pentru Consiliul Județean, fără a reuși să obțină un mandat.[276]

După 1989 I.A.S. Dorobanțu a livrat lapte pentru societatea franceză Danone. Laptele se livra zilnic, era păstrat într-un bazin frigorific. În anul 2004 ultimul șef de fermă a fost Marin Constantin. (sursă: Oțelea Maria)

În vara anului 2006 sistemul de irigații încă mai exista în Dobrogea, dar era folosit la parametrii departe de capacitatea sa maximă, iar problemele care au dus la pierderea sa deveniseră aproape insurmontabile. Doar 20% din clienții R.A.I.F. (Regia Autonomă de Îmbunătățiri Funciare) filiala Constanța erau din sectorul particular al agriculturii. Managerii fostelor I.A.S.-uri se plângeau că nu încheie contracte cu R.A.I.F. fiindcă regia îi obliga să achite anticipat 30% din valoarea contractului și că pretindea un program de reeșalonare a datoriilor din anii precedenți, formând un cerc vicios. În iunie 2006, regia de îmbunătățiri funciare avea de încasat de la societățile agricole de stat uriașa sumă de 6,8 miliarde de lei. În același timp R.A.I.F. Constanța avea o datorie către RENEL de peste 5 miliarde lei, reprezentând prețul curentului electric consumat de sistemele de irigații. Nerezolvarea acestei situații a făcut ca, treptat, sistemul de irigații construit în perioada comunistă să rămână o simplă amintire.[277]

Prima dată s-a retrocedat pământul C.A.P.-ului, apoi al I.A.S.-ului, dar mulți proprietari plecaseră din sat (Constanța, București, etc). Au venit investitori, cu bani și utilaje, și au luat în arendă. La A.D.S. (Administrația Domeniilor Statului) au rămas livada și via, care au fost preluate de niște investitori, cetățeni turci. Ei au lăsat via în paragină (plantație nouă), deoarece nu erau struguri de masă, ci struguri pentru vin. Neachitând arenda, via și livada au revenit A.D.S., dar au rămas în paragină, nu s-a mai îngrijit nimeni de ele.

S.E.M.A.G. avea sediul la Dorobanțu (aveau magazii, atelier mecanic și câteva locuințe) de el aparțineau Nicolae Bălcescu, Mihail Kogălniceanu, Țepeș Vodă, Cheia, Grădina, Târgușor. Erau separați, cu directorul lor (Opreanu, actualmente director la S.C. Polaris M. Holding S.R.L. Constanța). În fiecare localitate unde aveau secție aveau și șef de secție. S.E.M.A.G. avea datorii și a fost preluat de bancă ca să îl poate vinde pentru a recupera banii. (sursă: Stanciu Valentin)

În 1996, I.C.A.P.A. (Întreprinderea de Conservare și Achiziționare a Produselor Agricole), firma care administra silozul mare din Nicolae Bălcescu, s-a transformat în Comcereal. Din ianuarie 2011 a fost achiziționată de Ameropa Grans S.A. (firmă multinațională cu sediul în Elveția și patroni israelieni) statul român rămânând cu o participare de capital de 2%. În 1986 erau 150 de angajați, scăderea rulajului a făcut ca azi să mai fie 13 angajați. (sursă: Albu Adrian)

[276] „Cuget Liber”, VIII, nr. 1781, 3 iunie 1996, p. 4.
[277] Dorin Epure, *Pământul Dobrogei este pe cale să crape de secetă,* în „Cuget Liber”, VIII, nr. 1795, 19 iunie 1996, p. 3.

În aprilie-mai 2010 în comuna Nicolae Bălescu erau înregistrate 52 de firme, care aveau un total de 216 angajați. (sursă: http://www.firme.info/constanta/nicolae-balcescu.html)

Cele mai notabile investiții din zonă sunt cele ale firmei Elcomex, grup de firme specializat pe furnizarea de produse și servicii pentru sectorul energetic, atât în sectorul industrial (siloz, parcul eolian Bălcescu Wind Farm) cât și agricol, prin Elcomex Agroindustrial s-au înființat o fermă de capre, o fabrică de nutrețuri, și sunt luate în arendă terenuri agricole.[278] În zilele noastre Elcomex deține circa 1.000 ha teren arabil în zona Nicolae Bălcescu. (sursă: Petcu Mihaela)

Viața politică

Primele alegeri libere pentru primari și consilii locale și județene au fost organizate în 9 și 23 februarie 1992. Candidați pentru postul de primar au fost Ștefan Petculescu, învățător, din partea Frontului Salvării Naționale, Dumitru Burdun, navigator, independent și Vasile Târșoagă, maistru mecanic, din partea Convenției Democratice. În cadrul circumscripției electorale nr. 44 din Nicolae Bălcescu au fost organizate trei secții de votare: în prima, președinte a fost Mocanu Adrian, învățător, iar loctiitor, Cubaniță Cristian, strungar, în cea de a doua președinte a fost Grigoraș Neamțu, laborant, iar locțiitor a fost Timofte Nicolae, operator, iar în secția de votare a satului Dorobanțu președinte a fost Palmeș Mihai iar locțiitor Jurcăneanu Gheorghe, ambii magazioneri.[279] Alegerile pentru funcția de primar au fost câștigate din primul tur de scrutin de Petculescu George Ștefan.[280]

În anul 1996 a fost nevoie de două tururi de scrutin pentru alegerea primarului. Dintre cei șase candidați care au participat la primul tur de scrutin, din 2 iunie (Nicolae Nicolae-Convenția Democratică din România, Bârlădeanu Gheorghe-Partidul Socialist al Muncii, Târșoagă Valerian-Uniunea Social Democrată PD (FSN)-PSDR, Cubaniță Cristean-Partidul Democrației Sociale din România, Duțu Constantin - Partidul Democrat Agrar din România și Eremia Costel-Partidul Socialist), primii doi candidați au obținut cele mai multe voturi, iar în urma celui de al doilea tur de scrutin, din 16 iunie 1996, primar a devenit Nicolae T. Nicolae.

În cadrul primului tur de scrutin, din 4 iunie 2000, al alegerilor locale, pentru primăria comunei Nicolae Bălcescu au participat 11 candidați: Târșoagă Valerian din partea Partidului Democrat, Mocanu Paul candidatul Uniunii Forțelor de Dreapta, Nicolae T. Nicolae din partea Partidului Național Liberal, Târșoagă Vasile din partea Partidului Democrației Sociale din România, Albu Nicolae candidatul Convenției Democrate Române, Popescu Petre din partea Alianței Naționale Creștin Democrate, Zadrigal Doru candidat independent, Bârlădianu Gheorghe candidatul Partidului Socialist al Muncii, Pavel Constantin din partea Alianței Pentru România, Vrînceanu

[278] Radu Bostan, *Unde se întorc banii din mori de vânt*, în „Ziarul Financiar”, 22 ianuarie 2013.
[279] „Cuget Liber”, IV, nr. 548, 29 ianuarie 1992, p. 6
[280] *Ibidem*, IV, nr. 559, 13 februarie 1992, p. 2.

Constantin din parte Partidului România Mare și Boean Constantin din partea Partidului Național Român. Primii doi clasați au fost Târșoagă Valerian, respectiv Mocanu Paul. În urma celui de al doilea tur de scrutin, din 18 iunie 2000, primar a devenit Mocanu Paul. În iunie 2003, Mocanu Paul a trecut la Partidul Social Democrat.

Pe 6 iunie 2004, pentru primărie au participat nouă candidați : Mocanu Paul-Partidul Social Democrat, Boean Lucica-Partidul Național Liberal, Bălan Viorel-Partidul România Mare, Constantin Lucian-Partidul Acțiunea Populară, Târșoagă Valerian- Partidul Democrat, Alexiu Emil-Partidul Umanist din România (Social Liberal), Popescu Petre-Partidul Forța Democrată din România, Albu Nicolae-Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat și Nicolae T. Nicolae-Partidul Noua Generație. Turul doi al scrutinului local, desfășurat pe 20 iunie 2004, a fost câștigat de candidatul Partidului Social Democrat, Mocanu Paul, în fața candidatului Partidului Național Liberal, Boean Lucica.

În ceea ce privește alegerile pe plan național, Ion Iliescu s-a aflat în topul preferințelor electoratului din comuna Nicolae Bălcescu atât în 1996 cât și în 2000, după care a urmat Adrian Năstase, în 2004. La alegerile din 2009 cei doi candidați, Traian Băsescu și Mircea Geoană, au fost separați de câteva procente, în ambele tururi de scrutin. Pentru Parlament, în 1996, Partidul Democrației Sociale din România și Convenția Democrată Română au mers cap la cap, atât pentru Senat cât și pentru Camera Deputaților, în 2000 majoritatea voturilor l-a obținut Polul Democrat Social din România -P.D.S.R (PDSR-PUR-PSDR), în 2004-Uniunea Națională PSD+PUR, iar la alegerile din 2008 Partidul Național Liberal și Alianța Politică Partidul Social Democrat + Partidul Conservator și-au împărțit voturile. (sursă: http://www.roaep.ro)

Prefaceri socio-profesionale

Perioada anilor ’90 a adus o oarecare depopulare a satelor. Acest fapt a permis unei părți a locuitorilor din I.A.S. Nicolae Bălescu, unde se aflau familii numeroase, să se mute în comună, în casele celor plecați, case care fie au fost părăsite, fie vândute la prețuri mici. Unii foști agricultori au fost obligați să își schimbe domeniul de activitate. Într-o primă etapă, aceștia s-au angajat la unitățile industriale din Medgidia (I.M.U.M. - Întreprinderea Mecanică de Utilaje Medgidia), Năvodari (Petromidia) sau Constanța (în port). Perioada de tranziție i-a obligat, apoi, pe mulți, să își caute de muncă în sectorul construcțiilor, atât în județ cât și în străinătate (mai ales în Spania și Italia). Criza actuală a adus pe mulți înapoi, în satul din care plecaseră. În același timp, copiii de la începutul anilor ’90 au crescut și și-au întemeiat, la rândul lor, familii. Aceasta a produs un paradox: într-o perioadă de declin demografic la nivel național, la Nicolae Bălcescu, la alegerile locale din 2008, numărul de consilieri locali a crescut de la 13 la 15, datorită creșterii demografice înregistrate în această comună. De asemenea, după 2005, au fost înființate o stație de betoane, o stație de asfalt, un nou siloz și o fermă de păsări la Dorobanțu. Interesant de menționat faptul

că, deși este o investiție cu capital străin, localnicii, atunci când vorbesc despre ferma de păsări, o numesc Avicola Dorobanțu. (sursă: Frigioiu Luigi)

După 1990 a scăzut numărul fermelor și al salariaților de la I.A.S. Nicolae Bălcescu. Mulți s-au întors de unde veniseră (Moldova și Maramureș). Unii salariați s-au stabilit în Nicolae Bălcescu, alții în Mihail Kogălniceanu. Cei care nu au părăsit I.A.S. - ul până în 2000 au fost nevoiți să rămână în casele de aici. Acestea au fost cumpărate de cei care le-au ocupat. După 2000 au rămas fără locuri de muncă, I.A.S. închizându-și total activitatea. Atunci s-a simțit traiul greu, lipsa de alimentație a copiilor care veneau la școală flămânzi și nu se puteau concentra la lecții. Nu a mai existat local pentru școală și grădiniță. O perioadă am funcționat cu doamna învățătoare Pârlea Mădălina într-un apartament proprietatea unei familii. Aveam trecere dintr-o clasă în alta. În 2002 am reușit să obținem localul existent și azi, cu ajutorul reprezentanților primăriei. Condițiile erau altele față de cele de azi. Sobele scoteau de multe ori fum, lemnele erau ținute în holul de la intrare, grupul sanitar era în curte. Totuși, clădirea era a școlii și a grădiniței, nu se mai umbla din local în local. Acum condițiile din școală și grădiniță sunt excelente. Școala este modernă după renovare, cu mobilier nou, grup sanitar în interior. Copiii nu mai ies afară prin noroi și viscol. Zona are viitor, deoarece oamenii muncesc la patroni, la Elcomex. Au unde să își câștige existența lor și a copiilor. De la an la an numărul copiilor a scăzut. Acum la școală sunt înscriși 14 copii, iar la grădiniță,11 copii. Caietele speciale ale copiilor din școală și grădiniță au fost obținute de la primărie. Serbările și sărbătorile au fost însoțite de pachete cu rechizite, dulciuri. Până în 2000 copiii de la clasele V - VIII mergeau pe jos la școala din comuna Bălcescu, pe ploaie și viscol. (sursă: Chisăliță Constantina)

Legăturile de transport persoane ale comunei Nicolae Bălcescu cu restul Dobrogei sunt astăzi asigurate atât pe șosea cât și pe calea ferată. Firma Dumacris S.R.L. asigură două microbuze pe oră pe ruta Constanța - Dorobanțu, în timp ce gara din Nicolae Bălcescu este tranzitată de opt curse de călători pe zi (patru trenuri rapide pe ruta Medgidia - Tulcea și patru intercity pe ruta București Nord - Tulcea).

Viața spirituală

a) Cultura

Din anul 1990 la biblioteca comunală lucrează ca bibliotecar Lăzărescu Floarea. Biblioteca și-a îmbogățit colecțiile prin donații și achiziții de carte primind diploma “Liber gratus” de la Biblioteca Județeană Constanța “Ioan N. Roman”, pentru activitatea de valorificare a cărții și de promovare a lecturii.

Informatizarea Bibliotecii Comunale din comuna Nicolae Bălcescu a început în anul 2006 în sistemul TUB care permite descrierile monografice ale cărților, astfel accesul cititorilor la fondul de carte fiind mai rapid. Sediul bibliotecii a fost renovat și modernizat cu ajutorul Primăriei.

Fondul de publicații este de 14.600 unități de bibliotecă cuprinzând: cărți din toate domeniile de activitate, reviste, atlase școlare, enciclopedii, dicționare și cărți

din literatura pentru copii. În prezent în bibliotecă există un număr de trei calculatoare, două imprimante, un scanner și un videoproiector. Biblioteca își desfășoară activitatea în sistern liber la raft și împrumut la sala de lectură sau la domiciliu.

Pe lângă serviciile pe care le oferă biblioteca utilizatorilor de lectură, studiu, informare și documentare, a semnat un proiect de parteneriat "Împreună în lumea cărții și a calculatorului" cu Liceul "I.C Brătianu" pe o perioadă de un an școlar și cu grădinița "Carusel", grupa mare pregătitoare. Proiectul s-a desfășurat în cadrul Bibliotecii Comunale având ca scop dezvoltarea interesului pentru lectură, îmbogățirea universului de cunoaștere, educarea abilității de a intra în relație cu ceilalți. Acest proiect se dorește să devină o activitate permanentă a bibliolecii prin întâlniri periodice. De-a lungul timpului biblioteca a organizat expoziții de carte și activități specifice pentru adulți și elevi, pe grupe de vârstă.[281]

b) Școala

În general, de-a lungul anilor, școala din Nicolae Bălescu a avut câte două rânduri de clase pe fiecare treaptă de școlarizare, iar școala din Dorobanțu câte un rând de clase.

În 2003 s-au înființat, la nivel național, S.A.M.- urile (Școala de Arte și Meserii). La Nicolae Bălcescu, S.A.M.- ul a fost înființat la 01.09.2004, inițial cu profil agricol, transformat ulterior (2005) în profil construcții.

La începutul anului 2004, la școala din N. Bălcescu acoperișul din țiglă este înlocuit cu tablă și a fost instalată o centrală pe combustibil solid; de asemenea, cercevelele tradiționale din lemn sunt înlocuite cu tâmplărie termopan. În anul 2012, în luna martie școala a intrat în reabilitare și extindere, construindu-se grup sanitar interior.

În anul școlar 2006-2007 a început construcția noii grădinițe, cu etaj și dotări moderne, situate lângă primăria Nicolae Bălcescu. În vara anului 2006 au fost renovate școala cu clasele I-VIII și grădinița din Dorobanțu. Grădinița din I.A.S. Nicolae Bălcescu a fost renovată în perioada 2008 - 2009.

În anul 2008, odată cu desființarea S.A.M.- urilor la nivel național, pentru școala din N. Bălcescu existau două variante: revenirea la școală cu clasele I-VIII sau transformarea în liceu. A fost aleasă a doua variantă și, începând cu anul școlar 2010- 2011, unitatea școlară s-a autorizat pe profilul tehnic, domeniul "Construcții, instalații și lucrări publice", specializarea „Tehnician în construcții și lucrări publice". Odată cu înființarea claselor de liceu a fost reabilitate laboratoarele de fizică - chimie și biologie. În anul școlar 2012-2013 au finalizat cursurile liceale prima promoție de elevi ai liceului.

[281] Floarea Lăzărescu, *op.cit.,* pp. 15 – 16.

c) Biserica

Majoritatea populației din comuna Nicolae Bălcescu este creștin-ortodoxă. Cu sprijinul primăriei și al comunității locale biserica din I.A.S. N. Bălcescu a fost reconstruită pe vechiul amplasament în perioada 2006-2007.

Azi există 15 familii de turco-tătari (cca 30-35 de oameni). Oficial, geamia este arondată la Mihail Kogălniceanu, dar există un hoge de la Castelu, pensionar, care ține slujbe în fiecare vineri, când permite vremea (mulți enoriași fiind bătrâni). O parte din familiile plecate în perioada comunistă în zona Hârșova, Medgidia, Constanța se întorc acum, primind loc de casă de la primărie. (sursă: Kara Raim)

Baptiști mai sunt două sau trei familii numărând până la 10 oameni. Se adună de vreo patru sau cinci ani într-o incintă mică, locul fiind cumpărat. (sursă: Simona Surdu)

Actualul sediu al lor este într-o casă construită de adventiști în anii '50. Acum mai sunt între 20-30 de adventiști în sat, în general oameni de vârsta a III-a, copiii lor plecând din sat. Slujba se ține săptămânal. (sursă: Morărescu Ion).

Încercarea de înființare a unei comunități baptiste la Dorobanțu s-a încheiat cu un mic scandal. Tentativa a demarat în 2001 printr-un proiect social. Baptiștii au efectuat lucrări de renovare a grădiniței din localitate: au vopsit și văruit pereții și au igienizat curtea. După aceasta, ei au organizat, în curtea grădiniței, un program de evanghelizare, cu muzică religioasă specifică și citate din Evanghelie. La scurt timp, baptiștii au reușit să își găsească câțiva adepți, în curtea cărora au organizat diverse programe specifice - muzică religioasă pe ritmuri moderne și evanghelizare, și au botezat șapte persoane. Preotul Mihail Velicu din Dorobanțu a organizat o vecernie pastorală, cu participarea a cinci preoți din împrejurimi, care s-au confruntat, la rândul lor, cu ofensiva baptiștilor. În urma înaintării unui protest semnat de aproximativ 200 de localnici, au intervenit și reprezentanții primăriei, deoarece spațiul în care se desfășurau actele de cult nu avea nici un fel de autorizație, deci funcționa ilegal.[282]

Aceasta a fost singura situație în care s-au consemnat tensiuni de natură religioasă între locuitorii comunei Nicolae Bălcescu.

[282] Mihai Rotaru, *Baptiști în ilegalitate*, în „Ziua de Constanța", 10 septembrie 2003.

2 RENAȘTEREA SOCIAL-ECONOMICĂ 2008-2016

În anul 2008, nesfârșita tranziție își putea aniversa majoratul. Doar că nu prea erau motive de sărbătoare. Trecuseră 18 ani de la așa-zisa revoluție, timp în care s-a distrus ce fusese bun înainte. Totul era la pământ: industria, agricultura, sănătatea, învățământul, etc. Mai grav, la pământ se afla și moralul oamenilor- debusolați, disperați sau resemnați…

Comuna Nicolae Bălcescu nu făcea excepție de la tabloul general al satului românesc postevoluționar. Pe ulițe, toamna se înota prin noroaie și vara prin praf. Iluminatul stradal lipsea, iar multe gospodării nu erau racodate la apă. Biserica fără tencuială păreacă se demolează, școala cădea pe elevi. Naveta la oraș era dificilă din punct de vedere financiar, iar șomajul extins aducea sărăcie. Oamenii munceau cu ziua la “boierii” satului și stăteau cu mâna întinsă la ușa unui stat mafiotizat pe zi ce trece. Mâncau gratis doar la pomenile electorale, în rest trăiau de pe o zi pe alta.

Plecările la muncă în stăinătate n-au adus bunăstarea sperată, ci doar nenorociri: divorțuri în urma cărora copii cu ochi în lacrimi rămâneau abandonați pe la rude. Viața satului era cuprinsă de un haos extins în toate domeniile. Traiul în Nicolae Bălcescu, fostă comună prosperă, ajunsese ca-n comuna primitivă!

Ca și când necazurile locului nu erau suficiente, întreg județul Constanța intrase într-o epocă neagră, de tristă amintire. La toate nivelurile, jaful banului public devenise regula de bază a politicienilor corupți.

2.1 SINGUR ÎMPOTRIVA TUTUROR COMBINAȚIILOR POLITICE

Alegerile locale din anul 2008 au reprezentat un moment de cotitură în viața comunei Nicolae Bălcescu. Din 2008, oamenii din Bălcescu au refuzat să mai fie masă de manevră electorală. După mulți ani de păcăleli, au ridicat capul din pământ și au privit înainte. Erau sătuli de promisiuni electorale mincinoase, de neajunsuri și mizerie. Ca urmare, nu au mai votat partide, au votat un om, pe Viorel Bălan, gospodar ridicat din mijlocul lor, dintr-o familie cu credință.

Din start, Viorel Bălan a refuzat înregimentarea la orice gașcă politicianistă. S-a bazat doar pe localnici, a fost întotdeauna alături de ei la bine și, mai ales, la greu. Iar cetățenii i-au apreciat omenia acodându-i, cu încredere, votul. Victoria electorală nu s-a serbat prea mult, n-a fost timp de petrecere pentru că greul abia începea. Erau atâtea lucruri de făcut…

"Prin noi înșine, prin propriile forțe!" a fost deviza primarului, conștient că singur nu poate face multe. A readus încrederea oamenilor în propriile forțe, a reaprins speranța într-un trai mai bun. I-a convins că numai ei singuri își pot rezolva problemele iar oamenii nu au mai stat cu mâinile încrucișate. Alături de echipa Primăriei, și-au suflecat mânecile și au pornit la treabă.

Putem spune că din 2008 comuna Nicolae Bălcescu a renăscut din propria cenușă. Investițiile au creat noi locuri de muncă. Toate gospodăriile au fost racordate la curent electric și apă potabilă. Toate drumurile au fost pietruite, bitumate și vor fi asfaltate. Tinerele familii au primit teren pe care și-au ridicat case. Cei plecați în țări străine, osteniți de pribegie, s-au întors și au investit acasă bănuții câștigați cu trudă și sudoare. Primăria, școala și biserica au redevenit pilonii localității, recâștigându-și respectul cuvenit. Chiar dacă mai sunt destule de făcut, comuna Nicolae Bălcescu s-a înscris definitiv pe drumul modernizării, singura cale ce poate aduce un trai decent tuturor cetățenilor.

FAPTE, NU VORBE!

2.2 PRIMĂRIA, BISERICA, ȘCOALA -pilonii de bază ai reconstruției sociale

În Nicolae Bălcescu - Primăria, Biserica și Școala au fost așezate în vecinătate, parcă de mâna lui Dumnezeu. Cele 3 instituții fundamentale colaborează și se completează permanent spre binele locuitorilor. Totul funcționează într-un parteneriat social clar stabilit ce face să pulseze inima comunei. Primăria coodonează activitățile sociale, Școala și Biserica oferă știință și credință, fără de care nici un progres nu e posibil.

Din 2008, primarul Viorel Bălan a întors instituția pe care o conduce cu fața spre cetățeni. Primăria Nicolae Bălcescu are ușa deschisă pentru oricine, iar întregul colectiv lucrează spre rezolvarea problemelor cetățenești.

Primăria a acordat loturi gratuit și a ajutat cu materiale de construcție la ridicarea caselor. Cei nevoiași au parte de alimente și lemne în sezonul rece. Ajutoarele sociale se acordă la timp și în totalitate. Cu ocazia fiecărei sărbători, familiile din comună primesc pachete. Tuturor copiilor li se oferă pungi cu dulciuri de Sf. Nicolae și Crăciun. Când împlinesc vârsta majoratului, tinerii sunt felicitați și premiați festiv. Oricare locuitor este spijinit de Primărie atunci când se află la necaz.

S-a reușit înființarea unei firme cu meseriași localnici care efectuează lucrările edilitare din comună.Ca urmare, Primăria nu mai apelează la firme costisitoare din exterior. Mulți localnici și-au găsit de lucru aici, iar Primăria și-a redus cheltuielile.

Primăria accesează cursuri subvenționate de formare cu fonduri europene. Toți doritorii se pot înscrie și califica în diferite ocupații. Absolvenții primesc sprijin în găsirea locurilor de muncă astfel încât șomajul este redus. În toamna lui 2015, au terminat peste 100 de cursanți, în 2016 intenționându-se dublarea numărului.

2.3. NIMIC FĂRĂ DUMNEZEU

În fostul IAS Nicolae Bălcescu s-a zidit o mică bisericuță de care era mare nevoie. Astfel, enoriașii din zonă n-au mai fost obligați să bată kilometri întregi până la biserica din sat.

În curtea bisericii din N. Bălcescu cu hram "Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril" (preot Nicolae Ignat) s-a realizat o capelă unde se pot face slujbele. Părintele Ignat speră să găsească înțelegere la superiorii clerului pentru renovarea vechii biserici, un monument ahitectonic deosebit ce necesită lucrări speciale de consolidare. Lângă cimitirul vechi, Primăria amenajează un nou cimitir al cărui gard a fost deja înălțat. În același timp, la Dorobanțu (preot Mihai Velicu), s-a ridicat din temelii o biserică nouă teminată recent.

Am lăsat la urmă un proiect de suflet în care s-a investit financiar și umanitar. E vorba de construirea unei clădiri etajate, în curtea bisericii din Nicolae Bălcescu. În incintă, își va desfășura activitatea Centrul Social numit Sfântul Pantelimon, ocrotitorul suferinzilor. Aici vor servi o masă caldă și își vor face temele peste 100 de copii din familii defavorizate. Copiii vor fi ajutați la temele pentru școală de cadre didactice voluntare. Clădirea se va dota și utila cu tot ce va fi nevoie. Investiția este realizată de Primărie și de alți sponsori din zonă. Datorită fondurilor insuficiente, lucrările s-au sistat o perioadă, apoi au fost reluate cu toate forțele. Sunt speranțe că centrul social va fi terminat în toamna lui 2016.

2.4 ȘTAFETA NEVĂZUTĂ

În 2008, se stingea din viață George Burlacu - profesor, manager și om de excepție - ce condusese, cu mână forte, destinele școlii din Nicolae Bălcescu timp de aproape patru decenii. În acest context, s-a resimțit o anumită criză de autoritate. Într-o măsură oarecare, instituția părea o turmă rătăcită rămasă fără păstor. Dacă adăugăm și nepăsarea generală față de educație, erau perspective sumbre pentru activitatea didactică din comună.

În 2010, în fruntea unității a ajuns Tatiana Târșoagă-Stoica. Absolventă a școlii din Bălcescu, Tatiana Stoica s-a întors acasă cu statut de cadru didactic după finalizarea Colegiului Pedagogic. Fusese elevă, învățătoare, profesoară și acum era directoare, în același loc. Fără multă experiență, noua directoare avea o mare provocare în față. Trebuia să coordoneze o instituție ce cuprindea școlile și grădinițele din Nicolae Bălcescu, Dorobanțu și IAS. Aici activau peste 700 de copii și peste 50 de cadre didactice și personal muncitor.

Înainte de toate, directoarea Stoica a stabilit o colaborare permanentă cu Primăria. Degringolada a fost stopată și s-a reintrat în normalitate. Încet dar sigur,

activitatea didactică s-a reînscris pe făgașul natural. Pas cu pas, au fost refăcute toate sediile unității de învățământ. S-a reabilitat total școala din N. Bălcescu unde s-au prevăzut toalete interioare racordate la apă. A fost finalizată și finisată noua Gradiniță Carusel de lângă Primărie. În Dorobanțu (coordonator prof. Rodica Paleru) și Nicolae Bălcescu, toate construcțiile ce adăpostesc activitatea școlară au fost renovate, racordate la centrale termice și dotate cu mobilier modern. Curtea școlii din Bălcescu a fost asfaltată, clădirea cu laboratoarea fost reconstruită din temelii iar alături s-a ridicat atelierul de practică.

Lucrările au fost realizate din fondurile proprii ale Primăriei sau prin atragerea sponsorilor. Datorită implicării administrației locale, școala se transforma, ca-n basm, din Cenușăreasă în Prințesă.

În unitatea școlară din Nicolae Bălcescu funcționează grupe de gădiniță, clase I-IV, V-VIII, clase de liceu și școală profesională. Prin înființarea claselor mari, denumirea s-a transformat mai întâi în "Școala de Arte și Meserii", apoi în "Liceul Tehnologic IC Brătianu" (profil construcții). În școală, sunt mulți elevi cu rezultate deosebite la învățătură. Au note bune, participă cu succes la concusuri și olimpiade școlare.

În egală măsură, elevii sunt angrenați în activități extracurriculare: spectacole, excursii, tabere, vizite, sport (fotbal, rugby, taekwondo). În cadrul școlii, ființează Ansamblul de dansuri populare "Plai dobogean" și corul "Angeli". Întreaga activitatea a copiilor este prezentată periodic în ziarul școlii "Gazeta lui Brătianu". Elevii au permanent la dispoziție două microbuze, în timp ce cadrelor didactice navetiste li se achită abonamentele de către Primărie. Condițiile oferite activității educaționale nu sunt cu nimic mai prejos ca cele întâlnite în școlile din oraș.

Reușitele n-ar fi fost posibile fără munca colectivului coordonat de Tatiana Stoica, ce are satisfacția lucrului bine-făcut, deoarece s-au recâștigat respectul și interesul satului pentru școală. În condițiile vitrege ale învățâmântului actual, realizările școlii din Nicolae Bălcescu (cu sprijinul permanent al Primăriei) sunt, fără doar și poate, de excepție.

2.5 INVESTIȚII ȘI INVESTITORI

ȚA, CĂPRIȚĂ, ȚA / TE-AM ADUS DIN FRANȚA

Fostul IAS Nicolae Bălcescu ajunsese în paragină, dar a reușit să se trezească la viață. Elcomex Agroind, firmă de lactate, a construit aici o fermă pentru capre aduse Franța. Din laptele de capră se obține iaurt, sana, brânzeturi, telemea, cașcaval. Însă, pentru a oferi lapte proaspăt, caprinele franțuzești au nevoie de condiții speciale de biosecuritate, climat și hrană. În caz contrar, afacerea se poate transfoma într-un eșec.

BANI DIN VÂNT, DIN PIATRĂ SEACĂ

O investiție importantă este exploatarea Carierei de piatră de către firma CONSAL. În carieră se execută activități miniere de extracție, prelucrare, valorificare a calcarului în perimetrul Dealului Carierei. Decopertarea se realizează pe o adâncime de 1-3m. Solul este depozitat pe platforma din perimetru, în vederea folosirii la activități ecologice. Se forează găurile de sondă iar lucrările de împușcare se realizează cu exploziv minier. Calcarul brut e transportat cu basculantele la instalația de prelucrare rezultând stocuri pe diferite sorturi. Valorificarea materialului obținut se face direct din carieră. Între Primărie și carieră a existat o bună colaborare, locuitorii fiind sprijiniți cu materiale în efectuarea diverselor lucrări de construcții.

Un alt proiect investițional l-a reprezentat construirea de parcuri eoliane cu un număr important de turbine. Se urmărește valorificarea potențialului eolian din zona Nicolae Bălcescu. Infrastructura realizată cuprinde drumuri de acces, rețea electică 30KV pentru racordarea parcului, stațiile electrice de transformare, rețea electrică subterană pentru racordare.

Roșia uriașă de Bălcescu

În Nicolae Bălcescu funcționează una dintre cele mai moderne sere din România. În 2008, familia Ianțoc a achiziționat un teren de 3 hectare la Nicolae Bălcescu unde a ridicat o seră modernă, cu utilaje noi, în care cultivă științific roșile. În momentul de față, în județul Constanța sunt două astfel de sere, iar în țară doar zece.

Sera cu încălzire din peleți de floarea soarelui se întinde pe 8.600 mp. Sera are două anexe, centrala termică și depozitul de legume. Plantele cresc în saltele de vată minerală din rocă vulcanică. Necesarul de micro și macro-elemente este asigurat de fertilizarea prin picurare. Se folosește un hibrid altoit cu creștere nedeterminată și cu două vârfuri. La seră, lucrează numai angajați din Nicolae Bălcescu.

S-a ales această cultivare întrucât se poate controla creșterea legumei. Cultivatorii în pământul din solare folosesc același mod de creștere. Numai că în vata minerală, roșia se controlează și primește tot ce are nevoie. În vată, un aparat măsoară umiditatea, temperatura și electro-conductivitatea. Dăunătorii nu mai distrug rădăcina. Combaterea bio se face cu ploșnița macrolophus care mănâncă musculița albă dăunătoare. Și polenizarea este biologică, cu ajutorul bondarilor. Saltelele și sămânța sunt luate din Olanda, iar răsadul din Grecia. Se lucrează, practic, tot anul. În momentul de față, în județ sunt două astfel de sere, la Nicolae Bălcescu (prima din Constanța) și la Seimeni. Se va mai ridica o seră la N. Bălcescu unde vor fi angajați doar localnici doritori să se specializeze în legumicultură.

Dovada faptului că activitatea economică se află pe pantă ascendentă, este funcționarea a numeroase firme, atât în Nicolae Bălcescu cât și în Dorobanțu. Vom enumera doar o parte din aceste societăți ce crează locuri de muncă pentru localnici:

Firme în N. Bălcescu

- ELCOMEX AGROINDUSTRIAL SA, Str. Sperantei 8
- CONSAL TRADE CARIERA SRL, Str. Carierei 5
- PANMINADA SRL, Str. Florilor 28
- TOPO MINIERA SRL, Aleea Independentei 5
- LA DOI PAȘI (market Veonica)
- EXCELENT PRODSERV SRL, Str. Carol I 36
- AGROTIM PRODSERV SRL Str. Carierei 14
- WELDER WORK SRL, Str. Florilor 18
- CEREAL PROD AGRA SRL
- DONE PRODPREST SRL
- ROBERTINO DAM COMPANY SRL

Firme în Dorobanțu

- Agora Global SRL
- Agricola Dorobanțu SRL
- And Prim Constuct SRL
- Cap Nobless SRL
- Top Suply SRL
- Mira Ariba SRL
- Nic Costi SRL
- Oana Dadan SRL
- Sancansan SRL
- United For Food SRL
- Țiriac Energy (stație combustibil)

2.6 DRUMURILE NOASTRE TOATE...

Pentru a fi atrași să investească, sponsorii au nevoie de o infrastuctură modernă. Nici o activitate nu poate fi eficientă fără o rețea de drumuri pusă la punct.

De aceea, pentru investitorii din agricultură s-a realizat un drum de centură asfaltat între Nicolae Bălcescu și Dorobanțu. Primăria a pietruit toate drumurile din N. Bălcescu și Dorobanțu fie ca a fost vorba de străzi, alei sau ulițe. Apoi, s-a demarat acțiunea de bitumare a acestor drumuri. În faza finală se urmărește ca toate căile de acces din localitate să fie asfaltate. Precizăm că lucrările de reabilitare a drumurilor au fost efectuate de Primărie din fonduri proprii.

Canalul ce traversează localitatea Nicolae Bălcescu a fost supus lucrărilor de reabilitare. S-a executat betonarea, iar de-a lungul malului s-au amenajat spații de promenadă iluminate nocturn și locuri de joacă.

Transportul pe ruta Dorobanțu-N. Bălcescu-Constanța și retur e asigurat de microbuzele firmei Dumacris. De-a lungul șoselei naționale, Primăria a ridicat stații pentru călători în arhitectură rustică.

2.7 LA BIBLIOTECĂ, AI PARTE DE CARTE

Sediul bibliotecii a fost renovat și modernizat cu ajutorul Primăriei. Din 2010, se implementează Programul *Biblionet - Lumea în biblioteca mea*. Programul are ca scop dezvoltarea unui sistem modern de biblioteci publice, prin facilitarea accesului populației la tehnologia actuală prin Internet.

Există o strânsă colaborare între bibliotecă și școală. Elevii s-au obișnuit să apeleze la ajutorul doamnei bibliotecare Floarea Lăzărescu pentru a descoperi informațiile necesare realizării diferitelor teme pentru acasă.

Toate lucrările de modernizare și dotare au adus biblioteca din Nicolae Bălcescu în mileniul III.

2.8 MUNCĂ, MUNCĂ DAR ȘI DISTRACȚIE!

Există un Cămin cultural în Nicolae Bălcescu și unul în Dorobanțu. Ambele au fost renovate și modernizate recent de către Primărie. Căminul este principalul loc de distracție al locuitorilor: aici au loc spectacole, serbări dar și petreceri familiale (nunți, botezuri). Principalele sărbători specifice zonei sunt Ziua Recoltei și Botezul cailor.

Ziua Recoltei se serbează în octombrie, chiar în curtea Căminului. Este prilejul când gospodarii etalează roadele bogate ale toamnei. Cu această ocazie, Primăria face cinste cu vin și friptură de vită. În fiecare an, artiști profesioniști cunoscuți evoluează pe scena special amenajată, în timp ce lumea cântă și dansează până în zori.

Botezul cailor are loc pe 6 ianuarie, de Bobotează. Mai întâi, caii comunei sunt sfințiți de către preot. Apoi, se merge la marginea comunei unde au loc atractive concursuri de cai (viteză, tracțiune, frumusețe). Câștigătorii sunt recompensați cu premii în bani. Cei prezenți sunt omeniți cu fasole la ceaun și vin fiert. În ultimii ani, învingători au fost caii gospodarului Marcel Calancea, un mare iubitor de animale.

Ambele sărbători sunt organizate și sponsorizate de Primăria Nicolae Bălcescu.

2.9 MICII STEJARI - MÂNDRIA COMUNEI

Echipa de fotbal Recolta N. Bălcescu (sponsorizată de Primărie) evoluează într-una din ligile Campionatului Județean. Lotul e format din tineri localnici. În campionat a jucat cu trupe mult mai cunoscute cum ar fi cele din Medgidia, Mangalia sau Năvodari și s-a descurcat onorabil. Recolta e considerată o echipă de viitor datorită tinereții componenților. Căpitanul echipei a fost ales Florin Ștefan, de pregătire ocupându-se ca antrenor George Sburlan. Obiectivul urmărit este ca fotbaliștii tineri și talentați să capete experiență pentru ca, în sezoanele următoare, Recolta să poată ataca promovarea într-o ligă superioară.

În mod curios, în comuna N. Bălcescu, copii au fost atrași de mirajul balonului oval, rugbyul devenind pasiunea lor. Deschizător de drum a fost Adrian Apostol, marcatorul a 2 eseuri memorabile contra Italiei, la Cupa Mondială 2015 din Anglia. El a fost descoperit de un veteran al Farului (Silviu Matei) care l-a dus la oraș să-l învețe rugby. Serios și disciplinat, Adrian, a ajuns la Farul, apoi la campioana Baia Mare. A fost de multe ori selecționat în reprezentativa României supranumită STEJARII. În 2011, a evoluat la Cupa Mondială din Noua Zeelandă iar în 2015 la Cupa din Anglia.

Cu două eseuri pe finalul meciului cu Italia, Adrian Apostol a redat românilor demnitatea de a pierde luptând eroic până la ultima picătură de energie. Când Apostol a intrat pe teren, în minutul 64 al ultimei partide jucate de România la Mondialul din Anglia, STEJARII erau conduși cu 29-3. Din acel moment, soarta jocului avea să se schimbe. În 14 minute, Romania a înscris trei eseuri, dintre care două prin Adrian Apostol. Pierzând la scorul de 32-22, România a încheiat Mondialul onorabil *„Nu am câștigat, dar am ieșit cu fruntea sus din competiție. Felicitări STEJARILOR! Bravo, Adi Apostol! Hai, România!”,* au comentat suporterii pe rețelele de socializare. În ultimii ani, prin promovarea rugby-ului, mulți copii din comună calcă pe urmele lui Apostol, băiatul ce a sprintat din Bălcescu spre eseurile Cupei Mondiale din Anglia. În școlile sătești, a pătruns cu succes programul inițiat de Asociația Județeană de Rugby, Rugby Club Farul și Consiliul Județean. S-a încurajat practicarea rugby-tag, varianta fără contact a celui mai bărbătesc sport.

Inițial, elevii s-au amuzat de traiectoria ciudată a mingiei cu colțuri, apoi au învățat s-o strunească. Microbul a prins repede, iar miuța din curtea școlii a fost înlocuită de scheme rugbystice. Zeci de băieți din Bălcescu au fost selecționați și fac performanță la cluburile de juniori. Mulți sunt deja multipli campioni naționali la juniori, cu echipa Tomitanii antrenată de Cristian Cojocaru. Un exemplu în acest sens este Teodor Andrei, în prezent selecționat în naționala de 18 ani.

“Copiii din Nicolae Bălcescu au calități native pentru sport. Sunt mai dornici de afirmare decât cei de la oraș. Învățați cu greul, fac față provocărilor, sunt motivați. Dacă vin în internatele sportive, nu mai dau înapoi. Sunt zeci de copii cu potențial uriaș, e nevoie să însănătoșim generațiile, să-i scoatem din case. Trebuie să promovăm sportul, cel mai bun mesager al României. Comuna Nicolae Bălcescu e un exemplu demn de urmat“, spune antrenorul tomitanilor C. Cojocaru.

„Copiii își ocupă timpul liber făcând sport. Muncesc mult, au zilnic antrenamente. Antrenorii țin legătura cu școala, se interesează de situația lor la învățătură. Sportul îi ajută pe copiii din comună, îi disciplinează, mai ales că sunt băieți plini de energie”, declară Tatiana Stoica, directoarea Liceului I.C. Brătianu.

Primarul Viorel Bălan, e pasionat de sport, mai ales de rugby. A ajutat și promite că va ajuta, în continuare, sportul. *„Pe Adrian Apostol l-am sprijinit și ne mândrim cu el, a făcut numele comunei noastre cunoscut. Ne mândrim și cu ceilalți mici rugbyști cu rezultate de excepție. Și sunt mai mulți care calcă pe urme lui Apostol. S-au obținut rezultate fumoase și la taekwondo. Însă, doresc ca acești copii să facă și școală și sport. Una fără alta nu se poate. La școală acumulezi cunoștiințe fără de care nu poți reuși în viață, iar rugby-ul e un sport minunat ce cultivă spiritul de echipă și disciplina. Îi învață pe tineri să lupte bărbătește pentru a ajunge cât mai departe. Primăria va sprijini întotdeauna tinerii spotivi din comună.”*, spune primarul V. Bălan. Cea mai vizibilă dovadă de încurajare a sportului e realizarea în comună a două terenuri sintetice de fotbal (unul în N. Bălcescu, unul în Dorobanțu) și a unei moderne baze sportive. Baza are teren de joc, vestiare, tribune, parcare și va fi gata în 2016.

2.10 COMUNA NICOLAE BĂLCESCU – O ADEVĂRATĂ ECHIPĂ

Nu poți realiza mare lucru de unul singur, de aceea “secretul succesului” pentru primarul Bălan s-a numit munca în echipă. La început, în jurul său nu erau foarte mulți. În prima linie, s-a aflat întotdeauna, viceprimarul Nicolae Ciocănete principalul sprijin al primarului, și alți câțiva oameni de încredere și de ispravă. Pe parcurs, lumea satului s-a convins că doar munca susținută e singura soluție și a aderat la toate proiectele demarcate de primărie.

La alegerile locale din 2012, Viorel Bălan a luptat cu aceleași structuri politice ca în 2008. N-a avut probleme, a câștigat lejer, mai detașat ca prima dată. Victoria din 2012 a repezentat un semn clar că alegătorii sunt alături de primarul lor într-o proporție din ce în ce mai mare. După două mandate cu multe realizări, putem spune că, în prezent, întreaga comună Nicolae Bălcescu a format o adevărată echipă.

OAMENII – BOGĂȚIA LOCULUI

Comuna Nicolae Bălcescu are o suprafață de 13220 hectare (intravilan 665 ha și extravilan 12531 ha). Populația numără 5080 locuitori cu 1453 gospodării și 1204 locuințe. Ca toată Dobrogea, comuna Nicolae Bălcescu este un exemplu de conviețuire inter-etnică și inter-religioasă. În zonă, trăiesc împreună dobrogeni și moldoveni, romi, turco-tătari, machidoni, lipoveni, chiar maghiari și germani. Sunt ortodocși de rit nou sau vechi, catolici, musulmani, adventiști, baptiști. Pe lângă localnici, conviețuiesc și câțiva arabi cu afaceri în agricultură. Putem spune că aici s-a format o adevărată Uniune Europeană în miniatură, model pentru restul țării.

Trebuie remarcat că multe familii sunt mixte: adică, tinerii nu au ținut cont de etnie, religie sau culoarea pielii atunci când și-au întemeiat un cămin.

Dar, în afară de etnii și religii, în Nicolae Bălcescu se împletesc, în mod exemplar și armonios, toate generațiile. Întâlnești bătrâni cu părul albit și palmele crăpate de munca de-o viață. Fii lor, acum maturi, duc greutățile familiei pe proprii umeri. Ei sunt astăzi stâlpii comunei, au trecut prin criză străduindu-se, la rândul lor, să-și crească frumos puii. Și nu le-a fost ușor…

Iar cei 800 de copii minunați ce populează unitățile școlare din localitate reprezintă averea de neprețuit și garanția sigură pentru viitor. Cu asemenea bogăție umană, comuna Nicolae Bălcescu poate trece peste orice obstacol și, mai mult ca oricând, poate privi înainte cu multă încredere și infinită speranță.

DOAMNE, AJUTĂ!

CONSILIUL LOCAL NICOLAE BĂLCESCU

2004-2008

Primar Mocanu Paul **Viceprimar** Constantin Lucian

Consilieri locali

Sava Costel
Ionel Ioan
Chiriac Liliana
Grit Daniel (decedat, înlocuit cu Bordei Dumitru)
Bălan Viorel
Târșoagă Vasile
Crețu Florin
Jurcăneanu Gheoghe
Timofte Dumitru
Boean Lucica
Alexiu Emil
Bârlădeanu Gheorghe
Orbocea Rusu Ștefan

2008-2012

Primar Viorel Bălan **Viceprimar** Nicolae Ciocănete

Consilieri locali

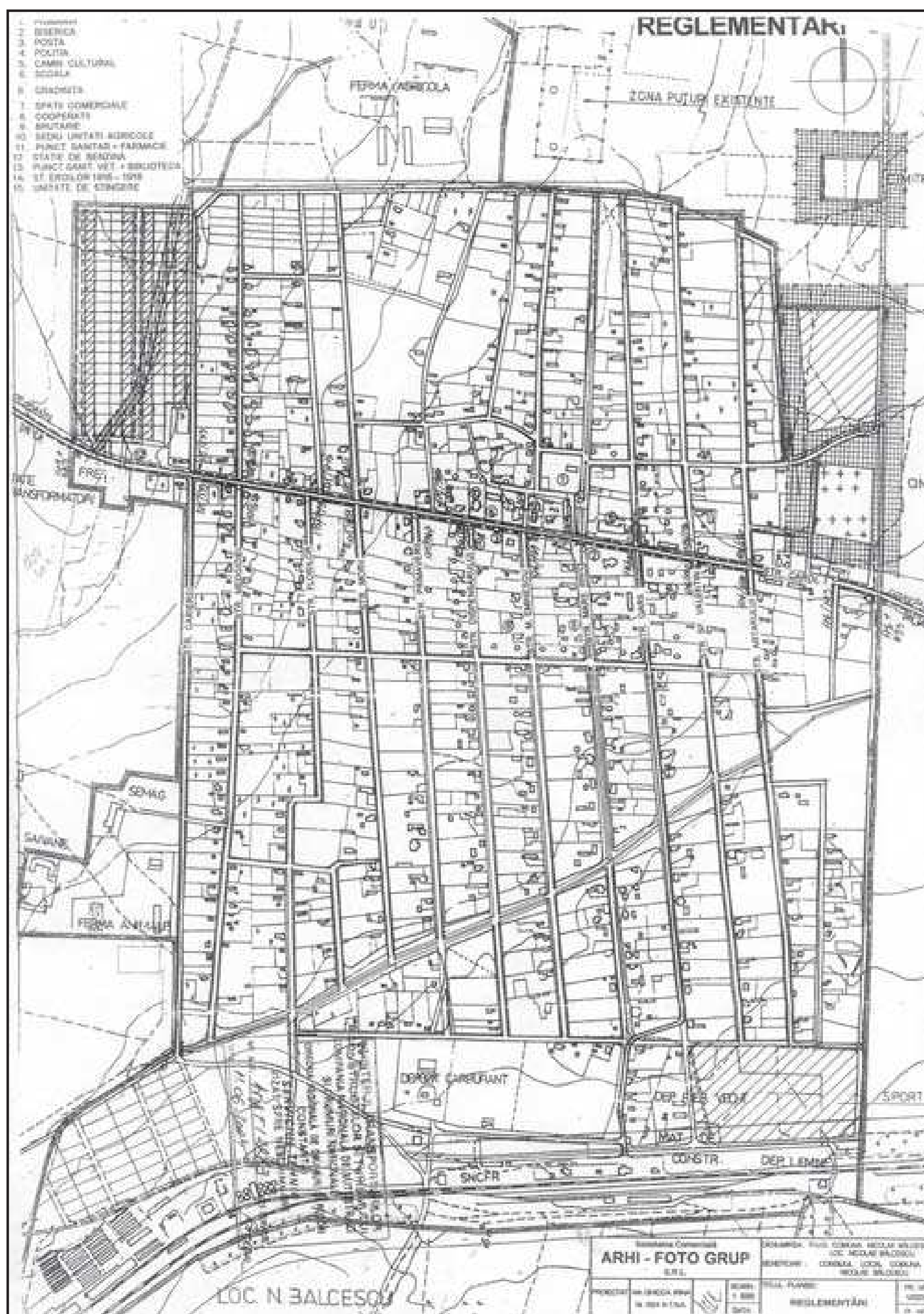
Albu Adrian Marius
Cârjan Emilia
Crețu Florin
Ionel Ioan
Orbocea Rusu Ștefan
Rusu Petrică
Timofte Dumitru
Albu Evantia
Constantin Lucian
Hanu Iulian
Mocanu Rădița
Păcuraru Stroe
Sava Costel
Vlad Cristian

2012-2016

Primar Viorel Bălan **Viceprimar** Nicolae Ciocănete

Consilieri locali

Albu Adrian Marius
Cârjan Emilia (decedată, înlocuită cu Pușcașu Constantin)
Constantin Lucian
Hanu Iulian
Mocanu Victorina
Lungu Cătălin
Sava Costel
Vlad Cristian
Albu Evantia
Cuțmenco Mihai
Ionel Ioan (înlocuit cu Jipa Anghel)
Drogeanu Aurelian (înlocuit cu Barna Ion)
Trifescu Nicu Ioan
Timofte Dumitru

Harta localității Nicolae Bălcescu

Harta localității Dorobanțu

Dispozițiile Primăriei N. Bălcescu pentru acordare ajutoare de urgență în anul 2015

Nr. Crt.	Dispoziție	Beneficiar
1	6/16.01.2015	Consferenţ Ștefan
2	20/27.01.2015	Poţincu Alexandru
3	57/2.02.2015	Oboroceanu Ion
4	58/2.02.2015	Andronache Mariana
5	59/2.02.2015	Idiţă Mariana Roxana
6	63/19.02.2015	Militaru Ileana
7	64/19.02.2015	Gavriluţă Dumitru
8	65/19.02.2015	Vătafu Costică
9	66/19.02.2015	Flueraru Estera
10	149/6.04.2015	Serdiuc Aurelia
11	151/7.04.2015	Timiș Claudia
12	152/7.04.2015	Bădăluţă Constantin
13	190/15.05.2015	Dobresenciuc Cristina
14	191/15.05.2015	Hîmsă Cornel
15	196/15.05.2015	Băcanu Cristian
16	226/2.06.2015	Petrea Cecilia
17	232/12.06.2015	Stoian Despina
18	286/21.07.2015	Ciornei Ionuţ
19	289/27.07.2015	Banu Ioana
20	293/29.07.2015	Odică Maria
21	395/3.09.2015	Odică Constantin
22	396/4.09.2015	Trifescu Emilia
23	400/23.09.2015	Răileanu Sicuţa
24	456/15.10.2015	Lavric Daniela
25	461/16.10.2015	Olea Liliana
26	497/4.11.2015	Timiș Claudiu
27	498/4.11.2015	Enache Maria
28	522/25.11.2015	Moga Maria
29	523/25.11.2015	Stașenco Florica
30	547/26.11.2015	Olea George

PrimarViorel Bălan

Primaria Nicolae Bălcescu

Biserica din N. Bălcescu

Capela bisericii din N. Bălcescu

Biserica din Dorobanțu

Primarul V. Bălan și viceprimarul N. Ciocănete la slujba de sfințire

Sfințirea pietrei de temelie la bisericuța din fostul IAS

Școala din Nicolae Bălcescu

Școala din Dorobanțu

Grădinița din Dorobanțu

Grădinița din Nicolae Bălcescu

Școala cu clasele I-IV din fostul I.A.S.

Moș Crăciun și Moș Nicolae în mijlocul școlarilor din N. Bălcescu

Foișor

Canal amenajat cu spațiu de promenadă și loc de joacă

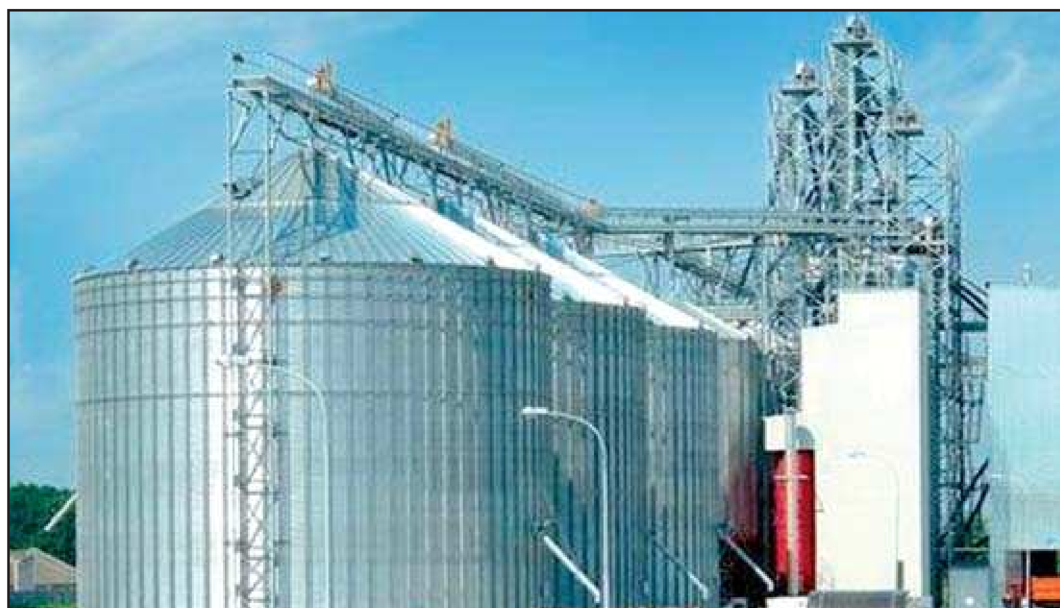
Căminul din Nicolae Bălcescu

Căminul din Dorobanțu

Siloz vechi

Siloz nou

Botezul cailor - tradiție de Bobotează

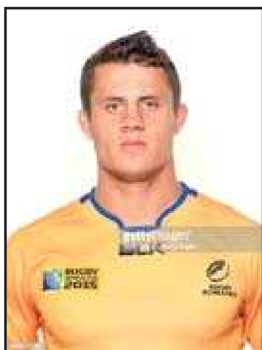

Ansamblul **Plai dobrogean** *al școlii din N. Bălcescu la Ziua Recoltei*

Rugbyștii juniori campioni de la Tomitanii cu colindul la Primărie. Printre alții: Teo Botea, Teodor Andrei, vicele Niki Ciocănete, primarul Viorel Bălan, Cosmin Bălan, Liviu Colceru, Cătălin Mișcoci, directoarea școlii Tatiana Stoica și antrenorul Cristian Cojocaru

Internaționalul Adrian Apostol în tricoul României la Cupa Mondială de rugby - 2015

Plecat din NicolaeBălcescu spre marile arene de rugby, campionul Adrian Apostol (mijloc) intonează imnul României alături de colegii din echipa națională

Echipa de forbal Recolta N. Bălcescu

Teren sintetic N. Bălcescu

Teren sintetic Dorobanțu

Deschiderea unui nou an școlar (viceprimarul Nicolae Ciocănete, primarul Viorel Bălan, directoarea Tatiana Stoica, director adjunct Cristina Banu, preot N. Ignat)

La Bibliotecă, ai parte de carte (bibliotecar Floarea Lăzărescu)

Eleva Cristina Cărbunaru (cls. a XI-a) din Dorobanțu este mândria Liceului I. C. Brătianu. În fiecare an a obținut Premiul I cu media generală peste 9,50 și a primit bursa Consiliului Județean. În martie 2016 a câștigat Olimpiada județeană la disciplina tehnologie-construcții calificându-se la faza națională (locul 2 a fost obținut de eleva Mariana Apopei, colegă de clasă cu Cristina)

Corul Angeli cea mai nouă formație artistică

Echipa de Taekwondo - juniori

Biseria Adventistă din N. Bălcescu

Geamia din N. Bălcescu

Biserica Baptistă din N. Bălcescu

Botez baptist la Dorobanțu

Botez baptist la Dorobanțu

Familia Ianțoc și investiția lor: roșia de Bălcescu

Ferma de capre din fostul IAS Nicolae Bălcescu

Cariera din Nicolae Bălcescu

Avicola Dorobanțu

Stația de combustibil **Țiriac Energy** ***din Dorobanțu***

Stație microbuz

Clădirea de ședințe a Consiliului local N. Bălcescu

Noul Atelier-școală pentru practica elevilor

Centru social din Nicolae Bălcescu

Gara din Nicolae Bălcescu

Echipa feminină a Primăriei: Mihaela Petrache, Claudia Grit, Fănica Buzea, Mihaela Petcu, Ana Maria Popa, Cami Băcanu, Lilieana Petcu, Liliana Iordache, Delia Ceaușu, Mirela Anton

Viceprimarul Nicolae Ciocănete

Primarul Viorel Bălan

Bibliografie

I. Izvoare

a) Arhive
Direcția Județeană Constanța a Arhivelor Naționale (DJCAN)
- *Fond Primăria comunei Nicolae Bălcescu*
- *Fond Consilieratul Agricol Constanța (1920-1938)*

Arhiva Primăriei comunei Nicolae Bălcescu

b) Manuscrise
Agrepina Ciocârlău Toma, Prof. Gr. I, *Monografia comunei Nicolae Bălcescu*.
Dorondel, Ștefan, *Modalités d'accès à la propriété: pouvoir et concurrence en deux villages de la Dobroudja.* These de DEA. Bruxelles: Universite Libre de Bruxelles, 2002.
Floarea Lăzărescu, bibliotecar, *Cartea și biblioteca*. Lucrare pentru promovarea în treaptă profesională, 2013.

c) Istorie orală. Surse
Albu Adrian, inginer șef la punctul de lucru Siloz Nicolae Bălcescu; *Boldea Stela*, profesoară de fizică și chimie, directoare a școlii din Dorobanțu în perioada 1990-2004, fiica lui Iancu Vrabie; *Burlacu Victoria* (n.1950), secretara școlii din Nicolae Bălcescu până în 01.09.2009; *Cîrjan Emilia* (1938-2016), fost consilier local; *Colceru Stan* (n.1963), administrator la Liceul Tehnologic „I.C. Brătianu" din Nicolae Bălcescu; din 1970 locuiește în comună; *Chisăliță Constantina*, născută în Nicolae Bălcescu, educatoare la grădinița I.A.S. Nicolae Bălcescu, de la 01.09.1975 până în 2014; *Jipa Anghel* (n.1948), fost mecanic agricol; *Pavel Ana,* fiica lui Ion și a Mariei Creangă, profesoară de rusă și istorie; *Petcu Mihaela*, secretarul Primăriei comunei Nicolae Bălcescu; *Petcu Tudor*, fost viceprimar și consilier local în perioada 1990-2000; *Kara Raim* (n.1933), pensionar C.A.P., custode la moschee și la cimitirul turco-tătar. Străbunicii dânsului au venit aici din zona Năvodari; Familia *Mocanu Dumitru* (n. 15.09.1925) și *Maria* (n. 29.11.1932); *Mocanu Rădița*, pensionară, fostă educatoare la grădinița din Dorobanțu; *Ion Ionel*, consilier local în perioada 2000-2014; *Oțelea Maria* (n.1933), fostă contabilă la I.A.S. Dorobanțu, născută în Dorobanu.

d) Documente edite

*** *Călători străini despre Țările Române*, vol. VII. Volum îngrijit de Maria Magdalena Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Maria Holban și Paul Cernovodeanu, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980.
*** *Călători străini despre Țările Române*, vol. VIII. Volum îngrijit de Maria Magdalena Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Maria Holban și Paul Cernovodeanu, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980.
Andreescu, Ștefan (coordonator), *Călători străini despre Țările Române, Supliment I*, Editura Academiei Române, București, 2011

Lascu, Stoica, *Mărturii de epocă privind istoria Dobrogei (1878-1947)*, vol. I. (*1878-1916*) (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța. *Bibliotheca Tomitana*. II), f.e., Constanța, 1999.
Mateescu,Tudor, *Documente privind istoria Dobrogei.1830-1877* (Direcția Generală a Arhivelor Statului din Republica Socialistă România), f.e., București, 1978.
Mușat, Mircea, *Izvoare și mărturii străine despre strămoșii poporului român,* Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1980.
Omagiu Lascu Stoica, *Dobrogea în Arhivele românești (1597-1989)*, coordonator: Virgil Coman, București, Editura Etnologică, 2013.
Vârnav, Scarlat C., *Situațiunea generală a județului Constanța la începutul anului 1903*. Expunere întocmită de..., prefectul județului Constanța (Prefectura Județului Constanța), Tipografia „Aurora". Frații Grigoriu, Constanța, 1904.

e) Dicționare

Dănescu, Grigore Gr. , *Dicționarul geografic, statistic, economic și istoric al județului Constanța*, Tipografia și Fonderia de Litere Thoma Basilescu, Bucuresci, 1897.
Gemal, Agi-Amet, *Dicționarul personalităților turco-tătare din România*, Editura Metafora, Constana, 1999.
Lahovari George Ioan, Brătianu, Ion C., Tocilescu, Grigore G., *Marele Dicționar Geografic al României : alcătuit și prelucrat după dicționarele parțiale pe județe. Volumul 3*, București, Stabilimentul Grafic J. V. Socecm, 1900.
Mamina, Ion, Ion Bulei, Ioan Scurtu, *Guverne și guvernanți (1866-1916)*, Editura Silex, București, 1994.

f) Periodice

„Adevărul" (2013; 2016); „Analele Dobrogei" (1920-1927, 1929-1936, 1938); „Annals of the University of Bucharest/Political science series"(2008); „Arhiva Dobrogei" (1919); „Cuget Liber" (1992; 1996); „Dobrogea Jună." (1906-1908; 1912-1214; 1941); „Eastern European Countryside" (1996); „Gazeta de Constanța. Foaia Publicațiunilor Oficiale din Resortul Curței de Apel din Constanța" (1923-1932); „Graiul Dobrogei" (1936); „Farul Constanței" (1880-1885; 1887; 1904-1909); „Revue des études sud-est européennes" (2012); „Studii. Revistă de istorie"(1972); "Memoria" (2004); „Memoriile Secției de Științe Istorice" (1980); „Viitorul Dobrogei. Organ conservator-democrat al intereselor Dobrogei" (1908-1910); „Pontica" (1970, 1971, 1973, 2004-2005); „Ziarul Financiar" (2013); „Ziua de Constanța" (2003; 2008); „Zodii în cumpănă" (2007).

g) Surse online

http://istorieevanghelica.ro; http://www.firme.info/constanta/nicolae-balcescu.html
http://www.roaep.ro; http://revista.memoria.ro; http://www.legex.ro

II. Lucrări generale

Daicoviciu, Hadrian , *Dacii*, Editura pentru literatură, 1968.
Iancu, Gheorghe, Țârău Virgil și Trașcă Ottmar, *Colectivizarea agriculturii în România. Aspecte legislative, 1949 - 1962*, Presa Universitară Clujeană, Cluj, 2000.
Mantran, Robert (coord.), *Istoria Imperiului Otoman*. Traducere de Cristina Bârsan, Editura BIC ALL, București, 2001.
Popovici, Ioan, Grigore Mihail, Marin Ion, Velcea Ion, *Podișul Dobrogei și Delta Dunării. Natură, om, economie*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1984.
Tudosoiu, Silvia Nicoleta, *Educația în sistemul comunist din România (anii 1965 -1989). Rezumatul tezei de doctorat,* Universitatea București, Facultatea de Istorie, Școala Doctorală, 2010.

III. Lucrări speciale

*** *1878-1928. Dobrogea cincizeci de ani de viață românească*. Publicație tipărită cu prilejul semicentenarului reanexării Dobrogei, Cultura Națională, București, 1928.
*** *Comunicări de istoria Dobrogei*, vol. I, coord. Adrian Rădulescu, Constanța, 1980.
Baron D'Hogguer, *Informațiuni asupra Dobrogei. Starea ei de astăzi, resursele și viitorul ei*, Bucuresci, Editura Librăriei Socec &Comp., 1879.
Bărbulescu, Maria, *Viața rurală în Dobrogea romană (sec. I-III p.Chr.)* (Muzeul de istorie Națională și Arheologie Constanța. *Bibliotheca Tomitana*. III), f.e., Constanța, 2001.
Berciu D., D.M. Pippidi, *Din istoria Dobrogei*, vol I. *Geți și greci la Dunărea de Jos din cele mai vechi timpuri până la cucerirea romană*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1965.
Berciu D., *Zorile istoriei în Carpați și la Dunăre*, Editura Științifică, București, 1966.
Borșa, Sandal Maria, coordonator științific Prof. univ. dr. Gheorghe Cipăianu, *Colectivizarea agriculturii în fosta regiune administrativă Cluj (1949-1962) (rezumat),* Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Istorie și Filosofie, Cluj-Napoca, 2011.
Brătescu, Constantin, *Dobrogea regelui Carol I și colonizările dobrogene*, Tiparul „Glasul Bucovinei", Cernăuți, 1939.
Ciulei, Gheorghe Ștefan, *Organizarea și rentabilitatea gospodăriilor agricole din Dobrogea și Basarabia*, Monitorul Oficial și Imprimeria Națională, București, 1938.
Culea, Apostol D., *Cât trebuie să știe oricine despre Dobrogea. Trecutul – prezentul -viitorul*, Editura Casei Școalelor, București, 1928.
Cojoc, Marian, *Dobrogea de la reforma agrară la colectivizarea forțată*, Editura Muntenia&Leda, Constanța, 2001.
Ciorbea, Valentin, *Evoluția Dobrogei între 1918/1944. Contribuții la cunoașterea problemelor geopolitice, economice, demografice, sociale și ale vieții politice și militare*, Ediția a II-a revăzută și reîntregită, Ex Ponto, Constanța, 2008.
Cioroiu, Constantin, *Călători la Pontul Euxin*, Editura Sport-Turism, București, 1984.
Dobrincu, Dorin, Iordachi Constantin (editori), *Țărănimea și puterea. Procesul de colectivizare a agriculturii în România (1949-1962)*, Polirom, 2005

Dorondel, Ștefan, Șerban Stelu (eds.), *Between east and west. Studies in Anthropology and Social History*. Editura Institutului Cultural Român, București, 2005.
Ekrem, Mehmet Ali, *Din istoria turcilor dobrogeni*, Editura Kriterion, București, 1994.
Ghiață, Anca, *Condițiile instaurării dominației otomane în Dobrogea*, în *Studii istorice sud-est europene*, București, 1975.
Ionescu, M.D., *Dobrogia în pragul veacului al XX-lea. Geografia matematică, fisică, politică, economică și militară*, Atelierele Grafice I.V. Socecm, București, 1904.
Iorga, Nicolae, *România cum era pînă la 1918. Volumul 2: Moldova și Dobrogea*, Editura Minerva, București, 1972.
Lupu, Mihai (coord.), *Dobrogea. Repere istorice*, Editura Europolis, Constanța, 2000.
Magiru, Maria, (coord.), *Dobrogea. Studiu etnografic*, vol I. *Românii autohtoni* (Muzeul de Artă Populară Constanța), Ex Ponto, Constanța, 2003.
Magiru, Maria, (coord.), *Dobrogea. Studiu etnografic*, vol III. *Turcii și tătarii* (Muzeul de Artă Populară Constanța), Ex Ponto, Constanța, 2008.
Mateescu, Tudor, *Păstoritul mocanilor în teritoriul dintre Dunăre și Mare* (Direcția Generală a Arhivelor Statului din Republica Socialistă România), f.e., București, 1986.
Mateescu, Tudor, *Permanența și continuitatea românilor în Dobrogea* (Direcția Generală a Arhivelor Statului din Republica Socialistă România), f.e., București, 1979.
Mihai Lupu (coord.), *Dobrogea. Repere istorice*, Editura Europolis, Constanța, 2000.
Nuredin, Ibram, *Comunitatea musulmană din Dobrogea*, Ex Ponto, Constanța, 1998.
Seișanu, Romulus, *Dobrogea, gurile Dunării și insula Șerpilor, Schiță monografică. Studii și documente*, Tipografia ziarului ”Universul”, București, 1928.
Rădulescu, Adrian, Ion Bitoleanu, *Istoria Dobrogei*, Ediția a 2-a, revizuită, Ex Ponto, Constanța, 1998.
Roman, Ioan N., *Studiu asupra proprietății rurale din Dobrogea*, Constanța, 1907.
Rotaru, Constantin P., *Reformele agrare din Dobrogea veche (1878-1930) (inclusiv istoria Dobrogei cu proprietatea ei până la 1878)*, 1930.
Petko Hristov (ed.), *Migration and identity, Historical, Cultural and Linguistic Dimensions of Mobility in the Balkans*, Paradigma, Sofia, 2012.
Vulcan, Petru, *Albumul național al Dobroge*i. *1866-1877-1906,* București, Tipografia Regală, 1906.
Kogălniceanu, V. M., *Dobrogea, drepturi politice fără libertăți.1878-1909*, Constanța, 1910

C U P R I N S

Editura „Dobrogea”
Trustul de Presă „Cuget Liber“
Constanța, I.C. Brătianu nr. 5, cod 900711
Tel: 0241/582.130 Fax: 0241/619.524
———————————————————————————-
Bun de tipar: mai 2016
Apărut: mai 2016
Format: 16 / 50 x 70
Coli tipar: 12

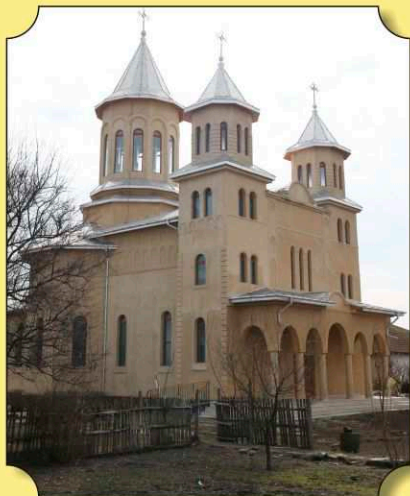
Salut cu satisfacţie şi bucurie apariţia cărţii „Istoria unui sat dobrogean – De la Danachioi la Nicolae Bălcescu."

Localitatea noastră şi oamenii ce trăiesc aici meritau din plin o lucrare care să le prezinte viaţa şi împlinirile. În ultimii ani, s-au făcut paşi importanţi spre dezvoltarea şi modernizarea aşezării. S-au finalizat numeroase proiecte în toate domeniile, iar multe sunt în plină desfăşurare.

În curând, intenţionăm să demarăm alte noi acţiuni pentru ridicarea nivelului de trai al tuturor locuitorilor. Primăria va sprijini întotdeauna astfel de lucrări referitoare la realităţile comunei, la munca şi activităţile desfăşurate în Nicolae Bălcescu.

Viorel Bălan - primarul comunei Nicolae Bălcescu

ISBN 978-606-565-115-9